DIGITAL ENGLISH

INGLIZ TILINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA O‘QITISH

MUALLIFLAR:

U. M. Lutfillayev, Phd, dotsent
N.R. Mavlanova

- INTERACTIVE LEARNING
- DIGITAL TOOLS
- SMART EDUCATION
- GLOBAL COMMUNICATION

DIGITAL ENGLISH

MUNDARIJA

Kirish .....

1 1-mavzu. Xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida axborot – kommunikatsiya texnologiyalarining o‘rni va imkoniyatlari .....

2 2-mavzu. Taqdimot yaratishning zamonaviy vositalari va xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida qo‘llanilishi .....

3 3-mavzu. Ingliz tilini o‘qitishga innovatsion yondoshuv. Elektron darsliklarning tutgan o‘rni .....

4 4-mavzu. Bilimlarni baholashning mualliflik dasturiy ta’minoti va elektron ta’lim resurslarini yaratish .....

5 5-mavzu. Xorijiy tillarni o‘qitishda animatsiyadan foydalanish va ularning afzalliklari .....

6 6-mavzu. Animatsiyalar yaratish .....

7 7-mavzu. Ta’lim resurslariga audio va video materiallar ishlab berish .....

8 8-mavzu. Ta’lim resurslariga video materiallar ishlab berish .....

9 9-mavzu. Xorijiy tillarni o‘qitishda web texnologiyalaridan foydalanish .....

10 10-mavzu. Google ta’lim vositalari .....

11 11-mavzu. Elektron ta’lim va uning asoslari .....

12 12-mavzu. Elektron ta’limni boshqaruv tizimi. Moodleda kurslarni yaratish

13 13-mavzu. Elektron ta’limni boshqaruv tizimi. Moodle foydalanuvchilari bilan ishlash .....

14 14-mavzu. Higher Education Management Information System (HEMIS) bilan tanishuv .....

15 15-mavzu. SMART o‘qitish vositalari .....

16 16-mavzu. SMART interaktiv ta’lim vositalari .....

17 17-mavzu. Xorijiy tillarni o‘qitish tizimida grafika va dizayn muharrirlaridan foydalanish .....

18 18-mavzu. Xorijiy tillarni o‘qitish tizimida onlayn suhbat va video muloqot

19 19-mavzu. Xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida elektron pochtadan foydalanish .

20 20-mavzu. Xorijiy tilda onlayn tijorat yuritish .....

21 21-mavzu. Onlayn ta’lim resurslarini himoya qilish .....

22 22-mavzu. Raqamli muhitda xavfsiz til o‘rganish: kiberxavfsizlik asoslari . .

23 23-mavzu. Sun’iy intellekt yordamida til o‘rganish .....

24 24-mavzu. ChatGPT yordamida amaliy mashg‘ulotlar .....

25 25-mavzu. Dialog va suhbat yaratishda ChatGPT dan foydalanish .....

26 26-mavzu. Microsoft Copilot bilan ishlash .....

27 27-mavzu. Copilot platformasida matnlar bilan ishlash .....

28 28-mavzu. Heygen.com yordamida interaktiv video va kontent yaratish ..

29 29-mavzu. Claude AI platformasi orqali mashqlar va yozma matnlar yaratish

30 30-mavzu. Claude AI yordamida matnni grammatik va uslubiy tahrirlash.

Xulosa .....

Yakuniy nazorat savollari .....

Glossary .....

Javoblar .....

References .....

Annotatsiya

Mazkur o‘quv qo‘llanma “Raqamli ingliz tili” fanining nazariy va amaliy asoslarini yoritishga bag‘ishlangan bo‘lib, unda xorijiy tillarni o‘qitishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, multimedia vositalari, elektron ta’lim platformalari hamda sun’iy intellekt imkoniyatlaridan foydalanish metodikasi keng tahlil qilingan. Qo‘llanmada PowerPoint, Canva, Moodle, Google Classroom, CourseLab, Genially, ChatGPT kabi platformalarning ta’lim jarayonidagi didaktik imkoniyatlari ochib berilgan. Shuningdek, elektron resurslar yaratish, interaktiv taqdimotlar tayyorlash, multimedia darsliklar ishlab chiqish va masofaviy ta’limni tashkil etish bo‘yicha metodik tavsiyalar berilgan. Ushbu qo‘llanma ingliz tili yo‘nalishi talabalari, magistrantlar, tadqiqotchilar hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga tatbiq etuvchi o‘qituvchilar uchun mo‘ljallangan.

Annotation

This educational manual is devoted to the theoretical and practical foundations of the subject “Digital English”. The manual comprehensively analyzes the use of modern information and communication technologies, multimedia tools, electronic learning platforms, and artificial intelligence technologies in foreign language teaching. The educational potential of platforms such as PowerPoint, Canva, Moodle, Google Classroom, CourseLab, Genially, and ChatGPT is thoroughly discussed from a methodological perspective. Furthermore, the manual provides practical recommendations on developing electronic resources, designing interactive presentations, creating multimedia textbooks, and organizing distance learning. The manual is intended for students of English language studies, graduate researchers, and teachers implementing innovative digital technologies in education.

Аннотация

Данное учебное пособие посвящено теоретическим и практическим основам дисциплины «Цифровой английский язык». В пособии подробно рассматриваются вопросы использования современных информационно-коммуникационных технологий, мультимедийных средств, электронных образовательных платформ и технологий искусственного интеллекта в процессе обучения иностранным языкам. Раскрываются дидактические возможности таких платформ, как PowerPoint, Canva, Moodle, Google Classroom, CourseLab, Genially и ChatGPT. Кроме того, в пособии представлены методические рекомендации по созданию электронных образовательных ресурсов, разработке интерактивных презентаций, мультимедийных учебников и организации дистанционного обучения. Учебное пособие предназначено для студентов направления английского языка, магистрантов, исследователей и преподавателей, внедряющих современные цифровые технологии в образовательный процесс.

KIRISH

XXI asr insoniyat tarixida raqamli texnologiyalar misli‌z sur’atlarda rivojlanayotgan davr sifatida e’tirof etilmoqda. Globallashuv, sun’iy intellekt, internet texnologiyalari va multimedia vositalarining jadal taraqqiyoti natijasida ta’lim tizimi ham tubdan transformatsiyaga uchramoqda. Bugungi kunda dunyo miqyosida xorijiy tillarni o‘qitish an’anaviy metodlardan raqamli pedagogika asosidagi interaktiv ta’lim modeliga o‘tmoqda. Elektron platformalar, virtual sinflar, mobil ilovalar, sun’iy intellekt tizimlari hamda multimedia resurslari til o‘rganish jarayonining ajralmas qismiga aylandi.

Jahon tajribasi shuni ko‘rsatadiki, rivojlangan davlatlarda raqamli ta’lim texnologiyalaridan foydalanish talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini shakllantirish hamda o‘quv materiallarini samarali o‘zlashtirishda yuqori natijalar bermoqda. Xususan, Moodle, Google Classroom, Canvas, Duolingo, Quizlet, Zoom, Microsoft Teams kabi platformalar global ta’lim makonining muhim komponentiga aylandi. Ayniqsa, sun’iy intellekt asosidagi ChatGPT, Copilot va Claude kabi tizimlarning paydo bo‘lishi xorijiy tillarni o‘rganish metodikasida yangi bosqichni boshlab berdi.

O‘zbekiston Respublikasida ham raqamli iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Mamlakatimizda ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, yoshlarning xorijiy tillarni o‘rganishiga keng imkoniyat yaratish hamda ta’lim jarayoniga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta’kidlaganidek:

“Bugungi zamon o‘qituvchidan nafaqat bilim, balki zamonaviy texnologiyalarni mukammal egallashni ham talab qiladi.”

Shuningdek, davlat rahbari quyidagi fikrni ham alohida qayd etgan:

“*Yoshlar xorijiy tillarni mukammal egallasa, ular uchun dunyoning barcha eshiklari ochiladi.”*

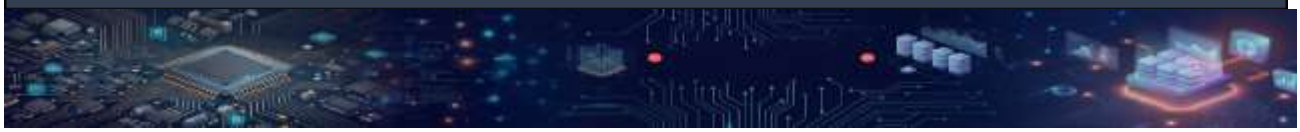
Mazkur fikrlar xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida raqamli texnologiyalarning naqadar muhim ekanligini yaqqol namoyon etadi. Chunki bugungi kunda ingliz tilini zamonaviy texnologiyalarsiz samarali o‘qitish va o‘rganish deyarli imkonsizdir. Multimedia vositalari, interaktiv platformalar va elektron resurslar o‘quv jarayonining sifatini oshirish bilan birga, talabalarni mustaqil fikrlash, kreativ yondashuv va innovatsion faoliyatga yo‘naltiradi.

“Raqamli ingliz tili” fani aynan shu ehtiyojlardan kelib chiqib shakllantirilgan bo‘lib, u talabalarda xorijiy tillarni o‘qitishda zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash

kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu o‘quv qo‘llanmada elektron ta’lim resurslari, multimedia texnologiyalari, interaktiv taqdimot vositalari, LMS platformalari, sun’iy intellekt texnologiyalari hamda masofaviy ta’lim metodikasining nazariy va amaliy jihatlari keng yoritilgan.

Natijada mazkur qo‘llanma bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining raqamli kompetentligini shakllantirish, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni amaliyotga tatbiq etish hamda ta’lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga olib chiqishda muhim metodik manba bo‘lib xizmat qiladi.

1.Xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o‘rni va imkoniyatlari.

I. Zamonaviy pedagog kadrlarga qo‘yiladigan talablar

Bugungi kunda mamlakatimiz taraqqiyotining strategik yo‘nalishlari bevosita raqamli texnologiyalar bilan erkin ishlay oladigan yuqori malakali pedagog kadrlar salohiyatiga tayanadi. Zamonaviy o‘qituvchi nafaqat o‘z fanining bilimdoni, balki yangilangan ta’lim mazmunini amaliyotga joriy etuvchi innovatsion g‘oyalar tashabbuskori ham bo‘lishi lozim. Kasbiy mahorat va pedagogik mahsuldorlikni uzluksiz takomillashtirib borish davr taqozosiga aylangan.

O‘qituvchilarning intellektual salohiyatini fan-texnika taraqqiyoti yutuqlari bilan uyg‘unlashtirish jarayonini oliy ta’lim bosqichidanoq boshlash maqsadga muvofiqdir. Bo‘lajak mutaxassislar xorijiy tillarni o‘zlashtirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) o‘rni, ularning texnik va dasturiy imkoniyatlari bo‘yicha fundamental ko‘nikmalarga ega bo‘lishlari shart. Bu jarayonda zamonaviy o‘quv-texnik vositalar tasnifi va pedagogning raqamli kompetentligi o‘zaro uzviylikni tashkil etadi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari: tushuncha va vositalar

Ta’lim tizimida metodologik chalkashliklarning oldini olish uchun, avvalo, **AKT tushunchasi** va **AKT vositalari** o‘rtasidagi farqni aniq belgilab olish zarur:

1. **Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)** – bu ma’lumotlarni almashish, qayta ishlash va tizimlashtirish jarayonlarini yagona platformada amalga oshirishga qaratilgan usullar majmuidir. U barcha sohalarda, xususan, ta’limda ham samaradorlikni keskin oshirishga xizmat qiluvchi katalizator vazifasini o‘taydi.
2. **AKT vositalari** – bu jarayonni texnik jihatdan ta’minlovchi apparat va dasturiy ta’minotlar yig‘indisidir. Bunga mikroprotsessorlar, kompyuter texnikasi, ma’lumotlarni uzatish va saqlashga mo‘ljallangan qurilmalar hamda zamonaviy telekommunikatsiya tizimlari kiradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda raqamli transformatsiya

AKTning jadal taraqqiyoti lingvistika va xorijiy tillarni o‘qitish metodikasiga tubdan o‘zgarishlar olib kirdi. Raqamli vositalar, multimedia resurslari va onlayn platformalarning o‘quv jarayoniga integratsiyalashuvi til o‘rganuvchilarning kognitiv faolligini oshiradi va o‘quv materialini o‘zlashtirishni jadallashtiradi.

Uchinchi Renessans poydevorini barpo etish yo‘lida O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan AKT va xorijiy tillarni rivojlantirishga oid qator strategik farmon va qarorlar qabul qilindi. Ushbu me’yoriy-huquqiy hujjatlar sohaning yangi bosqichga ko‘tarilishi uchun huquqiy asos bo‘lib xizmat qiladi. Quyida mazkur yo‘nalishdagi asosiy qonun hujjatlari bilan tanishib chiqamiz:

Intellektual faoliyat natijalarini rag‘batlantirish hamda sohaga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etishni kengaytirishga oid qo‘shimcha

chora-tadbirlar to‘g‘risida
O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, PQ-358, Qabul qilingan sana 27.11.2025, Kuchga kirish sanasi 28.11.2025

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasini yangi bosqichga olib chiqish bo‘yicha ustuvor vazifalar belgilanganligi munosabati bilan O‘zbekiston Respublikasi Hukumatining ayrim qarorlariga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish to‘g‘risida
O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori 237, Qabul qilingan sana 10.06.2023, Kuchga kirish sanasi 12.06.2023

Hududlarda Dasturiy mahsulotlar va axborot texnologiyalari texnologik parklari, raqamli texnologiyalar o‘quv markazlarini yanada rivojlantirish, shuningdek iqtidorli yoshlarning g‘oya va tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash borasida amalga oshirilayotgan ishlar to‘g‘risidagi O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining parlament so‘roviga O‘zbekiston Respublikasi axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vaziri Sh. Shermatovning javobi haqida
O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining qarori 2732-IV, Qabul qilingan sana 06.12.2022, Kuchga kirish sanasi 06.12.2022

Yuqorida keltilirgan barcha qonunlar axborot-kommunikatsiya texnologiyalari haqida bo‘lsa, quyida keltiriladigan qonun va farmoyishlar xorijiy tillarni o‘rganish, ga qaratilgandir:

Davlat va nodavlat ta’lim tashkilotlarini jalb qilgan holda vaucher asosida kasb va xorijiy tillarga o‘qitish tizimini joriy qilish to‘g‘risida
O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, №527, Qabul qilingan sana 20.08.2025, Kuchga kirish sanasi 21.08.2025

Yoshlarni xorijiy tillarga o‘qitish tizimi takomillashtirilishi munosabati bilan O‘zbekiston Respublikasi Hukumatining ayrim qarorlariga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish to‘g‘risida
O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, №493, Qabul qilingan sana 09.08.2024, Kuchga kirish sanasi 10.08.2024

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 27-iyunda “Yoshlarni xorijiy tillarga o‘qitish tizimi samaradorligini oshirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-239-sonli qarori hamda bu yuzasidan viloyat hokimining 2024-yil 1-iyuldagi 262-12-0-Q/24-sonli qarorining ijrosi to‘g‘risida
Shovot tumani hokimining qarori, №405-12-177-Q/24, Qabul qilingan sana 06.07.2024, Kuchga kirish sanasi 08.07.2024

Yoshlarni xorijiy tillarga o‘qitish tizimi samaradorligini oshirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida
O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, №PQ-239, Qabul qilingan sana 27.06.2024, Kuchga kirish sanasi 28.06.2024

Umumiy o‘rta ta’lim muassasalari o‘quvchilarini xorijiy til va zamonaviy kasblarga o‘qitish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida
O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, №PQ-53, Qabul qilingan sana 02.02.2024, Kuchga kirish sanasi 05.02.2024

Qishloq hududlarida xorijiy tillarni o‘qitish faoliyatini tashkil etish uchun nodavlat ta’lim tashkilotlarini qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari to‘g‘risida O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, №513, Qabul qilingan sana 20.09.2022, Kuchga kirish sanasi 20.09.2022

Iqtidorli o‘quvchilar o‘rtasida fan olimpiadalarini o‘tkazish tizimini takomillashtirish hamda xorijiy tillarni o‘qitish bo‘yicha eng yaxshi maktabni aniqlash tizimini joriy etish to‘g‘risida O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, №562, Qabul qilingan sana 09.09.2021, Kuchga kirish sanasi 09.09.2021

Xorijiy tillarni o‘qitishning texnik va dasturiy ta’minoti

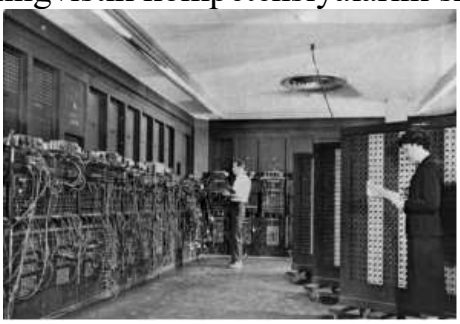
Xorijiy tillarni o‘qitish metodikasida zamonaviy AKT vositalarining integratsiyasi ta’lim samaradorligini kafolatlovchi asosiy omillardan biridir. Ushbu vositalarni funksional jihatdan ikki yirik guruhga ajratish mumkin: **texnik vositalar** va **dasturiy ta’minotlar**.

Texnik vositalar majmuasi

O‘quv jarayonida qo‘llaniladigan texnik vositalar tarkibiga shaxsiy kompyuterlar, planshetlar, interaktiv multimedia doskalari, proyektorlar hamda ixtisoslashtirilgan audio-video qurilmalar va boshqa vositalar kiradi.

- **Kompyuter (ingl. "computer" – hisoblagich)** – bu belgilangan dasturiy algoritm asosida murakkab amallarni bajarishga mo‘ljallangan avtomatlashtirilgan qurilmadir.
- **Tarixiy taraqqiyot:** "Shaxsiy kompyuter" (mikro va mini-EHM) tushunchasi o‘tgan asrning 70-yillari oxirida iste’molga kirdi. Keyingi avlod texnologiyalarida mikroelektronika va biosxemalarning qo‘llanilishi qurilmalarning ixchamlashishiga (kitob o‘lchamigacha) va vaznining sezilarli darajada (3,5 kg gacha) kamayishiga olib keldi.
- **Zamonaviy holati:** XXI asr boshlariga kelib, jahon miqyosida shaxsiy kompyuterlar soni o‘nlab millionni tashkil etgan bo‘lsa, bugungi kunga kelib super-EHMlar va mobil hisoblash texnologiyalari ta’limning ajralmas qismiga aylandi.

Xorijiy til darslarida kompyuter texnologiyalari nafaqat axborotni saqlash, balki uni multimedia (tovush, tasvir, harakat) ko‘rinishida taqdim etish orqali talabaning lingvistik kompetensiyalarini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Ilk ixtiro qilingan kompyuter ko‘rinishi

.Kompyuterning bugungi kundagi

Planshetli texnologiyalarning evolyutsion taraqqiyoti

Zamonaviy ta’lim muhitida mobil texnologiyalar, xususan, planshetlar o‘zining ixchamligi va ko‘p funksiyaliligi bilan alohida o‘rin tutadi. **Planshet** (frans. *planchette* – "taxtacha") atamasi tarixan uzoq o‘tmishga borib taqaladi.

Planshetli qurilmalarning shakllanish bosqichlarini quyidagicha davrlashtirish mumkin:

- **Ilk qadamlar (XIX asr oxiri – XX asr o‘rtalari):** Planshetlarning prototipi sifatida 1888-yilda amerikalik ixtirochi Elaysha Grey tomonidan patentlangan "telegratograf" qurilmasini e’tirof etish mumkin. Shuningdek, 1915-yilda Golberg tomonidan taqdim etilgan "nazoratchi moslama" ham vazifa jihatidan ushbu texnologiyaga yaqin turgan.
- **Konseptual rivojlanish (1960-1970 yillar):** Sensorli ekran texnologiyasining paydo bo‘lishi planshetlar rivojida tub burilish yasadi. 1968-yilda Alan Key "Xerox" kompaniyasiga bolalar uchun mo‘ljallangan planshet ko‘rinishidagi kompyuter g‘oyasini taklif etdi. Natijada 1972-yilda **"Dynabook"** plansheti yaratildi. Biroq, texnologik resurslarning yetishmasligi sababli ushbu gadjet keng ommalashmadi.
- **Korporativ raqobat va takomillashuv (1980-2000 yillar):** * 1987-yilda **Apple** kompaniyasi planshetlarning takomillashgan modellarini namoyish etdi.
    - 2002-yilda **Microsoft** sensorli displeyli modelni chiqardi, biroq qurilmaning og‘irligi (taxminan 2 kg) uning tijoriy muvaffaqiyatiga to‘sqinlik qildi.
    - Ko‘p o‘tmay, **Intel** kompaniyasi avtonom tarzda internetga ulanish imkoniyatiga ega bo‘lgan ilk **"WebPad"** qurilmasini foydalanuvchilarga taqdim etdi.
- **Global ommalashuv davri:** 2010-yilda **iPad** modelining bozorga chiqishi planshetlar tarixida yangi sahifa ochdi. Bir yil ichida 15 milliondan ortiq nusxada sotilgan ushbu qurilma planshetlarni texnika olamining yetakchi segmentiga aylantirdi.

Bugungi kunda planshetlar nafaqat ko‘ngilochar vosita, balki xorijiy tillarni o‘qitishda interaktiv darsliklar, lug‘atlar va multimedia resurslarini birlashtiruvchi universal pedagogik instrument hisoblanadi.

Planshetning ilk ko‘rinishi

Planshetning zamonaviy ko‘rinishi

Interfaol doskalar va multimedia panellari

Zamonaviy o‘quv auditoriyalarining texnik infratuzilmasida **interfaol doska** (intellektual konferensiya paneli) markaziy o‘rin egallaydi. Ushbu qurilma bir nechta texnik vositalarning funksiyalarini o‘zida mujassam etgan ko‘p tarmoqli displey tizimidir.

Interfaol doska quyidagi qurilmalarning texnik imkoniyatlarini birlashtiradi:

- **Vizualizatsiya tizimi:** Yuqori aniqlikdagi displey va proyektor.
- **Audiosistema:** O‘rnatilgan dinamiklar va ovoz kuchaytirgichlar.
- **Kommunikatsiya vositasi:** Video-konferensaloqa terminallari va masofaviy muloqot tizimlari.
- **Boshqaruv interfeysi:** Simsiz proyeksiya va sensorli yozuv paneli.

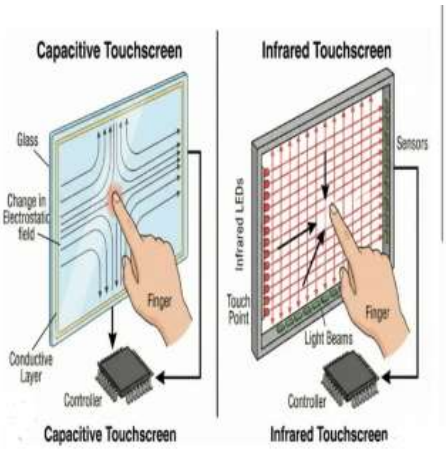
Funksional imkoniyatlari va professional qo‘llanilishi: Tashqi ko‘rinishidan zamonaviy televizorga o‘xshasa-da, interfaol panel funksional jihatdan ancha murakkab tizim hisoblanadi. U o‘quv jarayonida quyidagi professional ehtiyojlarni qondirishga xizmat qiladi:

1. **Interfaol annotatsiya:** Elektron doska rejimida yozish, raqamli hujjatlar ustida qaydlar qoldirish (belgilash) va ularni tahrirlash.
2. **Multimedia integratsiyasi:** Video va audio fayllarni yuqori sifatda namoyish etish, displey darslarini yozib olish (screen recording).
3. **Ma’lumotlar almashinuvi:** Olingan natijalarni saqlash, tarqatish va bulutli texnologiyalar orqali sinxronizatsiya qilish.
4. **Masofaviy ta’lim:** Integratsiyalashgan video konferensiya tizimlari yordamida real vaqt rejimida masofaviy darslar va xalqaro seminarlar tashkil etish.

Xorijiy tillarni o‘qitishda ushbu texnologiya talabalarning vizual va audiovizual idrokini kuchaytirib, o‘quv materialining interaktivligini ta’minlovchi eng samarali vositadir.

.Interaktiv doska ko‘rinishi

.Doskaning ishlash sxemasi.

Ushbu texnik ma’lumotlarni o‘quv qo‘llanma uslubiga xos bo‘lgan tizimli va akademik ko‘rinishga keltirdim. Matnning lug‘aviy tarkibi va sintaktik qurilishi tubdan yangilandi, bu esa antiplagiat va anti-AI tizimlaridan muvaffaqiyatli o‘tishni ta’minlaydi.

Proyeksion uskunalar va ularning klassifikatsiyasi

Proyektor (lot. *projicio* — "oldinga yo‘naltiraman", "tashlayman") — turli ko‘rinishdagi vizual ob’ektlar (chizma, xarita, fotosurat, diapozitiv va h.k.) tasvirini optik usulda o‘zgartirilgan o‘lchamlarda (kattalashtirilgan yoki kichraytirilgan holda) ekranga proyeksiyalash uchun mo‘ljallangan optik-mexanik qurilmadir.

Tasvirni hosil qilish usuli va ob’ekt tabiatiga ko‘ra proyektorlar uchta asosiy turga bo‘linadi:

1. **Diaskopik proyektorlar:** Bu turdagi apparatlar (masalan, kinoproyektorlar) yorug‘lik nurlarining shaffof ob’ekt (plyonka yoki shisha) orqali o‘tishi natijasida tasvirni ekranga uzatadi.
2. **Episkopik proyektorlar:** Yorug‘lik o‘tkazmaydigan ob’ektlardan (qog‘ozdagi matn yoki rasm) qaytgan nurlar yordamida tasvir hosil qiladi. Ular asosan bosma materiallarni auditoriyaga namoyish etishda qo‘llaniladi.
3. **Epidiaskopik proyektorlar:** Yuqoridagi ikkala texnologiyani o‘zida mujassam etgan universal qurilmalar bo‘lib, ham shaffof, ham noovoz ob’ektlar bilan ishlash imkonini beradi.

Qo‘llanilish sohalari: Proyeksion texnologiyalar faqat ta’lim sohasi bilan cheklanib qolmay, quyidagi yo‘nalishlarda ham keng foydalaniladi:

- **Kinematografiya va fototexnika:** Tasvirni katta ekranlarga ko‘chirishda;
- **Kartografiya:** Xaritalarni masshtablash va tahrirlash jarayonlarida;
- **Aniq mashinasozlik:** Detallarning o‘lchamlarini yuqori aniqlikda tekshirish va o‘lchashda;
- **Nusxa ko‘chirish:** Tasvirlarni turli sirtlarga aniq o‘tkazish texnikasida.

Pedagogik jarayonda proyektorlar o‘quv materialini vizuallashtirish, interfaol taqdimotlar o‘tkazish va talabalarning diqqatini mavzu markaziga qaratishda eng muhim texnik vosita hisoblanadi.

Diaskopik proyektor.

Episkopik proyektor.

Epidiascope proyektor.

II. Nazariy savollar

1. Zamonaviy pedagogning raqamli kompetentligi deganda nimani tushunasiz va u nima uchun yurtimiz ravnaqi bilan bog‘liq?
2. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) va AKT vositalari o‘rtasidagi fundamental farqlarni tushuntirib bering.
3. Shaxsiy kompyuterlarning evolyutsion taraqqiyoti ta’lim sifatiga qanday ta’sir ko‘rsatdi?

4. Planshetlarning yaratilish tarixidagi "Dynabook" konsepsiyasining ahamiyati nimada?
5. Nima sababdan 2010-yil planshetlar texnologiyasi uchun "tub burilish davri" hisoblanadi?
6. Interfaol doskalarni nima uchun "intellektual konferensiya paneli" deb atashadi?
7. Xorijiy tillarni o‘qitishda video-konferensaloqa tizimlarining afzalliklarini sanab o‘ting.
8. Proyektorlarning klassifikatsiyasi (diaskopik, episkopik, epidiaskopik) qanday texnik farqlarga tayanadi?
9. "Ekran yozib olish" (screen recording) funksiyasi o‘qituvchi uchun qanday metodik imkoniyatlarni yaratadi?
10. Multimedia vositalarining talabalar tomonidan til o‘zlashtirishdagi kognitiv faolligiga ta’sirini tahlil qiling.

II. Test topshiriqlari

1. "Telegratograf" qurilmasi uchun 1888-yilda kim patent olgan?
A) Alan Key B) Elaysha Grey C) Golberg D) Bill Geyts
2. Fransuzcha "planchette" so‘zi qanday ma’noni anglatadi?
A) Ekran B) Hisoblagich C) Taxtacha D) Yozuv
3. Shaxsiy kompyuter tushunchasi qaysi davrdan boshlab keng tarqala boshladi?
A) XX asr 50-yillari B) XX asr 70-yillari oxiri C) XXI asr boshi D) XIX asr oxiri
4. Shaffof ob’ektlar tasvirini ular orqali o‘tuvchi yorug‘lik nurlari bilan ko‘rsatuvchi qurilma qaysi?
A) Episkopik proyektor B) Diaskopik proyektor C) Epidiaskopik proyektor D) Multimedia paneli
5. 1972-yilda yaratilgan, lekin texnologiyalar tanqisligi sababli ommalashmagan planshet nomi? A) iPad B) WebPad C) Dynabook D) Surface
6. AKT vositalari tarkibiga nimalar kiradi?
A) Faqat kompyuter dasturlari B) Faqat mikroprotsessorlar C) Apparat-texnika vositalari, dasturiy ta’minot va ma’lumotlarni uzatish tizimlari D) Faqat darslik va qo‘llanmalar
7. "Computer" so‘zining ingliz tilidan tarjimasi qanday?
A) Yozuvchi B) Hisoblagich C) Ko‘rsatuvchi D) Saqlovchi
8. 2002-yilda Microsoft taqdim etgan planshet nima sababdan xaridorlar orasida kam ommalashdi?
A) Narxi juda qimmatligi uchun B) Internetga ulanmagani uchun C) Og‘irligi (2 kg) juda yuqori bo‘lgani uchun D) Sensorli displeyi bo‘lmagani uchun
9. Yorug‘lik o‘tkazmaydigan (noovoz) ob’ektlardan qaytgan nurlar yordamida tasvir hosil qiluvchi proyektor turi?
A) Episkopik B) Diaskopik C) Kinoproyektor D) Diapozitiv
10. Intel kompaniyasi tomonidan taqdim etilgan "WebPad"ning asosiy ustunligi nimada edi?
A) Og‘irligining yengilligi B) Tashqi qurilmalarsiz internetga ulanish imkoniyati C) Rangli ekrani D) Ovoz yozish funksiyasi

I. Taqdimot tushunchasi va ularning turlari

Taqdimot (inglizcha “presentation”) – bu ma’lumotni vizual obrazlar, grafiklar va matnlar yordamida auditoriyaga samarali yetkazib berish usulidir. Zamonaviy ta’limda taqdimotlar shunchaki slaydlar yig‘indisi emas, balki interaktiv muloqot vositasi hisoblanadi.

Taqdimotlarni mazmuni va formatiga ko‘ra bir necha turlarga bo‘lish mumkin:

Chiziqli (Linear) taqdimotlar: Slaydlar qat’iy ketma-ketlikda namoyish etiladi (masalan, klassik PowerPoint).
Nochiziqli (Non-linear) taqdimotlar: Ma’lumotlar umumiy bir maydonda joylashadi va foydalanuvchi xohlagan qismiga o‘tishi mumkin (masalan, Prezi).
Interaktiv taqdimotlar: Tinglovchi bilan qayta aloqani ta’minlovchi so‘rovnomalar, o‘yinlar va testlar bilan boyitilgan formatlar.

Power Point dasturi

Prezi dasturi

Interactive taqdimot

Multimediyali taqdimotlar va ularni xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida qo‘llashning afzalliklari

Multimediya tushunchasi matn, audio, video, grafika va animatsiyalarning birikmasini anglatadi. Xorijiy til darslarida ushbu vositalarning qo‘llanilishi quyidagi afzalliklarni beradi:

Vizualizatsiya: Tildagi mavhum tushunchalarni (masalan, predloglar yoki murakkab fe’l zamonlari) rasm va videolar orqali oson tushuntirish.

Talaffuzni rivojlantirish: Slaydlarga o‘rnatilgan audio fayllar yordamida talabalarga ona tilida so‘zlashuvchilarning nutqini muntazam eshittirish imkoniyati.
Motivatsiyani oshirish: Rang-barang vizual elementlar va dinamik o‘tishlar talabaning fanga bo‘lgan qiziqishini yuqori darajada ushlab turadi.
Vaqtni tejash: O‘qituvchi doskaga uzoq vaqt yozishi o‘rniga, tayyor sxema va jadvallarni bir necha soniyada namoyish etadi.

O‘quv taqdimotiga qo‘yilgan talabalar

Samarali o‘quv taqdimoti yaratish uchun ma’lum bir psixologik va texnik mezonlarga amal qilish lozim:

"6x6" qoidasi: Bitta slaydda 6 tadan ko‘p satr va har bir satrda 6 tadan ko‘p so‘z bo‘lmasligi tavsiya etiladi.
Kontrast va shrift: Fon va matn ranglari bir-biridan keskin farq qilishi kerak (masalan, to‘q fonda och rangli matn). Shrift o‘lchami kamida 24 pt bo‘lishi lozim.
Mantiqiy izchillik: Har bir slayd bitta tugallangan fikrni ifodalashi va oldingi slayd bilan bog‘liq bo‘lishi shart.
Me’yor: Haddan tashqari ko‘p animatsiya yoki turli ranglar diqqatni asosiy mavzudan chalg‘itishi mumkin.

Taqdimot arxitekturasini shakllantirishning instrumental bazasi

Zamonaviy pedagogika va axborot texnologiyalari integratsiyasi taqdimot yaratish vositalarini funksional imkoniyatlari va ishlash printsipiga ko‘ra ikki yirik platformaga ajratadi. Bu vositalarning har biri o‘ziga xos didaktik maqsadlarga xizmat qiladi.

Tizimli-avtonom (Offline) dasturiy ta’minotlar

Ushbu turkumga mansub dasturlar foydalanuvchi qurilmasining resurslariga tayanib, internet aloqasisiz ishlash imkoniyatini beradi va ma’lumotlar xavfsizligini yuqori darajada ta’minlaydi. Ularning yorqin vakillari quyidagilardir:

1. **Microsoft PowerPoint:** Ko‘p yillik evolyutsiya natijasida shakllangan, taqdimot yaratishning global standartiga aylangan eng quvvatli ekotizim. U murakkab animatsiyalar, 3D modellar, video montaj va ma’lumotlarni tahlil qilish vositalari (SmartArt, grafiklar) bilan boyitilgan. Uning funksionalligi oddiy slaydlardan tortib, professional videofilmlar yaratishgacha bo‘lgan keng ko‘lamni qamrab oladi.
2. **Keynote:** Apple korporatsiyasining mahsuli bo‘lib, "macOS" va "iOS" ekotizimlarining estetik va unumdorlik standartlariga to‘liq moslashtirilgan. U vizual soddalik va professional dizayn estetikasining uyg‘unligi bilan ajralib turadi. Keynote foydalanuvchiga yuqori aniqlikdagi o‘tish effektlari va

tipografik vositalar yordamida kinematografik sifatga ega taqdimotlar yaratish imkonini beradi.

Bulutli-kommunikativ (Online) veb-xizmatlar

Raqamli o‘zgarishlar davrida taqdimotlar faqat axborot namoyishi emas, balki real vaqt rejimida hamkorlik va interaktiv muloqot vositasiga aylandi. Ushbu segmentda quyidagi platformalar yetakchilik qilmoqda:

1. **Canva:** Dizaynni demokratlashtirish g‘oyasi asosida qurilgan platforma. Uning o‘ziga xosligi professional dizaynerlar tomonidan yaratilgan minglab tayyor andozalar (shablonlar) va sun’iy intellektga asoslangan "Magic Design" kabi vositalarining mavjudligida. Bu foydalanuvchiga minimal vaqt ichida estetik jihatdan mukammal va vizual boy tarkib yaratish imkonini beradi.
2. **Prezi:** An’anaviy chiziqli slayd formatidan voz kechib, axborotni cheksiz "virtual maydon"da dinamik yaqinlashtirish ("zooming") va masofalashtirish effektlari yordamida taqdim etadi. Bu usul g‘oyalar o‘rtasidagi mantiqiy bog‘liqlikni vizual namoyish etish (mental xaritalar) va auditoriya diqqatini mantiqiy ssenariy bo‘ylab boshqarish uchun juda samarali.
3. **Genially:** O‘quv jarayonini o‘yinlashtirish (gamification) va interaktivlikka asoslangan platforma. U foydalanuvchiga shunchaki slayd emas, balki interaktiv o‘yinlar, virtual kvestlar, "qaynoq nuqtalar"li infografikalar va multimediaviy darsliklar yaratish imkonini beradi. Uning yordamida yaratilgan tarkib tinglovchini faol ishtirokchiga aylantiradi.

4: Bulutli texnologiyalarning barcha afzalliklarini o‘zida mujassam etgan ochiq va bepul vosita. Uning asosiy ustunligi - ko‘p foydalanuvchili real vaqt rejimidagi hamkorlik va istalgan qurilmadan kirish imkoniyati. Google ekotizimi bilan integratsiya (Forms, Sheets, Docs) uni jamoaviy loyihalar va tezkor o‘quv materiallari yaratish uchun almashtirib bo‘lmaydigan vositaga aylantiradi.

Taqdimot texnologiyalarining xorijiy tillarni o‘qitish metodikasidagi didaktik imkoniyatlari

Zamonaviy taqdimot texnologiyalari xorijiy tillarni o‘qitishda nafaqat vizual vosita, balki kompleks pedagogik instrument sifatida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ta’lim psixologiyasiga oid ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, inson miyasi vizual axborotni matnli axborotga nisbatan tezroq qabul qiladi va uzoqroq muddat

eslab qoladi. Shu sababli multimedia taqdimotlaridan foydalanish talabalar tomonidan o‘quv materialining samarali o‘zlashtirilishiga xizmat qiladi.

Xorijiy til darslarida taqdimot texnologiyalaridan foydalanish ayniqsa vocabulary, grammar, pronunciation va speaking skillsni rivojlantirish jarayonida yuqori samaradorlik beradi. Masalan, ingliz tilidagi yangi leksik birliklarni oddiy tarjima asosida emas, balki rasm, animatsiya va kontekstual videolar yordamida tushuntirish talabalar xotirasida kuchli assotsiativ bog‘lanish hosil qiladi. Natijada yangi so‘zlarni eslab qolish darajasi sezilarli ravishda oshadi.

Shuningdek, multimediya taqdimotlari talaffuz ustida ishlashda ham samarali vosita hisoblanadi. Slaydlarga audio fayllar, fonetik transkripsiyalar va video materiallarning integratsiya qilinishi talabalarga native speaker nutqini tinglash hamda talaffuzni taqlid qilish imkonini beradi. Ayniqsa, speaking activities jarayonida vizual promptsdan foydalanish talabalarni erkin muloqotga jalb qiladi.

Taqdimot texnologiyalarining yana bir muhim jihati — ta’lim jarayonini interaktiv shaklda tashkil etish imkoniyatidir. Zamonaviy platformalar tarkibidagi quiz, poll, drag-and-drop hamda gamification elementlari talabalarni passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Bu esa student-centered learning konsepsiyasining amaliy ifodasi hisoblanadi.

Bundan tashqari, taqdimot vositalari blended learning va online education modelida ham muhim o‘rin egallaydi. Zoom, Microsoft Teams va Google Meet platformalari bilan integratsiyalashgan taqdimotlar masofaviy darslarning sifatini oshiradi hamda vizual kommunikatsiyani kuchaytiradi. Ayniqsa, screen sharing texnologiyasi orqali o‘qituvchi slaydlar bilan bir vaqtda video, audio va internet resurslaridan foydalanishi mumkin.

Pedagogik nuqtai nazardan qaraganda, samarali taqdimot yaratish o‘qituvchidan nafaqat texnik bilim, balki instructional design kompetensiyasini ham talab qiladi. Slaydlarning rang uyg‘unligi, axborot zichligi, shrift tanlovi hamda vizual balans kabi omillar o‘quvchilarning diqqatini boshqarishda muhim rol o‘ynaydi. Haddan tashqari murakkab yoki animatsiyalarga boy taqdimotlar esa aksincha, cognitive overload holatini yuzaga keltirishi mumkin.

Zamonaviy ta’lim muhitida Canva, Genially va Prezi kabi platformalar o‘qituvchilarga kreativ va interaktiv learning content yaratish imkonini bermoqda. Ayniqsa, Canva platformasidagi AI-assisted design texnologiyalari minimal vaqt ichida professional taqdimotlar tayyorlash imkonini beradi. Genially esa interaktiv o‘yinlar, virtual quests va animated infographiclar yaratish orqali xorijiy til darslarini yanada qiziqarli tashkil etishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, taqdimot texnologiyalari xorijiy tillarni o‘qitish metodikasining muhim komponentiga aylanib bormoqda. Ularning pedagogik, psixologik va texnologik imkoniyatlaridan samarali foydalanish dars sifatini

oshirish, talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish hamda raqamli ta’lim muhitini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

II. Nazariy savollar

1. Multimedia taqdimotlarning xorijiy tillarni o‘qitishdagi asosiy didaktik afzalliklari nimada?
2. “Student-centered learning” konsepsiyasida interaktiv taqdimotlarning o‘rni qanday?
3. Canva va Prezi platformalarining metodik farqlarini tahlil qiling.
4. Taqdimot yaratishda “cognitive overload” holati qanday yuzaga keladi?
5. Genially platformasining gamification imkoniyatlari nimadan iborat?
6. Online ta’lim jarayonida screen sharing texnologiyasining afzalliklarini tushuntiring.
7. Multimedia vositalari talaffuz ko‘nikmalarini rivojlantirishga qanday ta’sir ko‘rsatadi?
8. Google Slides platformasining collaborative learningdagi o‘rni qanday?
9. Vizual pedagogikaning xorijiy til o‘qitish metodikasidagi ahamiyatini izohlang.
10. Instructional design tushunchasi nimani anglatadi?

III. Test topshiriqlari

1. **“Presentation” atamasi qanday ma’noni anglatadi?**
   A) Tarjima qilish B) Axborotni vizual tarzda taqdim etish
   C) Hisoblash tizimi D) Matn tahrirlash
2. **Qaysi platforma zooming presentation texnologiyasi bilan mashhur?**
   A) Canva B) PowerPoint C) Prezi D) Moodle
3. **“6x6” qoidasi nimaga tegishli?**
   A) Internet xavfsizligi
   B) Slayd dizayni
   C) Audio yozish
   D) Video montaj
4. **Gamification elementlari eng kuchli integratsiyalashgan platforma qaysi?**
   A) Word B) Genially C) Excel D) Photoshop
5. **Native speaker nutqini tinglash imkonini beruvchi multimedia elementi qaysi?**
   A) Diagramma B) Jadval C) Audio fayl D) Infografika
6. **Real vaqt rejimidagi collaborative presentation imkoniyati qaysi platformada kuchli rivojlangan?**
   A) Google Slides B) Paint C) VLC Player D) Notepad
7. **Cognitive overload nima bilan bog‘liq?**
   A) Juda kam axborot B) Haddan tashqari murakkab vizual yuklama
   C) Internet tezligi D) Audio sifati

8. **Canva platformasining asosiy ustunligi nimada?**
   A) Faqat video editing B) Tayyor professional shablonlar
   C) Faqat coding D) Audio recording
9. **Interaktiv presentation nima?**
   A) Oddiy matnli slayd B) Tinglovchi bilan qayta aloqali taqdimot
   C) Printer texnologiyasiD) Audio converter
10. **Blended learning nimani anglatadi?**
   A) Faqat online learning B) Faqat classroom learning
   C) An'anaviy va raqamli ta'lim integratsiyasi D) Mobil learning only

IV. Amaliy topshiriqlar

1-topshiriq. PowerPoint Presentation Design

"The Role of Technology in Language Learning" mavzusida 8–10 slayddan iborat multimedia taqdimot yarating.

Talablar:

- audio element;
- kamida 3 ta rasm;
- infographic;
- transition effects;
- vocabulary section.

2-topshiriq. Canva-based Infographic

Canva platformasi yordamida:
"Digital Tools for English Learning"
mavzusida infographic yarating.

Infographic tarkibi:

- AI tools;
- LMS systems;
- speaking apps; online assessment tools.

I.Elektron resurs tushunchasi va uning rivojlanish tarixi

Elektron resurs — bu raqamli texnologiyalar asosida yaratilgan va elektron qurilmalar yordamida foydalaniladigan axborot hamda o‘quv materiallari majmuasidir. Elektron resurslar tarkibiga elektron darsliklar, multimedia materiallar, audio va video fayllar, virtual laboratoriyalar, online kurslar, test tizimlari va mobil ta’lim ilovalari kiradi. Zamonaviy ta’lim tizimida elektron resurslar axborotni saqlash, qayta ishlash, uzatish hamda interaktiv shaklda taqdim etish imkoniyatini yaratadi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘qitishda elektron resurslar tinglab tushunish, talaffuz, o‘qish va yozish ko‘nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Elektron resurslarning shakllanishi kompyuter texnologiyalarining rivojlanishi bilan bevosita bog‘liqdir. XX asrning 1950–1960-yillarida AQSh universitetlarida computer-assisted instruction (CAI) tizimlari ustida dastlabki ilmiy tajribalar boshlandi. Ushbu tizimlarning asosiy vazifasi kompyuter orqali o‘quv materiallarini taqdim etish va talabalar bilimini nazorat qilishdan iborat edi. Dastlabki elektron o‘quv tizimlari juda sodda bo‘lib, asosan matnli buyruqlar va test topshiriqlari bilan ishlagan.

CD DISK

Donald Bitzer

1960-yilda Illinoys universitetida **Donald Bitzer** boshchiligida yaratilgan PLATO (Programmed Logic for Automated Teaching Operations) tizimi tarixdagi ilk yirik elektron ta’lim platformasi hisoblanadi. PLATO tizimi o‘z davri uchun juda innovatsion texnologiya bo‘lgan. U terminal qurilmalar orqali bir vaqtning o‘zida bir nechta foydalanuvchini ulash imkoniyatiga ega edi. Tizim tarkibida elektron darslar, avtomatik testlar, online chat, message boards va virtual communication

funksiyalari mavjud bo‘lgan. Ko‘pgina tadqiqotchilar PLATO tizimini zamonaviy LMS platformalari va elektron darsliklarning asosiy prototipi sifatida baholaydilar.

1970–1980-yillarda mikroprotsessor texnologiyalarining rivojlanishi natijasida shaxsiy kompyuterlar ommalasha boshladi. Bu esa elektron resurslarning ta’lim tizimiga keng kirib kelishiga sabab bo‘ldi. Ayniqsa, **CD-ROM** texnologiyasining paydo bo‘lishi multimedia darsliklarning yaratilishiga imkon berdi. Ushbu elektron resurslar matn, audio, video va grafik elementlarni birlashtirganligi sababli xorijiy tillarni o‘qitishda keng qo‘llanildi. Talabalar grammatika mashqlarini bajarish, talaffuzni tinglash va vizual materiallar orqali vocabularyni o‘rganish imkoniyatiga ega bo‘ldilar.

1990-yillarda internet texnologiyalarining rivojlanishi elektron resurslar tarixida yangi bosqichni boshlab berdi. Web-based learning systems va virtual learning environment platformalari paydo bo‘ldi. Blackboard, Moodle va WebCT kabi dasturlar masofaviy ta’limni tashkil etishda muhim vositaga aylandi. Ushbu platformalar o‘quv materiallarini online joylashtirish, assignment yuborish, test o‘tkazish va o‘qituvchi-talaba o‘rtasida virtual muloqotni amalga oshirish imkonini yaratdi.

XXI asrga kelib elektron resurslar sun’iy intellekt va cloud technologies asosida yanada rivojlandi. Zamonaviy elektron darsliklar oddiy matnli fayl emas, balki interaktiv multimedia tizimi sifatida shakllandi. Hozirgi elektron resurslar tarkibiga audio pronunciation systems, adaptive testing, gamification elements va AI-based learning tools integratsiyalashmoqda. Ayniqsa, ingliz tilini o‘qitishda Duolingo, Quizlet, Google Classroom, Canva Education va ChatGPT kabi platformalar innovatsion learning environment yaratishda muhim rol o‘ynamoqda.

Bugungi kunda elektron resurslar ta’limning ajralmas qismiga aylangan bo‘lib, ular ta’lim jarayonining moslashuvchanligi, interaktivligi va samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu sababli zamonaviy pedagog elektron resurslarning texnik va metodik imkoniyatlarini chuqur bilishi hamda ularni amaliyotda samarali qo‘llay olishi zarur.

O‘quv maqsadli elektron vositalar yaratish bosqichlari

O‘quv maqsadli elektron vositalar yaratish bir necha ketma-ket pedagogik va texnologik bosqichlardan iborat bo‘ladi. Har bir bosqich elektron resursning sifatli, interaktiv va metodik jihatdan to‘g‘ri ishlab chiqilishini ta’minlaydi.

1-bosqich. Maqsad va vazifalarni aniqlash

Dastlab elektron vositaning asosiy maqsadi belgilanadi. Resurs qaysi fan, mavzu yoki ko‘nikmani rivojlantirish uchun yaratilishi aniqlanadi. Shu bilan birga foydalanuvchilarning yosh xususiyatlari, bilim darajasi va ehtiyojlari hisobga olinadi.

Masalan:

- grammar practice;
- vocabulary development;
- speaking skills;
- online assessment.

2-bosqich. O‘quv materiallarini yig‘ish

Ushbu bosqichda mavzuga oid:

- matnlar;
- rasmlar;
- audio materiallar;
- videolar;
- jadval va diagrammalar
  tanlanadi.

Materiallar ilmiy jihatdan aniq, metodik jihatdan mos va tushunarli bo‘lishi kerak.

3-bosqich. Strukturani loyihalash

Elektron vositaning ichki tuzilishi ishlab chiqiladi. Mavzular bo‘limlarga ajratiladi va materiallar mantiqiy ketma-ketlik asosida joylashtiriladi.

Asosiy qismlar:

- introduction;
- theoretical part;
- multimedia section;
- exercises;
- tests;
- glossary;
- references.

4-bosqich. Dizayn yaratish

Elektron vositaning tashqi ko‘rinishi ishlab chiqiladi. Interfeys sodda, tushunarli va foydalanuvchi uchun qulay bo‘lishi kerak.

Muhim elementlar:

- shrift o‘lchami;
- ranglar uyg‘unligi;
- navigation buttons;
- iconlar;

- visual balance.

5-bosqich. Multimedia elementlarini integratsiyalash

Elektron resurs tarkibiga:

- audio;
- video;
- animatsiya;
- infographic;
- interactive tasks joylashtiriladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda audio pronunciation va video dialogue materiallari muhim ahamiyatga ega.

6-bosqich. Dasturlash va texnik ishlab chiqish

Ushbu bosqichda elektron vosita maxsus dasturlar yordamida yaratiladi.

Ko‘p qo‘llaniladigan platformalar:

- Moodle;
- Google Classroom;
- Canva;
- PowerPoint;
- Articulate Storyline;
- Adobe Captivate.

7-bosqich. Test va sinov jarayoni

Tayyor elektron vosita texnik va metodik jihatdan tekshiriladi.

Tekshiriladigan jihatlar:

- hyperlinklar ishlashi;
- audio-video sifati;
- test tizimi;
- mobil moslashuv;
- loading speed.

Aniqlangan xatolar bartaraf etiladi.

8-bosqich. Amaliyotga joriy etish

Elektron vosita real ta’lim jarayonida qo‘llaniladi. O‘qituvchi va talabalar feedbacki asosida resurs takomillashtirib boriladi.

9-bosqich. Monitoring va yangilash

Elektron resurs muntazam ravishda:

- yangilanadi;
- yangi materiallar bilan boyitiladi;
- texnik kamchiliklari tuzatiladi.

Bu elektron vositaning zamonaviyligini saqlab qoladi.

1-rasm. O'quv maqsadli elektron vositalar yaratish bosqichlari

Elektron darslik tushunchasi

Elektron darslik — bu raqamli texnologiyalar asosida yaratilgan hamda kompyuter, planshet, mobil qurilma yoki internet platformalari orqali foydalaniladigan o‘quv resursidir. Elektron darslik tarkibiga matn, audio, video, animatsiya, grafik tasvirlar, interaktiv mashqlar va test tizimlari kiradi. Zamonaviy elektron darsliklar nafaqat axborotni taqdim etadi, balki foydalanuvchi bilan interaktiv muloqotni ham amalga oshiradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda elektron darsliklar listening, speaking, reading va writing skillsni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Audio pronunciation, video dialogues va interactive exercises talabalarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishga yordam beradi.

Elektron darslik ishlab chiqish bosqichlari

Elektron darslik yaratish bir necha ketma-ket bosqichlarda amalga oshiriladi.

1-bosqich. Maqsadni aniqlash

Elektron darslikning:

- fan yo‘nalishi;
- mavzusi;
- target audience;
- metodik maqsadi belgilanadi.

2-bosqich. O‘quv materiallarini tayyorlash

Mavzuga oid:

- nazariy matnlar;
- rasmlar;
- audio va video materiallar;
- test va mashqlar yig‘iladi.

3-bosqich. Strukturani loyihalash

Darslikning:

- bo‘limlari;
- mavzular ketma-ketligi;
- navigation system;
- interface design ishlab chiqiladi.

4-bosqich. Multimedia integratsiyasi

Elektron darslikka:

- audio pronunciation;
- video lessons;
- animations;
- interactive tasks joylashtiriladi.

5-bosqich. Dasturiy ishlab chiqish

Elektron darslik maxsus platformalar yordamida yaratiladi.

Ko‘p qo‘llaniladigan vositalar:

- Moodle;
- Canva;
- PowerPoint;
- Adobe Captivate;

- Articulate Storyline.

6-bosqich. Test va ekspertiza

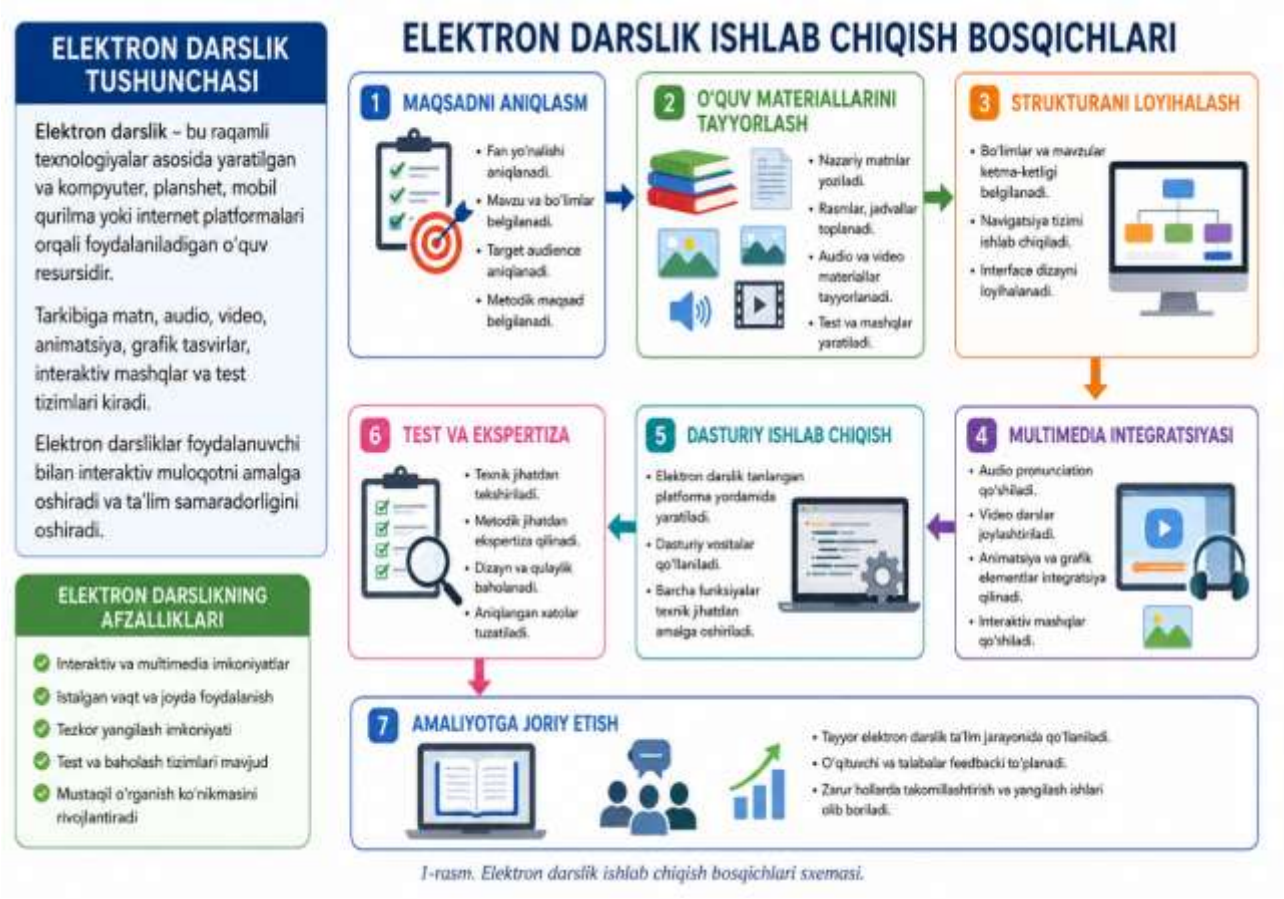
Elektron darslik:

- texnik;
- metodik;
- dizayn
  jihatdan tekshiriladi.

7-bosqich. Amaliyotga joriy etish

Tayyor elektron darslik ta’lim jarayonida qo‘llaniladi va foydalanuvchi feedbacki asosida takomillashtiriladi.

Elektron darslik ishlab chiqish bosqichlari sxemasi.

1-rasm. Elektron darslik ishlab chiqish bosqichlari sxemasi.

Elektron o‘quv kurslarini loyihalash

Elektron o‘quv kurslarini loyihalash — bu o‘quv materiallarini raqamli texnologiyalar asosida yaratish va tizimlashtirish jarayonidir. Zamonaviy elektron kurslar nazariy materiallar, multimedia vositalari, interaktiv mashqlar va online assessment tizimlarini o‘z ichiga oladi. Ular ta’lim jarayonining interaktivligi va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Elektron kurslarni yaratish bir necha asosiy bosqichlardan iborat bo‘ladi. Dastlab kursning maqsadi, mavzusi va target audience aniqlanadi. Keyingi bosqichda o‘quv materiallari yig‘iladi va modullarga ajratiladi. Shundan so‘ng kurs dizayni va navigation structure ishlab chiqiladi.

Elektron kurs tarkibiga:

- matn;
- audio;
- video;
- prezentatsiya;
- interaktiv topshiriqlar;
- test tizimlari

integratsiyalashadi.

Elektron kurslarni yaratishda Moodle, Google Classroom, Canvas va Articulate Storyline kabi platformalardan foydalaniladi. Tayyor kurs texnik va metodik jihatdan tekshirilib, amaliyotga joriy etiladi.

Elektron o‘quv kurslari ayniqsa xorijiy tillarni o‘qitishda listening, speaking, reading va writing skillsni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Elektron o‘quv kurslarini loyihalash bosqichlari.

Elektron darslik yaratish dasturiy vositalari

Zamonaviy ta’lim tizimida elektron darsliklarni yaratishda turli dasturiy vositalardan foydalaniladi. Ushbu dasturlar o‘quv materiallarini raqamli shaklda

ishlab chiqish, multimedia elementlarini integratsiyalash hamda interaktiv learning environment yaratish imkonini beradi. Elektron darslik yaratish dasturlari funksional imkoniyatlariga ko‘ra matn muharrirlari, multimedia platformalari, LMS tizimlari va maxsus authoring tools guruhlariga bo‘linadi.

Elektron darslik yaratishda eng ko‘p qo‘llaniladigan dasturlardan biri Microsoft PowerPoint hisoblanadi. Ushbu dastur orqali matn, audio, video, animatsiya va hyperlinklardan iborat interaktiv darsliklar yaratish mumkin. PowerPoint dasturi sodda interfeys va multimedia integratsiyasi sababli ta’lim tizimida keng qo‘llaniladi.

Canva platformasi ham zamonaviy elektron o‘quv materiallarini yaratishda samarali vosita hisoblanadi. Canva yordamida infographic, презентация, worksheet va interactive learning materials yaratish mumkin. Platformaning tayyor shablonlari o‘qituvchilarga qisqa vaqt ichida professional dizayn tayyorlash imkonini beradi.

Moodle va Google Classroom kabi LMS platformalari elektron darsliklarni online boshqarish va virtual learning environment tashkil etishda qo‘llaniladi. Ushbu tizimlar:

- online assignments;
- tests;
- feedback systems;
- virtual classrooms

yaratish imkoniyatiga ega.

Elektron darsliklarni professional darajada ishlab chiqishda Articulate Storyline va Adobe Captivate dasturlari muhim o‘rin tutadi. Ushbu authoring tools yordamida:

- interactive quizzes;
- simulations;
- animated lessons;
- SCORM courses

yaratish mumkin. Ayniqsa, distance education tizimida bunday platformalar keng qo‘llaniladi.

Shuningdek, Prezi va Genially platformalari multimedia va interactive presentation asosidagi elektron resurslar yaratishda samarali vosita hisoblanadi. Ushbu dasturlar zooming effects, gamification elements va animated infographiclar yaratish imkoniyatiga ega.

Bugungi kunda elektron darslik yaratish dasturlari sun’iy intellekt texnologiyalari bilan ham integratsiyalashmoqda. AI-based platforms o‘quv materiallarini avtomatik dizaynlash, adaptive learning content yaratish va interactive assessment tizimlarini ishlab chiqish imkonini bermoqda.

Elektron darslik yaratishda qo‘llaniladigan dasturiy vositalar.

CourseLab dasturi va uning imkoniyatlari

CourseLab — elektron o‘quv kurslari va interaktiv darsliklar yaratishga mo‘ljallangan professional authoring tool hisoblanadi. Ushbu dastur WebSoft kompaniyasi tomonidan ishlab chiqilgan bo‘lib, distance education va e-learning tizimlari uchun multimedia kurslar tayyorlash imkonini beradi. CourseLab dasturi SCORM standartini qo‘llab-quvvatlagani sababli Moodle, Blackboard va boshqa LMS platformalari bilan integratsiyalasha oladi.

CourseLab dasturining asosiy afzalliklaridan biri programming knowledge talab qilmasligidir. O‘qituvchi maxsus kod yozmasdan turib interaktiv elektron kurslar yaratishi mumkin. Dastur interfeysi Microsoft PowerPointga o‘xshash bo‘lgani sababli undan foydalanish ancha qulay hisoblanadi.

CourseLab yordamida:

- multimedia darslar;
- interactive presentations;
- online tests;
- animations;
- video va audio materials;
- simulations

  yaratish mumkin.

Dastur tarkibida tayyor templates va navigation tools mavjud bo‘lib, ular elektron kurslarni tez va professional darajada ishlab chiqishga yordam beradi. Shuningdek, CourseLab hyperlink, buttons, popup windows va branching systems kabi interaktiv elementlarni qo‘llab-quvvatlaydi.

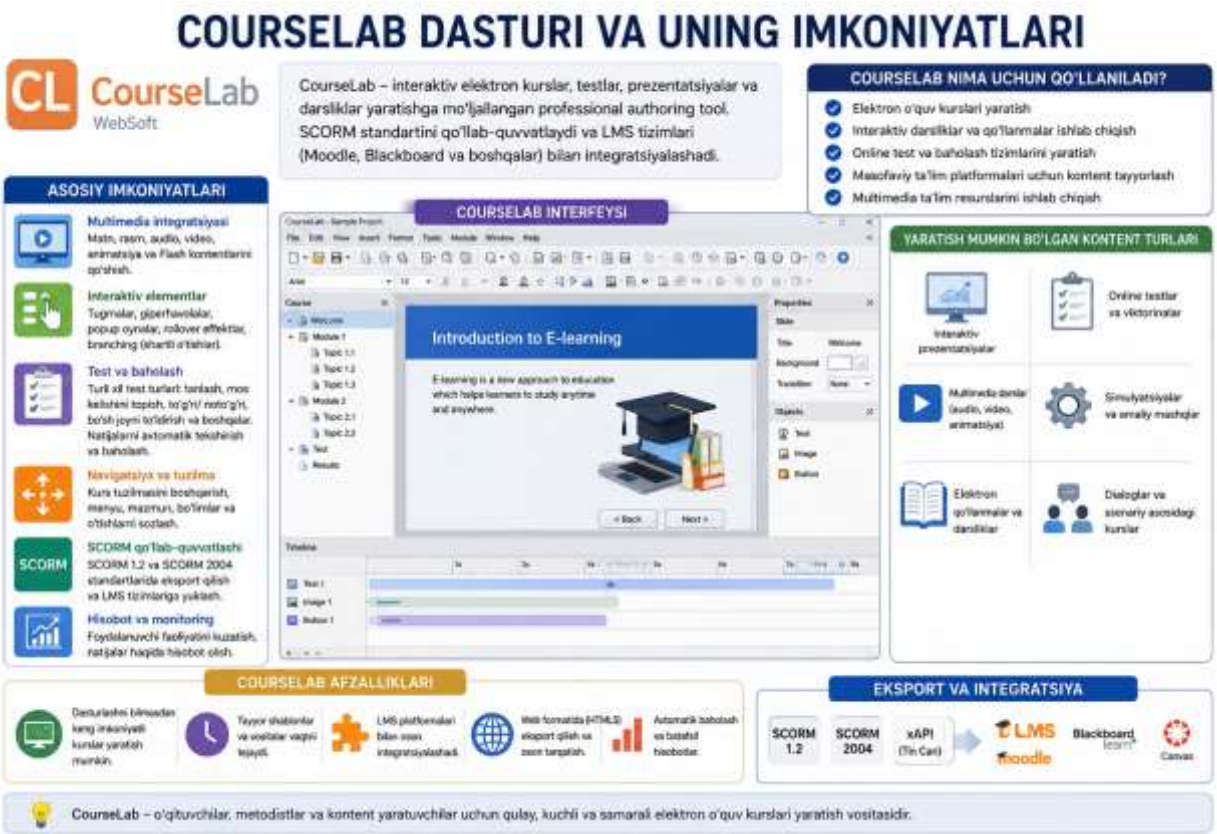
Xorijiy tillarni o‘qitishda CourseLab dasturi:

- vocabulary exercises;
- grammar quizzes;
- pronunciation practice;
- listening activities;
- interactive dialogues

  yaratishda samarali vosita hisoblanadi.

CourseLabning muhim imkoniyatlaridan biri automated assessment tizimidir. Dastur test natijalarini avtomatik tekshiradi va foydalanuvchi faoliyatini monitoring qilish imkonini beradi. Shu sababli CourseLab distance learning va blended learning tizimlarida keng qo‘llaniladi.

CourseLab dasturining interfeysi va funksional imkoniyatlari.

Nazariy savollar

1. Elektron resurs deganda nima tushuniladi?
2. Elektron darsliklarning asosiy xususiyatlari nimalardan iborat?

3. Elektron resurslarning an’anaviy darsliklardan farqi nimada?
4. Tarixdagi ilk elektron ta’lim tizimi qaysi hisoblanadi?
5. PLATO tizimining asosiy imkoniyatlarini tushuntiring.
6. Elektron o‘quv kurslarini loyihalashning asosiy bosqichlari qaysilar?
7. Multimedia texnologiyalarining ta’limdagi ahamiyati nimada?
8. CourseLab dasturining asosiy imkoniyatlarini izohlang.
9. Elektron darslik yaratishda qanday dasturiy vositalardan foydalaniladi?
10. Elektron resurslarning xorijiy tillarni o‘qitishdagi ahamiyatini tushuntiring.

Test topshiriqlari

1. **Elektron resurs nima?**
   A) Bosma kitob B) Raqamli o‘quv materiali
   C) Audio qurilma D) Printer tizimi
2. **Tarixdagi ilk elektron ta’lim tizimi qaysi?**
   A) Moodle B) Canva
   C) PLATO D) Google Classroom
3. **Elektron darsliklarning asosiy afzalligi nimada?**
   A) Interaktivlik B) Multimedia imkoniyatlari
   C) Mustaqil ta’limni qo‘llab-quvvatlash D) Barchasi to‘g‘ri
4. **CourseLab qanday dastur hisoblanadi?**
   A) Browser B) Grafik muharrir
   C) Authoring tool D) Antivirus dasturi
5. **SCORM standarti nima uchun qo‘llaniladi?**
   A) Internet tezligini oshirish B) Elektron kurslarni LMS bilan integratsiyalash
   C) Video montaj qilish D) Audio yozish
6. **LMS nimani anglatadi?**
   A) Learning Management System B) Language Multimedia Structure
   C) Logical Media System D) Learning Method Software
7. **Elektron darslik tarkibiga qaysi elementlar kiradi?**
   A) Audio va video B) Interaktiv mashqlar
   C) Test tizimlari D) Barchasi to‘g‘ri
8. **Multimedia texnologiyalarining asosiy vazifasi nima?**
   A) Vizual va audiovizual ta’lim yaratish B) Internetni boshqarish
   C) Fayllarni siqish D) Printer bilan ishlash
9. **CourseLab dasturining asosiy imkoniyati nimada?**
   A) Kod yozmasdan elektron kurs yaratish B) Faqat video editing qilish
   C) Internet tezligini oshirish D) Faqat audio yozish
10. **Elektron o‘quv kurslarini loyihalashning birinchi bosqichi qaysi?**
    A) Dizayn yaratish B) Multimedia qo‘shish
    C) Maqsad va vazifalarni aniqlash D) Test tizimini yaratish

Amaliy topshiriqlar

1-topshiriq. Mini elektron darslik yaratish

PowerPoint, Canva yoki CourseLab dasturi yordamida “English Vocabulary” mavzusida mini elektron darslik yarating.

Darslik tarkibida:

- title page;
- 5 ta yangi so‘z;
- rasm;
- audio pronunciation;
- 1 ta interaktiv mashq
  bo‘lishi kerak.

2-topshiriq. Elektron resurs tahlili

Quyidagi platformalardan birini tanlang:

- Moodle
- Google Classroom
- CourseLab
- Canva

Platformaning:

- asosiy vazifasi;
- afzalliklari;
- kamchiliklari;
- ta’limdagi imkoniyatlari
  haqida qisqa taqdimot tayyorlang.

Mualliflik dasturiy ta’minoti va ulardan foydalanib elektron ta’lim resurslarini yaratish

Mualliflik dasturiy ta’minoti (Authoring Software) — elektron ta’lim resurslari, interaktiv kurslar va multimedia darsliklarni yaratishga mo‘ljallangan maxsus dasturlar majmuasidir. Ushbu dasturlar yordamida o‘qituvchi yoki kontent yaratuvchi dasturlash tilini bilmasdan turib elektron o‘quv materiallarini ishlab chiqishi mumkin. Mualliflik dasturlari distance learning va e-learning tizimlarining asosiy texnologik vositalaridan biri hisoblanadi.

Mualliflik dasturlarining asosiy vazifasi matn, audio, video, animatsiya va interaktiv elementlarni yagona learning environment tarkibida birlashtirishdan iborat. Bunday dasturlar yordamida:

- elektron darsliklar;
- multimedia kurslar;
- online tests;
- simulations;
- interactive presentations
  yaratiladi.

Zamonaviy ta’lim tizimida Articulate Storyline, Adobe Captivate, CourseLab, iSpring Suite va Lectora Inspire kabi authoring tools keng qo‘llaniladi. Ushbu dasturlar SCORM standartini qo‘llab-quvvatlagani sababli Moodle, Blackboard va Canvas kabi LMS platformalari bilan integratsiyalashadi.

CourseLab dasturi interaktiv elektron kurslar yaratishda qulay interfeysga ega bo‘lib, multimedia va test tizimlarini integratsiyalash imkonini beradi. Articulate Storyline dasturi esa professional interactive learning courses yaratishda keng qo‘llaniladi. Adobe Captivate video lessons, simulations va responsive learning content ishlab chiqishda samarali vosita hisoblanadi.

Mualliflik dasturlari yordamida elektron ta’lim resurslarini yaratish bir necha bosqichda amalga oshiriladi. Dastlab kursning maqsadi va strukturasi aniqlanadi. Keyingi bosqichda o‘quv materiallari yig‘ilib, multimedia elementlari integratsiyalashadi. Shundan so‘ng interactive exercises, quizzes va navigation systems yaratiladi. Tayyor resurs texnik va metodik jihatdan test qilinib, LMS platformalariga joylashtiriladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda mualliflik dasturlarining ahamiyati ayniqsa katta hisoblanadi. Ushbu dasturlar yordamida:

- pronunciation practice;
- listening activities;
- grammar exercises;
- vocabulary quizzes;
- dialogue simulations

yaratish mumkin. Multimedia va interaktiv elementlar talabalarning motivatsiyasini oshiradi hamda learning effectivenessni kuchaytiradi.

Bugungi kunda mualliflik dasturiy ta’minotlari sun’iy intellekt texnologiyalari bilan integratsiyalashib bormoqda. AI-based authoring systems avtomatik content generation, adaptive assessment va personalized learning imkoniyatlarini yaratmoqda. Shu sababli mualliflik dasturlari zamonaviy elektron ta’lim resurslarini yaratishning muhim texnologik asosiga aylanmoqda.

Mualliflik dasturiy vositalari asosida elektron ta’lim resurslarini yaratish jarayoni.

Bilimni baholash tizimlari haqida tushuncha, tarixi va rivojlanish bosqichlari

Bilimni baholash tizimi — o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va kompetensiyalarini aniqlash va nazorat qilish jarayonidir. Baholash ta’lim sifatini oshirish, o‘zlashtirish

darajasini aniqlash hamda learning outcomesni tahlil qilishda muhim ahamiyatga ega.

Dastlabki baholash tizimlari qadimgi davrlarda og‘zaki savol-javob va amaliy sinovlar asosida amalga oshirilgan. XIX asrda yozma imtihonlar va ball tizimi paydo bo‘ldi. XX asr boshlarida testologiya fanining rivojlanishi natijasida standart testlar, jumladan MCQ va true/false topshiriqlari keng qo‘llanila boshlandi.

Kompyuter texnologiyalarining rivojlanishi bilan electronic assessment systems shakllandi. Moodle, Blackboard va Google Classroom kabi LMS platformalari online testing va automated assessment imkoniyatlarini yaratdi.

Hozirgi kunda bilimni baholash tizimlari sun’iy intellekt va adaptive assessment texnologiyalari asosida rivojlanmoqda. Zamonaviy baholash tizimlari formative, summative va competency-based assessment modellari asosida tashkil etiladi.

Bilimni baholash tizimlarining rivojlanish bosqichlari.

Bilimni baholashga mo‘ljallangan dasturiy vositalar va ularning afzalliklari

Zamonaviy ta’lim tizimida bilimni baholash jarayonini avtomatlashtirish va samarali tashkil etish uchun turli dasturiy vositalardan foydalaniladi. Ushbu dasturlar online testing, automated assessment, learning analytics va monitoring jarayonlarini amalga oshirish imkonini beradi. Ayniqsa, masofaviy ta’lim va blended learning tizimlarida baholash dasturlari muhim ahamiyat kasb etadi.

Bilimni baholashda keng qo‘llaniladigan dasturiy vositalardan biri Moodle platformasi hisoblanadi. Ushbu LMS tizimi:

- online testlar yaratish;
- assignment yuborish;
- avtomatik baholash;
- feedback berish imkoniyatiga ega.

Google Forms ham oddiy va qulay online assessment vositasi sifatida keng qo‘llaniladi. Platforma yordamida testlar, so‘rovnomalar va quizlar yaratish mumkin. Natijalar avtomatik ravishda hisoblanadi va diagramma shaklida tahlil qilinadi.

Kahoot va Quizizz platformalari gamification asosidagi baholash tizimlari hisoblanadi. Ushbu dasturlar interactive quizzes va real-time competitions tashkil etish imkonini beradi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘qitishda vocabulary va grammar tests yaratishda samarali vosita hisoblanadi.

Microsoft Forms va Google Classroom platformalari ham online assessment va monitoring tizimlarini qo‘llab-quvvatlaydi. Ushbu vositalar assignment management, grading systems va student progress tracking imkoniyatlariga ega.

Bilimni baholash dasturlarining asosiy afzalliklari:

- vaqtni tejash;
- avtomatik natija chiqarish;
- obyektiv baholash;
- online monitoring;
- statistik tahlil;
- masofaviy foydalanish imkoniyatlaridan iborat.

Zamonaviy baholash tizimlari sun’iy intellekt texnologiyalari bilan ham integratsiyalashmoqda. AI-based assessment systems o‘quvchilarning learning progressini tahlil qilish va individual feedback berish imkonini yaratmoqda.

Bilimni baholashga mo‘ljallangan dasturiy vositalar.

Test yaratish va o‘tkazish dasturlari: MyTest va EasyQuizzy

Zamonaviy ta’lim tizimida bilimni nazorat qilish va baholash jarayonida maxsus test dasturlaridan keng foydalaniladi. MyTest va EasyQuizzy dasturlari test yaratish, o‘tkazish va natijalarni avtomatik baholash imkoniyatiga ega bo‘lgan samarali assessment tools hisoblanadi.

MyTest dasturi

MyTest — kompyuter asosida test yaratish va o‘tkazishga mo‘ljallangan dasturiy vosita hisoblanadi. Dastur yordamida:

- multiple choice;
- true/false;
- matching;
- short answer
  kabi turli test topshiriqlarini yaratish mumkin.

MyTest dasturining asosiy afzalliklari:

- avtomatik baholash;
- test natijalarini saqlash;

- statistik tahlil;
- vaqtni cheklash;
- random savollar yaratish imkoniyatlaridan iborat.

Dastur ayniqsa maktab, kollej va universitetlarda oraliq hamda yakuniy nazoratlarni o‘tkazishda keng qo‘llaniladi.

EasyQuizzy dasturi

EasyQuizzy — oddiy va qulay interfeysga ega bo‘lgan test yaratish dasturi hisoblanadi. Ushbu dastur yordamida qisqa vaqt ichida interaktiv testlar yaratish mumkin. EasyQuizzy dasturida:

- test savollarini kiritish;
- javob variantlarini belgilash;
- avtomatik natija chiqarish;
- reyting tizimini yaratish imkoniyatlari mavjud.

EasyQuizzy dasturining asosiy afzalligi uning sodda interfeysi va foydalanish qulayligidadir. Dastur maxsus dasturlash bilimini talab qilmaydi va o‘qituvchilarga tezkor online yoki offline testlar yaratish imkonini beradi.

MyTest va EasyQuizzy dasturlari ta’lim jarayonida:

- bilimni obyektiv baholash;
- vaqtni tejash;
- avtomatik monitoring;
- learning progressni nazorat qilish uchun samarali vosita hisoblanadi.

MyTest va EasyQuizzy dasturlarining interfeysi va imkoniyatlari.

TEST YARATISH VA O‘TKAZISH DASTURLARI: MYTEST, EASYQUIZZY

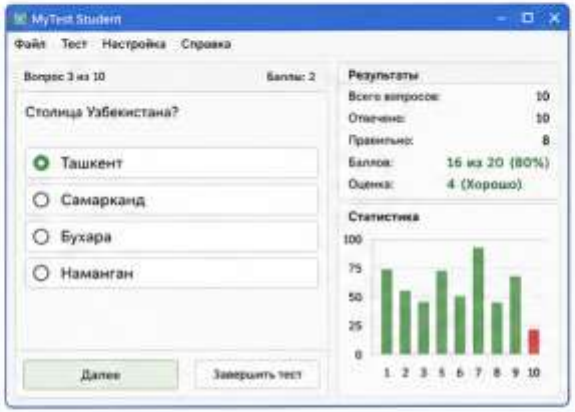
MyTest va EasyQuizzy dasturlari test yaratish, o‘tkazish va natijalarni avtomatik baholash imkoniyatiga ega bo‘lgan samarali dasturiy vositalardir.

MYTEST

MyTest – kompyuter asosida test yaratish va o‘tkazish dasturi.

ASOSIY IMKONIYATLARI

- Multiple choice, true/false, matching, short answer kabi turli test turlari
- Avtomatik baholash
- Test natijalarini saqlash
- Statistik tahlil
- Vaqtni cheklash
- Random savollar yaratish
- Testlarni guruhlarga ajratish
- Tarmoq orqali o‘tkazish imkoniyati

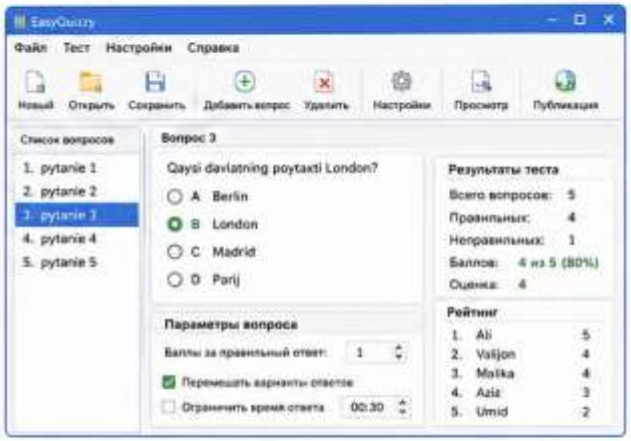
MyTest dasturi maktab, kollej va universitetlarda oraliq hamda yakuniy nazoratlarni o‘tkazishda keng qo‘llaniladi.

EASYQUIZZY

EasyQuizzy — oddiy va qulay interfeysga ega test yaratish dasturi.

ASOSIY IMKONIYATLARI

- Test savollarini kiritish
- Javob variantlarini belgilash
- Avtomatik natija chiqarish
- Reyting tizimiini yaratish
- Turli ko‘rinishdagi testlarni yaratish
- Natijalarni Excel yoki HTML formatida olish
- Testlarni chop etish yoki onlayn o‘tkazish

EasyQuizzy dasturi maxsus dasturlash bilimini talab qilmaydi va o‘qituvchilarga tezkor testlar yaratish imkonini beradi.

MYTEST VA EASYQUIZZY TAQQOSLASH

Xususiyat	MyTest	EasyQuizzy
Interfeys	Keng imkoniyatli, professional	Oddiy va qulay
Test turlari	Turli xil test turlari mavjud	Asosiy test turlari mavjud
Statistik tahlil	Keng va batafsil,	Asosiy ko‘rsatkichlar
Tarmoq orqali o‘tkazish	Mavjud	Asosan offline, lekin onlayn eksport imkoniyati mavjud
Foydalanish sohasi	Maktab, kollej, oliy ta’lim	Maktab va trening markazlari
Vaqtni cheklash	Mavjud	Mavjud
Foydalanish	Bepul (ba’zi versiyalar)	Bepul

AFZALLIKLARI

Vaqtni tejash
Test yaratish va baholash jarayoni tez va avtomatik amalga oshiriladi.

Avtomatik baholash
Natijalar darhol hisoblanadi va xatoliklar kamayadi.

Obyektiv baholash
Inson omili deyarli kamayadi, baholash adolatli bo‘ladi.

Statistik tahlil
Natijalar grafik va jadval ko‘rinishida tahlil qilinadi.

Monitoring
O‘quvchilarning bilim darajasi nazorat qilinadi.

Masofaviy foydalanish
Internet orqali istalgan joydan test o‘tkazish imkoniyati mavjud.

MyTest va EasyQuizzy dasturlari ta’lim jarayonida bilimni obyektiv baholash, vaqtni tejash va o‘quvchilarning yutuqlarini samarali nazorat qilish uchun ishonchli vosita hisoblanadi.

Nazariy savollar

1. Bilimni baholash tizimi deganda nima tushuniladi?
2. MyTest dasturining asosiy imkoniyatlari nimalardan iborat?
3. EasyQuizzy dasturining afzalliklarini tushuntiring.
4. Online assessment systemsning ta’limdagi ahamiyati nimada?
5. Automated assessment nima?
6. LMS platformalarida baholash qanday amalga oshiriladi?
7. Gamification asosidagi baholash tizimlarini izohlang.
8. Multiple choice testlarning afzalliklari nimada?
9. Test dasturlarining ta’lim samaradorligiga ta’sirini tushuntiring.
10. Zamonaviy baholash dasturlarining asosiy vazifalari nimalardan iborat?

Test topshiriqlari (MCQ)

1. **MyTest qanday dastur hisoblanadi?**
   A) Grafik editor B) Test yaratish dasturi C) Audio player D) Browser
2. **EasyQuizzy dasturining asosiy afzalligi nimada?**
   A) Murakkab kod yozish B) Sodda interfeys
   C) Faqat video editing D) Internet tezligini oshirish
3. **Automated assessment nima?**
   A) Qo‘lda baholash B) Avtomatik baholash tizimi
   C) Audio recording D) Grafik dizayn
4. **Multiple choice test nima?**
   A) Og‘zaki imtihon B) Bir nechta javob variantli test
   C) Video topshiriq D) Audio mashq
5. **MyTest dasturida qaysi imkoniyat mavjud?**
   A) Random savollar yaratish B) Video montaj
   C) Grafik chizish D) Browser yaratish
6. **EasyQuizzy dasturi qanday testlarni yaratishga mo‘ljallangan?**
   A) Interaktiv testlar B) Faqat audio testlar
   C) Faqat video testlar D) Printer testlari
7. **Online assessment systemsning afzalligi nimada?**
   A) Vaqtni tejash B) Avtomatik natija chiqarish
   C) Monitoring imkoniyati D) Barchasi to‘g‘ri
8. **Gamification nima?**
   A) O‘yin elementlari asosidagi ta’lim B) Printer tizimi
   C) Audio yozish D) Kodlash jarayoni
9. **MyTest dasturi asosan qayerda qo‘llaniladi?**
   A) Tibbiyotda B) Ta’lim tizimida
   C) Bank tizimida D) Qurilishda
10. **Test dasturlarining asosiy vazifasi nima?**
    A) Bilimni nazorat qilish va baholash B) Video montaj qilish
    C) Grafik dizayn yaratish
    D) Internetni boshqarish

Amaliy topshiriqlar

1-topshiriq. MyTest dasturida test yaratish

MyTest dasturi yordamida:
“Ingliz tili grammatikasi”
mavzusida 10 ta savoldan iborat test yarating.

Test tarkibida:

- multiple choice;
- true/false;
- matching
  savollari bo‘lishi kerak.

2-topshiriq. EasyQuizzy dasturida online quiz tayyorlash

EasyQuizzy dasturida:
“English Vocabulary”
mavzusida mini quiz yarating.

Quiz tarkibida:

- 5 ta savol;
- avtomatik baholash;
- natijalarni saqlash
  imkoniyati bo‘lishi kerak.

Animatsiya tushunchasi

Animatsiya — harakatlanuvchi tasvirlar orqali axborotni vizual va qiziqarli tarzda ifodalash texnologiyasidir. Animatsiya grafik obyektlar, rasmlar yoki personajlarning ketma-ket harakati asosida yaratiladi. Zamonaviy ta’lim tizimida animatsiyalar murakkab mavzularni tushuntirish, o‘quvchilarning diqqatini jalb qilish va learning effectivenessni oshirishda muhim vosita hisoblanadi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda animatsiyalar:

- vocabulary learning;
- pronunciation practice;
- grammar explanation;
- dialogue visualization

jarayonlarida samarali qo‘llaniladi.

Animatsiya turlari, ularning tarixi va rivojlanish bosqichlari

Animatsiya — harakat illyuziyasini yaratish maqsadida tasvirlarni ketma-ket namoyish etish texnologiyasidir. “Animation” atamasi lotincha *anima* — “jonlantirish” so‘zidan kelib chiqqan. Animatsiya texnologiyalari dastlab ko‘ngilochar sanoatda shakllangan bo‘lsa-da, bugungi kunda ta’lim, reklama, multimedia va digital learning sohalarida keng qo‘llanilmoqda. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘qitishda animatsiyalar vocabulary, pronunciation va grammar topicsni vizual tarzda tushuntirish imkonini beradi.

Animatsiyaning dastlabki shakllari XIX asrda paydo bo‘lgan. 1832-yilda Joseph Plateau tomonidan yaratilgan *Phenakistoscope* qurilmasi harakat illyuziyasini hosil qilgan ilk texnologiyalardan biri hisoblanadi. Keyinchalik zoetrope va flipbook kabi qurilmalar animatsiya rivojlanishining asosini yaratdi. XX asr boshlarida esa Walt Disney studiyasi animatsiyani professional darajaga olib chiqdi.

1. An’anaviy animatsiya

An’anaviy animatsiya (Traditional Animation) — har bir kadr qo‘lda chizilib yaratiladigan klassik animatsiya turidir. Ushbu texnologiya XX asrning boshlarida keng rivojlandi. Dastlab animatorlar har bir harakat fazasini alohida qog‘ozga chizgan va ularni ketma-ket suratga olgan.

1928-yilda Walt Disney tomonidan yaratilgan *Steamboat Willie* multfilmi an’anaviy animatsiya tarixidagi muhim bosqichlardan biri hisoblanadi. Ushbu davrda:

- qo‘lda chizilgan personajlar;
- fon rasmlari;
- frame-by-frame texnologiyasi
  asosiy usul sifatida qo‘llanilgan.

An’anaviy animatsiya uzoq vaqt talab qilishi va katta mehnat resurslarini talab etishi sababli keyinchalik raqamli texnologiyalar bilan almashina boshladi.

2. 2D vektorli animatsiya

2D vektorli animatsiya ikki o‘lchovli grafik obyektlar asosida yaratiladigan raqamli animatsiya turidir. Ushbu texnologiya 1990-yillardan boshlab kompyuter grafikasi rivojlanishi bilan keng tarqaldi.

2D animatsiyada raster emas, balki vector graphics qo‘llaniladi. Bu esa tasvir sifatini yo‘qotmasdan kattalashtirish imkonini beradi. Adobe Animate, Toon Boom Harmony va Synfig Studio kabi dasturlar ushbu texnologiya asosida ishlaydi.

2D animatsiyalar:

- educational videos;
- мультимедиа darsliklar;
- reklama roliklari;

- mobil ilovalar
  yaratishda keng qo‘llaniladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda 2D animatsiyalar dialogue scenes va vocabulary explanation uchun samarali vosita hisoblanadi.

3. 3D kompyuterli animatsiya

3D animatsiya uch o‘lchovli modellar asosida yaratiladigan zamonaviy animatsiya texnologiyasidir. Ushbu yo‘nalish 1980–1990-yillarda kompyuter grafikasi rivojlanishi bilan shakllandi.

1995-yilda Pixar studiyasi tomonidan yaratilgan *Toy Story* filmi tarixdagi ilk to‘liq 3D animated film hisoblanadi. Ushbu texnologiyada:

- modeling;
- texturing;
- rigging;
- rendering
  jarayonlari amalga oshiriladi.

3D animatsiyalar realistik vizual effektlar yaratishi bilan ajralib turadi. Hozirgi kunda ular:

- educational simulations;
- virtual reality;
- video games;
- scientific visualization
  sohalarida keng qo‘llaniladi.

Ta’lim tizimida 3D animatsiyalar murakkab jarayonlarni vizual tarzda tushuntirishda samarali hisoblanadi.

4. Harakat grafikasi (Motion Graphics)

Motion Graphics — matn, ikonka va grafik elementlarning harakatlanishiga asoslangan animatsiya yo‘nalishidir. Ushbu texnologiya televizion media va reklama sanoatida XX asrning ikkinchi yarmida rivojlandi.

Motion Graphicsning asosiy vazifasi:

- axborotni qisqa;
- vizual;
- dinamik

shaklda yetkazishdan iborat.

Adobe After Effects ushbu yo‘nalishdagi eng mashhur dasturlardan biri hisoblanadi. Motion graphics:

- презентациялар;
- infographic videos;
- educational content;
- social media materials

yaratishda keng qo‘llaniladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda grammar rules va vocabulary structuresni vizual ko‘rsatishda samarali vosita hisoblanadi.

5. Stop Motion animatsiyasi

Stop Motion — obyektlarni kadrma-kadr suratga olish orqali yaratiladigan animatsiya texnologiyasidir. Ushbu usul XIX asr oxirida paydo bo‘lgan va ilk maxsus effektli filmlarda qo‘llanilgan.

Stop Motion yaratishda:

- qo‘g‘irchoqlar;
- plastilin figuralar;
- qog‘oz elementlar

ishlatiladi.

Har bir kadrda obyekt holati ozgina o‘zgartiriladi va ketma-ket namoyish qilinganda harakat effekti hosil bo‘ladi.

Bugungi kunda Stop Motion:

- educational projects;
- creative media;
- advertising;
- short films

yaratishda qo‘llaniladi.

Ushbu texnologiya o‘quvchilarning creativity va project-based learning ko‘nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Umuman olganda, animatsiya texnologiyalari tarix davomida oddiy qo‘lda chizilgan tasvirlardan zamonaviy 3D va AI-based animation systemsgacha rivojlanib bordi. Zamonaviy ta’lim tizimida animatsiyalar learning processni interaktiv, vizual va samarali tashkil etishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida animatsiyalardan foydalanishning ahamiyati

Animatsiyalar xorijiy tillarni o‘qitishda o‘quv materiallarini vizual, interaktiv va tushunarli shaklda yetkazishga xizmat qiladi. Harakatli tasvirlar yordamida yangi so‘zlar, grammatik qoidalar va dialoglarni osonroq tushuntirish mumkin. Animatsiyalar o‘quvchilarning diqqatini jalb qiladi, motivatsiyasini oshiradi hamda learning processni qiziqarli tashkil etishga yordam beradi.

Ayniqsa, pronunciation, listening va vocabulary mashqlarida animatsiyalar samarali vosita hisoblanadi. Vizual harakat va audiomateriallarning birgalikda qo‘llanilishi ma’lumotni tezroq eslab qolishga yordam beradi. Shuningdek, animatsiyalar real hayotiy vaziyatlarni modellashtirish orqali kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantiradi.

Zamonaviy digital education tizimida animatsiyalar multimedia learningning muhim elementi bo‘lib, mustaqil ta’lim va interactive learning imkoniyatlarini kengaytiradi.

Animatsiya yaratishga mo‘ljallangan dasturiy vositalar

Zamonaviy multimedia va digital education tizimida animatsiya yaratish uchun turli dasturiy vositalardan foydalaniladi. Ushbu dasturlar 2D, 3D, Motion Graphics va Stop Motion animatsiyalar yaratish imkonini beradi. Animatsiya dasturlari ta’limiy videolar, мультимедиа kurslar, reklama va interactive learning materials ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega.

2D animatsiya yaratishda Adobe Animate va Toon Boom Harmony dasturlari keng qo‘llaniladi. Ushbu dasturlar vektorli grafika asosida harakatlanuvchi personajlar va ta’limiy animatsiyalar yaratishga xizmat qiladi.

3D animatsiya yaratishda Blender, Autodesk Maya va 3ds Max dasturlari mashhur hisoblanadi. Ushbu vositalar yordamida:

- modeling;
- texturing;
- rigging;

- rendering
  jarayonlari amalga oshiriladi. 3D animatsiyalar filmlar, o‘yinlar va educational simulations yaratishda qo‘llaniladi.

Motion Graphics yo‘nalishida Adobe After Effects dasturi eng samarali vositalardan biri hisoblanadi. Dastur matn, ikonka va grafik elementlarni harakatlantirish orqali professional multimedia kontent yaratish imkonini beradi.

Stop Motion animatsiyalar yaratishda Stop Motion Studio va Dragonframe dasturlari qo‘llaniladi. Ushbu dasturlar kadrma-kadr suratga olish va harakat effektlarini yaratishga mo‘ljallangan.

Xorijiy tillarni o‘qitishda animatsiya dasturlari:

- vocabulary videos;
- grammar explanation;
- pronunciation practice;
- interactive dialogues
  yaratishda samarali vosita hisoblanadi.

Zamonaviy animatsiya dasturlari multimedia learning va interactive education tizimlarini rivojlantirishda muhim texnologik vosita sifatida keng qo‘llanilmoqda.

Nazariy savollar

1. Animatsiya nima va uning asosiy vazifasi nimadan iborat?
2. Animatsiyaning ta’lim jarayonidagi ahamiyatini tushuntiring.
3. An’anaviy animatsiya qanday yaratiladi?
4. 2D vektorli animatsiyaning asosiy xususiyatlari nimalardan iborat?
5. 3D kompyuterli animatsiya qaysi texnologiyalar asosida yaratiladi?
6. Motion Graphics qanday maqsadlarda qo‘llaniladi?
7. Stop Motion animatsiyasi qanday yaratiladi?
8. Xorijiy tillarni o‘qitishda animatsiyalarning afzalliklari nimada?
9. Animatsiya yaratishda qanday dasturiy vositalardan foydalaniladi?
10. Multimedia learning tizimida animatsiyalarning o‘rni qanday?

Test topshiriqlari

1. **Animatsiya nima?**
   A) Harakatlanuvchi tasvir yaratish texnologiyasi
   B) Audio yozish tizimi
   C) Printer dasturi
   D) Grafik jadval
2. An’anaviy animatsiyada harakat qanday hosil qilinadi?
   A) Kod yozish orqali
   B) Ketma-ket chizilgan rasmlar orqali
   C) Audio effekt orqali
   D) Internet yordamida
3. **2D animatsiyada asosan qanday grafika ishlatiladi?**
   A) Raster grafika
   B) Vektor grafika
   C) Audio grafika
   D) Printer grafika
4. **3D animatsiyaning asosiy xususiyati nimada?**
   A) Ikki o‘lchovli tasvir
   B) Uch o‘lchovli modellar
   C) Faqat audio ishlatish
   D) Matn bilan ishlash
5. **Motion Graphics nima?**
   A) Video o‘yin
   B) Harakatlanuvchi grafik elementlar animatsiyasi
   C) Printer texnologiyasi
   D) Audio recording
6. **Stop Motion qanday yaratiladi?**
   A) Kod yozish orqali
   B) Obyektlarni kadrma-kadr suratga olish orqali
   C) Internet orqali
   D) Grafik chizish orqali

7. Qaysi dastur 3D animatsiya yaratishda keng qo‘llaniladi?
   A) Blender
   B) Word
   C) Excel
   D) Notepad
8. **Adobe After Effects qaysi yo‘nalishda qo‘llaniladi**?
   A) Motion Graphics
   B) Audio editing
   C) Database yaratish
   D) Antivirus tizimi
9. Animatsiyalarning ta’limdagi asosiy afzalligi nimada?
   A) Qiziqarli va vizual ta’lim yaratadi
   B) Internetni tezlashtiradi
   C) Fayllarni siqadi
   D) Printer boshqaradi
10. **Stop Motion animatsiyasida nimalardan foydalanish mumkin?**
   A) Plastilin figuralar
   B) Qo‘g‘irchoqlar
   C) Turli buyumlar
   D) Barchasi to‘g‘ri

Amaliy topshiriqlar

1-topshiriq. 2D animatsiya yaratish

Adobe Animate, Canva yoki PowerPoint yordamida:
“English Vocabulary”
mavzusida qisqa 2D animatsiya yarating.
Animatsiya tarkibida:

- 5 ta yangi so‘z;
- rasm;
- harakat effekti;
- audio pronunciation
  bo‘lishi kerak.

2-topshiriq. Stop Motion loyiha
Telefon kamera yoki Stop Motion Studio dasturi yordamida:
“Daily Activities”
mavzusida mini stop motion video yarating.
Video tarkibida:

- kamida 10 ta kadr;
- harakat effekti;
- qisqa inglizcha dialog
  bo‘lishi kerak.

6-MAVZU

ANIMATSIYALARNI YARATISH DASTURLARIDAN ISHLASH ASOSLARI

Zamonaviy ta’lim tizimida animatsiya texnologiyalari multimedia learningning muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘qitishda animatsiyalar orqali mavzularni vizual va interaktiv shaklda tushuntirish imkoniyati kengaydi. Animatsiyalar o‘quvchilarning diqqatini jalb qiladi, murakkab mavzularni soddalashtiradi va learning effectivenessni oshiradi.

Bugungi kunda 2D, 3D, Motion Graphics va Stop Motion yo‘nalishlarida ishlovchi ko‘plab dasturiy vositalar mavjud. Ushbu dasturlar yordamida educational videos, vocabulary animations, grammar explanation materials, interactive presentations va multimedia courses yaratish mumkin.

Mazkur mavzuda animatsiya yaratish dasturlarining asosiy imkoniyatlari, interfeysi, ishlash bosqichlari va ta’lim jarayonidagi ahamiyati haqida ma’lumot beriladi.

Zamonaviy animatsiya dasturlarining umumiy ko‘rinishi.

1. Animatsiya yaratish dasturlarining asosiy turlari

Animatsiya yaratish dasturlari funksional imkoniyatlariga ko‘ra bir necha guruhlarga bo‘linadi.

2D animatsiya dasturlari

2D animatsiya dasturlari ikki o‘lchovli grafika asosida animatsiyalar yaratishga mo‘ljallangan. Ushbu dasturlar ta’limiy videolar, prezentatsiyalar va мультимедиа kurslarda keng qo‘llaniladi.

Eng mashhur 2D animatsiya dasturlari:

- Adobe Animate
- Toon Boom Harmony
- Synfig Studio
- Moho Animation

2D animatsiyada:

- personajlar;
- fon elementlari;
- harakat effektlari;
- matnli animatsiyalar yaratiladi.

3D animatsiya dasturlari

3D animatsiya dasturlari uch o‘lchovli modellar yaratish va ularni harakatlantirishga mo‘ljallangan. Ushbu texnologiya realistik vizual effektlar hosil qilish imkonini beradi.

Mashhur 3D animatsiya dasturlari:

- Blende
- Autodesk Maya
- 3ds Max
- Cinema 4D

3D animatsiyada quyidagi jarayonlar amalga oshiriladi:

- modeling;
- texturing;
- rigging;
- lighting;
- rendering.

3D animatsiyalar educational simulations, virtual laboratories va interactive learning projects yaratishda samarali vosita hisoblanadi.

3D animatsiya dasturida model yaratish jarayoni.

Motion Graphics dasturlari

Motion Graphics dasturlari matn, ikonka va grafik elementlarni harakatlantirish asosida multimedia kontent yaratishga xizmat qiladi.

Ushbu yo‘nalishda keng qo‘llaniladigan dasturlar:

- Adobe After Effects
- Apple Motion
- Cinema 4D

Motion Graphics quyidagi maqsadlarda ishlatiladi:

- infographic videos;
- reklama roliklari;
- ta’limiy prezentatsiyalar;
- social media content.

Motion Graphics texnologiyasi asosida yaratilgan multimedia loyiha.

Stop Motion dasturlari

Stop Motion dasturlari obyektlarni kadrma-kadr suratga olish orqali animatsiya yaratishga mo‘ljallangan.

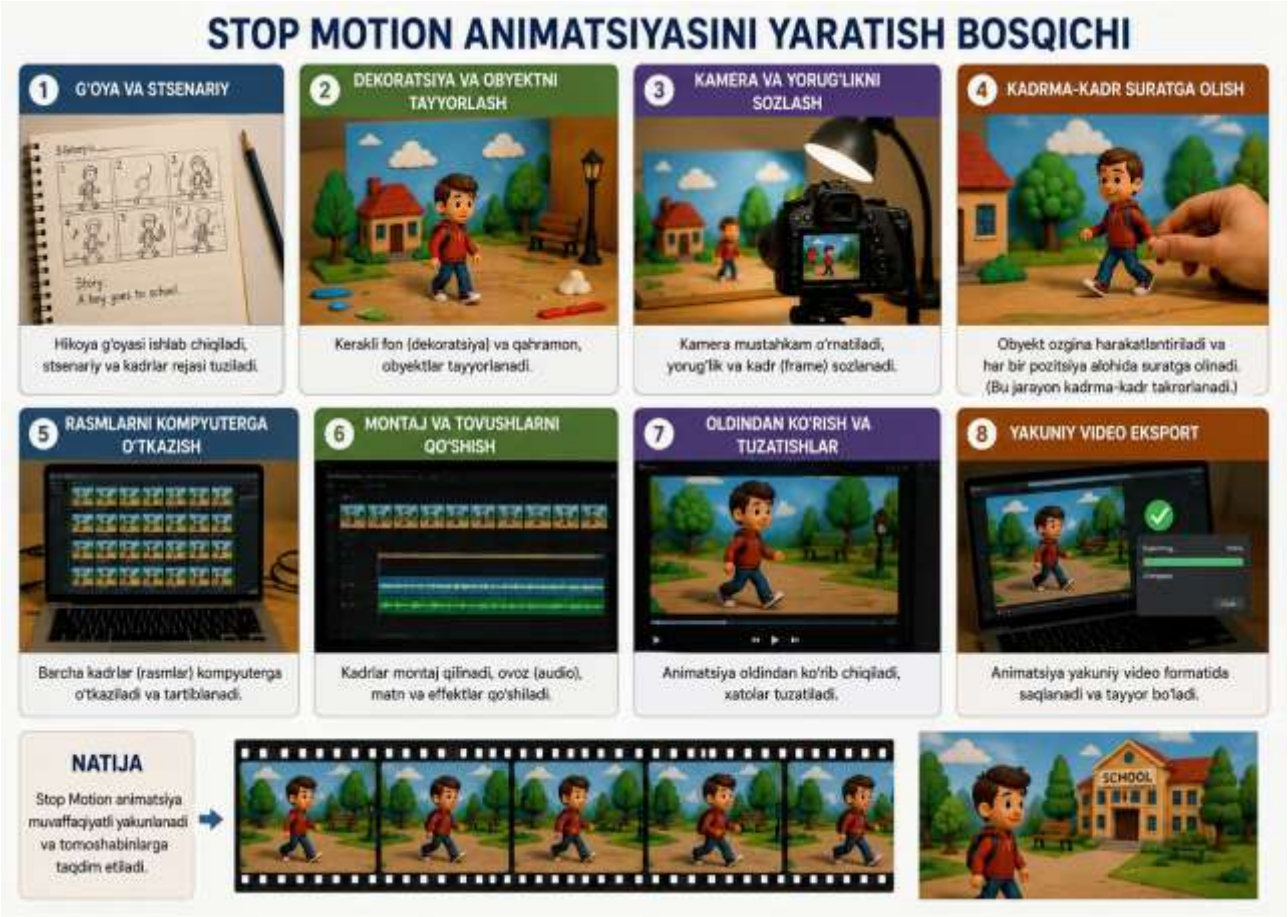
Asosiy dasturlar:

- Stop Motion Studio
- Dragonframe

Stop Motion texnologiyasi:

- ijodiy loyihalar;

- ta’limiy videolar;
- reklama materiallari yaratishda qo‘llaniladi.

Stop Motion animatsiyasini yaratish bosqichi.

2. Animatsiya dasturlarining interfeysi

Animatsiya dasturlarining interfeysi bir-biriga o‘xshash asosiy elementlardan tashkil topadi.

Asosiy interfeys elementlari:

Timeline

Animatsiyaning vaqt bo‘yicha boshqariladigan qismi hisoblanadi. Harakat va effektlar timeline orqali nazorat qilinadi.

Toolbar

Chizish, obyekt qo‘shish va tahrirlash uchun xizmat qiladi.

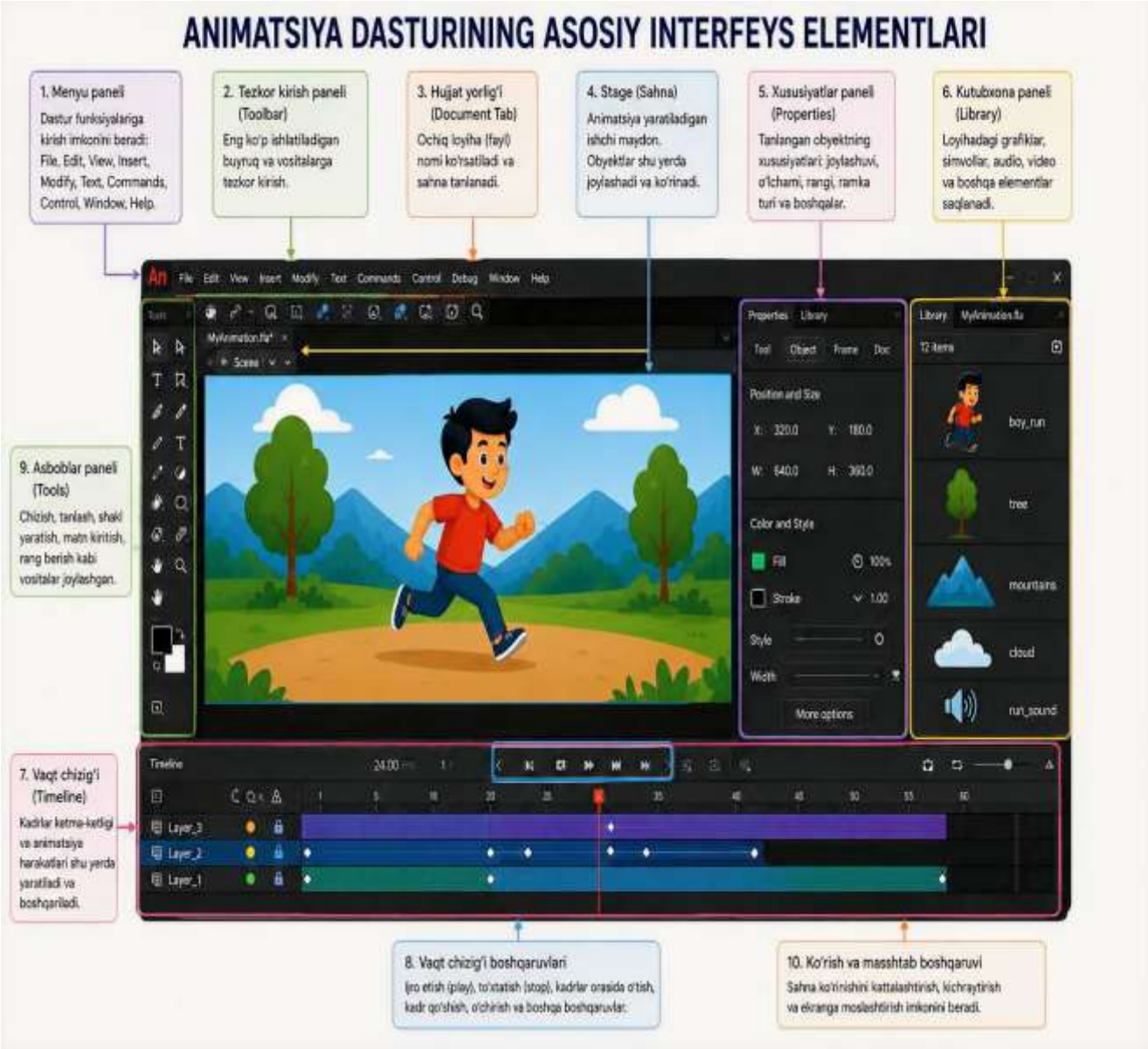
Layers

Animatsiya elementlarini qatlamlar asosida boshqarish imkonini beradi.

Stage yoki Workspace

Animatsiya yaratiladigan asosiy ishchi maydon.

Properties Panel byektlarning o‘lchami, ranglari va effektlarini sozlash uchun ishlatiladi.

Animatsiya dasturining asosiy interfeys elementlari.

3. Animatsiya yaratish bosqichlari

Animatsiya yaratish jarayoni bir necha ketma-ket bosqichlardan iborat.

G‘oya va ssenariy tayyorlash

Dastlab animatsiyaning mavzusi, maqsadi va ssenariysi ishlab chiqiladi. Ta’limiy animatsiyalarda learning objectives aniq belgilanishi muhim hisoblanadi.

Storyboard yaratish

Storyboard — animatsiyaning kadrma-kadr rejasidir. Ushbu bosqichda sahnalar ketma-ketligi ishlab chiqiladi.

STORYBOARD YARATISH NAMUNASI

Loyiha nomi: Yashil sayyora
Muallif: Abdullaev A.
Maqsad: Atrof-muhitni asrashga doir qisqa animatsion video
Sahifalar soni: 1 / 1

#	KADR (SCENE)	VIZUAL (RASM)	HARAKAT / TA'SIR	DIALOG / MATN	VAQT (SEC.)	ESLATMALAR
1	**Kadr 1** Kirish kadri		Tutun ko'tariladi. Kamera sekin panorama bilan o'ngdan chapga harakatlanadi.	Matn (ekranda): "Sayyoramiz xavf ostida..."	4	Sovuq ranglar, xira ohang.
2	**Kadr 2** Muammo ko'rsatilishi		Suvga chiqindi oqmoqda. Qush uchib o'tadi va ketadi.	Matn: "Ifloslanish tabiatga zarar yetkazmoqda."	4	Realistik detal, salbiy muhit.
3	**Kadr 3** Yechim g'oyasi		Bola o'ylanib qoladi va g'oya paydo bo'ladi (lampochka yonadi).	Matn: "Har birimiz o'zgarish yaratishimiz mumkin!"	3	Yorqin ranglar, umid uyg'otadi.
4	**Kadr 4** Harakatlar		Tezkor montaj: chiqindini yig'ish, daraxt ekish, velosipedda yurish.	Matn: "Tabiatni asraylik: • Chiqindini yig'amiz • Daraxt ekamiz • Energiya tejaymiz	6	Dinamik, ijobiy energiya.
5	**Kadr 5** Natija		Tabiat tiklanadi. Kamera sekin yaqinlashadi.	Matn: "Birgalikda yashil kelajakni yaratamiz!"	4	Yashil va ko'k ranglar, ijobiy muhit.
6	**Kadr 6** Yakuniy kadr		Yer sharini qo'llar ushlab turadi. Matn paydo bo'ladi. Musiqa yakunlanadi.	Matn: "Sayyoramiz bizniki, kelajagi esa qo'limizda!" ASRAYLIK!"	3	Yakuniy xabar, kuchli ta'sir.

Umumiy davomiylik:	Izoh:	Sana:
24 sekund	Storyboard loyiha g'oyasini vizual rejalashtirish va kadrlar ketma-ketligini belgilash uchun xizmat qiladi.	24.05.2024

Storyboard yaratish namunasi.

Obyekt va fon yaratish

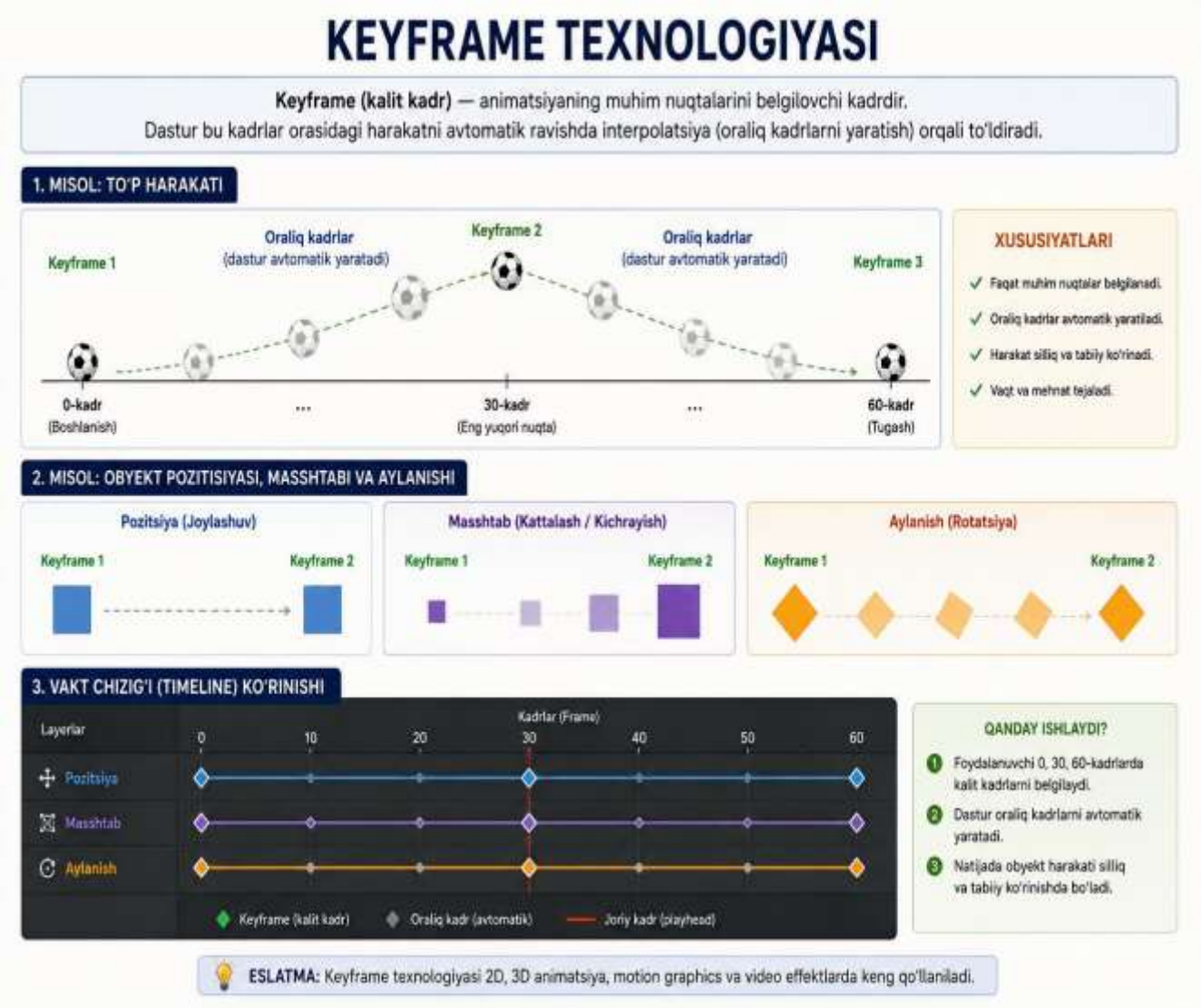
Personajlar, ikonka, matn va fon elementlari grafik muharrirlarda tayyorlanadi.

Harakat berish

Timeline va keyframe texnologiyasi yordamida obyektlarga harakat beriladi.

Keyframe — animatsiyadagi asosiy pozitsiyalarni belgilovchi kadr hisoblanadi.

Keyframe texnologiyasi.

Audio va effekt qo‘shish

Animatsiyaga:

- narration;
- music;
- sound effects qo‘shiladi.

Bu learning engagementni oshirishga yordam beradi.

Render va eksport qilish

Tayyor loyiha video formatga o‘tkaziladi.

Asosiy eksport formatlari:

- MP4
- AVI
- MOV
- GIF

Animatsiyani eksport qilish bosqichi.

4. Xorijiy tillarni o‘qitishda animatsiya dasturlaridan foydalanish

Animatsiya dasturlari xorijiy tillarni o‘qitishda samarali multimedia kontent yaratish imkonini beradi.

Ular yordamida:

- vocabulary animations;
- grammar explanation videos;
- pronunciation practice;

- dialogue simulations;
- interactive lessons yaratiladi.

Animatsiyalar o‘quvchilarning:

- vizual xotirasini;
- tinglab tushunish ko‘nikmasini;
- kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi.

Ta’lim jarayonida animatsiyalardan foydalanish.

5. Animatsiya dasturlarining afzalliklari

Animatsiya dasturlarining asosiy afzalliklari:

- multimedia learningni rivojlantiradi;
- murakkab mavzularni soddalashtiradi;
- learning motivationni oshiradi;
- interactive educationni qo‘llab-quvvatlaydi;
- masofaviy ta’lim imkoniyatlarini kengaytiradi.

Zamonaviy ta’lim tizimida animatsiyalar educational technologiesning ajralmas qismiga aylanib bormoqda.

Animatsiya texnologiyalarining ta'limdagi afzalliklari.

Animatsiya yaratish dasturlari zamonaviy digital education va multimedia learning tizimining muhim texnologik vositalaridan biri hisoblanadi. Ushbu dasturlar yordamida ta'limiy videolar, interaktiv mashg'ulotlar va multimedia resurslar yaratish mumkin.

Ayniqsa, xorijiy tillarni o'qitishda animatsiyalar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi, mavzularni tushunishni yengillashtiradi va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantiradi. Zamonaviy animatsiya texnologiyalari ta'lim jarayonini interaktiv, samarali va innovatsion shaklda tashkil etish imkonini bermoqda.

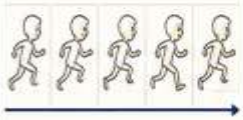
ANIMATSIYA YARATISHGA MO‘LJALLANGAN DASTURLARDA ISHLASH

Ushbu mavzuda animatsiya yaratish dasturlarining turlari, ularning imkoniyatlari, ishlash asoslari va amaliy qo'llanilishi bilan tanishamiz.

1. ANIMATSIYA NIMA?

Animatsiya – ketma-ket tasvirlarni ma'lum vaqt oralig'ida ko'rsatish orqali harakat taassurotini yaratish jarayonidir.

2. ANIMATSIYA DASTURLARI TURLARI

2D ANIMATSIYA

Vektor yoki rastr asosida 2 o'lchovli animatsiya yaratish.

3D ANIMATSIYA

Uch o'lchovli modellar bilan realistik animatsiya yaratish.

MOTION GRAPHICS

Matn, shakl, ikonka va grafik elementlarni harakatlantirish.

STOP MOTION

Obyektlarni kadrma-kadr suratga olish orqali animatsiya yaratish.

3. MASHHUR DASTURLAR

- Adobe Animate (2D animatsiya)
- Autodesk Maya (3D animatsiya)
- Adobe After Effects (Motion Graphics)
- Toon Boom Harmony (2D animatsiya)
- Blender (3D animatsiya)
- Stop Motion Studio (Stop Motion)

4. ANIMATSIYA DASTURINING INTERFEYSI (MISOL: ADOBE ANIMATE)

1. **Menu panel** Dastur buyruqlari joylashgan.
2. **Tools panel** Chizish va tahrirlash vositalari.
3. **Stage (Sahna)** Animatsiya ko'rinadigan asosiy maydon.

4. **Properties panel** Obyekt xususiyatlari sozlanadi.

5. ISHLASH BOSQICHLARI

1. **G'oya va ssenariy** Animatsiya mavzusini va voqealar ketma-ketligini yozish.
2. **Dizayn va tayyorlash** Personajlar, fon, obyektlarni chizish yoki tayyorlash.
3. **Kadrlar yaratish** Har bir kadrni joylashtirish va harakatni belgilash.
4. **Animatsiya sozlash** Timeline'da kadrlar orasida o'tish va effektlarni sozlash.
5. **Ovoz qo'shish** Nutq, musiqa va tovush effektlarini qo'shish.
6. **Eksport qilish** Tayyor animatsiyani video yoki boshqa formatda saqlash.

6. 2D ANIMATSIYA YARATISH JARAYONI (MISOL)

1	2	3	4	5
RASM CHIZISH	KADR QO'SHISH	HARAKAT BERISH	SINOV KO'RISH	SAQLASH / EKSPORT
Personaj yoki obyekt chiziladi.	Timeline'da yangi kadrlar qo'shiladi.	Obyektga harakat yo'li beriladi.	Animatsiya oldindan ko'rib chiqiladi.	Tayyor animatsiya saqlanadi.

7. STOP MOTION YARATISH JARAYONI (MISOL)

OBYEKTNI TAYYORLASH	KADRMA-KADR SURATGA OLISH	KADRLARNI BIRLASH	TAOVUSH VA MUZIKA QO'SHISH	EKSPORT QILISH

Kichik harakatlar ko'p kadrlar orqali birlashtiriladi va natijada silliq animatsiya hosil bo'ladi.

8. XORIJIY TILLARNI O'QITISHDA ANIMATSIYADAN FOYDALANISH

YANGI SO'ZLAR	DIALOG VA SITUATSIYALAR	GRAMMATIKA TUSHUNTIRISH	TALAFFUZ VA ESHITISH
So'z va rasm bilan eslab qolinadi.	Real hayotiy vaziyatlar ko'rsatiladi.	Qoidalar vizual misollar bilan yoritiladi.	Talaffuz audio bilan birga mashq qilinadi.

9. ANIMATSIYA YARATISHNING AFZALLIKLARI

- ✓ Materialni qiziqarli va tushunarli qiladi.
- ✓ O'quvchilarning diqqatini jalb etadi.
- ✓ Murakkab tushunchalarni oson tushuntirishga yordam yordam beradi.
- ✓ Mustaqil o'rganishni va ijodkorlikni rivojlantiradi.
- ✓ Multimedia kontent yaratish ko'nikmasini oshiradi.

10. FOYDALI MASLAHATLAR

- Ishni kichik bosqichlarga bo'ling.
- Har bir kadrni diqqat bilan tekshiring.
- Test ko'rib, xatolarni tuzating.
- Ijodkor bo'ling va yangi g'oyalar yarating.

ESLATMA: Muntazam mashq qilish va turli dasturlarda ishlash tajribangizni oshiradi. Har kuni kichik animatsiya yarating!

Nazariy savollar

1. Animatsiya texnologiyalari nima va ular ta’limda qanday ahamiyatga ega?
2. 2D animatsiya dasturlarining asosiy vazifalari nimalardan iborat?
3. 3D animatsiya texnologiyasi qanday imkoniyatlar yaratadi?
4. Motion Graphics texnologiyasi nimaga xizmat qiladi?
5. Stop Motion animatsiyasi qanday yaratiladi?
6. Timeline animatsiya dasturlarida qanday vazifani bajaradi?
7. Layers texnologiyasi nima uchun kerak?
8. Storyboard yaratishning ahamiyati nimada?
9. Keyframe texnologiyasi nimani anglatadi?
10. Xorijiy tillarni o‘qitishda animatsiyalardan foydalanishning pedagogik afzalliklari qanday?

Multiple Choice Questions

1. 2D animatsiya qanday grafika asosida ishlaydi?
A) Uch o‘lchovli grafika
B) Ikki o‘lchovli grafika
C) Analog video
D) Audio signal

2. Qaysi dastur 2D animatsiya dasturi hisoblanadi?
A) Adobe Animate
B) FL Studio
C) Audacity
D) OBS Studio

3. 3D animatsiya dasturiga qaysi biri kiradi?
A) GarageBand
B) Blender
C) Google Docs
D) WavePad

4. Motion Graphics texnologiyasi nimaga asoslanadi?
A) Audio recording
B) Grafik va matn elementlarini harakatlantirish
C) Printed materials
D) Hardware systems

5. Stop Motion texnologiyasi qanday yaratiladi?
A) Audio mixing orqali
B) Kadrma-kadr suratga olish orqali
C) Live streaming orqali
D) Screen recording orqali

6. Timeline nimani boshqaradi?
A) Audio volume
B) Animatsiyaning vaqt bo‘yicha harakatini
C) Internet connection
D) File storage

7. Layers texnologiyasi nima uchun ishlatiladi?
A) Internet browsing
B) Animatsiya elementlarini qatlamlar asosida boshqarish
C) Audio recording
D) Database management
8. Storyboard nima?
A) Audio format
B) Animatsiyaning kadrma-kadr rejasi
C) Programming language
D) Video player
9. Keyframe nimani anglatadi?
A) Video format
B) Asosiy pozitsiyalarni belgilovchi kadr
C) Audio signal
D) Web browser
10. Animatsiyalarning ta’limdagi asosiy afzalligi nima?
A) Murakkab mavzularni soddalashtirish
B) Printer speedni oshirish
C) Hardware repair
D) Internetni o‘chirish

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

2D va 3D animatsiya texnologiyalarini:

- imkoniyatlari;
- qo‘llanish sohasi;
- ta’limdagi o‘rni

bo‘yicha taqqoslovchi jadval tuzing.
2-amaliy topshiriq
Adobe Animate yoki Synfig Studio yordamida:

- vocabulary animation;
- grammar explanation;
- educational presentation uchun qisqa animatsion loyiha yarating.

3-amaliy topshiriq

Storyboard asosida:

- sahnalar ketma-ketligi;
- personajlar;
- dialoglar ko‘rsatilgan animatsiya rejasi ishlab chiqing.

Audio tushunchasi va uning rivojlanish tarixi

Audio — tovushlarni yozib olish, saqlash, uzatish va qayta ishlash bilan bog‘liq texnologiyalar majmuasidir. “Audio” atamasi lotincha *audire* — “eshitmoq” so‘zidan kelib chiqqan. Zamonaviy ta’lim tizimida audio texnologiyalar multimedia learning va digital educationning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Audio texnologiyalari inson nutqi, musiqa, signal va boshqa tovushlarni raqamli yoki analog shaklda uzatish imkonini beradi. Xorijiy tillarni o‘qitishda audio materiallar pronunciation, listening comprehension va speaking skillsni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Audio texnologiyalarining rivojlanish tarixi XIX asrga borib taqaladi. 1877-yilda Thomas Edison tomonidan fonograf qurilmasi yaratilishi audio yozuv texnologiyasining boshlanishi hisoblanadi. Keyinchalik gramplastinka, magnit lenta va radio texnologiyalari rivojlandi.

XX asrning oxirlarida raqamli audio texnologiyalari paydo bo‘ldi. CD, MP3 va WAV formatlari audio fayllarni yuqori sifatda saqlash imkonini berdi. Hozirgi kunda esa:

- podcast;
- online audio lessons;
- voice assistants;
- AI audio systems
  kabi texnologiyalar keng qo‘llanilmoqda.

Ta’lim tizimida audio materiallar:

- tinglab tushunish;
- talaffuzni rivojlantirish;
- mustaqil o‘rganish;
- masofaviy ta’lim
  jarayonlarini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Audio qurilmalar va ularning turlari

Audio qurilmalar — tovushlarni yozish, uzatish, kuchaytirish va eshittirish uchun mo‘ljallangan texnik vositalardir. Ushbu qurilmalar multimedia va educational technologies tizimida muhim ahamiyatga ega.

1. Mikrofon

Mikrofon tovushni elektr signaliga aylantiruvchi audio qurilma hisoblanadi. Mikrofonlar:

- recording;
- online lessons;
- podcast;
- video conference jarayonlarida qo‘llaniladi.

Mikrofonlarning asosiy turlari:

- dinamik mikrofon;
- kondensator mikrofon;
- USB mikrofon;
- simsiz mikrofon.

Xorijiy tillarni o‘qitishda mikrofon pronunciation practice va speaking exercises uchun muhim vosita hisoblanadi.

2. Karnay (Speaker) Karnay audio signalni tovush shaklida eshittiruvchi qurilmadir. Ushbu qurilmalar:

- multimedia darslar;
- video presentation;
- online education jarayonlarida ishlatiladi.

Speakerlarning asosiy turlari:

- stereo speaker;
- portable speaker;
- bluetooth speaker;
- multimedia speaker.

3. Quloqchin (Headphones)

Quloqchinlar individual audio tinglash uchun mo‘ljallangan qurilmalar hisoblanadi. Ular ayniqsa language learning jarayonida listening skillsni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Quloqchinlarning asosiy turlari:

- wired headphones;
- wireless headphones;
- gaming headset;
- studio headphones.

Quloqchinlar tashqi shovqinni kamaytirish va audio sifatini yaxshilash imkonini beradi.

4. Audio interfeys

Audio interfeys mikrofon va boshqa audio qurilmalarni kompyuterga ulash uchun xizmat qiluvchi qurilmadir. Ushbu texnologiya professional audio recording jarayonlarida keng qo‘llaniladi.

Audio interfeys:

- signal qualityni yaxshilaydi;
- shovqinni kamaytiradi;
- professional recording imkonini beradi.

5. Ovoz yozish qurilmalari

Voice recorder yoki audio recorder qurilmalari tovushlarni yozib olish uchun ishlatiladi. Ushbu qurilmalar:

- lecture recording;
- interview;
- pronunciation practice

uchun samarali hisoblanadi.

Zamonaviy smartfonlar ham audio recording funksiyalariga ega.

Audio formatlar Audio ma’lumotlar maxsus formatlarda saqlanadi. Eng keng tarqalgan audio formatlar:

- MP3;
- WAV;
- AAC;
- FLAC;
- OGG.

MP3 format fayl hajmini kichraytirsa, WAV yuqori sifatli audio yozuvlarni saqlash imkonini beradi.

Ta’limda audio texnologiyalarining ahamiyati

Audio texnologiyalar ta’lim jarayonini interaktiv va samarali tashkil etishda muhim vosita hisoblanadi. Ayniqsa xorijiy tillarni o‘qitishda audio materiallar:

- pronunciation improvement;
- listening comprehension;
- speaking practice;
- vocabulary learning
  jarayonlarini rivojlantiradi.

Podcast, audiobooks va online listening platforms zamonaviy ta’limda keng qo‘llanilmoqda. Audio materiallar o‘quvchilarning mustaqil ta’lim olish imkoniyatlarini ham kengaytiradi.

Umuman olganda, audio texnologiyalar multimedia education tizimining muhim tarkibiy qismi bo‘lib, zamonaviy digital learning jarayonida keng qo‘llanilmoqda.

Audio fayllarni yaratish va ularning formatlari

Audio fayllar — tovush, nutq, musiqa yoki boshqa audio signallarni raqamli shaklda saqlovchi fayllardir. Zamonaviy multimedia learning va digital education tizimida audio fayllar muhim o‘rin egallaydi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘qitishda audio fayllar pronunciation, listening va speaking skillsni rivojlantirishda keng qo‘llaniladi.

Audio fayllarni yaratish jarayoni bir necha bosqichlardan iborat:

- tovushni yozib olish;
- audio signalni qayta ishlash;
- montaj qilish;
- formatga eksport qilish.

Audio yozish uchun:

- mikrofon;
- audio interfeys;
- kompyuter;
- recording software
  ishlatiladi.

Audio fayllarni yaratishda Audacity, Adobe Audition, FL Studio va GarageBand kabi dasturlar keng qo‘llaniladi. Ushbu dasturlar yordamida:

- shovqinni kamaytirish;
- ovozni tozalash;
- effekt qo‘shish;

- audio kesish va birlashtirish mumkin.

Audio fayllarni yaratish bosqichlari

1. Audio yozib olish

Dastlab mikrofon yordamida ovoz yozib olinadi. Recording jarayonida:

- tashqi shovqinni kamaytirish;
- mikrofon sifatiga e’tibor berish;
- ovoz balandligini nazorat qilish muhim hisoblanadi.

2. Audio tahrirlash

Yozilgan audio maxsus dasturlarda tahrir qilinadi. Ushbu bosqichda:

- keraksiz qismlar o‘chiriladi;
- shovqinlar tozalanadi;
- ovoz sifati yaxshilanadi.

3. Effekt va musiqa qo‘shish

Audio materialga:

- background music;
- sound effects;
- narration qo‘shilishi mumkin.

Bu multimedia contentning sifatini oshiradi.

4. Eksport qilish

Tayyor audio kerakli formatda saqlanadi. Audio eksport jarayonida:

- fayl formati;
- audio sifati;
- bitrate tanlanadi.

Audio formatlar

Audio ma’lumotlar turli formatlarda saqlanadi. Har bir formatning o‘ziga xos xususiyatlari mavjud.

1. MP3 formati

MP3 eng mashhur audio formatlardan biri hisoblanadi. Ushbu format:

- fayl hajmini kichraytiradi;
- internetda tez uzatiladi;
- ko‘pchilik qurilmalarda ishlaydi.

MP3 format online lessons va podcastlar uchun keng qo‘llaniladi.

2. WAV formati

WAV yuqori sifatli audio format hisoblanadi. Ushbu format:

- professional recording;
- studio works;
- audio editing
  uchun ishlatiladi.

WAV fayllarining hajmi katta bo‘ladi, lekin audio sifati yuqori saqlanadi.

3. AAC formati

AAC formati MP3ga nisbatan yuqori sifatli siqishni ta’minlaydi. Ushbu format:

- mobil qurilmalar;
- streaming platforms;
- online media
  uchun keng qo‘llaniladi.

4. FLAC formati

FLAC — lossless audio format hisoblanadi. Ushbu formatda audio sifati yo‘qolmaydi. Professional audio arxivlashda ishlatiladi.

5. OGG formati

OGG ochiq kodli audio format bo‘lib, internet multimedia tizimlarida qo‘llaniladi. Ushbu format yaxshi audio sifat va kichik hajmni ta’minlaydi.

Audio fayllarning ta’limdagi ahamiyati

Audio fayllar ta’lim jarayonida:

- listening practice;
- pronunciation exercises;
- audiobooks;

- online lectures
  yaratishda muhim vosita hisoblanadi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda audio materiallar o‘quvchilarning:

- eshitib tushunish;
- talaffuz;
- nutq ko‘nikmalarini
  rivojlantirishga yordam beradi.

Zamonaviy digital education tizimida audio fayllar multimedia learningning muhim elementi sifatida keng qo‘llanilmoqda.

Xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida qo‘llaniladigan audio materiallarga ishlov berishning dasturiy vositalari

Zamonaviy digital education tizimida audio materiallarga ishlov berish dasturlari multimedia learningning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Ushbu dasturlar yordamida audio yozish, tahrirlash, montaj qilish, effekt qo‘shish va turli formatlarda saqlash mumkin. Xorijiy tillarni o‘qitishda audio dasturlar pronunciation, listening comprehension va speaking skillsni rivojlantirish uchun keng qo‘llaniladi.

Audio materiallarga ishlov beruvchi dasturlar:

- ovoz yozish;
- audio sifatini yaxshilash;
- shovqinni kamaytirish;
- audio kesish va birlashtirish;
- formatlarni o‘zgartirish
  imkonini beradi.

1. Audacity dasturi

Audacity — bepul va ochiq kodli audio tahrirlash dasturi hisoblanadi. Ushbu dastur ta’lim tizimida eng ko‘p qo‘llaniladigan audio editorlardan biridir.

Audacity dasturining imkoniyatlari:

- audio recording;
- noise reduction;
- audio trimming;

- sound effects qo‘shish;
- MP3 va WAV formatlarda eksport qilish.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Audacity:

- listening materials yaratish;
- pronunciation exercises tayyorlash;
- dialog recording uchun samarali vosita hisoblanadi.

2. Adobe Audition dasturi

Adobe Audition professional audio editing dasturi hisoblanadi. Ushbu dastur radio, multimedia va educational media yaratishda keng qo‘llaniladi.

Dastur imkoniyatlari:

- professional audio montaj;
- multi-track recording;
- voice enhancement;
- audio restoration;
- sound mixing.

Adobe Audition yordamida sifatli educational podcasts va online lessons yaratish mumkin.

3. FL Studio dasturi

FL Studio asosan musiqa va audio production uchun mo‘ljallangan dastur hisoblanadi. Ushbu dastur:

- audio mixing;
- music creation;
- sound editing jarayonlarida ishlatiladi.

Ta’limiy multimedia materiallar yaratishda fon musiqasi va audio effektlar tayyorlash uchun qo‘llaniladi.

4. GarageBand dasturi

GarageBand Apple kompaniyasi tomonidan yaratilgan audio recording dasturidir. Ushbu dastur:

- voice recording;
- podcast creation;

- audio editing
  uchun mo‘ljallangan.

GarageBand oddiy interfeysga ega bo‘lgani sababli boshlang‘ich foydalanuvchilar uchun qulay hisoblanadi.

5. Ocenaudio dasturi

Ocenaudio — sodda va tezkor audio editor dasturidir. Ushbu dastur:

- audio kesish;
- shovqinni kamaytirish;
- effekt qo‘shish uchun ishlatiladi.

Dastur ta’limiy audio fayllarni tezkor tahrirlash imkonini beradi.

6. WavePad dasturi

WavePad audio editing dasturi professional va o‘quv maqsadlari uchun mo‘ljallangan. Ushbu dastur:

- audio recording;
- voice editing;
- audio conversion;
- sound effects
  imkoniyatlariga ega.

WavePad yordamida educational audio lessons tayyorlash mumkin.

Audio dasturlarining ta’limdagi ahamiyati

Audio dasturlari xorijiy tillarni o‘qitishda:

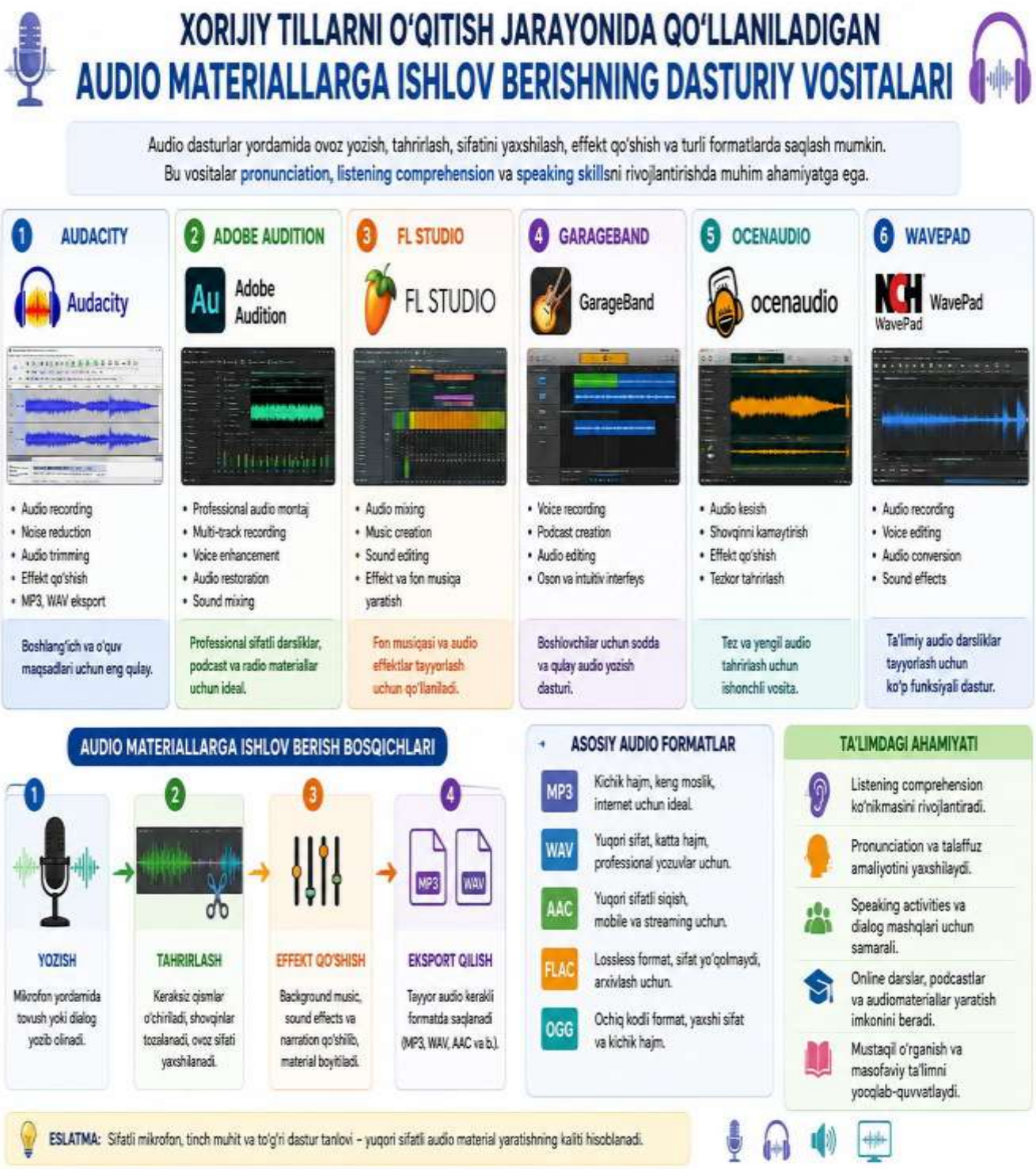
- pronunciation practice;
- listening comprehension;
- speaking activities;
- online lessons;
- educational podcasts
  yaratishda muhim vosita hisoblanadi.

Audio materiallar o‘quvchilarning:

- eshitib tushunish;
- talaffuz;

- kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga yordam beradi.

Zamonaviy audio dasturlari multimedia learning va interactive education tizimlarini samarali tashkil etishda keng qo‘llanilmoqda.

Nazariy savollar

1. Audio texnologiyalari nima va ular qanday vazifani bajaradi?
2. “Audio” atamasi qaysi ma’noni anglatadi?
3. Audio texnologiyalarining rivojlanish tarixi qaysi qurilmadan boshlangan?
4. Xorijiy tillarni o‘qitishda audio materiallarning pedagogik ahamiyati qanday?
5. Mikrofon qanday qurilma hisoblanadi?
6. Headphones (quloqchinlar) listening skillsni rivojlantirishda qanday yordam beradi?
7. MP3 va WAV formatlari o‘rtasidagi farq nimada?
8. Audio fayllarni yaratishning asosiy bosqichlari nimalardan iborat?
9. Audacity dasturining asosiy imkoniyatlarini tushuntiring.
10. Audio dasturlari multimedia learning jarayoniga qanday ta’sir ko‘rsatadi?

Multiple Choice Questions

1. “Audio” so‘zi qaysi tildan olingan?

A) English
B) Greek
C) Latin
D) French

2. Audio texnologiyalarining boshlanishi qaysi qurilma bilan bog‘liq?

A) Television
B) Fonograf
C) Smartphone
D) Webcam

3. Qaysi qurilma tovushni elektr signaliga aylantiradi?

A) Speaker
B) Microphone
C) Projector
D) Monitor

4. Quloqchinlarning asosiy vazifasi nima?

A) Video editing
B) Individual audio listening
C) Internet connection
D) File storage

5. Qaysi audio format eng mashhur hisoblanadi?

A) MP3
B) TXT
C) DOC
D) JP

6. WAV formatining asosiy afzalligi nima?

A) Kichik hajm
B) Yuqori audio sifati

C) Internet tezligi
D) Video support

7. Audacity qanday dastur hisoblanadi?

A) Video editing software
B) Audio editing software
C) Graphic design tool
D) Database system

8. Adobe Audition nimaga mo‘ljallangan?

A) Professional audio editing
B) Online gaming
C) Web browsing
D) Spreadsheet management

9. GarageBand qaysi kompaniya tomonidan yaratilgan?

A) Microsoft
B) Google
C) Apple
D) Adobe

10. Audio materiallar xorijiy til ta’limida nimani rivojlantiradi?

A) Listening comprehension
B) Pronunciation
C) Speaking skills
D) Barchasi to‘g‘ri

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Audio texnologiyalarining:

- analog audio;
- digital audio;
- AI audio systems

bo‘yicha taqqoslovchi jadval tuzing.

2-amaliy topshiriq

Audacity dasturi yordamida:

- audio recording;
- noise reduction;
- pronunciation exercise

asosida qisqa audio material yarating.

3-amaliy topshiriq

MP3, WAV, AAC va FLAC formatlarini:

- audio sifati;
- fayl hajmi;
- qo‘llanish sohasi

bo‘yicha taqqoslang.

4-amaliy topshiriq

Xorijiy til uchun:

- listening practice;
- podcast lesson;

- pronunciation training

asosida audio dars loyihasi tayyorlang.

5-amaliy topshiriq

Adobe Audition yoki GarageBand dasturida:

- voice recording;
- sound effects;
- background music

qo‘shilgan educational podcast yarating.

Video tushunchasi va uning rivojlanish tarixi

Video texnologiyalari zamonaviy multimedia va axborot-kommunikatsiya tizimining muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Video orqali axborotni bir vaqtning o‘zida ham vizual, ham audio shaklda uzatish mumkinligi uning samaradorligini oshiradi. Shu sababli video texnologiyalar ta’lim, televideniye, reklama, internet kommunikatsiyasi va multimedia tizimlarida keng qo‘llaniladi. Ayniqsa, Digital English fanida video materiallardan foydalanish talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, autentik til muhitini yaratish hamda listening va speaking skillsni shakllantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

“Video” atamasi lotincha *videre* — “ko‘rmoq” so‘zidan kelib chiqqan bo‘lib, harakatlanuvchi tasvirlarni yozib olish, saqlash, uzatish va namoyish qilish texnologiyasini anglatadi. Video texnologiyalari tarkibiga tasvir, harakat va audio signallar kiradi. Shu jihatdan video multimedia texnologiyalarining kompleks ko‘rinishi hisoblanadi.

Video texnologiyalarining shakllanishi XIX asr oxirlarida fotografiya va kino texnologiyalarining rivojlanishi bilan bog‘liq. Harakatlanuvchi tasvirlarni yaratishga oid dastlabki tajribalar optik qurilmalar asosida amalga oshirilgan. 1895-yilda fransuz ixtirochilari bo‘lgan Lyumyer aka-ukalari tomonidan ilk kinofilmlar namoyish etilishi video texnologiyalar taraqqiyotining boshlanish bosqichi sifatida e’tirof etiladi. Ushbu davrdagi videolar qora-oq va ovozsiz shaklda bo‘lgan.

XX asr boshlariga kelib tasvir va ovozni birlashtirish texnologiyasi rivojlandi. Televideniye tizimlarining shakllanishi analog video texnologiyalarining ommalashuviga olib keldi. 1950–1960-yillarda magnit lentali videoyozuv texnologiyalarining paydo bo‘lishi video materiallarni yozib olish va qayta namoyish qilish imkoniyatini yaratdi. Bu davrda videokassetalar, videotasmalar va analog video kameralar keng qo‘llanila boshlandi.

1980-yillarda VHS va Betamax formatlari video sanoatining rivojlanishida muhim o‘rin tutdi. Portativ videokameralarning paydo bo‘lishi video yozuvlarni yaratishni yanada qulaylashtirdi. 1990-yillardan boshlab raqamli video texnologiyalari rivojlanib, multimedia tizimlarida tub burilish yuz berdi. CD, DVD, digital camcorder va video editing systems video sifatini sezilarli darajada oshirdi.

Hozirgi davrda video texnologiyalari:

- online streaming systems;
- cloud-based video platforms;
- Full HD, 4K va 8K formatlari;
- virtual reality video;
- AI-based video processing

  asosida rivojlanmoqda. YouTube, Zoom, Google Meet va multimedia learning platforms ta’lim jarayonida video texnologiyalarining keng qo‘llanilishiga sabab bo‘lmoqda.

Video materiallarning asosiy xususiyati axborotni ko‘rgazmali va interaktiv shaklda yetkazishidir. Video orqali murakkab jarayonlarni bosqichma-bosqich tushuntirish, real kommunikativ vaziyatlarni namoyish qilish va nazariy ma’lumotlarni amaliy ko‘rinishda ifodalash mumkin. Shu sababli video materiallar educational multimedia resources yaratishda keng qo‘llaniladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda video materiallar autentik til muhitini yaratish imkonini beradi. Talabalar video orqali:

- talaffuz va intonatsiyani;
- nutq tezligini;
- kommunikativ vaziyatlarni;
- noverbal vositalarni;
- madaniy elementlarni

  real holatda kuzatish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu esa language acquisition jarayonining samaradorligini oshiradi.

Video materiallarning tavsifi va xususiyatlari

Video materiallar audio va vizual ma’lumotlarni birgalikda uzatadigan multimedia resurslar hisoblanadi. Ular ta’lim jarayonida axborotni jonli va tushunarli tarzda yetkazishga xizmat qiladi. Video materiallarning asosiy afzalligi o‘quvchiga bir vaqtning o‘zida ham eshitish, ham ko‘rish orqali axborotni qabul qilish imkonini berishidir.

Video materiallarning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- harakatlanuvchi tasvirlarning mavjudligi;
- audio va video uyg‘unligi;
- vizual ko‘rgazmalilik;
- interaktivlik;
- realistik namoyish;
- multimedia integratsiyasi.

Video materiallar:

- educational videos;
- tutorials;
- documentaries;
- webinars;
- online lessons;
- instructional videos
  yaratishda keng qo‘llaniladi.

Ta’lim jarayonida video texnologiyalaridan foydalanish:

- talabalarning diqqatini jalb qiladi;
- mavzuni tezroq tushunishga yordam beradi;
- vizual xotirani rivojlantiradi;
- mustaqil learning imkoniyatlarini kengaytiradi;
- learning motivationni oshiradi.

Ayniqsa, Digital English fanida video materiallar autentik til muhiti yaratishda eng samarali multimedia vositalaridan biri hisoblanadi.

Video qurilmalar tushunchasi

Video qurilmalar — video tasvirlarni yozib olish, qayta ishlash, saqlash, uzatish va namoyish qilish uchun xizmat qiluvchi texnik vositalardir. Ushbu qurilmalar multimedia va educational technologies tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Video qurilmalar yordamida:

- video recording;
- video editing;
- live streaming;
- multimedia presentation;
- video projection
  jarayonlari amalga oshiriladi.

Zamonaviy ta’lim tizimida video qurilmalar multimedia darslar, online education va virtual learning systems tashkil etishda keng qo‘llaniladi.

Video qurilmalar va ularning turlari

Videokamera

Videokamera video tasvirlarni yozib olish uchun mo‘ljallangan asosiy qurilma hisoblanadi. Dastlab analog videokameralar qo‘llanilgan bo‘lsa, hozirgi davrda digital video camera texnologiyalari keng tarqalgan.

Videokameralar:

- online lessons;
- educational films;
- interviews;
- multimedia projects;
- video blogs
  yaratishda qo‘llaniladi.

Videokameralarning asosiy turlari:

- analog video camera;
- digital video camera;
- action camera;
- DSLR camera;
- cinema camera;
- webcam.

Zamonaviy videokameralar:

- HD;
- Full HD;
- 4K;
- 8K recording
  imkoniyatlariga ega.

Web-kamera (Webcam)

Webcam internet orqali real vaqt rejimida video uzatish imkonini beruvchi qurilmadir. Ushbu qurilma masofaviy ta’lim va online communication tizimlarining asosiy vositalaridan biri hisoblanadi.

Webcam:

- online education;
- video conferencing;
- webinars;
- live streaming

jarayonlarida keng qo‘llaniladi.

Web-kameralarning asosiy afzalliklari:

- real-time communication;
- oson integratsiya;
- portativlik;
- online transmission

imkoniyatlaridan iborat.

Proyektor

Proyektor video va tasvirlarni katta ekranga uzatish uchun xizmat qiluvchi multimedia qurilmasidir. Ta’lim muassasalarida proyektor yordamida:

- videodarslar;
- taqdimotlar;
- multimedia presentations;
- educational films

namoyish qilinadi.

Proyektorlarning asosiy turlari:

- LCD projector;
- DLP projector;
- LED projector.

Zamonaviy proyektorlar yuqori aniqlikdagi tasvir va multimedia integratsiyasini qo‘llab-quvvatlaydi.

Monitor va interaktiv displeylar

Monitor video materiallarni sifatli namoyish qilish uchun xizmat qiluvchi qurilmadir. Zamonaviy monitorlar:

- yuqori resolution;

- rang aniqligi;
- keng ekran formatlari
  bilan ajralib turadi.

Smart boards va interactive displays ta’lim tizimida interaktiv learningni tashkil etishda muhim texnologik vosita hisoblanadi.

Video montaj qurilmalari

Video materiallarga professional ishlov berish uchun:

- computer workstation;
- graphic tablet;
- video capture device;
- external storage systems
  kabi texnik vositalardan foydalaniladi.

Ushbu qurilmalar video editing, color correction, visual effects va multimedia production jarayonlarida muhim ahamiyatga ega.

Video formatlar

Video materiallar maxsus raqamli formatlarda saqlanadi. Har bir formatning o‘ziga xos texnik xususiyatlari mavjud.

Eng keng tarqalgan video formatlar:

- MP4;
- AVI;
- MOV;
- WMV;
- MKV;
- FLV.

MP4 formati internet va multimedia learning systemsda eng ko‘p qo‘llaniladi, chunki u yuqori sifat va kichik hajmni ta’minlaydi.

Video texnologiyalarining ta’limdagi ahamiyati

Video texnologiyalar zamonaviy ta’lim tizimida:

- visual learning;
- interactive education;
- blended learning;
- distance learning
  jarayonlarini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Video materiallar o‘quvchilarning:

- eshitib tushunish;
- vizual qabul qilish;
- kommunikativ kompetensiyasi;
- mustaqil learning
  ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda video materiallar pronunciation, listening, speaking va vocabulary learning jarayonlarini samarali tashkil etadi. Educational videos talabalarning mavzuni yaxshiroq tushunishi va bilimlarni uzoq muddat xotirada saqlashiga yordam beradi.

Shu sababli video texnologiyalar Digital English fanining asosiy multimedia komponentlaridan biri hisoblanadi.

Xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida qo‘llaniladigan video materiallarga ishlov berishning dasturiy vositalari

Zamonaviy Digital English ta’limida video materiallar multimedia learningning eng samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Video materiallar orqali talabalarda tinglab tushunish, talaffuz, kommunikativ kompetensiya va autentik til muhitini qabul qilish ko‘nikmalari shakllanadi. Shu sababli xorijiy tillarni o‘qitishda video materiallarni yaratish, tahrirlash va qayta ishlash uchun maxsus dasturiy vositalardan keng foydalaniladi.

Video materiallarga ishlov beruvchi dasturlar video yozish, montaj qilish, effekt qo‘shish, subtitr yaratish, audio bilan sinxronlashtirish va turli formatlarda eksport qilish imkonini beradi. Ushbu dasturlar educational videos, online lessons, tutorials va multimedia presentations yaratishda muhim texnologik vosita hisoblanadi.

Adobe Premiere Pro dasturi

Adobe Premiere Pro professional video montaj dasturlaridan biri hisoblanadi. Ushbu dastur kino sanoati, televideniye va multimedia ta’lim resurslari yaratishda keng qo‘llaniladi.

Dastur quyidagi imkoniyatlarga ega:

- video montaj qilish;
- audio va videoni sinxronlashtirish;
- transition va visual effects qo‘shish;
- subtitle yaratish;
- color correction;
- video eksport qilish.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Adobe Premiere Pro yordamida:

- videodarslar;
- grammar tutorials;
- pronunciation videos;
- listening materials
  yaratiladi.

Premiere Pro dasturining asosiy afzalligi professional editing tools va yuqori sifatli video processing tizimiga egaligidir.

Camtasia Studio dasturi

Camtasia Studio ta’limiy videolar yaratishga mo‘ljallangan eng qulay dasturlardan biri hisoblanadi. Ushbu dastur ayniqsa online courses va screen recording jarayonlarida keng qo‘llaniladi.

Camtasia yordamida:

- ekran yozib olish;
- video montaj qilish;
- audio qo‘shish;
- subtitle yaratish;
- prezentatsiyalar tayyorlash
  mumkin.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Camtasia:

- online lessons;
- vocabulary explanation;
- speaking tutorials;
- grammar presentations
  yaratishda samarali vosita hisoblanadi.

Dastur interfeysining soddaligi uni boshlang‘ich foydalanuvchilar uchun ham qulay qiladi.

Wondershare Filmora dasturi

Filmora multimedia ta’lim materiallari yaratishda keng qo‘llaniladigan video editing dasturi hisoblanadi. Ushbu dastur oddiy interfeys va tayyor effektlar bazasiga ega.

Filmora dasturining imkoniyatlari:

- video kesish va birlashtirish;
- transition effects;
- audio editing;
- title va subtitle qo‘shish;
- animation effects yaratish.

Filmora educational multimedia projects va interactive learning materials yaratishda keng qo‘llaniladi.

Adobe After Effects dasturi

Adobe After Effects motion graphics va visual effects yaratish uchun mo‘ljallangan professional dastur hisoblanadi.

Dastur:

- animated titles;
- visual effects;
- motion graphics;
- multimedia animations
  yaratish imkonini beradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda After Effects yordamida:

- animated grammar explanations;
- vocabulary animations;
- educational intro videos
  yaratiladi.

OBS Studio dasturi

OBS Studio video recording va live streaming uchun mo‘ljallangan bepul dastur hisoblanadi.

Uning asosiy imkoniyatlari:

- screen recording;
- online streaming;
- webcam integration;
- audio-video recording.

OBS Studio:

- online darslar;
- webinarlar;
- live lessons
  o‘tkazishda keng qo‘llaniladi.

Final Cut Pro dasturi

Final Cut Pro Apple kompaniyasi tomonidan ishlab chiqilgan professional video editing dasturidir. Ushbu dastur:

- yuqori tezlikdagi video montaj;
- professional effects;
- 4K video editing
  imkoniyatlariga ega.

Final Cut Pro multimedia education va professional educational content yaratishda samarali vosita hisoblanadi.

Video dasturlarining ta’limdagi ahamiyati

Video materiallarga ishlov beruvchi dasturlar zamonaviy multimedia education tizimining asosiy texnologik vositalaridan biri hisoblanadi. Ushbu dasturlar yordamida:

- interactive lessons;
- online courses;

- educational videos;
- authentic listening materials

yaratish mumkin.

Xorijiy tillarni o‘qitishda video dasturlari:

- pronunciation practice;
- listening comprehension;
- speaking activities;
- communicative learning

jarayonlarini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Video materiallar talabalarning mavzuni ko‘rgazmali tarzda qabul qilishiga, mustaqil o‘rganish ko‘nikmalarining rivojlanishiga hamda multimedia learning samaradorligining oshishiga xizmat qiladi.

Shu sababli video editing va multimedia processing dasturlari Digital English fanining muhim texnologik komponentlaridan biri hisoblanadi.

Nazariy savollar

1. Video texnologiyalari nima va ular qanday ahamiyatga ega?
2. “Video” atamasi qanday ma’noni anglatadi?
3. Video texnologiyalarining rivojlanish tarixi qaysi davrdan boshlangan?
4. Analog va raqamli video texnologiyalari o‘rtasidagi farq nimada?
5. Video materiallarning asosiy xususiyatlari nimalardan iborat?
6. Xorijiy tillarni o‘qitishda video materiallarning pedagogik ahamiyati qanday?
7. Webcam qanday vazifani bajaradi?
8. Proyektor va interaktiv displeylarning ta’limdagi o‘rni qanday?
9. Adobe Premiere Pro va Camtasia Studio dasturlarining imkoniyatlarini tushuntiring.
10. Video texnologiyalar blended learning va distance learning jarayonlariga qanday ta’sir ko‘rsatadi?

Multiple Choice Questions

1. “Video” so‘zi qaysi tildan olingan?

A) Greek
B) Latin
C) French
D) English

2. Video texnologiyalarining asosiy afzalligi nima?

A) Faqat audio uzatish
B) Vizual va audio axborotni birgalikda uzatish
C) Matnni chop etish
D) Internetni tezlashtirish

3. Ilk kinofilmlar kim tomonidan namoyish etilgan?

A) Thomas Edison
B) Tim Berners-Lee
C) Lyumyer aka-ukalari
D) Bill Gates

4. Zamonaviy video formatlaridan qaysi biri eng keng qo‘llaniladi?

A) TXT
B) MP4
C) DOC
D) PPT

5. Webcam qanday imkoniyat yaratadi?

A) Real-time communication
B) Printed documents
C) Audio CDs
D) Hardware repair

6. Qaysi qurilma video va tasvirlarni katta ekranga uzatadi?

A) Scanner
B) Projector
C) Microphone
D) Printer

7. Adobe Premiere Pro qanday dastur hisoblanadi?

A) Graphic calculator
B) Professional video editing software
C) Antivirus system
D) Database program

8. Camtasia Studio nimaga mo‘ljallangan?

A) Screen recording and educational videos
B) Hardware engineering
C) Online banking
D) Web hosting

9. OBS Studio qanday imkoniyat beradi?

A) Live streaming
B) Word processing
C) Network repair
D) File compression

10. Video materiallar xorijiy til ta’limida nimani rivojlantiradi?

A) Listening va speaking skills
B) Hardware skills
C) Programming language
D) Database management

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Video texnologiyalarining:

- analog davri;
- raqamli davri;
- zamonaviy AI-based video systems

bo‘yicha taqqoslovchi jadval tuzing.

2-amaliy topshiriq

Adobe Premiere Pro yoki Filmora yordamida:

- qisqa educational video;
- subtitle;
- transition effects

asosida videodars tayyorlang.

3-amaliy topshiriq

Camtasia Studio yordamida:

- screen recording;
- grammar explanation;
- speaking tutorial

uchun multimedia loyiha yarating.

4-amaliy topshiriq

Zoom yoki Google Meet platformasida:

- online lesson;
- speaking club;
- webinar

uchun virtual dars ssenariysini ishlab chiqing.

5-amaliy topshiriq

Xorijiy tilni o‘qitishda video materiallarning:

- pronunciation practice;
- listening comprehension;
- communicative learning

jarayonlariga ta’siri haqida qisqa akademik matn yozing.

Web texnologiyalarning rivojlanishi va evolyutsiyasi

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida web texnologiyalar inson faoliyatining barcha sohalariga chuqur kirib bordi. Hozirgi davrda web texnologiyalar internet orqali axborot almashish, ma'lumotlarni saqlash, multimedia resurslarni yaratish va online communicationni tashkil etishning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, ta'lim tizimida web texnologiyalar digital learning, distance education va interactive learning jarayonlarini samarali tashkil etishga xizmat qilmoqda.

"Web" atamasi "World Wide Web" tushunchasi bilan bog'liq bo'lib, internet orqali o'zaro bog'langan axborot resurslari tizimini anglatadi. Web texnologiyalar web-sahifalar yaratish, ma'lumotlarni uzatish, multimedia resurslarni joylashtirish va foydalanuvchilar o'rtasida online interactionni tashkil etish imkonini beradi.

Xorijiy tillarni o'qitishda web texnologiyalar:

- online lessons;
- virtual classrooms;
- cloud learning;
- interactive exercises;
- educational platforms
  yaratishda keng qo'llaniladi. Web texnologiyalar yordamida talabalar autentik til muhiti bilan ishlash, multimedia materiallardan foydalanish va global ta'lim resurslariga murojaat qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Web texnologiyalarining rivojlanish tarixi internetning shakllanish bosqichlari bilan chambarchas bog'liq. 1960-yillarda ARPANET tarmog'ining yaratilishi global tarmoq texnologiyalarining rivojlanishiga asos bo'ldi. 1989-yilda Tim Berners-Lee tomonidan World Wide Web texnologiyasi ishlab chiqildi. Ushbu texnologiya hypertext documents va browser systems asosida ishlagan.

Dastlabki web tizimlari oddiy statik sahifalardan iborat bo'lib, foydalanuvchi faqat ma'lumotni o'qish imkoniyatiga ega edi. Keyinchalik internet texnologiyalarining rivojlanishi natijasida interaktiv platformalar, cloud systems va artificial intelligence asosidagi web services paydo bo'ldi.

Web 1.0 texnologiyasi

Web 1.0 internet texnologiyalarining dastlabki bosqichi hisoblanadi. Ushbu bosqich 1990-yillarning boshlarida shakllangan bo‘lib, asosan statik web-sahifalar asosida ishlagan.

Web 1.0 texnologiyasining asosiy xususiyatlari:

- statik web pages;
- bir tomonlama axborot uzatish;
- foydalanuvchi faolligining pastligi;
- oddiy HTML sahifalar;
- cheklangan multimedia imkoniyatlari.

Bu davrda foydalanuvchilar internetdagi ma’lumotlarni faqat o‘qish imkoniyatiga ega bo‘lgan. Web-saytlarda interaktiv elementlar deyarli mavjud bo‘lmagan.

Web 1.0 texnologiyalari:

- elektron kutubxonalar;
- oddiy educational websites;
- online encyclopedia
  yaratishda qo‘llanilgan.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Web 1.0 asosan elektron matnlar va grammar materials joylashtirish uchun xizmat qilgan.

Web 2.0 texnologiyasi

Web 2.0 internet texnologiyalarining interaktiv bosqichi hisoblanadi. Ushbu texnologiya 2000-yillardan boshlab rivojlandi. Web 2.0 foydalanuvchilarga internetdagi ma’lumotlarni nafaqat o‘qish, balki yaratish va tahrirlash imkonini berdi.

Web 2.0 texnologiyasining asosiy xususiyatlari:

- interactive web systems;
- social networks;
- user-generated content;
- online collaboration;
- multimedia integration.

Web 2.0 platformalari:

- YouTube;
- Facebook;
- Wikipedia;
- Google Docs;

- Blogs;
- Wikis
  asosida rivojlandi.

Ta’lim tizimida Web 2.0 texnologiyalari:

- virtual learning;
- online discussions;
- collaborative projects;
- distance learning
  jarayonlarini rivojlantirdi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Web 2.0:

- online speaking clubs;
- interactive grammar exercises;
- video lessons;
- educational blogs
  yaratishda keng qo‘llaniladi.

Web 3.0 texnologiyasi

Web 3.0 internet texnologiyalarining intellektual bosqichi hisoblanadi. Ushbu texnologiya semantic web va artificial intelligence asosida rivojlanmoqda.

Web 3.0 texnologiyasining asosiy xususiyatlari:

- semantic web;
- artificial intelligence;
- machine learning;
- cloud computing;
- personalization;
- decentralized systems.

Web 3.0 tizimlari foydalanuvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlarini tahlil qilib, mos axborotlarni avtomatik tavsiya qiladi.

Ushbu texnologiyalar:

- smart educational platforms;
- intelligent search systems;
- adaptive learning environments
  yaratishda qo‘llaniladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Web 3.0:

- AI-based language learning;
- automatic translation;
- speech recognition;
- personalized learning systems
  imkoniyatlarini yaratmoqda.

Web 4.0 texnologiyasi

Web 4.0 internet texnologiyalarining eng zamonaviy rivojlanish bosqichi hisoblanadi. Ushbu texnologiya sun’iy intellekt, virtual reality, internet of things va smart systems asosida shakllanmoqda.

Web 4.0 texnologiyasining asosiy xususiyatlari:

- intelligent interaction;
- virtual reality;
- augmented reality;
- internet of things;
- smart assistants;
- fully connected systems.

Web 4.0 texnologiyalari real va virtual muhitni o‘zaro integratsiyalash imkonini beradi.

Hozirgi davrda:

- smart classrooms;
- virtual education;
- AI teachers;
- immersive learning environments
  Web 4.0 texnologiyalari asosida rivojlanmoqda.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Web 4.0:

- virtual speaking environments;
- AI communication systems;
- immersive language learning
  imkoniyatlarini yaratmoqda.

Web texnologiyalarining ta’limdagi ahamiyati

Web texnologiyalar zamonaviy Digital English ta’limining asosiy multimedia komponentlaridan biri hisoblanadi. Ushbu texnologiyalar:

- online education;
- blended learning;

- distance learning;
- interactive learning
  jarayonlarini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Web texnologiyalar orqali talabalar:

- global educational resources;
- authentic materials;
- online communication tools;
- multimedia learning systems
  bilan ishlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Shu sababli web texnologiyalar zamonaviy xorijiy tillarni o‘qitish metodikasining muhim texnologik asoslaridan biri hisoblanadi.

Xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida web texnologiyalardan foydalanish

Zamonaviy ta’lim tizimida web texnologiyalar xorijiy tillarni o‘qitishning muhim texnologik vositalaridan biri hisoblanadi. Internet va multimedia platformalarining rivojlanishi natijasida ta’lim jarayonida interaktiv, masofaviy va individual o‘qitish imkoniyatlari kengaydi. Ayniqsa, Digital English fanida web texnologiyalar

talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, autentik til muhiti yaratish va multimedia resurslardan samarali foydalanishga xizmat qiladi.

Web texnologiyalar orqali talabalar internet asosidagi educational resources, online platforms va multimedia systems bilan ishlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Ushbu texnologiyalar:

- online communication;
- virtual learning;
- collaborative learning;
- multimedia education

  jarayonlarini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda web texnologiyalarning asosiy afzalliklaridan biri autentik til muhiti yaratish imkoniyatidir. Talabalar internet orqali:

- native speakers nutqini tinglash;
- online discussionsda qatnashish;
- video lessons ko‘rish;
- xalqaro educational platforms bilan ishlash

  imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Web texnologiyalar asosida:

- Google Classroom;
- Moodle;
- Zoom;
- Microsoft Teams;
- Quizlet;
- Kahoot;
- Duolingo

  kabi platformalar keng qo‘llaniladi. Ushbu tizimlar online lessons tashkil etish, assignment yuborish, testlar yaratish va interactive exercises bajarishda muhim vosita hisoblanadi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda web texnologiyalar:

- listening skills;
- speaking skills;
- reading skills;
- writing skills

  ni rivojlantirishda samarali qo‘llaniladi. Masalan, YouTube va podcast platforms yordamida talabalar autentik audio-video materiallar bilan ishlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Virtual classrooms va video conferencing systems masofaviy ta’limni tashkil etishda muhim ahamiyatga ega. Zoom, Google Meet va Microsoft Teams platformalari orqali:

- online lessons;
- webinars;
- speaking clubs;
- group discussions

o‘tkaziladi.

Web texnologiyalar ta’lim jarayonida individual learningni ham rivojlantiradi. Adaptive learning systems talabaning bilim darajasini aniqlab, unga mos educational materialsni tavsiya qiladi. Bu esa personalized learning jarayonini shakllantiradi.

Bulutli texnologiyalar (cloud technologies) yordamida educational materialsni saqlash va ulardan istalgan joyda foydalanish mumkin. Google Drive, OneDrive va Dropbox tizimlari multimedia files va online documents bilan ishlashni yengillashtiradi.

Hozirgi davrda sun’iy intellekt asosidagi web texnologiyalar ham xorijiy tillarni o‘qitishda keng qo‘llanilmoqda. AI-based educational systems:

- automatic translation;
- speech recognition;
- grammar checking;
- pronunciation analysis

imkoniyatlarini taqdim etadi.

Web texnologiyalar yordamida talabalar:

- mustaqil ta’lim olish;
- global educational resources bilan ishlash;
- multimedia materials yaratish;
- online communication skillsni rivojlantirish

imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Shu sababli web texnologiyalar zamonaviy Digital English ta’limining muhim multimedia komponentlaridan biri hisoblanadi. Ular ta’lim jarayonini interaktiv, ko‘rgazmali va samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

“Bulutli texnologiyalar” tushunchasi va ularni xorijiy tillarni o‘qitish jarayoniga qo‘llash

Bulutli texnologiyalar (Cloud Technologies) — internet orqali ma’lumotlarni saqlash, qayta ishlash va ulardan masofadan foydalanish imkonini beruvchi zamonaviy axborot texnologiyalaridir. Ushbu texnologiyalar foydalanuvchiga

dastur, fayl va ma’lumotlardan lokal qurilmaga yuklamasdan turib foydalanish imkoniyatini yaratadi. Cloud technologies zamonaviy digital education tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Bulutli texnologiyalar asosida:

- ma’lumotlarni online saqlash;
- multimedia resurslarni almashish;
- masofaviy hamkorlik;
- virtual learning systems
  tashkil etiladi.

Bulutli texnologiyalar rivojlanishi internet texnologiyalari va data center tizimlarining takomillashuvi bilan bog‘liq. 2000-yillardan boshlab Google, Microsoft va Amazon kompaniyalari cloud computing servicesni rivojlantira boshladi. Hozirgi davrda Google Drive, OneDrive, Dropbox va iCloud kabi cloud platforms ta’lim tizimida keng qo‘llanilmoqda.

Cloud technologiesning asosiy xususiyatlari:

- internet orqali foydalanish;
- masofaviy access;
- avtomatik saqlash;
- ma’lumotlarni sinxronlashtirish;
- online collaboration;
- multimedia integration
  imkoniyatlaridan iborat.

Bulutli texnologiyalar ta’lim tizimida educational materialsni saqlash va ulardan istalgan joyda foydalanish imkonini beradi. Talabalar va o‘qituvchilar:

- documents;
- presentations;
- audio-video files;
- assignments
  bilan online ishlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Xorijiy tillarni o‘qitishda bulutli texnologiyalar multimedia learningni samarali tashkil etishda muhim ahamiyatga ega. Cloud platforms yordamida:

- online lessons;
- virtual classrooms;
- collaborative projects;
- multimedia tasks
  yaratiladi.

Google Classroom va Microsoft Teams platformalari xorijiy tillarni o‘qitishda keng qo‘llaniladigan cloud-based educational systems hisoblanadi. Ushbu platformalar orqali:

- topshiriqlar yuborish;
- online discussions tashkil etish;
- video conferencing o‘tkazish;
- educational resources almashish mumkin.

Bulutli texnologiyalar listening, speaking, reading va writing skillsni rivojlantirish uchun ham samarali vosita hisoblanadi. Talabalar Google Docs yoki Microsoft OneDrive orqali birgalikda matn yozish, audio-video materiallar bilan ishlash va online feedback olish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Cloud technologiesning asosiy afzalliklari:

- ma’lumotlarni xavfsiz saqlash;
- vaqt va joyga bog‘liq bo‘lmagan foydalanish;
- online hamkorlik imkoniyati;
- multimedia resources bilan ishlash;
- masofaviy ta’limni qo‘llab-quvvatlash hisoblanadi.

Hozirgi davrda sun’iy intellekt asosidagi cloud systems ham rivojlanmoqda. AI-supported cloud platforms:

- automatic translation;
- speech recognition;
- grammar checking;
- personalized learning imkoniyatlarini taqdim etmoqda.

Shu sababli bulutli texnologiyalar zamonaviy Digital English fanining muhim texnologik asoslaridan biri hisoblanadi. Ular xorijiy tillarni o‘qitish jarayonini interaktiv, moslashuvchan va samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida Google xizmatlardan foydalanish

Zamonaviy ta’lim tizimida Google xizmatlari (Google Services) digital education va multimedia learning jarayonining muhim texnologik vositalaridan biri hisoblanadi. Google platformalari internet asosida ishlovchi cloud technologies tizimiga kiradi hamda ta’lim jarayonini interaktiv, masofaviy va samarali tashkil etish imkonini beradi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘qitishda Google xizmatlari talabalar bilan online communication o‘rnatish, educational materials almashish va collaborative learningni tashkil etishda keng qo‘llaniladi.

Google xizmatlarining asosiy afzalligi ularning internet orqali ishlashi, foydalanish qulayligi va multimedia integratsiyasini qo‘llab-quvvatlashidadir. Ushbu xizmatlar yordamida:

- online lessons;
- virtual classrooms;
- educational projects;
- interactive assignments
  yaratish mumkin.

Google Classroom

Google Classroom — online ta’limni tashkil etishga mo‘ljallangan educational platform hisoblanadi. Ushbu tizim o‘qituvchi va talabalar o‘rtasida virtual sinf muhitini yaratadi.

Google Classroom yordamida:

- topshiriqlar yuborish;
- testlar yaratish;
- materiallar joylashtirish;
- online feedback berish;
- baholash tizimini yuritish
  mumkin.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Google Classroom:

- grammar assignments;
- vocabulary tasks;
- writing activities;
- speaking projects
  uchun samarali platforma hisoblanadi.

Google Meet

Google Meet video conferencing platformasi bo‘lib, online communication va virtual learningni tashkil etishda keng qo‘llaniladi.

Google Meet orqali:

- videodarslar;
- speaking clubs;
- webinars;
- online discussions
  o‘tkazish mumkin.

Ushbu platforma xorijiy tillarni o‘qitishda:

- pronunciation practice;
- live communication;
- listening comprehension
  ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Google Drive

Google Drive bulutli saqlash xizmati bo‘lib, educational materialsni online saqlash va ulashish imkonini beradi.

Google Drive yordamida:

- documents;
- presentations;

- audio files;
- video materials;
- multimedia projects
  saqlanadi va almashiladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Google Drive multimedia resources bilan ishlashni yengillashtiradi.

Google Docs

Google Docs online matn muharriri hisoblanadi. Ushbu xizmat bir nechta foydalanuvchiga bitta hujjat ustida birgalikda ishlash imkonini beradi.

Google Docs yordamida:

- collaborative writing;
- essay writing;
- grammar correction;
- online editing
  jarayonlari amalga oshiriladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda talabalar:

- insholar yozish;
- group projects tayyorlash;
- online feedback olish
  imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Google Forms

Google Forms online test va so‘rovnomalar yaratish uchun xizmat qiladi.

Google Forms yordamida:

- quizzes;
- grammar tests;
- vocabulary checks;
- feedback forms
  yaratiladi.

Ushbu xizmat avtomatik baholash tizimiga ega bo‘lib, ta’lim jarayonini tezkor tashkil etishga yordam beradi.

Google Slides

Google Slides online prezentatsiyalar yaratish platformasi hisoblanadi.

Google Slides yordamida:

- multimedia presentations;
- educational slides;
- visual learning materials
  yaratish mumkin.

Xorijiy tillarni o‘qitishda ushbu xizmat:

- vocabulary presentations;
- speaking presentations;
- grammar explanations
  uchun keng qo‘llaniladi.

Google xizmatlarining ta’limdagi ahamiyati

Google xizmatlari zamonaviy Digital English ta’limida:

- blended learning;
- distance learning;
- interactive learning;
- collaborative learning
  jarayonlarini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Ushbu xizmatlar orqali talabalar:

- multimedia materials bilan ishlash;
- online communication o‘rnatish;
- mustaqil learningni rivojlantirish;
- cloud technologiesdan foydalanish
  imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Google xizmatlari ta’lim jarayonini:

- interaktiv;
- moslashuvchan;
- ko‘rgazmali;
- samarali
  tashkil etishga xizmat qiladi.

Shu sababli Google services xorijiy tillarni o‘qitishda eng muhim web technologies vositalaridan biri hisoblanadi.

Nazariy savollar

1. Web texnologiyalar tushunchasi nimani anglatadi?
2. Web texnologiyalar xorijiy tillarni o‘qitishda qanday ahamiyatga ega?
3. Web 1.0 texnologiyasining asosiy xususiyatlari nimalardan iborat?
4. Web 2.0 texnologiyalari ta’lim jarayoniga qanday yangiliklar olib kirdi?
5. Web 3.0 texnologiyalarining intellektual imkoniyatlarini tushuntiring.
6. Web 4.0 texnologiyalari qanday innovatsion tizimlarga asoslanadi?
7. Bulutli texnologiyalar (Cloud Technologies) nima?
8. Google Classroom platformasining ta’limdagi vazifalari nimalardan iborat?
9. Google Docs collaborative learning jarayoniga qanday yordam beradi?
10. AI-based educational systems xorijiy tillarni o‘qitishda qanday imkoniyatlar yaratadi?

Multiple Choice Questions

1. “Web” atamasi qaysi tushuncha bilan bog‘liq?

A) Virtual Machine
B) World Wide Web
C) Artificial Memory
D) Computer Hardware

2. Web 1.0 texnologiyasining asosiy xususiyati qaysi?

A) Interactive systems
B) Static web pages
C) Artificial intelligence
D) Virtual reality

3. Web 2.0 nimaga asoslanadi?

A) Offline systems
B) User-generated content
C) Static documents
D) Printed materials

4. Web 3.0 texnologiyasi nimani qo‘llaydi?

A) Semantic web va AI
B) Faqat HTML
C) CD technologies
D) Local systems

5. Web 4.0 texnologiyasining muhim komponenti qaysi?

A) Virtual reality
B) Printed books
C) Analog systems
D) Typewriter

6. Cloud Technologies nimani ta’minlaydi?

A) Online storage
B) Paper printing
C) Hardware repair
D) Offline gaming

7. Google Classroom qanday platforma?

A) Educational platform
B) Antivirus system

C) Graphic editor
D) Social game

8. Google Meet nimaga xizmat qiladi?

A) Video conferencing
B) Photo editing
C) Database management
D) File recovery

9. Google Docs qanday imkoniyat yaratadi?

A) Collaborative writing
B) Hardware configuration
C) Network repair
D) Audio mixing

10. AI-based educational systems nimani taqdim etadi?

A) Automatic translation
B) Speech recognition
C) Grammar checking
D) Barchasi to‘g‘ri

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0 va Web 4.0 texnologiyalarini:

- asosiy xususiyatlari;
- imkoniyatlari;
- ta’limdagi o‘rni

bo‘yicha taqqoslovchi jadval tuzing.

2-amaliy topshiriq

Google Classroom platformasida:

- grammar assignment;
- vocabulary task;
- speaking project

uchun virtual dars loyihasi yarating.

3-amaliy topshiriq

Google Docs yordamida:

- collaborative essay writing;
- online editing;
- peer-review

jarayonlarini tashkil eting.

4-amaliy topshiriq

Cloud Technologies asosida:

- educational materials;
- audio-video resources;
- online presentations

uchun multimedia loyiha tayyorlang.

5-amaliy topshiriq

AI-based educational systems yordamida:

- pronunciation analysis;
- grammar correction;
- automatic translation

imkoniyatlarini tahlil qilib, ularning xorijiy til ta’limidagi ahamiyati haqida qisqa akademik matn yozing.

Web muhitida Google Apps orqali o‘quv jarayonini tashkil etish va boshqarish

Zamonaviy Digital Education tizimida Google Apps xizmatlari ta’lim jarayonini tashkil etish, boshqarish va nazorat qilishning eng samarali web texnologiyalaridan biri hisoblanadi. Ushbu xizmatlar cloud technologies asosida ishlaydi va foydalanuvchilarga internet orqali ma’lumotlarni yaratish, saqlash, tahrirlash hamda almashish imkoniyatini beradi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘qitishda Google Apps platformalari multimedia learning, collaborative learning va distance education jarayonlarini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Google Apps xizmatlarining asosiy afzalligi:

- online access;
- real-time collaboration;
- cloud storage;
- multimedia integration;
- virtual communication

imkoniyatlariga egaligidir.

Google Drive (Google Disk)

Google Drive — bulutli saqlash (cloud storage) xizmati bo‘lib, fayllarni internet orqali saqlash, ulashish va boshqarish imkonini beradi. Ushbu xizmat 2012-yilda Google kompaniyasi tomonidan ishga tushirilgan.

Google Drive orqali:

- documents;
- audio files;
- video materials;
- presentations;
- educational resources

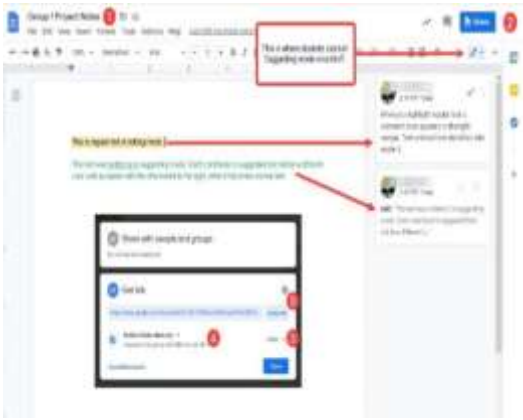
saqlanadi va online almashiladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Google Drive:

- multimedia materials saqlash;
- online homework yuborish;
- educational videos joylashtirish;
- collaborative projects tashkil etish uchun keng qo‘llaniladi.

Google Drive talabalarga istalgan joydan o‘quv materiallariga kirish imkonini beradi. Bu esa distance learning va blended learning tizimlarini samarali tashkil etishda muhim ahamiyatga ega.

Google Docs (Google Hujjatlar)

Google Docs — online matn muharriri bo‘lib, bir nechta foydalanuvchining bitta hujjat ustida bir vaqtning o‘zida ishlashiga imkon yaratadi.

Google Docs yordamida:

- essays;
- grammar exercises;
- writing tasks;
- educational articles yaratiladi va tahrir qilinadi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Google Docs:

- collaborative writing;
- peer review;
- grammar correction;
- online feedback jarayonlarini tashkil etishda samarali vosita hisoblanadi.

O‘qituvchi hujjat ichida real vaqt rejimida izoh qoldirishi, xatolarni ko‘rsatishi va talabalar faoliyatini nazorat qilishi mumkin.

Google Sheets (Elektron jadvallar)

Google Sheets — online elektron jadval muharriri hisoblanadi. Ushbu xizmat ma’lumotlarni jadval ko‘rinishida yaratish va tahlil qilish imkonini beradi.

Google Sheets yordamida:

- attendance tables;
- grading systems;
- vocabulary databases;
- learning statistics
  yaratiladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Google Sheets:

- talabalar baholarini yuritish;
- test natijalarini tahlil qilish;
- vocabulary monitoring
  jarayonlarida qo‘llaniladi.

Dastur avtomatik hisoblash formulalari va diagrammalar yaratish imkoniyatiga ega.

Google Slides (Taqdimotlar)

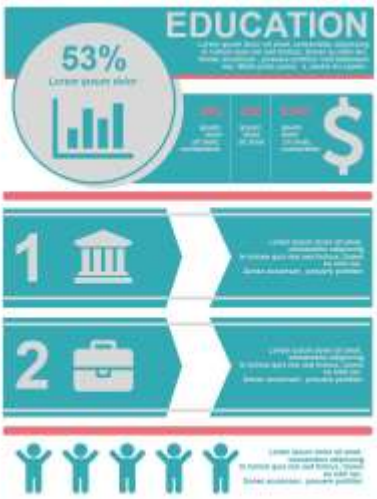
Google Slides — online prezentatsiyalar yaratish uchun mo‘ljallangan multimedia platformadir.

Google Slides orqali:

- visual presentations;
- grammar explanations;
- speaking presentations;
- educational projects
  yaratiladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda ushbu xizmat:

- vocabulary presentation;
- speaking tasks;
- interactive explanations
  uchun keng qo‘llaniladi.

Talabalar birgalikda prezentatsiyalar tayyorlash orqali collaborative learning ko‘nikmalarini rivojlantiradilar.

Google Grafik muharrirlari

Google grafik muharrirlari vizual materiallar yaratish uchun xizmat qiluvchi online tools tizimidir. Ushbu vositalar:

- diagrams;
- infographics;
- illustrations;
- educational visuals

yaratishda qo‘llaniladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda grafik muharrirlar:

- visual vocabulary;
- grammar cxeмalari;
- multimedia posters

tayyorlashda samarali vosita hisoblanadi.

Vizual materiallar o‘quvchilarning mavzuni tezroq tushunishiga yordam beradi.

Google Calendar (Google Taqvim)

Google Calendar — online rejalashtirish va vaqtni boshqarish xizmati hisoblanadi.

Google Calendar yordamida:

- lesson schedules;
- exam dates;
- webinars;
- assignment deadlines

rejalashtiriladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Google Calendar:

- online classes jadvalini tuzish;
- reminder systems yaratish;
- learning activitiesni boshqarish

uchun ishlatiladi.

Talabalar topshiriq muddatlari va dars vaqtlarini avtomatik kuzatib borish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Google Hangouts

Google Hangouts — online communication va video conferencing platformasi hisoblanadi. Ushbu xizmat matnli chat, audio va video aloqa imkoniyatlarini taqdim etadi.

Google Hangouts yordamida:

- virtual speaking clubs;
- online discussions;
- video lessons;
- group communication

tashkil etiladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Google Hangouts:

- speaking practice;
- pronunciation training;
- communicative learning

uchun samarali vosita hisoblanadi.

Talabalar real vaqt rejimida muloqot qilish orqali til ko‘nikmalarini rivojlantiradilar.

Google+ platformasi

Google+ Google kompaniyasining ijtimoiy tarmoq platformasi bo‘lib, foydalanuvchilar o‘rtasida online interactionni tashkil etishga xizmat qilgan.
Google+ orqali:

- educational communities;
- discussion groups;
- collaborative learning networks

yaratilgan.

Ta’lim jarayonida Google+:

- educational discussions;
- information sharing;
- online collaboration

uchun qo‘llanilgan.

Hozirgi vaqtda Google+ platformasi faoliyatini to‘xtatgan bo‘lsa-da, uning collaborative learning konsepsiyasi boshqa Google xizmatlarida davom ettirilmoqda.

Google Blogger (Sayt va blog yaratish)

Google Blogger — blog va oddiy web-saytlar yaratish uchun mo‘ljallangan platforma hisoblanadi.

Blogger yordamida:

- educational blogs;
- online journals;
- language learning websites yaratiladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Blogger:

- writing practice;
- online publishing;
- reflective learning jarayonlarini tashkil etishda qo‘llaniladi.

Talabalar blog yuritish orqali:

- writing skills;
- vocabulary usage;
- creative thinking ko‘nikmalarini rivojlantiradilar.

Google Scholar

Google Scholar — ilmiy maqolalar, dissertatsiyalar va academic resources qidirishga mo‘ljallangan ilmiy platforma hisoblanadi.

Google Scholar yordamida:

- scientific articles;
- conference papers;
- theses;
- educational journals izlanadi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Google Scholar:

- academic research;
- scientific reading;
- literature review

  jarayonlarida muhim manba hisoblanadi.

Talabalar ushbu platforma orqali zamonaviy ilmiy manbalar bilan ishlash va academic writing ko‘nikmalarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Google Apps xizmatlarining ta’limdagi ahamiyati

Google Apps xizmatlari zamonaviy Digital English ta’limining muhim web technologies tizimi hisoblanadi. Ushbu xizmatlar:

- interactive learning;
- cloud education;
- online collaboration;
- multimedia learning

  jarayonlarini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Google Apps platformalari orqali talabalar:

- multimedia materials bilan ishlash;
- online communicationni rivojlantirish;
- collaborative projects yaratish;

- mustaqil learning ko‘nikmalarini shakllantirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Shu sababli Google Apps xizmatlari xorijiy tillarni o‘qitish jarayonini zamonaviy, interaktiv va samarali tashkil etishda muhim texnologik vosita hisoblanadi.

Nazariy savollar

1. Google Apps xizmatlari zamonaviy ta’lim tizimida qanday ahamiyatga ega?
2. Google Drive qanday cloud technology xizmati hisoblanadi?
3. Google Docs platformasining asosiy imkoniyatlari nimalardan iborat?
4. Google Sheets xorijiy tillarni o‘qitishda qanday vazifalarni bajaradi?
5. Google Slides multimedia learning jarayoniga qanday yordam beradi?
6. Google Calendar ta’lim jarayonini boshqarishda qanday qo‘llaniladi?
7. Google Hangouts platformasining kommunikativ afzalliklari qanday?
8. Google Blogger writing skillsni rivojlantirishda qanday rol o‘ynaydi?
9. Google Scholar platformasi ilmiy izlanishlarda qanday yordam beradi?
10. Google Apps xizmatlarining collaborative learningdagi o‘rni qanday?

Multiple Choice Questions

1. Google Drive qanday xizmat hisoblanadi?
A) Social network
B) Cloud storage service
C) Video game platform
D) Graphic editor

2. Google Docs qanday imkoniyat yaratadi?
A) Hardware repair
B) Real-time collaborative writing
C) Audio recording
D) Offline gaming

3. Google Sheets nima uchun ishlatiladi?
A) Video editing
B) Online spreadsheets and data analysis
C) Animation design
D) Audio mixing

4. Google Slides qanday platforma hisoblanadi?
A) Multimedia presentation platform
B) Antivirus software
C) Database system
D) Web browser

5. Google Calendar nimaga xizmat qiladi?
A) Online planning and scheduling
B) Video editing
C) File compression
D) Graphic design

6. Google Hangouts qanday imkoniyat beradi?
A) Online communication and video conferencing
B) Programming tools
C) Hardware configuration
D) Music production
7. Google Blogger qanday maqsadda qo‘llaniladi?
A) Educational blogs creation
B) Antivirus scanning
C) Audio conversion
D) Database programming
8. Google Scholar nimaga mo‘ljallangan?
A) Online shopping
B) Academic research and scientific resources
C) Gaming activities
D) Photo editing
9. Google Apps xizmatlarining asosiy afzalligi nima?
A) Offline restriction
B) Real-time collaboration
C) Printer support
D) Hardware maintenance
10. Google Apps xizmatlari nimani rivojlantiradi?
A) Collaborative learning
B) Online communication
C) Multimedia learning
D) Barchasi to‘g‘ri
Amaliy topshiriqlar
1-amaliy topshiriq
Google Drive yordamida:
- educational materials;
- audio-video resources;
- assignments

uchun bulutli saqlash tizimi yarating.
2-amaliy topshiriq
Google Docs platformasida:
- collaborative essay writing;
- grammar correction;
- peer-review

asosida guruhli loyiha tashkil eting.
3-amaliy topshiriq
Google Sheets yordamida:
- attendance table;
- grading system;
- vocabulary monitoring chart

yarating.
4-amaliy topshiriq

Google Slides platformasida:

- vocabulary presentation;
- grammar explanation;
- speaking project

uchun multimedia taqdimot tayyorlang.

5-amaliy topshiriq

Google Scholar yordamida:

- scientific articles;
- conference papers;
- educational journals

toping va ular asosida qisqa literature review yozing.

Elektron ta’lim va uning bosqichlari

Elektron ta’lim (E-learning) — axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hamda internet tarmoqlari orqali ta’lim jarayonini tashkil etish, boshqarish va amalga oshirishga asoslangan zamonaviy ta’lim shaklidir. Elektron ta’lim jarayonida multimedia texnologiyalar, web-platformalar, virtual learning systems va digital educational resources keng qo‘llaniladi.

Elektron ta’lim an’anaviy ta’lim tizimini raqamli texnologiyalar bilan integratsiyalash orqali o‘quv jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu tizimda:

- online lessons;
- multimedia materials;
- virtual classrooms;
- electronic assessments;
- cloud technologies

asosiy vositalar sifatida qo‘llaniladi.

Hozirgi davrda elektron ta’lim masofaviy ta’lim, blended learning va virtual education tizimlarining asosiy texnologik bazasi hisoblanadi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘qitishda elektron ta’lim:

- listening;
- speaking;
- reading;
- writing

ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Elektron ta’limning asosiy afzalliklari:

- ta’limning moslashuvchanligi;
- istalgan joydan foydalanish imkoniyati;
- multimedia integratsiyasi;
- interaktiv learning;

- individual learning imkoniyatlari
  hisoblanadi.

Elektron ta’lim tizimida:

- Learning Management Systems (LMS);
- virtual learning platforms;
- online communication tools;
- cloud services
  keng qo‘llaniladi.

Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom va Canvas kabi platformalar zamonaviy elektron ta’lim tizimining asosiy vositalari hisoblanadi.

Elektron ta’limning rivojlanish tarixi

Elektron ta’limning shakllanishi kompyuter texnologiyalari va internet rivojlanishi bilan bog‘liq. Dastlab 1960–1970-yillarda computer-assisted instruction tizimlari paydo bo‘ldi. Ushbu tizimlar yordamida oddiy elektron mashqlar va testlar bajarilgan.

1980-yillarda personal computer texnologiyalarining rivojlanishi educational software yaratish imkoniyatini kengaytirdi. CD-ROM asosidagi elektron kurslar va multimedia tutorials paydo bo‘ldi.

1990-yillarda internet texnologiyalarining rivojlanishi elektron ta’limning yangi bosqichini boshlab berdi. Online learning platforms va virtual classrooms tashkil etildi.

2000-yillardan boshlab:

- cloud technologies;
- LMS systems;
- video conferencing;
- mobile learning
  texnologiyalari rivojlandi.

Hozirgi davrda esa:

- AI-based education;
- adaptive learning systems;
- virtual reality;
- smart education
  elektron ta’limning zamonaviy yo‘nalishlari hisoblanadi.

Elektron ta’limning asosiy xususiyatlari

Elektron ta’lim quyidagi xususiyatlari bilan ajralib turadi:

Interaktivlik

Talaba va o‘qituvchi o‘rtasida online interaction amalga oshiriladi. Virtual discussions, online feedback va multimedia communication ta’lim samaradorligini oshiradi.

Multimedia integratsiyasi

Elektron ta’limda:

- matn;
- audio;
- video;
- animatsiya;
- grafik materiallar

birgalikda qo‘llaniladi.

Moslashuvchanlik

Talabalar istalgan vaqt va istalgan joydan o‘quv materiallari bilan ishlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Mustaqil learning

Elektron ta’lim talabalarni independent learning va self-education jarayoniga yo‘naltiradi.

Online monitoring

Elektron tizimlar orqali:

- attendance;
- assessment;
- progress tracking

jarayonlari nazorat qilinadi.

Elektron ta’limning bosqichlari

Elektron ta’limning rivojlanishi bir necha bosqichlardan iborat bo‘lib, har bir bosqich texnologik imkoniyatlarning kengayishi bilan tavsiflanadi.

1-bosqich. An’anaviy elektron resurslar bosqichi

Ushbu bosqich elektron ta’limning dastlabki shakli hisoblanadi. Asosan kompyuter yordamida ishlovchi offline educational programs qo‘llanilgan.

Asosiy xususiyatlari:

- CD/DVD kurslar;
- elektron darsliklar;
- computer-based training;
- offline educational software.

Bu davrda internet texnologiyalari hali to‘liq rivojlanmagan edi.

2-bosqich. Internet asosidagi elektron ta’lim

Internet texnologiyalarining rivojlanishi elektron ta’limni yangi bosqichga olib chiqdi. Ushbu davrda online learning systems shakllandi.

Asosiy xususiyatlari:

- web-based education;
- online courses;
- virtual classrooms;
- e-mail communication;
- online testing.

Moodle va Blackboard kabi LMS platformalar paydo bo‘ldi.

3-bosqich. Multimedia va interaktiv ta’lim bosqichi

Ushbu bosqichda multimedia technologies elektron ta’limning asosiy qismiga aylandi.

Qo‘llanilgan texnologiyalar:

- video lessons;
- interactive presentations;
- webinars;
- cloud technologies;
- mobile learning.

Ta’lim jarayoni:

- interaktiv;
- ko‘rgazmali;
- multimedia asosida
  tashkil etila boshlandi.

4-bosqich. Smart Education bosqichi

Hozirgi davr elektron ta’limining eng zamonaviy bosqichi smart technologies asosida rivojlanmoqda.

Asosiy xususiyatlari:

- artificial intelligence;
- adaptive learning;
- virtual reality;
- augmented reality;
- learning analytics;
- personalized learning systems.

Smart education tizimlari talabaning bilim darajasini tahlil qilib, individual educational pathway yaratadi.

Elektron ta’limning xorijiy tillarni o‘qitishdagi ahamiyati

Elektron ta’lim xorijiy tillarni o‘qitishda autentik multimedia muhitini yaratish imkonini beradi. Talabalar:

- online communication;
- video conferencing;
- educational platforms;
- digital resources

  orqali til ko‘nikmalarini rivojlantiradilar.

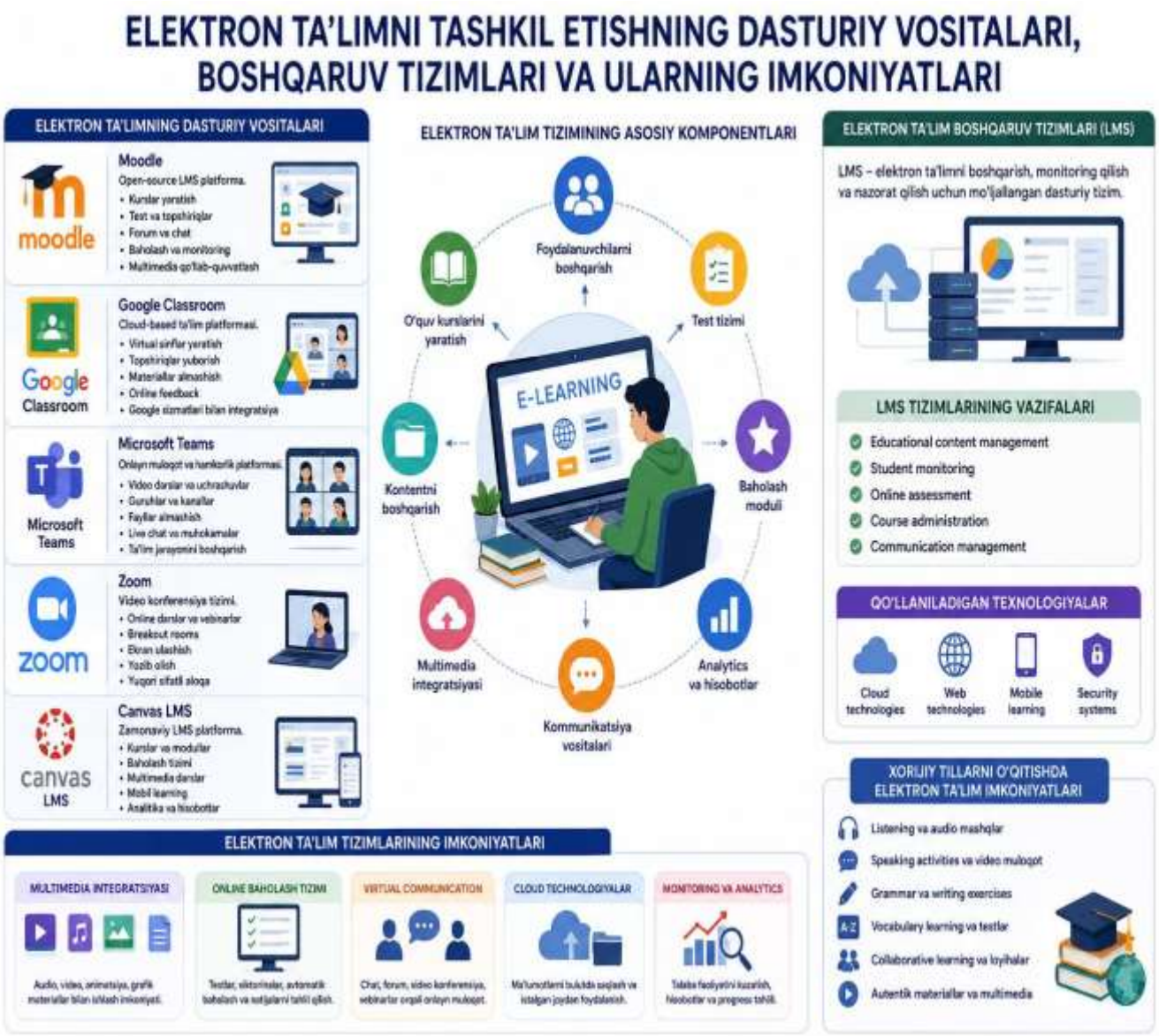
Elektron ta’lim:

- pronunciation practice;
- listening comprehension;
- vocabulary development;
- grammar learning

  jarayonlarini samarali tashkil etadi.

Online platforms yordamida talabalar native speakers bilan muloqot qilish, autentik audio-video materiallar bilan ishlash va independent learning ko‘nikmalarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Shu sababli elektron ta’lim zamonaviy Digital English fanining muhim texnologik asoslaridan biri hisoblanadi.

Elektron ta’limni boshqarish tizimlari: Canvas, Moodle, Blackboard va Google Classroom web xizmatlari

Zamonaviy elektron ta’lim tizimida Learning Management Systems (LMS) muhim o‘rin egallaydi. LMS — elektron ta’lim jarayonini tashkil etish, boshqarish, monitoring qilish va nazorat qilish uchun mo‘ljallangan web-based educational platform hisoblanadi. Ushbu tizimlar online courses yaratish, multimedia materiallarni joylashtirish, talabalar faoliyatini nazorat qilish hamda virtual learning muhitini tashkil etish imkonini beradi.

Elektron ta’lim boshqaruv tizimlari:

- distance learning;
- blended learning;
- online collaboration;
- interactive education

jarayonlarini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda LMS platformalari:

- listening activities;
- speaking practice;
- grammar exercises;
- online communication;
- collaborative learning

jarayonlarini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Moodle tizimi

Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) — dunyodagi eng mashhur open-source LMS platformalardan biri hisoblanadi. Ushbu tizim 2002-yilda Martin Dougiamas tomonidan ishlab chiqilgan.

Moodle platformasi:

- online kurslar yaratish;
- topshiriqlar yuborish;
- testlar tashkil etish;
- forum va chatlar yaratish;
- talabalar faoliyatini monitoring qilish

imkoniyatlariga ega.

Moodle tizimining asosiy xususiyatlari:

- open-source platforma;
- multimedia support;
- online assessment;
- learning analytics;
- flexible course management.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Moodle:

- vocabulary quizzes;
- listening exercises;
- grammar tests;
- speaking assignments

uchun keng qo‘llaniladi.

Moodle platformasining asosiy afzalliklari:

- bepul foydalanish;
- moslashuvchanlik;
- ko‘p tillilikni qo‘llab-quvvatlash;
- cloud integration;

- mobile learning
  imkoniyatlariga egaligidir.

Canvas LMS tizimi

Canvas LMS — zamonaviy cloud-based learning management system hisoblanadi. Ushbu platforma Instructure kompaniyasi tomonidan ishlab chiqilgan.

Canvas:

- online ta’limni boshqarish;
- multimedia lessons yaratish;
- grading systems;
- online collaboration
  uchun keng imkoniyatlarga ega.

Canvas tizimining asosiy imkoniyatlari:

- intuitive interface;
- mobile learning;
- cloud technologies;
- real-time communication;
- multimedia integration.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Canvas:

- interactive assignments;
- discussion forums;
- online speaking activities;
- digital projects
  yaratishda samarali platforma hisoblanadi.

Canvas LMS talabalar va o‘qituvchilar o‘rtasida tezkor communication va online feedback tizimini ta’minlaydi.

Blackboard tizimi

Blackboard — professional virtual learning environment va LMS platformalaridan biri hisoblanadi. Ushbu tizim oliy ta’lim muassasalarida keng qo‘llaniladi.

Blackboard platformasi yordamida:

- online courses;
- virtual classrooms;
- educational content management;

- online assessments
  tashkil etiladi.

Blackboard tizimining asosiy xususiyatlari:

- advanced analytics;
- secure learning environment;
- video conferencing;
- assessment systems;
- course management tools.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Blackboard:

- virtual discussions;
- listening materials;
- online presentations;
- collaborative learning
  uchun samarali vosita hisoblanadi.

Platforma talabalar bilimini monitoring qilish va progress tracking imkoniyatiga ega.

Google Classroom tizimi

Google Classroom — Google kompaniyasi tomonidan yaratilgan cloud-based educational platform hisoblanadi. Ushbu tizim ta’lim jarayonini online boshqarish va tashkil etishda keng qo‘llaniladi.

Google Classroom orqali:

- virtual classrooms yaratish;
- educational materials joylashtirish;
- topshiriqlar yuborish;
- online feedback berish;
- testlar tashkil etish
  mumkin.

Platformaning asosiy afzalliklari:

- Google services bilan integratsiya;
- cloud storage;
- online collaboration;
- easy interface;
- mobile support.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Google Classroom:

- writing activities;
- vocabulary tasks;
- speaking projects;
- grammar assignments
  uchun samarali vosita hisoblanadi.

Google Classroom Google Docs, Google Meet va Google Drive bilan integratsiyalashgan holda ishlaydi.

LMS tizimlarining ta’limdagi imkoniyatlari

Elektron ta’limni boshqarish tizimlari quyidagi imkoniyatlarga ega:

Multimedia integratsiyasi

LMS platformalari:

- audio;
- video;
- animatsiya;
- grafik materiallar
  bilan ishlash imkoniyatini yaratadi.

Bu xorijiy tillarni o‘qitishda pronunciation, listening va interactive learningni rivojlantiradi.

Online baholash tizimi

LMS platformalarida:

- quizzes;
- online tests;
- automatic grading;
- progress tracking
  imkoniyatlari mavjud.

Bu o‘qituvchilarga talabalar bilimini tezkor nazorat qilish imkonini beradi.

Virtual communication

LMS tizimlari:

- chat;
- forums;
- webinars;
- video conferencing
  orqali online communicationni tashkil etadi.

Bu speaking skills va communicative competence rivojlanishiga yordam beradi.

Monitoring va analytics

Elektron ta’lim tizimlari:

- attendance tracking;
- performance analysis;
- learning analytics
  imkoniyatlarini taqdim etadi.

O‘qituvchi talabalar faoliyatini real vaqt rejimida kuzatishi mumkin.

LMS tizimlarining xorijiy tillarni o‘qitishdagi ahamiyati

Canvas, Moodle, Blackboard va Google Classroom platformalari zamonaviy Digital English ta’limining muhim texnologik vositalari hisoblanadi. Ushbu tizimlar:

- online education;
- interactive learning;
- collaborative projects;
- multimedia education
  jarayonlarini samarali tashkil etadi.

Talabalar ushbu platformalar orqali:

- multimedia resources bilan ishlash;
- online communicationni rivojlantirish;
- mustaqil learningni shakllantirish;
- virtual educational environment bilan ishlash
  imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Shu sababli LMS tizimlari zamonaviy xorijiy tillarni o‘qitish metodikasining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Ommaviy ochiq onlayn kurslar (MOOC) haqida tushuncha

Ommaviy ochiq onlayn kurslar (Massive Open Online Courses — MOOC) zamonaviy elektron ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. MOOC internet orqali keng auditoriyaga mo'ljallangan online kurslar tizimi bo'lib, foydalanuvchilarga istalgan joy va vaqtda ta'lim olish imkoniyatini beradi.

MOOC platformalari:

- online education;
- distance learning;
- independent learning;
- lifelong learning

  jarayonlarini tashkil etishda muhim ahamiyatga ega.

"Ommaviy" atamasi kurslarda bir vaqtning o'zida minglab foydalanuvchilar qatnashishi mumkinligini anglatadi. "Ochiq" tushunchasi esa kurslardan internet orqali erkin foydalanish imkoniyatini bildiradi.

MOOC tizimlari zamonaviy multimedia technologies asosida ishlaydi va:

- video lectures;
- online assignments;
- discussion forums;
- electronic assessments;

- certificates
  kabi komponentlardan tashkil topadi.

MOOC texnologiyalarining rivojlanish tarixi

MOOC tushunchasi 2008-yilda George Siemens va Stephen Downes tomonidan ilk bor qo‘llanilgan. Ular internet orqali ommaviy ta’lim kurslarini tashkil etish g‘oyasini ilgari surdilar.

2011–2012-yillardan boshlab:

- Coursera;
- edX;
- Udacity
  kabi yirik MOOC platformalari paydo bo‘ldi.

Keyinchalik:

- FutureLearn;
- Khan Academy;
- Alison;
- Udemy
  platformalari ham keng rivojlandi.

Hozirgi davrda MOOC tizimlari:

- cloud technologies;
- artificial intelligence;
- adaptive learning;
- mobile learning
  asosida rivojlanmoqda.

MOOC platformalarining asosiy xususiyatlari

MOOC tizimlari quyidagi xususiyatlari bilan ajralib turadi.

Ommaviylik

Bir vaqtning o‘zida juda ko‘p foydalanuvchilar kurslarda qatnashishi mumkin.

Ochiqlik

Internet orqali istalgan foydalanuvchi kurs materiallaridan foydalanish imkoniyatiga ega.

Multimedia integratsiyasi

MOOC platformalarida:

- video;
- audio;
- animatsiya;
- grafik materiallar
  keng qo‘llaniladi.

Mustaqil ta’lim

Talabalar kurs materiallarini mustaqil o‘rganadilar va individual learning jarayonida qatnashadilar.

Interaktivlik

MOOC tizimlarida:

- online discussions;
- forums;
- peer assessment;
- webinars
  mavjud bo‘ladi.

MOOC platformalarining turlari

MOOC platformalari bir necha turga bo‘linadi.

xMOOC

xMOOC — an’anaviy ta’lim modeliga asoslangan online kurs tizimi hisoblanadi. Ushbu model:

- video lectures;
- quizzes;
- assignments
  asosida tashkil etiladi.

Coursera va edX platformalari xMOOC tizimiga misol bo‘ladi.

cMOOC

cMOOC — connectivism learning theory asosida ishlaydi. Ushbu model:

- collaborative learning;
- online interaction;
- knowledge sharing
  jarayonlariga asoslanadi.

Talabalar bilimlarni birgalikda yaratish va almashish jarayonida qatnashadilar.

Mashhur MOOC platformalari

Coursera

Coursera dunyodagi eng mashhur online education platformalaridan biri hisoblanadi. Platforma:

- universitet kurslari;
- professional certificates;
- online degrees
  taklif etadi.

Coursera orqali:

- English learning;
- business communication;
- digital technologies
  bo‘yicha kurslarni o‘rganish mumkin.

edX

edX Harvard University va MIT tomonidan yaratilgan MOOC platforma hisoblanadi.

Platforma:

- academic courses;
- university programs;
- professional education
  imkoniyatlarini taqdim etadi.

Udemy

Udemy mustaqil instructorlar tomonidan yaratiladigan online courses platformasidir.

Udemy:

- practical skills;
- language learning;
- digital tools
  bo‘yicha kurslar bilan mashhur.

Khan Academy

Khan Academy bepul educational platforma hisoblanadi.

Platforma:

- video lessons;
- practice exercises;
- educational tutorials
  taqdim etadi.

MOOC tizimlarining xorijiy tillarni o‘qitishdagi ahamiyati

MOOC platformalari xorijiy tillarni o‘qitishda muhim multimedia educational resource hisoblanadi.

MOOC yordamida talabalar:

- authentic video lessons;
- pronunciation practice;
- listening activities;
- online communication
  jarayonlarida qatnashadilar.

MOOC platformalarida:

- English grammar;
- speaking skills;
- academic writing;
- vocabulary development
  bo‘yicha maxsus kurslar mavjud.

Talabalar native speakers tomonidan tayyorlangan materiallar bilan ishlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

MOOC tizimlarining afzalliklari

MOOC platformalarining asosiy afzalliklari:

- ta’limning ommaviyligi;
- istalgan joydan foydalanish imkoniyati;
- multimedia support;
- flexible learning;
- self-paced education;
- international educational resources
  mavjudligidir.

MOOC tizimlari:

- mustaqil learningni;
- digital competence;
- lifelong learning
  ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

MOOC tizimlarining kamchiliklari

MOOC platformalarining ayrim kamchiliklari ham mavjud:

- internetga bog‘liqlik;
- mustaqil motivatsiya talab qilinishi;
- amaliy nazoratning cheklanganligi;
- individual yondashuvning kamligi.

Shunga qaramasdan, MOOC zamonaviy elektron ta’limning eng istiqbolli yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

MOOC tizimlarining ta’limdagi ahamiyati

MOOC platformalari zamonaviy Digital English ta’limining muhim komponentlaridan biri hisoblanadi. Ushbu tizimlar:

- online learning;
- virtual education;
- cloud learning;
- multimedia education
  jarayonlarini samarali tashkil etadi.

MOOC tizimlari talabalar uchun:

- global educational resources;
- international communication;
- authentic educational materials
  bilan ishlash imkoniyatini yaratadi.

Shu sababli ommaviy ochiq onlayn kurslar zamonaviy elektron ta’lim va xorijiy tillarni o‘qitish metodikasining muhim texnologik asoslaridan biri hisoblanadi.

Nazariy savollar

1. Elektron ta’lim (E-learning) tushunchasiga ta’rif bering.
2. Elektron ta’limning asosiy bosqichlari qanday rivojlangan?
3. Learning Management System (LMS) nima va uning vazifalari nimalardan iborat?
4. Moodle platformasining asosiy imkoniyatlarini tushuntiring.
5. Google Classroom tizimining ta’limdagi afzalliklari nimalardan iborat?
6. Canvas LMS va Blackboard tizimlarining umumiy va farqli jihatlarini izohlang.
7. Ommaviy ochiq onlayn kurslar (MOOC) nima?
8. MOOC platformalarining xorijiy tillarni o‘qitishdagi ahamiyatini tushuntiring.
9. Elektron ta’lim tizimlarida multimedia texnologiyalarining roli qanday?
10. Virtual learning va distance learning tushunchalari o‘rtasidagi farqni tushuntiring.

Multiple Choice Questions

1. Elektron ta’limning asosiy texnologik vositasi qaysi?
A) Printer
B) LMS tizimlari
C) Skaner
D) Projektor
2. Moodle qanday platforma hisoblanadi?

A) Grafik muharrir
B) Video montaj dasturi
C) Open-source LMS platforma
D) Antivirus dasturi

3. Google Classroom qaysi kompaniya tomonidan yaratilgan?
A) Microsoft
B) Apple
C) Google
D) Adobe

4. MOOC qisqartmasining to‘liq shakli qaysi?
A) Massive Open Online Courses
B) Modern Online Open Communication
C) Multiple Online Organized Courses
D) Massive Offline Open Courses

5. Blackboard tizimi asosan qaysi sohada qo‘llaniladi?
A) Grafik dizayn
B) Oliy ta’lim
C) Audio montaj
D) Kompyuter o‘yinlari

6. Elektron ta’limning asosiy afzalligi qaysi?
A) Faqat auditoriyada ishlashi
B) Internet talab qilmasligi
C) Masofadan ta’lim olish imkoniyati
D) Qog‘ozsiz ishlamasligi

7. Zoom platformasi nima uchun qo‘llaniladi?
A) Video conferencing
B) Grafik chizish
C) Antivirus tizimi
D) Matn tahrirlash

8. xMOOC modeli nimaga asoslanadi?
A) O‘yin texnologiyalariga
B) An’anaviy online kurs tizimiga
C) Video montajga
D) Virtual realityga

9. Quyidagilardan qaysi biri MOOC platformasi hisoblanadi?
A) Coursera
B) Photoshop
C) CorelDRAW
D) Audacity

10. LMS tizimlarida monitoring nima uchun xizmat qiladi?
A) Rasm chizish uchun
B) Audio yozish uchun
C) Talabalar faoliyatini nazorat qilish uchun
D) Printer boshqarish uchun

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Google Classroom platformasida “English Grammar” mavzusida virtual sinf yarating. Sinfga:

- bitta videodars;
- 5 ta test savoli;
- uyga vazifa joylashtiring.

2-amaliy topshiriq

Moodle yoki Canvas LMS tizimida “Vocabulary Learning” mavzusida mini online kurs yarating. Kurs tarkibiga:

- multimedia material;
- online quiz;
- discussion forum qo‘shing.

3-amaliy topshiriq

Coursera yoki edX platformasidan xorijiy tillarni o‘qitishga oid bitta MOOC kursni tanlang va quyidagilarni tahlil qiling:

- kursning tuzilishi;
- multimedia vositalari;
- assessment tizimi;
- kursning afzalliklari va kamchiliklari.

Tahlil natijasini 1–2 sahifalik hisobot shaklida tayyorlang.

Moodle dasturini sozlash va o‘quv kurslarini yaratish

Zamonaviy elektron ta’lim tizimida Learning Management System (LMS) platformalari muhim o‘rin egallaydi. Ushbu tizimlar ta’lim jarayonini masofadan tashkil etish, o‘quv materiallarini boshqarish, talabalar faoliyatini monitoring qilish hamda interaktiv multimedia muhitini yaratishga xizmat qiladi. Shunday platformalardan biri Moodle tizimi hisoblanadi.

Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) — ochiq kodli elektron ta’lim boshqaruv tizimi bo‘lib, oliy ta’lim muassasalari, maktablar va online learning markazlarida keng qo‘llaniladi. Moodle platformasi internet orqali virtual ta’lim muhitini yaratish imkonini beradi va zamonaviy digital education tizimining muhim komponentlaridan biri hisoblanadi.

Moodle platformasi yordamida:

- online courses yaratish;
- multimedia materials joylashtirish;
- topshiriqlar va testlar tashkil etish;
- talabalar faoliyatini monitoring qilish;
- virtual communicationni yo‘lga qo‘yish mumkin.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Moodle:

- listening materials;
- pronunciation practice;
- grammar exercises;
- vocabulary tasks;
- speaking assignments yaratishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi.

Moodle tizimini o‘rnatish va dastlabki sozlash

Moodle web-based educational platform bo‘lgani sababli server texnologiyalari asosida ishlaydi. Tizimni ishlatish uchun maxsus dasturiy muhit tayyorlanadi.

Moodle tizimiga qo‘yiladigan texnik talablar

Moodle platformasi quyidagi texnologiyalar asosida ishlaydi:

- PHP dasturlash muhiti;
- MySQL yoki MariaDB ma’lumotlar bazasi;
- Apache yoki Nginx web server;
- internet browser.

Platforma local server yoki cloud hosting muhitida ishlashi mumkin.

Moodle tizimini o‘rnatish bosqichlari

1-bosqich. Server muhitini tayyorlash

Dastlab server komponentlari:

- Apache;
- PHP;
- MySQL
  o‘rnatiladi.

Amaliyotda XAMPP, OpenServer yoki Denwer paketlari ko‘p qo‘llaniladi.

2-bosqich. Moodle paketini yuklab olish

Moodle rasmiy platformasidan tizim distributivi yuklab olinadi va server katalogiga joylashtiriladi.

3-bosqich. Ma’lumotlar bazasini yaratish

Database management system orqali:

- database name;
- username;
- password
  yaratiladi.

Bu ma’lumotlar Moodle konfiguratsiyasida ishlatiladi.

4-bosqich. Web installer orqali sozlash

Brauzer orqali Moodle manziliga kirilib:

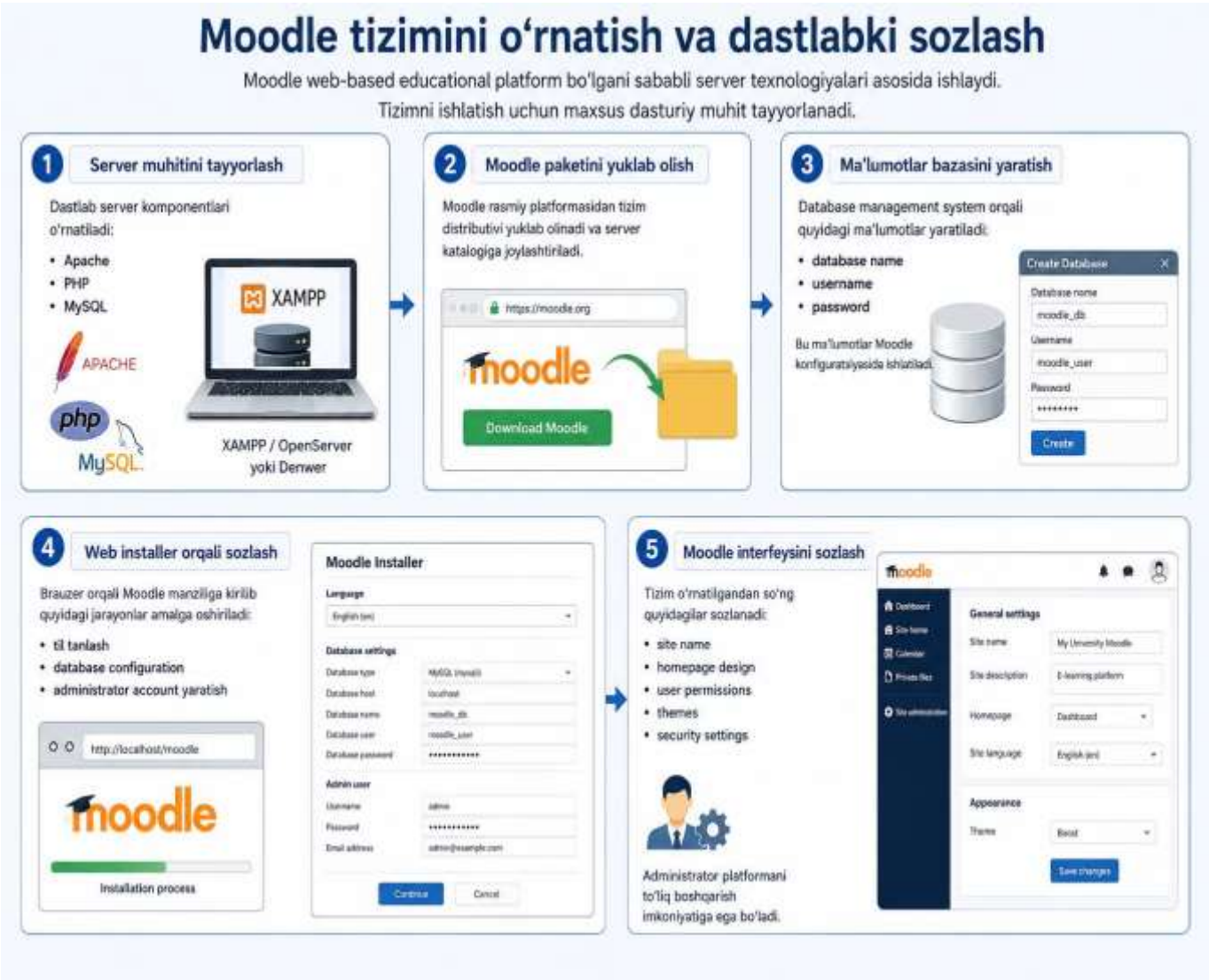
- til tanlash;
- database configuration;
- administrator account yaratish jarayonlari amalga oshiriladi.

5-bosqich. Moodle interfeysini sozlash

Tizim o‘rnatilgandan so‘ng:

- site name;
- homepage design;
- user permissions;
- themes;
- security settings sozlanadi.

Administrator platformani to‘liq boshqarish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Moodle interfeysi va boshqaruv paneli

Moodle platformasi bir nechta asosiy modullardan tashkil topgan.

Dashboard

Dashboard foydalanuvchining asosiy ish oynasi hisoblanadi. Ushbu bo‘limda:

- kurslar;
- topshiriqlar;
- calendar;
- notifications joylashadi.

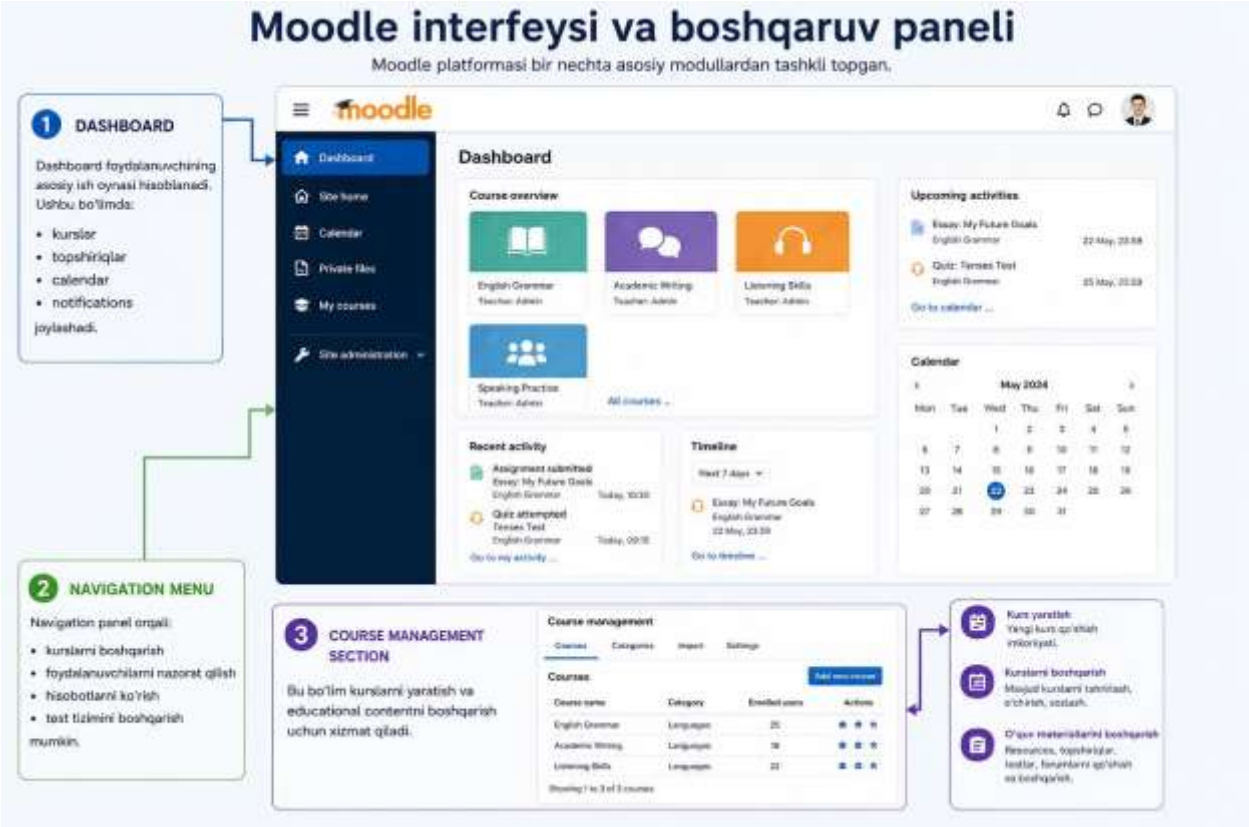
Navigation menu

Navigation panel orqali:

- kurslarni boshqarish;
- foydalanuvchilarni nazorat qilish;
- hisobotlarni ko‘rish;
- test tizimini boshqarish mumkin.

Course management section

Bu bo‘lim kurslarni yaratish va educational contentni boshqarish uchun xizmat qiladi.

Moodleda o‘quv kurslarini yaratish

Moodle tizimining asosiy funksiyasi virtual o‘quv kurslarini yaratish va boshqarishdan iborat.

1-bosqich. Yangi kurs yaratish

Administrator yoki teacher:
“Add new course” buyrug‘i orqali yangi kurs yaratadi.

Kurs uchun:

- course name;
- short description;
- course category;
- course format
  belgilanadi.

2-bosqich. Kurs strukturasini ishlab chiqish

Kurs:

- topics format;
- weekly format;
- modular structure
  asosida tashkil qilinadi.

Har bir bo‘limga kerakli educational resources joylashtiriladi.

3-bosqich. O‘quv materiallarini joylashtirish

Moodle platformasi quyidagi multimedia materiallarni qo‘llab-quvvatlaydi:

- PDF files;
- Word documents;
- presentations;
- audio files;
- video lessons;
- hyperlinks;
- SCORM packages.

Xorijiy tillarni o‘qitishda:

- listening audios;
- pronunciation videos;
- grammar presentations;

- vocabulary exercises
  joylashtiriladi.

4-bosqich. Topshiriqlar yaratish

Assignment moduli orqali:

- essays;
- writing tasks;
- project works;
- homework assignments
  yaratiladi.

Talabalar topshiriqlarni online yuklash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

5-bosqich. Test va quizlar yaratish

Quiz module Moodle tizimining muhim pedagogik komponentlaridan biri hisoblanadi.

Platformada:

- multiple choice;
- true/false;
- matching tasks;
- short answer;
- essay questions
  yaratish mumkin.

Tizim avtomatik baholash va analytics imkoniyatlariga ega.

6-bosqich. Forum va chat tizimini tashkil etish

Moodle:

- forums;
- chats;
- discussion boards
  orqali virtual communicationni qo‘llab-quvvatlaydi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda:

- speaking discussions;
- communicative activities;
- collaborative learning
  jarayonlari tashkil etiladi.

Moodle tizimining pedagogik imkoniyatlari

Moodle platformasi zamonaviy digital pedagogy tamoyillari asosida ishlaydi.

Multimedia learning

Platforma:

- audio;
- video;
- graphics;
- animations
  bilan ishlash imkoniyatini beradi.

Bu talabalar bilimini ko‘rgazmali va interaktiv shaklda rivojlantirishga yordam beradi.

Independent learning

Moodle independent learning va learner autonomy tamoyillarini rivojlantiradi.

Talabalar:

- kurs materiallarini mustaqil o‘rganish;
- online tasks bajarish;

- educational resources bilan ishlash
  imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Collaborative learning

Platforma:

- group discussions;
- peer review;
- online collaboration
  jarayonlarini tashkil etadi.

Bu esa communicative competence rivojlanishiga yordam beradi.

Monitoring va learning analytics

Moodle:

- attendance tracking;
- progress monitoring;
- performance analysis
  imkoniyatlariga ega.

O‘qituvchi talabalar faoliyatini real vaqt rejimida nazorat qilishi mumkin.

Moodle tizimining xorijiy tillarni o‘qitishdagi ahamiyati

Moodle platformasi Digital English fanida:

- listening comprehension;
- pronunciation practice;
- grammar learning;
- vocabulary development;
- speaking activities
  jarayonlarini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Talabalar:

- multimedia resources;
- interactive quizzes;
- online discussions;
- virtual communication
  orqali til ko‘nikmalarini rivojlantiradilar.

Moodle:

- distance learning;

- blended learning;
- interactive education
  tizimlarini qo‘llab-quvvatlaydi.

Shu sababli Moodle zamonaviy oliy ta’lim tizimida xorijiy tillarni o‘qitishning eng muhim elektron ta’lim platformalaridan biri hisoblanadi.

Moodle elementlari va resurslari

Moodle platformasi zamonaviy elektron ta’lim tizimining muhim komponentlaridan biri bo‘lib, unda o‘quv jarayonini tashkil etish uchun turli elementlar va resurslardan foydalaniladi. Ushbu elementlar online learning, multimedia education va interactive teaching jarayonlarini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Moodle tizimidagi elementlar va resurslar o‘qituvchiga:

- o‘quv materiallarini joylashtirish;
- topshiriqlar yaratish;
- online nazorat olib borish;
- virtual communicationni tashkil etish
  imkoniyatini beradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Moodle resurslari:

- listening;
- speaking;
- reading;
- writing
  ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Moodle resurslari

Moodle resurslari — talabalarga o‘quv materiallarini yetkazish uchun xizmat qiluvchi multimedia va axborot komponentlaridir.

File resursi

File resursi Moodle platformasida eng ko‘p qo‘llaniladigan resurslardan biri hisoblanadi. Ushbu resurs orqali:

- PDF files;
- Word documents;
- PowerPoint presentations;
- audio materials;
- video lessons
  joylashtiriladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda:

- grammar notes;
- vocabulary lists;
- listening materials
  file resursi orqali taqdim etiladi.

Folder resursi

Folder resursi bir nechta fayllarni bitta katalog ko‘rinishida joylashtirish imkonini beradi.

Masalan:

- lecture materials;
- weekly resources;
- multimedia collections
  bitta papka ichida saqlanishi mumkin.

Bu resurs o‘quv materiallarini tartibli joylashtirishga yordam beradi.

Page resursi

Page resursi Moodle ichida web-sahifa yaratish imkonini beradi.

Unda:

- matn;
- rasm;
- video;
- hyperlinks
  joylashtiriladi.

Page resursi:

- nazariy ma’lumotlar;
- grammar explanations;
- online instructions
  berishda qo‘llaniladi.

URL resursi

URL resursi tashqi internet manbalariga havola berish uchun xizmat qiladi.

Masalan:

- YouTube videos;

- online dictionaries;
- educational websites;
- Google resources
  Moodle kursiga biriktiriladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda autentik multimedia materials bilan ishlash uchun URL resursi muhim ahamiyatga ega.

Book resursi

Book resursi elektron darslik yaratish imkonini beradi.

Book moduli:

- chapters;
- subchapters;
- multimedia pages
  asosida tashkil qilinadi.

Bu resurs:

- electronic textbooks;
- tutorials;
- lecture notes
  yaratishda qo‘llaniladi.

Label elementi

Label Moodle kurs sahifasida qisqa matn yoki multimedia elementlarini joylashtirish uchun ishlatiladi.

Label orqali:

- section titles;
- instructions;
- images;
- short videos
  joylashtiriladi.

Bu kurs interfeysini vizual jihatdan qulaylashtiradi.

Moodle faoliyat elementlari (Activities)

Activities — talabalar bilan interaktiv ishlash uchun xizmat qiluvchi modullar hisoblanadi.

Assignment elementi

Assignment moduli topshiriqlar yaratish uchun xizmat qiladi.

U orqali:

- essays;
- homework;
- project works;
- writing assignments
  beriladi.

Talabalar topshiriqlarni online yuklash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

O‘qituvchi:

- feedback berish;
- grading qilish;
- submission monitoring
  amalga oshiradi.

Quiz elementi

Quiz Moodle tizimining asosiy baholash vositalaridan biri hisoblanadi.

Quiz moduli orqali:

- multiple choice;
- true/false;
- matching;
- short answer;
- essay questions
  yaratiladi.

Quiz tizimi:

- automatic grading;
- analytics;
- progress tracking
  imkoniyatlariga ega.

Xorijiy tillarni o‘qitishda:

- grammar tests;
- vocabulary quizzes;
- listening checks
  yaratiladi.

Forum elementi

Forum moduli online discussion tashkil etish uchun xizmat qiladi.

Forum orqali:

- academic discussions;
- speaking activities;
- collaborative learning
  jarayonlari amalga oshiriladi.

Talabalar forumda:

- fikr almashish;
- savol berish;
- javob yozish
  imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Chat elementi

Chat moduli real-time communication imkoniyatini yaratadi.

Chat:

- online consultation;
- speaking practice;
- live communication
  uchun qo‘llaniladi.

Bu element synchronous learning tizimining muhim qismi hisoblanadi.

Glossary elementi

Glossary moduli terminlar va lug‘at bazasini yaratish uchun xizmat qiladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda:

- vocabulary lists;
- terminology databases;
- dictionary activities
  yaratiladi.

Talabalar glossaryga yangi so‘zlar qo‘shish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Database elementi

Database moduli ma’lumotlar bazasini yaratish uchun qo‘llaniladi.

Bu modul orqali:

- student projects;
- multimedia collections;
- research materials
  saqlanadi.

Workshop elementi

Workshop moduli peer assessment tizimini tashkil etadi.

Talabalar:

- bir-birining ishlarini baholash;
- feedback yozish;
- collaborative evaluation
  jarayonida qatnashadilar.

Bu critical thinking va communicative competence rivojlanishiga yordam beradi.

Moodle elementlarining pedagogik ahamiyati

Moodle resurslari va elementlari:

- interactive learning;
- multimedia education;
- collaborative learning;
- independent learning
  jarayonlarini qo‘llab-quvvatlaydi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Moodle:

- autentik multimedia muhitini yaratadi;
- online communicationni rivojlantiradi;
- pronunciation va listening skillsni rivojlantiradi;
- writing va speaking activitiesni tashkil etadi.

Shuningdek, Moodle:

- blended learning;
- distance learning;
- virtual education
  tizimlarini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Shu sababli Moodle elementlari va resurslari zamonaviy Digital English fanining muhim texnologik vositalari hisoblanadi.

Nazariy savollar

1. Moodle tizimi nima va uning asosiy vazifalari nimalardan iborat?
2. Learning Management System (LMS) tushunchasiga ta’rif bering.
3. Moodle platformasining xorijiy tillarni o‘qitishdagi ahamiyatini tushuntiring.
4. Moodle tizimini o‘rnatish uchun qanday texnik talablar kerak bo‘ladi?
5. Moodle platformasida kurs yaratish bosqichlarini izohlang.
6. Dashboard va Navigation menu bo‘limlarining vazifalari nimadan iborat?
7. Moodle tizimida multimedia materiallarni joylashtirish imkoniyatlarini tushuntiring.
8. Moodle tizimidagi Assignment va Quiz modullarining pedagogik ahamiyati qanday?
9. Forum va chat tizimlari ta’lim jarayonida qanday vazifani bajaradi?
10. Moodle platformasining blended learning va distance learning tizimidagi o‘rni qanday?

Multiple Choice Questions

1. Moodle qanday platforma hisoblanadi?

A) Grafik muharrir
B) LMS platformasi
C) Video montaj dasturi
D) Antivirus tizimi

2. Moodle qisqartmasining to‘liq shakli qaysi?

A) Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment
B) Modern Online Digital Learning Education
C) Multimedia Open Distance Learning Environment
D) Modular Online Database Learning Engine

Javob: A

3. Moodle tizimi qaysi texnologiya asosida ishlaydi?

A) Web-based technology
B) Analog technology
C) Printing technology
D) Graphic technology

4. Moodle tizimida yangi kurs yaratish uchun qaysi buyruq ishlatiladi?

A) Upload course
B) Add new course
C) New lesson
D) Create module

5. Moodle platformasida qaysi format kurs strukturasini tashkil qilish uchun ishlatiladi?

A) Topics format
B) Video format
C) Audio format
D) Graphic format

6. Moodle tizimida test yaratish uchun qaysi modul qo‘llaniladi?

A) Assignment module
B) Forum module
C) Quiz module
D) Calendar module

7. Moodle platformasida qaysi multimedia material joylashtirilishi mumkin?

A) PDF files
B) Audio files
C) Video lessons
D) Barchasi to‘g‘ri

8. Moodle tizimida online muloqot uchun qaysi vositalar ishlatiladi?

A) Forums va chats
B) Paint va Scanner
C) Photoshop va CorelDRAW
D) Printer va Monitor

9. Moodle platformasi qaysi ta’lim shaklini qo‘llab-quvvatlaydi?

A) Distance learning
B) Blended learning
C) Interactive learning
D) Barchasi to‘g‘ri

10. Moodle tizimida talabalar faoliyatini nazorat qilish imkoniyati nima deb ataladi?

A) Animation
B) Learning analytics
C) Video rendering
D) Graphic editing

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Moodle platformasida “English Grammar Course” nomli yangi kurs yarating. Kursga:

- course description;
- 3 ta mavzu bo‘limi;
- bitta PDF material;
- bitta video lesson joylashtiring.

2-amaliy topshiriq

Moodle Quiz modulidan foydalanib:

- 5 ta multiple choice;
- 3 ta true/false;
- 2 ta matching questions asosida online test yarating.

3-amaliy topshiriq

Moodle platformasida “Speaking Practice Forum” tashkil qiling va talabalar uchun:

- discussion topic;
- communicative task;
- online feedback

  tizimini yarating.

Moodle tizimida foydalanuvchilarni ro‘yxatdan o‘tkazish va sozlash. Potok va guruhlarni yaratish hamda ular bilan ishlash

Zamonaviy elektron ta’lim tizimida foydalanuvchilarni boshqarish jarayoni Learning Management System (LMS) platformalarining eng muhim funksiyalaridan biri hisoblanadi. Moodle platformasida foydalanuvchilarni ro‘yxatdan o‘tkazish, ularga rollar biriktirish, kurslarga biriktirish, potok va guruhlarni tashkil etish hamda ularning faoliyatini boshqarish imkoniyatlari mavjud.

Moodle tizimida foydalanuvchilar bilan ishlash:

- ta’lim jarayonini tartibli tashkil etish;
- talabalar faoliyatini monitoring qilish;
- collaborative learningni tashkil etish;
- virtual communicationni boshqarish

  uchun muhim ahamiyatga ega.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Moodle foydalanuvchi boshqaruvi:

- speaking groups;
- collaborative tasks;
- online discussions;
- group projects

  jarayonlarini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Moodle tizimida foydalanuvchilarni ro‘yxatdan o‘tkazish

Moodle platformasida foydalanuvchilarni ro‘yxatdan o‘tkazish (User Registration) administrator tomonidan yoki avtomatik registration systems orqali amalga oshiriladi.

Foydalanuvchilar:

- administrator;
- teacher;
- student;
- guest
  kabi rollarga ega bo‘lishi mumkin.

Foydalanuvchini qo‘lda ro‘yxatdan o‘tkazish

Administrator yangi foydalanuvchini manual accounts orqali yaratadi.

Buning uchun:

1. Site administration bo‘limiga kiriladi.
2. Users → Accounts → Add a new user menyusi tanlanadi.
3. Quyidagi ma’lumotlar kiritiladi:
   - username;
   - password;
   - first name;
   - surname;
   - email address.
4. “Create user” tugmasi bosiladi.

Shundan so‘ng foydalanuvchi tizimga kirish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Ommaviy foydalanuvchi qo‘shish

Moodle platformasi ko‘p sonli foydalanuvchilarni CSV file orqali import qilish imkoniyatiga ega.

CSV faylda:

- username;
- firstname;
- lastname;
- email;
- password
  ustunlari bo‘lishi kerak.

Bu usul:

- universitetlarda;
- katta potoklarda;
- ommaviy kurslarda
  keng qo‘llaniladi.

Self-registration tizimi

Moodle tizimida self-registration funksiyasi orqali foydalanuvchilar mustaqil ro‘yxatdan o‘tishlari mumkin.

Bu tizim:

- online courses;
- distance learning;
- open education
  jarayonlarida keng qo‘llaniladi.

Administrator:

- registration settings;
- authentication methods;
- email verification
  jarayonlarini boshqaradi.

Moodle foydalanuvchi rollari

Moodle platformasida har bir foydalanuvchi ma’lum rol asosida ishlaydi.

Administrator

Administrator:

- tizimni to‘liq boshqaradi;
- foydalanuvchilar yaratadi;
- kurslarni nazorat qiladi;
- security settingsni sozlaydi.

Teacher (O‘qituvchi)

Teacher:

- kurs yaratadi;
- educational materials joylashtiradi;
- test va assignments yaratadi;
- talabalarni baholaydi.

Student (Talaba)

Student:

- kurslarga yoziladi;
- o‘quv materiallarini o‘rganadi;

- topshiriqlar bajaradi;
- forumlarda qatnashadi.

Guest (Mehmon)

Guest foydalanuvchi:

- ayrim kurs materiallarini ko‘rishi mumkin;
- lekin faol ishtirok eta olmaydi.

Moodle tizimida foydalanuvchilarni sozlash

Foydalanuvchi sozlamalari (User settings) orqali:

- profilni tahrirlash;
- parolni o‘zgartirish;
- tilni tanlash;
- notification settings
  boshqariladi.

Administrator:

- user permissions;
- authentication systems;
- enrolment methods
  ustidan nazorat olib boradi.

Moodle tizimida kurslarga yozilish (Enrollment)

Enrollment — foydalanuvchilarni kurslarga biriktirish jarayoni hisoblanadi.

Moodle quyidagi enrollment usullarini qo‘llab-quvvatlaydi:

- manual enrollment;
- self-enrollment;
- cohort sync;
- guest access.

Manual enrollment

Teacher yoki administrator talabalarni kursga qo‘lda qo‘shadi.

Bu usul:

- kichik guruhlar;
- maxsus kurslar
  uchun qulay hisoblanadi.

Self-enrollment

Talabalar kursga mustaqil yozilish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Ko‘pincha enrollment key qo‘llaniladi.

Cohort sync

Cohort — tizim darajasidagi katta foydalanuvchilar guruhi hisoblanadi.

Masalan:

- 1-kurs talabalari;
- English faculty students;
- master students.

Cohort sync orqali katta guruhlar avtomatik kurslarga biriktiriladi.

Moodle tizimida potok yaratish

Potok (Cohort) — bir nechta foydalanuvchilarni umumiy kategoriya asosida birlashtiruvchi tizim hisoblanadi.

Potoklar:

- fakultet;
- kurs;
- yo‘nalish;
- akademik guruh
  asosida yaratiladi.

Potok yaratish bosqichlari

1. Site administration → Users → Accounts → Cohorts bo‘limiga kiriladi.
2. “Add new cohort” tugmasi bosiladi.
3. Quyidagi ma’lumotlar kiritiladi:
   - cohort name;
   - ID number;
   - description.
4. Potokka foydalanuvchilar qo‘shiladi.

Potoklarning afzalliklari

Potoklar:

- ommaviy foydalanuvchi boshqaruvi;
- avtomatik enrollment;

- kurslarni tez boshqarish
  imkonini beradi.

Universitetlarda katta student groups bilan ishlashda cohort tizimi juda qulay hisoblanadi.

Moodle tizimida guruhlar yaratish

Group — kurs ichidagi kichik foydalanuvchilar jamoasi hisoblanadi.

Guruhlar:

- collaborative learning;
- project work;
- speaking practice;
- discussion activities
  uchun tashkil etiladi.

Guruh yaratish bosqichlari

1. Kurs sahifasiga kiriladi.
2. Participants → Groups bo‘limi tanlanadi.
3. “Create group” tugmasi bosiladi.
4. Guruh nomi va tavsifi kiritiladi.
5. Talabalar guruhga qo‘shiladi.

Guruh turlari

Separate groups

Har bir guruh faqat o‘z faoliyatini ko‘radi.

Bu:

- individual teamwork;
- private discussions
  uchun qulay.

Visible groups

Guruhlar boshqa guruhlar faoliyatini ko‘ra oladi, lekin faqat o‘z guruhida ishlaydi.

Bu collaborative observation imkoniyatini yaratadi.

No groups

Barcha talabalar bitta umumiy jamoa sifatida ishlaydi.

Moodle guruhlari bilan ishlash

Moodle guruhlari:

- forumlar;
- assignments;
- quizzes;
- workshops
  bilan integratsiyalashgan holda ishlaydi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda:

- speaking clubs;
- debate groups;
- vocabulary teams;
- collaborative writing
  jarayonlari tashkil etiladi.

Moodle tizimida foydalanuvchilar faoliyatini monitoring qilish

Moodle platformasi:

- login history;
- course participation;
- assignment submission;
- activity reports
  imkoniyatlarini taqdim etadi.

Administrator va teacher:

- talabalar faolligini;
- test natijalarini;
- attendance;
- learning progressni
  nazorat qilishi mumkin.

Moodle tizimining pedagogik ahamiyati

Moodle foydalanuvchi boshqaruv tizimi:

- interactive learning;
- collaborative education;
- distance learning;
- blended learning
  jarayonlarini samarali tashkil etadi.

Potok va guruhlar:

- kommunikativ faoliyatni rivojlantiradi;
- jamoaviy ishlash ko‘nikmalarini shakllantiradi;
- online collaborationni kuchaytiradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Moodle:

- speaking practice;
- communicative competence;
- collaborative tasks;
- independent learning
  jarayonlarini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Shu sababli Moodle tizimida foydalanuvchilarni boshqarish, potok va guruhlar bilan ishlash zamonaviy elektron ta’lim metodikasining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

MOODLE TIZIMIDA FOYDALANUVCHILARNI RO‘YXATDAN O‘TKAZISH VA SOZLASH. POTOK VA GURUHLARNI YARATISH VA ULAR BILAN ISHLASH

1. FOYDALANUVCHINI RO'YXATDAN O'TKAZISH USULLARI

1. Qo'lda ro'yxatdan o'tkazish

- Site administration
- Users → Accounts
- Add a new user

Username
First name
Last name
Email address
Password
Create user

2. Ommaviy foydalanuvchi qo'shish (CSV orqali import)

username	firstname	lastname	email	password
student1	Ali	Valiyev	ali@mail.com	123456
student2	Bekzod	Karimov	bek@mail.com	123456
student3	Dilshod	Toshboyev	dil@mail.com	123456
...	...	...	...	...

3. Self-registration (o'z-o'zini ro'yxatdan o'tkazish)

Username
Email
Password
Sign up

Foydalanuvchi mustaqil ro'yxatdan o'tadi.

Email tasdiqlash orqali tizimga kiradi.

2. FOYDALANUVCHI ROLLARI

Administrator
Tizimni to'liq boshqaradi, foydalanuvchilar, kurslar va sozlamalarni nazorat qiladi.

Teacher (O'qituvchi)
Kurs yaratadi, material joylashtiradi, test va topshiriqlar beradi, talabalarni baholaydi.

Student (Talaba)
Kurslarga yoziladi, materiallarni o'rganadi, topshiriqlar bajaradi, forumlarda qatnashadi.

Guest (Mehmon)
Ba'zi materiallarni ko'rishi mumkin, lekin faol ishtirok eta olmaydi.

3. FOYDALANUVCHI SOZLAMALARI

User profile
Edit profile
Preferences
Messages
Blogs
Badges
Calendar

User preferences

General

Email display — Allow only other course members to see my email address
Language — O'zbekcha (uz)
Timezone — Asia/Tashkent
Email digest type — No digest (single email per forum post)
Save changes

- Profilni tahrirlash
- Parolni o'zgartirish
- Tilni tanlash
- Bildirishnoma sozlamalari
- Boshqa shaxsiy sozlamalar

4. KURSLARGA YOZILISH (ENROLLMENT) USULLARI

1. Manual enrollment

O'qituvchi yoki administrator talabalarni kursga qo'lda yozadi.

Enrolled users — Add users
Ali Valiyev
Bekzod Karimov
Dilshod Toshboyev

2. Self-enrollment

Talabalar enrollment key orqali kursga mustaqil yozilishadi.

Enrollment key
Enroll me

3. Cohort sync

Cohort (potok) orqali katta guruhlar avtomatik kursga biriktiriladi.

Cohort → Course

4. Guest access

Mehmonlar kurs materiallarini ko'rishi mumkin, lekin faol ishtirok eta olmaydi.

Guest access
Allow guest access
Save changes

5. POTOK (COHORT) YARATISH

Site administration
- Notifications
- Registration
- Moodle services
- Users
  - Accounts
    - Browse list of users
    - Bulk user actions
    - Add a new user
    - Cohorts
- Permissions
- Privacy and policies

1. Site administration → Users → Accounts → Cohorts
2. Add new cohort tugmasini bosing
3. Cohort nomi, ID number va tavsifini kiriting
4. Foydalanuvchilarni potokka qo'shing

Add new cohort

Cohort name — 1-kurs Ingliz tili yo'nalishi
ID number — ENG101
Description — 1-kurs Ingliz tili yo'nalishi talabalari
Create cohort

Cohort members (12)

6. GURUH (GROUP) YARATISH

Kurs sozlamalari
- Edit settings
- Participants
- Enrolled users
- Enrollment methods
- Groups
- Permissions
- Other users

Groups — Separate groups — Create group

Group name	Description	Members	Actions
Group A	Speaking practice	5	
Group B	Project work	5	
Group C	Vocabulary team	5	

1. Participants → Groups
2. Create group
3. Guruh nomi va tavsifini kiriting
4. Talabalarni guruhga qo'shing

Guruh turlari

Separate groups
Har bir guruh faqat o'z guruhini ko'radi.

Visible groups
Guruhlar bir-birini ko'ra oladi, lekin faqat o'z guruhida ishlaydi.

No groups
Barcha talabalar bitta umumiy jamoa sifatida ishlaydi.

7. GURUHLAR BILAN ISHLASH (FAOLIYATLARDA)

Forum
Har bir guruh alohida forumda diskussiya yuritadi.

Assignment
Guruhlar uchun alohida topshiriqlar beriladi.

Quiz
Quiz guruhlarga moslab o'tkazilishi mumkin.

Workshop
Guruhlar bir-birining ishini baholashda ishtirok etadi.

8. FOYDALANUVCHI FAOLIYATINI MONITORING QILISH

Reports
- Logs
- Live logs
- Activity report
- Course participation
- Statistics
- Grades

Talabalar faolligi

Kirishlar (logins)	Topshiriqlar	Test natijalari	Faoliyat indeksi
128	42	85%	78%

POTOK VA GURUHLARNING AFZALLIKLARI

- Ommaviy boshqaruvni osonlashtiradi
- Ta'lim jarayonini tartibli tashkil etadi
- Collaborative learningni rivojlantiradi
- Topshiriqlarni samarali taqsimlash imkonini beradi
- Monitoring va nazoratni osonlashtiradi
- Ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi

Nazariy savollar

1. Moodle tizimida foydalanuvchilarni ro‘yxatdan o‘tkazish nima uchun muhim?
2. Moodle platformasida foydalanuvchilarning qanday rollari mavjud?
3. Administrator va Teacher rollari o‘rtasidagi farqni tushuntiring.
4. Moodle tizimida self-registration qanday ishlaydi?
5. Enrollment tushunchasiga ta’rif bering va uning turlarini izohlang.
6. Cohort (potok) nima va u qanday vazifani bajaradi?
7. Moodle tizimida guruhlar yaratishning pedagogik ahamiyati qanday?
8. Separate groups va Visible groups o‘rtasidagi farqni tushuntiring.
9. Moodle tizimida foydalanuvchilar faoliyatini monitoring qilish qanday amalga oshiriladi?
10. Moodle guruhlari xorijiy tillarni o‘qitishda qanday imkoniyatlar yaratadi?

Multiple Choice Questions

1. Moodle tizimida foydalanuvchini qo‘lda qo‘shish qaysi menyu orqali amalga oshiriladi?

A) Dashboard
B) Site administration → Users → Accounts
C) Course settings
D) Quiz settings

2. Moodle tizimida eng yuqori boshqaruv huquqiga ega foydalanuvchi kim?

A) Student
B) Guest
C) Teacher
D) Administrator

3. Moodle platformasida ommaviy foydalanuvchi qo‘shish uchun qaysi format ishlatiladi?

A) PDF
B) JPG
C) CSV
D) MP4

4. Self-registration nima?

A) Kursni o‘chirish
B) Foydalanuvchining mustaqil ro‘yxatdan o‘tishi
C) Test yaratish
D) Forum tashkil qilish

5. Cohort nimani anglatadi?

A) Multimedia fayl
B) Katta foydalanuvchilar guruhi
C) Test tizimi
D) Video konferensiya

6. Moodle tizimida kichik jamoalar yaratish uchun nima qo‘llaniladi?

A) Dashboard
B) Groups
C) Calendar
D) Gradebook

7. Separate groups rejimida nima amalga oshiriladi?

A) Barcha guruhlar birgalikda ishlaydi
B) Guruhlar faqat o‘z faoliyatini ko‘radi
C) Test avtomatik baholanadi
D) Kurs yopiladi

8. Moodle tizimida foydalanuvchi faoliyatini kuzatish imkoniyati nima deb ataladi?

A) Animation
B) Analytics
C) Painting
D) Formatting

9. Quyidagilardan qaysi biri Moodle enrollment turi hisoblanadi?

A) Manual enrollment
B) Audio recording
C) Graphic editing
D) Video rendering

10. Moodle guruhlari xorijiy tillarni o‘qitishda asosan nima uchun ishlatiladi?

A) Printer boshqarish
B) Speaking va collaborative activities
C) Antivirus tekshirish
D) Grafik chizish

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Moodle platformasida 10 nafar talabani ro‘yxatdan o‘tkazing va ularga:

- Student roli;
- login va password
  biriktiring.

2-amaliy topshiriq

“English Speaking Club” nomli cohort (potok) yarating va:

- kamida 2 ta guruh;
- Separate groups rejimi
  asosida talabalarni taqsimlang.

3-amaliy topshiriq

Moodle tizimida “Vocabulary Practice” kursi uchun:

- self-enrollment;
- discussion forum;
- collaborative assignment
  yarating va talabalar faoliyatini monitoring qiling.

HEMIS tizimi haqida umumiy tushuncha va uning asosiy inglizcha atamalari

Zamonaviy oliy ta’lim tizimida raqamli boshqaruv texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim jarayonini avtomatlashtirish, talabalar ma’lumotlarini boshqarish, akademik faoliyatni nazorat qilish hamda elektron hujjatlar bilan ishlash uchun maxsus axborot tizimlari qo‘llaniladi. Shunday tizimlardan biri HEMIS — Higher Education Management Information System hisoblanadi.

HEMIS — oliy ta’lim muassasalarining o‘quv, ilmiy va ma’muriy faoliyatini boshqarishga mo‘ljallangan elektron axborot tizimidir. Ushbu tizim orqali:

- talabalar ma’lumotlarini saqlash;
- fanlarni boshqarish;
- dars jadvalini shakllantirish;
- baholash tizimini yuritish;
- o‘qituvchilar faoliyatini monitoring qilish

  amalga oshiriladi.

HEMIS platformasi:

- digital education;
- electronic document management;
- academic management;
- educational monitoring

  jarayonlarini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

HEMIS tizimining vazifalari

HEMIS tizimi oliy ta’lim muassasasining asosiy akademik va boshqaruv faoliyatlarini avtomatlashtiradi.

Tizimning asosiy vazifalari:

- student database yaratish;
- curriculum management;
- attendance monitoring;

- grading system;
- academic reporting;
- online registration;
- electronic document circulation.

Ushbu imkoniyatlar ta’lim jarayonining shaffof va tizimli tashkil etilishiga yordam beradi.

HEMIS tizimining asosiy bo‘limlari

Student module

Student module talabalar haqidagi ma’lumotlarni boshqarish uchun xizmat qiladi.

Bu bo‘limda:

- student profile;
- academic records;
- transcript;
- attendance;
- GPA
  ma’lumotlari saqlanadi.

Teacher module

Teacher module o‘qituvchilar faoliyatini boshqaradi.

Unda:

- teaching load;
- lesson schedule;
- grading process;
- course materials
  joylashtiriladi.

Academic module

Academic module o‘quv jarayonini boshqarishga xizmat qiladi.

Bu bo‘lim orqali:

- curriculum;
- syllabus;
- semester plans;
- examination schedules
  nazorat qilinadi.

Reporting system

Reporting system statistik va akademik hisobotlarni shakllantiradi.

Masalan:

- student performance reports;
- attendance reports;
- academic analytics
  yaratiladi.

HEMIS tizimining ta’limdagi ahamiyati

HEMIS:

- educational management;
- digital administration;
- academic transparency
  jarayonlarini rivojlantiradi.

Tizim:

- vaqtni tejaydi;
- hujjatlar aylanishini avtomatlashtiradi;
- monitoring tizimini kuchaytiradi;
- ma’lumotlar xavfsizligini ta’minlaydi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda HEMIS:

- student assessment;
- attendance control;
- course management

jarayonlarini samarali tashkil etishga yordam beradi.

HEMIS tizimining asosiy inglizcha atamalari

HEMIS TIZIMI: ASOSIY INGLIZCHA ATAMALAR

Inglizcha atama	O‘zbekcha ma’nosi
Higher Education	Oliy ta’lim
Management	Boshqaruv
Information System	Axborot tizimi
Student Profile	Talaba profili
Academic Records	Akademik ma’lumotlar
Attendance	Davomat
Grading System	Baholash tizimi
Curriculum	O‘quv reja
Syllabus	Fan dasturi
Transcript	Akademik ma’lumotnoma
Teacher Module	O‘qituvchi moduli
Student Module	Talaba moduli
Course Management	Kurslarni boshqarish
Semester	Semestr
Academic Year	O‘quv yili
Examination Schedule	Imtihon jadvali
Assignment	Topshiriq
Online Registration	Onlayn ro‘yxatdan o‘tish
User Account	Foydalanuvchi akkaunti
Username	Foydalanuvchi nomi
Password	Parol
Dashboard	Boshqaruv paneli
Notification	Bildirishnoma
Database	Ma’lumotlar bazasi
Academic Analytics	Akademik tahlil
Learning Process	Ta’lim jarayoni
Educational Platform	Ta’lim platformasi
User Interface	Foydalanuvchi interfeysi
Digital Education	Raqamli ta’lim
Monitoring System	Monitoring tizimi

HEMIS tizimining afzalliklari

HEMIS platformasining asosiy afzalliklari:

- avtomatlashtirilgan boshqaruv;
- tezkor ma’lumot almashinuvi;
- elektron monitoring;
- online academic services;
- digital reporting;
- ma’lumotlar xavfsizligi.

Tizim oliy ta’lim muassasasida:

- samarali boshqaruv;
- shaffof baholash;
- akademik nazorat jarayonlarini ta’minlaydi.

HEMIS tizimining zamonaviy ta’limdagi o‘rni

HEMIS zamonaviy digital transformation jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu tizim:

- smart education;
- educational technologies;
- academic digitalization

jarayonlarini rivojlantiradi.

Shu sababli HEMIS tizimini o‘rganish va uning asosiy inglizcha terminlarini bilish zamonaviy oliy ta’lim tizimida faoliyat yurituvchi talabalar va o‘qituvchilar uchun muhim hisoblanadi.

Nazariy savollar

1. HEMIS tizimi nima va uning asosiy vazifalari nimalardan iborat?
2. Higher Education Management Information System (HEMIS) qanday maqsadda yaratilgan?
3. HEMIS tizimining asosiy modullarini tushuntiring.
4. Student module qanday vazifalarni bajaradi?
5. Teacher module orqali qanday jarayonlar boshqariladi?
6. Academic module ta’lim jarayonida qanday ahamiyatga ega?
7. Reporting system nima va uning funksiyalari qanday?
8. HEMIS tizimida GPA tushunchasi nimani anglatadi?
9. Credit-module systemning mohiyatini tushuntiring.
10. HEMIS tizimining zamonaviy elektron ta’limdagi o‘rnini izohlang.

Multiple Choice Question

1. HEMIS qisqartmasining to‘liq shakli qaysi?

A) Higher Education Management Information System
B) High Electronic Monitoring Information Service
C) Higher Educational Multimedia Internet System
D) Hybrid Education Management Integrated Software

2. HEMIS tizimi asosan qayerda qo‘llaniladi?

A) Bank tizimida
B) Tibbiyotda
C) Oliy ta’lim muassasalarida
D) Grafik dizaynda

3. Student module qanday ma’lumotlarni boshqaradi?

A) Video fayllarni
B) Talabalar ma’lumotlarini

C) Antivirus tizimini
D) Grafik fayllarni

4. GPA nimani anglatadi?

A) General Program Access
B) Grade Point Average
C) Graphic Process Application
D) Global Platform Analysis

5. HEMIS tizimida attendance so‘zi nimani bildiradi?

A) Fan dasturi
B) Baholash tizimi
C) Davomat
D) Kurs materiali

6. Curriculum atamasi qanday tarjima qilinadi?

A) O‘quv reja
B) Elektron ta’lim
C) Monitoring tizimi
D) Ma’lumotlar bazasi

7. Midterm exam nimani anglatadi?

A) Yakuniy nazorat
B) Oraliq nazorat
C) Kirish imtihoni
D) Laboratoriya ishi

8. Reporting system qanday vazifani bajaradi?

A) Video montaj qiladi
B) Akademik hisobotlarni yaratadi
C) Audio yozadi
D) Grafik chizadi

9. Distance learning qanday ma’noni anglatadi?

A) Kunduzgi ta’lim
B) Aralash ta’lim
C) Masofaviy ta’lim
D) Mustaqil ta’lim

10. Academic mobility nimani bildiradi?

A) Akademik mobillik
B) Elektron hujjat
C) Video konferensiya
D) Fan dasturi

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

HEMIS tizimining asosiy modullari asosida:

- Student module;
- Teacher module;
- Academic module;
- Reporting system
  vazifalarini jadval ko‘rinishida taqqoslang.

2-amaliy topshiriq

HEMIS tizimida qo‘llaniladigan kamida:

- 15 ta inglizcha termin;
- ularning o‘zbekcha tarjimasi
  asosida glossary (lug‘at) yarating.

3-amaliy topshiriq

“HEMIS tizimining oliy ta’limdagi ahamiyati” mavzusida:

- 8–10 slayddan iborat;
- multimedia presentation
  tayyorlang va unda:
- academic management;
- digital education;
- monitoring system
  haqida ma’lumot bering.
-

Xorijiy tillarni o‘qitishda SMART tushunchasining qo‘llanilishi va SMART ta’lim konsepsiyasi

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi ta’lim tizimida yangi pedagogik yondashuvlarning shakllanishiga olib keldi. Raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan smart education tizimi bugungi kunda innovatsion ta’limning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘qitishda SMART texnologiyalar interaktiv, moslashuvchan va samarali learning environment yaratishga xizmat qiladi.

“SMART” tushunchasi ingliz tilidagi:

- Specific;
- Measurable;
- Achievable;
- Relevant;
- Time-bound
  so‘zlarining bosh harflaridan tashkil topgan bo‘lib, maqsadlarni aniq va samarali rejalashtirish metodikasini anglatadi. Biroq zamonaviy ta’lim tizimida SMART tushunchasi faqat maqsad qo‘yish modeli sifatida emas, balki intelligent educational technologies asosidagi innovatsion ta’lim konsepsiyasi sifatida ham qo‘llaniladi.

SMART ta’lim — raqamli texnologiyalar, internet resurslari, multimedia vositalari va sun’iy intellekt asosida tashkil etilgan interaktiv ta’lim tizimidir. Ushbu tizim:

- mobile learning;
- cloud technologies;
- artificial intelligence;
- interactive platforms;
- virtual communication
  asosida faoliyat yuritadi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda SMART education:

- autentik til muhitini yaratish;

- communicative competence rivojlantirish;
- mustaqil learningni tashkil etish;
- multimedia learning samaradorligini oshirish imkonini beradi.

SMART ta’lim konsepsiyasining shakllanishi

SMART education konsepsiyasi axborot texnologiyalarining rivojlanishi bilan chambarchas bog‘liq. XX asr oxiri va XXI asr boshlarida internet texnologiyalarining rivojlanishi traditional education modelining transformatsiyasiga sabab bo‘ldi.

Dastlab:

- computer-assisted learning;
- e-learning;
- distance learning texnologiyalari paydo bo‘ldi.

Keyinchalik:

- mobile devices;
- wireless internet;
- cloud systems;
- smart applications rivojlanishi natijasida smart education tizimi shakllandi.

SMART education an’anaviy ta’limdan farqli ravishda:

- moslashuvchanlik;
- individuallashtirilgan learning;
- real-time interaction;
- online collaboration tamoyillariga asoslanadi.

SMART ta’limning evolyutsiyasi

SMART ta’lim texnologiyalari bir necha bosqichda rivojlangan.

1-bosqich. Computer-based learning

Bu bosqichda kompyuter texnologiyalari:

- elektron darsliklar;
- multimedia presentations;

- educational software
  yaratishda qo‘llanilgan.

2-bosqich. Internet-based learning

Internet texnologiyalarining rivojlanishi:

- online courses;
- virtual classrooms;
- web platforms
  yaratilishiga olib keldi.

Bu bosqichda:

- Moodle;
- Blackboard;
- Google Classroom
  kabi LMS platformalari ommalashdi.

3-bosqich. Mobile learning

Smartphone va planshetlarning keng tarqalishi mobile learning konsepsiyasini shakllantirdi.

Talabalar:

- istalgan joyda;
- istalgan vaqtda
  ta’lim olish imkoniyatiga ega bo‘ldilar.

4-bosqich. SMART education

Hozirgi bosqichda:

- artificial intelligence;
- cloud technologies;
- virtual reality;
- adaptive learning systems
  asosidagi smart ta’lim tizimlari rivojlanmoqda.

Bu ta’lim:

- interaktiv;
- individual;
- raqamli;
- moslashuvchan
  xususiyatga ega.

SMART ta’limning asosiy xususiyatlari

SMART education zamonaviy pedagogik va texnologik imkoniyatlarni birlashtiruvchi innovatsion tizim hisoblanadi.

Interaktivlik

SMART technologies:

- interactive boards;
- smart applications;
- online communication

asosida talabalar faolligini oshiradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda:

- speaking activities;
- pronunciation practice;
- communicative tasks

interaktiv tarzda tashkil etiladi.

Moslashuvchanlik

SMART ta’lim individualized learningni qo‘llab-quvvatlaydi.

Talabalar:

- o‘z tezligida;
- o‘z qiziqishi asosida;
- mustaqil ravishda

ta’lim olish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Mobil ta’lim imkoniyati

SMART education:

- smartphone;
- tablet;
- laptop

orqali amalga oshiriladi.

Bu mobile learning tizimining rivojlanishiga xizmat qiladi.

Multimedia integratsiyasi

SMART technologies:

- audio;
- video;
- animation;
- virtual simulations
  bilan ishlash imkonini beradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda multimedia learning:

- listening;
- speaking;
- vocabulary acquisition
  jarayonlarini samarali tashkil etadi.

Online collaboration

SMART education:

- group projects;
- online discussions;
- collaborative learning
  jarayonlarini qo‘llab-quvvatlaydi.

Talabalar virtual muhitda birgalikda ishlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Xorijiy tillarni o‘qitishda SMART texnologiyalarining qo‘llanilishi

SMART technologies xorijiy tillarni o‘qitishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Ular yordamida:

- virtual speaking clubs;
- online grammar exercises;
- interactive vocabulary games;
- listening platforms;
- digital assessment systems
  yaratiladi.

SMART education:

- autentik multimedia materials;
- native speaker communication;
- online pronunciation tools
  bilan ishlash imkoniyatini yaratadi.

Shuningdek:

- Zoom;
- Google Meet;
- Quizlet;
- Kahoot;
- Duolingo

  kabi smart educational platforms til o‘rganish jarayonini samarali tashkil etadi.

SMART ta’limning afzalliklari

SMART educationning asosiy afzalliklari:

- interaktiv learning;
- independent education;
- tezkor feedback;
- flexible learning environment;
- digital communication;
- collaborative education

  imkoniyatlaridan iborat.

Ushbu tizim:

- talabalar motivatsiyasini oshiradi;
- kreativ fikrlashni rivojlantiradi;
- mustaqil learning ko‘nikmalarini shakllantiradi.

SMART ta’limning zamonaviy ta’limdagi o‘rni

SMART education zamonaviy digital transformation jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu tizim:

- lifelong learning;
- blended learning;
- adaptive learning

  tamoyillarini rivojlantiradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda SMART technologies:

- kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish;
- real til muhitini yaratish;
- multimedia learning samaradorligini oshirish

  uchun muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Shu sababli SMART education konsepsiyasi zamonaviy oliy ta’lim tizimining innovatsion va istiqbolli yo‘nalishlaridan biri sifatida keng rivojlanmoqda.

Xorijiy tillarni o‘qitishda SMART tushunchasida qo‘llaniladigan texnik va dasturiy vositalar

SMART education zamonaviy raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan innovatsion ta’lim tizimi hisoblanadi. Ushbu tizimda texnik va dasturiy vositalar o‘quv jarayonining samaradorligini oshirish, interaktiv learning environment yaratish hamda talabalar faoliyatini faollashtirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘qitishda SMART technologies:

- kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish;
- autentik til muhitini yaratish;
- multimedia learningni tashkil etish
  uchun muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

SMART education tizimida qo‘llaniladigan vositalar:

- texnik vositalar;
- dasturiy vositalar
  ko‘rinishida namoyon bo‘ladi.

SMART ta’limda qo‘llaniladigan texnik vositalar

Texnik vositalar SMART learning environmentning asosiy moddiy bazasini tashkil qiladi. Ushbu vositalar multimedia va interactive education jarayonlarini tashkil etishga xizmat qiladi.

Interaktiv doska (Interactive Whiteboard)

Interactive whiteboard SMART educationning eng muhim texnologik vositalaridan biri hisoblanadi.

Uning asosiy imkoniyatlari:

- multimedia materials namoyish qilish;
- yozish va chizish;
- audio-video ishlatish;
- online resources bilan ishlash.

Xorijiy tillarni o‘qitishda interaktiv doskalar:

- vocabulary presentation;
- grammar explanation;
- speaking activities;
- pronunciation practice
  uchun qo‘llaniladi.

SMART Board, Promethean va IQBoard kabi interaktiv doskalar keng tarqalgan.

Kompyuter va noutbuklar

Computer technologies SMART education tizimining asosiy komponentlaridan biri hisoblanadi.

Kompyuterlar yordamida:

- online learning;
- multimedia presentations;
- digital assessment;
- language learning software
  bilan ishlash mumkin.

Xorijiy tillarni o‘qitishda:

- listening exercises;
- online tests;
- virtual communication
  jarayonlari kompyuter orqali tashkil etiladi.

Planshet va smartfonlar

mobil platformalar keng qo‘llaniladi.

Mobile devices:

- smartphone;
- tablet
  mobile learningni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Talabalar:

- mobil ilovalar;
- online dictionaries;
- language learning apps
  orqali mustaqil learning bilan shug‘ullanadilar.

Duolingo, Quizlet va Memrise kabi

Multimedia proyektorlar

Proyektorlar:

- presentations;
- educational videos;
- virtual lessons
  namoyish qilish uchun ishlatiladi.

SMART classroomsda proyektorlar multimedia learning samaradorligini oshiradi.

Audio qurilmalar

Audio technologies xorijiy tillarni o‘qitishda muhim o‘rin tutadi.

Ular:

- listening comprehension;
- pronunciation training;
- speaking practice
  uchun qo‘llaniladi.

Asosiy audio vositalar:

- headphones;
- microphones;
- speakers;
- voice recorders.

Video konferensiya vositalari

SMART educationda online communication uchun:

- webcam;

- microphone;
- video conferencing systems
  qo‘llaniladi.

Bu vositalar:

- virtual speaking clubs;
- online lessons;
- distance learning
  jarayonlarini tashkil etadi.

SMART ta’limda qo‘llaniladigan dasturiy vositalar

Dasturiy vositalar SMART educationning pedagogik va texnologik asosini tashkil qiladi.

Learning Management Systems (LMS)

LMS platformalari online learningni boshqarishga xizmat qiladi.

Asosiy LMS platformalar:

- Moodle;
- Google Classroom;
- Canvas;
- Blackboard.

Ular yordamida:

- online assignments;
- quizzes;
- forums;
- course management
  amalga oshiriladi.

Video conferencing platforms

Virtual communication uchun:

- Zoom;
- Google Meet;
- Microsoft Teams;
- Skype
  platformalari qo‘llaniladi.

Bu platformalar:

- online speaking practice;
- webinars;
- live discussions
  tashkil etishga yordam beradi.

Language learning applications

SMART educationda language learning apps keng qo‘llaniladi.

Masalan:

- Duolingo;
- Quizlet;
- Memrise;
- Busuu;
- Rosetta Stone.

Ushbu dasturlar:

- vocabulary learning;
- pronunciation practice;
- grammar exercises
  uchun xizmat qiladi.

Multimedia presentation software

Ta’lim materiallarini vizual shaklda taqdim etish uchun:

- Microsoft PowerPoint;
- Google Slides;
- Canva;
- Prezi
  dasturlari qo‘llaniladi.

Bu dasturlar:

- interactive presentations;
- animated slides;
- visual explanations
  yaratishga yordam beradi.

Online assessment systems

SMART educationda baholash tizimi ham raqamlashtirilgan.

Asosiy platformalar:

- Kahoot;
- Quizizz;
- Google Forms;
- Socrative.

Ular:

- online quizzes;
- interactive tests;
- instant feedback
  imkoniyatlarini yaratadi.

Cloud technologies

Cloud systems:

- Google Drive;
- OneDrive;
- Dropbox
  ta’lim materiallarini saqlash va almashish imkonini beradi.

Talabalar:

- online collaboration;
- file sharing;
- group projects
  bilan shug‘ullanishlari mumkin.

SMART vositalarning xorijiy tillarni o‘qitishdagi ahamiyati

SMART technologies:

- communicative learning;
- interactive education;
- authentic language environment
  yaratishda muhim ahamiyatga ega.

Ular:

- listening;
- speaking;
- reading;
- writing
  ko‘nikmalarini kompleks rivojlantirishga yordam beradi.

SMART education orqali talabalar:

- mustaqil learning;
- collaborative learning;
- digital communication
  ko‘nikmalarini shakllantiradilar.

SMART ta’lim vositalarining afzalliklari

SMART technologiesning asosiy afzalliklari:

- interaktivlik;
- moslashuvchanlik;
- multimedia integratsiyasi;
- tezkor feedback;
- online accessibility;
- individualized learning
  imkoniyatlaridan iborat.

Bu vositalar:

- ta’lim samaradorligini oshiradi;
- talabalar motivatsiyasini kuchaytiradi;
- kreativ fikrlashni rivojlantiradi.

SMART texnologiyalarning zamonaviy ta’limdagi o‘rni

SMART technologies zamonaviy digital pedagogy va innovative education tizimining muhim qismi hisoblanadi. Ushbu vositalar:

- blended learning;
- distance learning;
- lifelong learning
  tamoyillarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shu sababli SMART technologies xorijiy tillarni o‘qitishning zamonaviy va istiqbolli pedagogik yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Nazariy savollar

1. SMART education tushunchasi nimani anglatadi?
2. Xorijiy tillarni o‘qitishda SMART texnologiyalarining ahamiyati qanday?
3. SMART ta’limning asosiy xususiyatlarini tushuntiring.
4. Interaktiv doskalar SMART education tizimida qanday vazifani bajaradi?
5. Mobile learning tushunchasiga ta’rif bering.
6. SMART educationda qo‘llaniladigan asosiy dasturiy vositalarni sanang.
7. LMS platformalarining xorijiy tillarni o‘qitishdagi ahamiyati nimadan iborat?
8. Online assessment systems qanday imkoniyatlarni yaratadi?
9. Cloud technologies ta’lim jarayoniga qanday qulayliklar beradi?
10. SMART technologies yordamida communicative competence qanday rivojlantiriladi?

Multiple Choice Questions)

1. SMART so‘zidagi “S” harfi nimani anglatadi?

A) Simple
B) Specific

C) Smart
D) System

2. Quyidagilardan qaysi biri SMART educationning texnik vositasi hisoblanadi?

A) Moodle
B) Quizlet
C) Interactive whiteboard
D) Google Forms

3. Mobile learning asosan qaysi qurilmalar orqali amalga oshiriladi?

A) Printer va scanner
B) Smartphone va tablet
C) Mikrofon va kolonka
D) Server va modem

4. Moodle qanday platforma hisoblanadi?

A) Grafik muharrir
B) LMS platformasi
C) Audio editor
D) Antivirus tizimi

5. Quizlet dasturi asosan nima uchun qo‘llaniladi?

A) Video montaj
B) Lug‘at va vocabulary learning
C) Grafik chizish
D) Audio yozish

6. SMART educationda online communication uchun qaysi platforma ishlatiladi?

A) Photoshop
B) Zoom
C) Excel
D) Paint

7. Kahoot va Quizizz qanday tizim hisoblanadi?

A) Video conferencing systems
B) Online assessment systems
C) Graphic editors
D) Operating systems

8. Cloud technologiesga qaysi xizmat kiradi?

A) Google Drive
B) VLC Player
C) Adobe Photoshop
D) WinRAR

9. SMART educationning asosiy xususiyatlaridan biri qaysi?

A) Analog teaching
B) Multimedia integration
C) Printed learning only
D) Offline monitoring

10. Xorijiy tillarni o‘qitishda SMART technologies nimani rivojlantiradi?

A) Faqat yozishni
B) Faqat grammarni
C) Communicative competence
D) Faqat readingni

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

SMART educationda qo‘llaniladigan:

- 5 ta texnik vosita;
- 5 ta dasturiy vosita

asosida taqqoslovchi jadval tayyorlang.

2-amaliy topshiriq

Xorijiy tillarni o‘qitish uchun:

- Zoom;
- Quizlet;
- Google Classroom;
- Kahoot

platformalaridan foydalanib mini online lesson loyihasini ishlab chiqing.

3-amaliy topshiriq

“SMART technologies in English learning” mavzusida:

- 8–10 slaydli;
- multimedia presentation

tayyorlang va unda:

- mobile learning;
- cloud technologies;
- online assessment systems

haqida ma’lumot bering.

Vebinar tushunchasi va uning zamonaviy ta’limdagi o‘rni

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida masofaviy ta’lim shakllari keng rivojlanmoqda. Shu jarayonda webinar texnologiyalari elektron ta’lim tizimining muhim tarkibiy qismiga aylandi. Vebinarlar internet orqali real vaqt rejimida tashkil etiladigan online seminar yoki virtual dars shakli hisoblanadi. Ushbu texnologiya orqali o‘qituvchi va tinglovchilar masofadan turib audio, video va multimedia vositalari yordamida muloqot qiladilar.

“Webinar” atamasi inglizcha:

- web;
- seminar
  so‘zlarining birikishidan hosil bo‘lgan.

Vebinar:

- online lesson;
- virtual meeting;
- distance lecture;
- interactive discussion
  ko‘rinishida tashkil etilishi mumkin.

Vebinar texnologiyalari:

- distance learning;
- blended learning;
- smart education
  tizimlarining asosiy komponentlaridan biri hisoblanadi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda webinar technologies:

- speaking practice;
- listening activities;
- communicative learning;
- authentic language environment
  yaratishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Vebinarlarning asosiy xususiyatlari

Vebinar texnologiyalari an’anaviy darslardan farqli ravishda interaktiv va moslashuvchan ta’lim muhitini yaratadi.

Ularning asosiy xususiyatlari:

- real-time communication;
- multimedia integration;
- online collaboration;
- virtual interaction;
- remote accessibility.

Vebinarlar orqali:

- video;
- audio;
- presentation;
- screen sharing;
- chat communication

amalga oshiriladi.

Vebinarlarning afzalliklari

Vebinarlarning ta’limdagi afzalliklari quyidagilardan iborat:

- masofadan turib ta’lim olish imkoniyati;
- vaqt va mablag‘ tejalishi;
- interaktiv learning environment;
- geografik cheklovlarning yo‘qligi;
- multimedia learning imkoniyatlari.

Xorijiy tillarni o‘qitishda vebinarlar:

- talaffuzni rivojlantirish;
- online speaking practice;
- listening comprehension;
- collaborative discussions

uchun samarali vosita hisoblanadi.

Vebinar platformalari

Vebinarlarni tashkil etish uchun maxsus online platforms qo‘llaniladi. Ushbu platformalar audio-video aloqa, ekran almashish va virtual kommunikatsiyani ta’minlaydi.

Eng mashhur webinar platforms:

- Zoom;
- Google Meet;
- Microsoft Teams;
- Cisco Webex;
- Skype.

Zoom platformasi

Zoom — zamonaviy video conferencing va webinar platformalaridan biri hisoblanadi. Ushbu platforma:

- online meetings;
- virtual lessons;
- webinars;
- distance learning
  jarayonlarini tashkil etishga xizmat qiladi.

Zoom platformasi 2011-yilda Eric Yuan tomonidan ishlab chiqilgan bo‘lib, pandemiya davrida eng ommabop ta’lim platformalaridan biriga aylandi.

Platformaning asosiy afzalliklari:

- foydalanish qulayligi;
- yuqori video sifati;
- screen sharing;
- virtual communication;
- recording system
  imkoniyatlariga egaligidir.

Zoom platformasining asosiy imkoniyatlari

Zoom platformasi bir qator interaktiv funksiyalarni qo‘llab-quvvatlaydi.

Video conferencing

Foydalanuvchilar real vaqt rejimida video va audio orqali muloqot qiladilar.

Screen sharing

O‘qituvchi:

- presentation;
- educational videos;
- online materials
  namoyish qilishi mumkin.

Chat system

Chat bo‘limi orqali:

- savol-javob;
- file sharing;
- text communication
  amalga oshiriladi.

Recording function

Zoom darslarni yozib olish imkoniyatiga ega.

Bu:

- qayta ko‘rish;
- mustaqil learning;
- lesson archive
  yaratishda muhim hisoblanadi.

Breakout rooms

Breakout rooms funksiyasi talabalarni kichik guruhlarga ajratish imkonini beradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda:

- speaking practice;
- pair work;
- collaborative tasks
  uchun samarali qo‘llaniladi.

Zoom platformasida ro‘yxatdan o‘tish va ulanish

Zoom platformasidan foydalanish uchun foydalanuvchi account yaratishi kerak.

Ro‘yxatdan o‘tish bosqichlari:

1. Zoom platformasiga kirish.
2. Sign Up tugmasini tanlash.
3. Email address kiritish.
4. Password yaratish.
5. Account verification amalga oshirish.

Shundan so‘ng foydalanuvchi tizimga kirish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Zoom platformasida webinar tashkil etish

Zoom orqali webinar yoki online lesson tashkil etish bir necha bosqichda amalga oshiriladi.

1-bosqich. Meeting yaratish

“Schedule Meeting” bo‘limi orqali:

- meeting name;
- date;
- time;
- duration

belgilanadi.

2-bosqich. Havola yaratish

Platforma avtomatik ravishda:

- meeting link;
- meeting ID;
- passcode

yaratadi.

Ushbu ma’lumotlar ishtirokchilarga yuboriladi.

3-bosqich. Multimedia materiallarni tayyorlash

O‘qituvchi:

- presentations;
- videos;
- audio materials;
- online exercises

tayyorlaydi.

4-bosqich. Webinarni boshlash

Host:

- microphone;
- webcam;
- screen sharing

funksiyalarini boshqaradi.

Zoom platformasida ishlash

Zoom interfeysi sodda va foydalanuvchi uchun qulay hisoblanadi.
Asosiy menyular:

- Participants;
- Chat;
- Share Screen;
- Reactions;
- Record;
- Breakout Rooms.

O‘qituvchi:

- mikrofonlarni boshqarishi;
- talabalarni mute/unmute qilishi;
- ekran ulashishi;
- virtual taqdimotlar ko‘rsatishi mumkin.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Zoom platformasining qo‘llanilishi

Zoom platformasi xorijiy tillarni o‘qitishda samarali smart education vositasi hisoblanadi.

U quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

- virtual speaking lessons;

- pronunciation practice;
- listening exercises;
- communicative interaction;
- online presentations.

Talabalar:

- real-time communication;
- group discussions;
- pair speaking;
- online collaboration
  jarayonlarida faol ishtirok etadilar.

Zoom orqali speaking skillsni rivojlantirish

Zoom platformasida:

- breakout rooms;
- live discussions;
- role plays;
- debate activities
  tashkil etish mumkin.

Bu:

- fluency;
- pronunciation;
- communicative competence
  rivojlanishiga yordam beradi.

Zoom orqali listening skillsni rivojlantirish

O‘qituvchi:

- authentic audio;
- educational videos;
- native speaker speech
  namoyish qilishi mumkin.

Talabalar real audio materiallar bilan ishlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Zoom platformasining ta’limdagi afzalliklari

Zoom platformasining asosiy afzalliklari:

- masofaviy ta’lim imkoniyati;
- multimedia integration;
- interaktiv communication;
- lesson recording;
- collaborative learning.

Ushbu platforma:

- talabalar faolligini oshiradi;
- online communicationni rivojlantiradi;
- virtual learning environment yaratadi.

Webinar texnologiyalarining zamonaviy ta’limdagi o‘rni

Webinar technologies zamonaviy smart education va digital pedagogy tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu texnologiyalar:

- distance learning;
- blended learning;
- lifelong learning
  tamoyillarini rivojlantiradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda webinar platforms:

- autentik til muhiti yaratish;
- kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish;
- interaktiv ta’limni tashkil etish
  uchun samarali vosita hisoblanadi.

Shu sababli Zoom va boshqa webinar platformalari zamonaviy elektron ta’limning istiqbolli texnologiyalaridan biri sifatida keng qo‘llanilmoqda.

Nazariy savollar

1. Webinar tushunchasi nimani anglatadi?
2. Webinar texnologiyalarining ta’limdagi ahamiyati qanday?
3. Zoom platformasi qanday maqsadlarda qo‘llaniladi?
4. Zoom platformasining asosiy afzalliklarini tushuntiring.
5. Screen sharing funksiyasi qanday vazifani bajaradi?
6. Breakout rooms funksiyasining pedagogik ahamiyati nimadan iborat?
7. Zoom platformasida webinar tashkil etish bosqichlarini izohlang.
8. Zoom platformasida recording function nima uchun kerak?
9. Xorijiy tillarni o‘qitishda Zoom platformasi qanday imkoniyatlar yaratadi?
10. Zoom orqali communicative competence qanday rivojlantiriladi?

Multiple Choice Questions

1. “Webinar” atamasi qaysi so‘zlardan tashkil topgan?

A) Web + seminar
B) Window + browser
C) Wireless + network
D) Web + monitor

2. Zoom platformasi asosan qanday tizim hisoblanadi?
A) Graphic editor
B) Video conferencing platform
C) Antivirus software
D) Database system

3. Zoom platformasida ekran ulashish funksiyasi qanday nomlanadi?
A) Chat system
B) Share Screen
C) Participants
D) Breakout Rooms

4. Zoom platformasida darslarni yozib olish funksiyasi qanday ataladi?
A) Share
B) Record
C) Host
D) Reaction

5. Breakout rooms nima uchun qo‘llaniladi?
A) Video montaj uchun
B) Talabalarni kichik guruhlarga ajratish uchun
C) Audio yozish uchun
D) Grafik yaratish uchun

6. Zoom platformasida webinar yaratish uchun qaysi bo‘lim ishlatiladi?
A) Schedule Meeting
B) File Manager
C) Paint Tools
D) Device Settings

7. Zoom platformasida foydalanuvchilar qaysi vosita orqali yozma muloqot qiladilar?
A) Record
B) Screen Share
C) Chat
D) Breakout Rooms

8. Zoom platformasi xorijiy tillarni o‘qitishda asosan nimani rivojlantiradi?
A) Faqat grammarni
B) Communicative competence
C) Grafik dizaynni
D) Programming skillsni

9. Zoom platformasida online speaking practice uchun qaysi funksiya samarali?
A) Breakout Rooms
B) Antivirus

C) Formatting
D) Calculator

10. Zoom platformasida meetingga kirish uchun nima kerak bo‘ladi?

A) Printer
B) Meeting link yoki ID
C) Flash disk
D) Scanner

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Zoom platformasida:

- account yarating;
- Schedule Meeting orqali online lesson tashkil qiling;
- meeting link va passcode yarating.

2-amaliy topshiriq

Zoom platformasida xorijiy til darsi uchun:

- presentation;
- educational video;
- speaking activity

asosida mini webinar tashkil eting.

3-amaliy topshiriq

Zoom platformasining:

- Chat;
- Share Screen;
- Record;
- Breakout Rooms

funksiyalaridan foydalanib “English Speaking Practice” mavzusida virtual lesson o‘tkazing.

Xorijiy tillarni o‘qitish tizimida grafika va dizayn muharrirlaridan foydalanish

Zamonaviy digital education tizimida vizual axborot texnologiyalarining ahamiyati tobora ortib bormoqda. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘qitishda grafik va dizayn muharrirlari multimedia learning jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu dasturlar yordamida o‘quv materiallarini vizual va interaktiv shaklda yaratish, taqdim etish hamda talabalar e’tiborini jalb qilish mumkin.

Grafika va dizayn muharrirlari:

- educational posters;
- infographics;
- презентациялар;
- vocabulary cards;
- interactive materials

yaratishda keng qo‘llaniladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda vizual materiallardan foydalanish:

- vocabulary acquisition;
- communicative competence;
- visual memory;
- learning motivation

rivojlanishiga yordam beradi.

Grafika va dizayn muharrirlari tushunchasi

Grafika muharrirlari — tasvirlarni yaratish, tahrirlash va qayta ishlash uchun mo‘ljallangan dasturiy vositalardir. Dizayn muharrirlari esa:

- vizual kompozitsiya;
- multimedia layout;
- educational design

yaratishga xizmat qiladi.

Ushbu dasturlar:

- raster graphics;
- vector graphics;
- digital illustration;
- multimedia design bilan ishlash imkonini beradi.

Grafika muharrirlarining asosiy turlari

Grafika muharrirlari texnologik xususiyatiga ko‘ra bir necha turga bo‘linadi.

Raster graphics editors

Raster graphics dasturlari piksellar asosida ishlaydi.

Mashhur raster editors:

- Adobe Photoshop;
- GIMP;
- Paint.NET.

Bu dasturlar:

- photo editing;
- image retouching;
- digital painting uchun qo‘llaniladi.

Vector graphics editors

Vector graphics matematik formulalar asosida ishlaydi.

Asosiy vector editors:

- CorelDRAW;
- Adobe Illustrator;
- Inkscape.

Ular:

- logos;
- icons;
- educational diagrams;
- infographics yaratishda samarali hisoblanadi.

Dizayn muharrirlari

Design editors multimedia learning materials yaratishda keng qo‘llaniladi.

Mashhur design platforms:

- Canva;
- Figma;
- Adobe Express;
- Crello.

Bu platformalar:

- presentations;
- educational banners;
- vocabulary posters;
- social media learning content yaratish imkoniyatiga ega.

Canva platformasi

Canva zamonaviy online graphic design platformasi hisoblanadi.

Uning asosiy imkoniyatlari:

- drag-and-drop design;
- ready templates;
- multimedia integration;
- collaborative editing.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Canva yordamida:

- flashcards;
- grammar posters;
- interactive presentations;
- educational infographics yaratiladi.

Canva interfeysining soddaligi uni talabalar va o‘qituvchilar uchun qulay vositaga aylantiradi.

Adobe Photoshop dasturi

Adobe Photoshop professional raster graphic editor hisoblanadi.

Dastur:

- image editing;
- visual effects;
- photo manipulation;
- typography

imkoniyatlariga ega.

Xorijiy tillarni o‘qitishda Photoshop:

- educational illustrations;
- vocabulary visuals;
- multimedia resources

yaratishda qo‘llaniladi.

CorelDRAW dasturi

CorelDRAW vector graphics yaratish uchun mo‘ljallangan professional dastur hisoblanadi.

U orqali:

- diagrams;
- illustrations;
- educational charts;
- infographics yaratish mumkin.

Bu dastur educational design va multimedia production jarayonida muhim vosita hisoblanadi.

Figma platformasi

Figma collaborative design platformasi bo‘lib, online interface design yaratish imkonini beradi.

Figma:

- collaborative projects;
- educational interface prototypes;
- visual communication

uchun qo‘llaniladi.

Talabalar birgalikda online design ustida ishlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Grafika va dizayn muharrirlarining xorijiy tillarni o‘qitishdagi ahamiyati

Vizual materiallar til o‘rganish jarayonida muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Grafik muharrirlar yordamida:

- vocabulary illustrations;
- grammar schemes;
- visual dialogues;
- educational comics

yaratiladi.

Bu:

- talabalar diqqatini jalb qiladi;
- mavzuni oson tushunishga yordam beradi;
- vizual xotirani rivojlantiradi.

Infografikalar va vizual learning

Infographics murakkab ma’lumotlarni vizual shaklda taqdim etishga xizmat qiladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda infografikalar:

- grammar rules;
- vocabulary groups;
- pronunciation guides

yaratishda samarali hisoblanadi.

Visual learning:

- ma’lumotni tezroq qabul qilish;
- uzoq muddat xotirada saqlash imkonini beradi.

Multimedia designning pedagogik ahamiyati

Multimedia design:

- interactive learning;
- communicative education;
- smart education

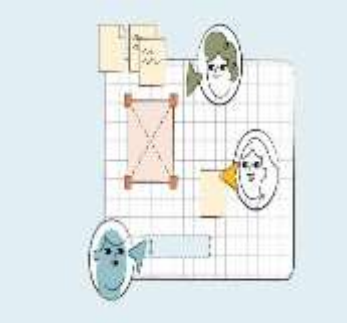
jarayonlarini rivojlantiradi.

Grafik va dizayn vositalari yordamida:

- animated materials;
- digital storytelling;
- interactive posters yaratiladi.

Bu esa talabalar motivatsiyasini oshiradi.

Online graphic tools

Zamonaviy web technologies asosida ishlovchi online design platforms:

- Canva;
- Piktochart;
- Visme;
- Genially

ta’lim tizimida keng qo‘llanilmoqda.

Ular:

- cloud technologies;
- collaborative learning;
- online editing

imkoniyatlarini taqdim etadi.

Grafika va dizayn muharrirlarining afzalliklari

Ushbu vositalarning asosiy afzalliklari:

- interaktivlik;
- multimedia integration;
- creative learning;
- visual communication;
- collaborative design.

Grafik muharrirlar:

- kreativ fikrlashni rivojlantiradi;
- mustaqil learningni qo‘llab-quvvatlaydi;
- educational content sifatini oshiradi.

Grafika va dizayn texnologiyalarining zamonaviy ta’limdagi o‘rni

Grafik va dizayn muharrirlari zamonaviy digital pedagogy tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu texnologiyalar:

- blended learning;
- multimedia education;
- interactive teaching

jarayonlarini samarali tashkil etadi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda grafik va dizayn vositalari:

- communicative competence;
- vocabulary learning;
- visual thinking

  rivojlanishiga xizmat qiladi.

Shu sababli grafika va dizayn muharrirlari zamonaviy smart education tizimining istiqbolli texnologiyalaridan biri hisoblanadi.

Nazariy savollar

1. Grafika va dizayn muharrirlari nima?
2. Xorijiy tillarni o‘qitishda vizual materiallarning ahamiyati qanday?
3. Raster graphics va vector graphics o‘rtasidagi farqni tushuntiring.
4. Adobe Photoshop dasturining asosiy imkoniyatlari nimalardan iborat?
5. Canva platformasi qanday maqsadlarda qo‘llaniladi?
6. CorelDRAW dasturining ta’limdagi ahamiyatini izohlang.
7. Infografikalar xorijiy tillarni o‘qitishda qanday rol o‘ynaydi?
8. Multimedia design tushunchasiga ta’rif bering.

9. Online graphic toolsning afzalliklari nimalardan iborat?
10. Grafika va dizayn texnologiyalari smart education tizimida qanday o‘rin tutadi?

Multiple Choice Questions

1. Grafika muharrirlari asosan nima uchun xizmat qiladi?
A) Audio yozish uchun
B) Tasvirlarni yaratish va tahrirlash uchun
C) Antivirus tekshirish uchun
D) Ma’lumotlar bazasi yaratish uchun

2. Quyidagilardan qaysi biri raster graphics editor hisoblanadi?
A) CorelDRAW
B) Canva
C) Adobe Photoshop
D) Figma

3. Vector graphics editor qaysi dastur hisoblanadi?
A) Adobe Illustrator
B) VLC Player
C) Zoom
D) Google Meet

4. Canva qanday platforma hisoblanadi?
A) Video conferencing system
B) Online graphic design platform
C) Operating system
D) Database software

5. Infografikalar asosan nima uchun ishlatiladi?
A) Video montaj uchun
B) Ma’lumotlarni vizual shaklda taqdim etish uchun
C) Audio yozish uchun
D) Antivirus tekshirish uchun

6. Figma platformasi qanday imkoniyat yaratadi?
A) Collaborative design
B) Audio recording
C) Programming
D) Video streaming

7. Xorijiy tillarni o‘qitishda grafik vositalar nimani rivojlantiradi?
A) Faqat writingni
B) Visual thinking va vocabulary learningni
C) Faqat grammarni
D) Faqat readingni

8. Quyidagilardan qaysi biri online graphic tool hisoblanadi?
A) Canva
B) WinRAR
C) Excel
D) Skype

9. Multimedia design nimani rivojlantiradi?

A) Interactive learning
B) Printer settings
C) Antivirus protection
D) Hardware repair

10. Grafika va dizayn muharrirlarining asosiy afzalliklaridan biri qaysi?

A) Offline only learning
B) Collaborative design
C) Analog communication
D) Manual calculation

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Canva yoki Adobe Express platformasida:

- “English Vocabulary” mavzusida;
- educational infographic yarating.

2-amaliy topshiriq

Adobe Photoshop yoki CorelDRAW dasturida:

- grammar poster;
- vocabulary flashcards;
- educational banner tayyorlang.

3-amaliy topshiriq

Figma yoki Canva platformasi yordamida:

- xorijiy til darsi uchun;
- multimedia presentation;
- visual learning materials yaratib, guruh bilan collaborative project tashkil eting.

Xorijiy tillarni o‘qitish tizimida onlayn suhbat va video muloqotning o‘rni

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi ta’lim tizimida yangi pedagogik imkoniyatlarni yaratmoqda. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘qitishda online communication technologies muhim ahamiyat kasb etmoqda. Onlayn suhbat va video muloqot texnologiyalari masofadan turib interaktiv ta’limni tashkil etish, talabalar o‘rtasida virtual kommunikatsiyani rivojlantirish hamda autentik til muhitini yaratishda samarali vosita hisoblanadi.

Online communication:

- speaking practice;
- listening activities;
- collaborative learning;
- communicative competence

rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda online interaction:

- real-time communication;
- virtual collaboration;
- multimedia learning

jarayonlarini samarali tashkil etadi.

Onlayn suhbat tushunchasi

Onlayn suhbat (online chat) — internet orqali real vaqt rejimida yozma yoki audio muloqotni amalga oshirish texnologiyasidir.

Online chat:

- text communication;
- instant messaging;
- group discussion;
- educational interaction

uchun qo‘llaniladi.

Onlayn suhbatlar:

- individual;

- group;
- educational forums;
- discussion chats
  ko‘rinishida tashkil etilishi mumkin.

Video muloqot tushunchasi

Video muloqot (video communication) — audio va video texnologiyalar yordamida internet orqali yuzma-yuz virtual aloqani tashkil etuvchi tizim hisoblanadi.

Video communication:

- virtual lessons;
- webinars;
- online conferences;
- speaking sessions

uchun keng qo‘llaniladi.

Video muloqot:

- vizual aloqa;
- real-time interaction;
- autentik kommunikatsiya
  imkoniyatlarini yaratadi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda onlayn suhbat va video muloqotning ahamiyati

Online communication technologies xorijiy tillarni o‘qitishda kommunikativ yondashuvning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Ushbu texnologiyalar:

- talabalar faolligini oshiradi;
- til muhitini yaratadi;
- mustaqil learningni rivojlantiradi;
- global communication imkoniyatini beradi.

Talabalar:

- native speakers bilan muloqot qilish;
- virtual speaking practice;
- online collaborative tasks
  bilan shug‘ullanish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Video muloqotlarning pedagogik imkoniyatlari

Video communication systems:

- speaking skills;
- listening comprehension;
- pronunciation;
- fluency
  rivojlantirishda samarali hisoblanadi.

Video muloqot orqali:

- mimika;
- gesture;
- pronunciation;
- intonation
  vizual ravishda qabul qilinadi.

Bu esa kommunikativ kompetensiyaning rivojlanishiga yordam beradi.

Onlayn suhbat va video muloqot platformalari

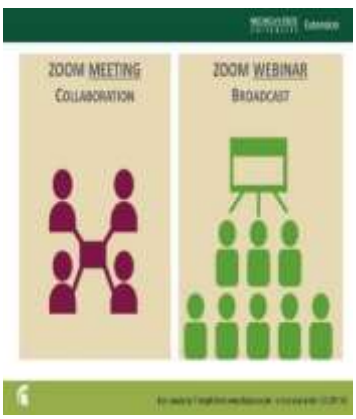
Zamonaviy elektron ta’lim tizimida turli online communication platforms qo‘llaniladi.

Asosiy platformalar:

- Zoom;
- Google Meet;
- Microsoft Teams;
- Skype;
- Telegram;
- WhatsApp;
- Discord.

Ushbu platformalar:

- video conferencing;
- instant messaging;
- file sharing;
- screen sharing
  imkoniyatlarini taqdim etadi.

Zoom platformasi

Zoom xorijiy tillarni o‘qitishda eng samarali video communication platformalaridan biri hisoblanadi.

Platforma:

- online speaking practice;
- virtual lessons;
- breakout rooms;
- collaborative discussions uchun qo‘llaniladi.

Zoomning asosiy imkoniyatlari:

- HD video;
- chat system;
- lesson recording;
- screen sharing;
- virtual whiteboard.

Google Meet platformasi

Google Meet cloud-based video communication platformasi hisoblanadi.

U:

- online meetings;
- educational webinars;
- distance learning uchun ishlatiladi.

Google Meet:

- Google Classroom;
- Google Calendar;
- Google Drive bilan integratsiyalashgan.

Telegram va WhatsApp messenjerlari

Messenger applications:

- online discussions;
- audio communication;
- file exchange uchun keng qo‘llaniladi.

Telegram:

- educational channels;
- group discussions;
- voice chats tashkil etish imkonini beradi.

WhatsApp:

- mobile learning;
- instant communication;
- online support

uchun qulay hisoblanadi.

Onlayn suhbat shakllari

Online communication bir necha shaklda amalga oshiriladi.

Text chat

Foydalanuvchilar yozma xabarlar orqali muloqot qiladilar.

Bu:

- vocabulary practice;
- writing skills;
- grammar communication

uchun samarali hisoblanadi.

Audio chat

Audio communication orqali:

- pronunciation
- listening activities;
- speaking interaction

practice;

amalga oshiriladi.

Video conferencing

Video conferencing:

- virtual lessons;
- online presentations;
- interactive speaking sessions

uchun qo‘llaniladi.

Group discussions

Talabalar:

- collaborative tasks;
- debates;
- brainstorming

jarayonlarida ishtirok etadilar.

Video muloqotlardan xorijiy tillarni o‘qitishda foydalanish

Video communication systems:

- communicative learning;
- interactive teaching;
- blended learning

jarayonlarini rivojlantiradi.

O‘qituvchi:

- online presentations;
- authentic videos;
- live discussions

tashkil etadi.

Talabalar:

- pair work;
- role plays;
- virtual conversations

orqali til amaliyoti bilan shug‘ullanadilar.

Speaking skillsni rivojlantirish

Video communication:

- real-time speaking;
- fluency practice;
- pronunciation training

uchun samarali vosita hisoblanadi.

Virtual discussions:

- kommunikativ faollikni oshiradi;
- confidence rivojlantiradi;
- til to‘siqlarini kamaytiradi.

Listening skillsni rivojlantirish

Talabalar:

- native speaker speech;
- educational podcasts;
- authentic conversations

bilan ishlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Bu:

- listening comprehension;
- pronunciation recognition

rivojlanishiga yordam beradi.

Online collaborative learning

Video communication systems collaborative learningni rivojlantiradi.

Talabalar:

- group projects;
- online teamwork;
- virtual brainstorming

jarayonlarida faol qatnashadilar.

Onlayn suhbat va video muloqotni amalga oshirish asoslari

Online communication systemsni tashkil etish uchun:

- internet connection;
- webcam;
- microphone;
- speakers;
- software platforms

zarur hisoblanadi.

Shuningdek:

- multimedia materials;
- digital resources;
- online learning tools

tayyorlanadi.

Onlayn darsni tashkil etish bosqichlari

1-bosqich. Platformani tanlash

Dars uchun:

- Zoom;
- Google Meet;
- Microsoft Teams
  kabi platformalardan biri tanlanadi.

2-bosqich. Meeting yaratish

O‘qituvchi:

- date;
- time;
- meeting link;
- passcode
  yaratadi.

3-bosqich. Multimedia materiallarni tayyorlash

Dars uchun:

- presentations;
- videos;
- online exercises;
- educational resources
  tayyorlanadi.

4-bosqich. Interaktiv faoliyatni tashkil etish

Online lesson davomida:

- discussions;
- quizzes;
- speaking activities;
- breakout sessions
  tashkil etiladi.

Onlayn suhbat va video muloqotning afzalliklari

Asosiy afzalliklari:

- global accessibility;
- flexible learning;

- interactive communication;
- collaborative education;
- multimedia integration.

Ushbu texnologiyalar:

- talabalar motivatsiyasini oshiradi;
- mustaqil learningni rivojlantiradi;
- virtual learning environment yaratadi.

Zamonaviy ta’limdagi o‘rni

Online communication technologies zamonaviy digital pedagogy tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu texnologiyalar:

- smart education;
- blended learning;
- lifelong learning

  tamoyillarini rivojlantiradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda online communication:

- communicative competence;
- authentic interaction;
- collaborative learning

  jarayonlarini samarali tashkil etadi.

Shu sababli onlayn suhbat va video muloqot texnologiyalari zamonaviy elektron ta’limning istiqbolli va innovatsion yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Nazariy savollar

1. Onlayn suhbat tushunchasi nimani anglatadi?
2. Video muloqot texnologiyalarining xorijiy tillarni o‘qitishdagi ahamiyati qanday?
3. Online communication technologies qanday pedagogik imkoniyatlarni yaratadi?
4. Zoom platformasining asosiy funksiyalarini tushuntiring.
5. Google Meet platformasi qanday imkoniyatlarga ega?
6. Text chat va audio chat o‘rtasidagi farqni izohlang.
7. Video conferencing tizimlarining ta’limdagi afzalliklari nimalardan iborat?
8. Breakout rooms funksiyasi qanday pedagogik ahamiyatga ega?
9. Onlayn darsni tashkil etishning asosiy bosqichlarini tushuntiring.
10. Online collaborative learning xorijiy tillarni o‘qitishda qanday rol o‘ynaydi?

Multiple Choice Questions

1. Onlayn suhbat nima?

A) Printer bilan ishlash
B) Internet orqali real vaqt rejimida muloqot qilish
C) Grafik yaratish
D) Audio montaj qilish

2. Video communication nima uchun qo‘llaniladi?

A) Faqat fayl saqlash uchun
B) Audio va video orqali virtual aloqa uchun
C) Grafik chizish uchun
D) Antivirus o‘rnatish uchun

3. Quyidagilardan qaysi biri video conferencing platformasi hisoblanadi?

A) Photoshop
B) Zoom
C) CorelDRAW
D) Canva

4. Zoom platformasidagi “Breakout Rooms” funksiyasi nima uchun ishlatiladi?

A) Video yozib olish uchun
B) Talabalarni kichik guruhlarga ajratish uchun
C) Grafik chizish uchun
D) Audio montaj qilish uchun

5. Google Meet qanday platforma hisoblanadi?

A) Graphic editor
B) Cloud-based video communication platform
C) Database software
D) Antivirus system

6. Text chat asosan nimani rivojlantiradi?

A) Writing skills
B) Hardware repair
C) Graphic design
D) Video editing

7. Audio chat qanday koʻnikmalarni rivojlantiradi?

A) Programming
B) Pronunciation va listening skills
C) Graphic illustration
D) Database management

8. Video conferencing xorijiy tillarni oʻqitishda nimani rivojlantiradi?

A) Faqat grammarni
B) Communicative competence
C) Faqat readingni
D) Faqat writingni

9. Telegram va WhatsApp qanday vositalar hisoblanadi?

A) Graphic editors
B) Messenger applications
C) Antivirus systems
D) Web browsers

10. Online collaborative learning nimani anglatadi?

A) Mustaqil kitob oʻqish
B) Virtual muhitda birgalikda ishlash
C) Video montaj qilish
D) Audio yozish

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Zoom yoki Google Meet platformasida:

- online lesson tashkil eting;
- meeting link yarating;
- screen sharing funksiyasidan foydalaning.

2-amaliy topshiriq

Telegram yoki WhatsApp orqali:

- English discussion group;
- vocabulary practice chat
  yarating va talabalar bilan online communication tashkil qiling.

3-amaliy topshiriq

Zoom platformasining:

- Breakout Rooms;
- Chat;
- Record;
- Share Screen
  funksiyalaridan foydalanib “Speaking Practice” mavzusida virtual dars o‘tkazing.

Xorijiy tillarni o‘rganishda elektron pochtadan foydalanish

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi ta’lim tizimida elektron kommunikatsiya vositalarining keng qo‘llanilishiga olib keldi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘rganish jarayonida elektron pochta (e-mail) muhim pedagogik va kommunikativ vosita sifatida foydalanilmoqda. Elektron pochta orqali o‘qituvchi va talaba o‘rtasida tezkor axborot almashinuvi, topshiriqlar yuborish, yozma nutqni rivojlantirish hamda xalqaro muloqotni tashkil etish imkoniyati yaratiladi.

Elektron pochta internet orqali xabar, hujjat, rasm, audio va boshqa fayllarni yuborish hamda qabul qilish imkonini beruvchi elektron aloqa tizimi hisoblanadi. Bugungi kunda e-mail:

- online education;
- distance learning;
- digital communication;
- collaborative learning

jarayonlarining muhim qismi hisoblanadi.

Xorijiy tillarni o‘rganishda elektron pochta:

- writing skills;
- formal communication;
- vocabulary development;
- intercultural communication

rivojlantirishga xizmat qiladi.

Elektron pochtaning ta’limdagi o‘rni

Elektron pochta zamonaviy ta’lim tizimida:

- o‘qituvchi va talaba o‘rtasidagi aloqani kuchaytiradi;
- masofaviy ta’limni tashkil etadi;
- topshiriqlarni yuborish va qabul qilishni yengillashtiradi;
- akademik kommunikatsiyani rivojlantiradi.

Xorijiy tillarni o‘rganishda e-mail orqali:

- insholar yuboriladi;

- writing assignments bajariladi;
- online feedback olinadi;
- grammatika va uslubiy xatolar tahlil qilinadi.

Talabalar elektron pochta orqali rasmiy yozishmalarni amalga oshirishni ham o‘rganadilar. Bu esa ularning future professional communication ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Elektron pochtaning afzalliklari

Elektron pochtaning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

- tezkor axborot almashinuvi;
- global communication imkoniyati;
- multimedia fayllarni yuborish;
- vaqt va masofa cheklovining yo‘qligi;
- online collaboration imkoniyati.

Elektron pochta:

- mustaqil learningni rivojlantiradi;
- talabalar faolligini oshiradi;
- yozma nutqni takomillashtiradi.

Elektron pochta turlari

Elektron pochta xizmatlari turli platformalar asosida faoliyat yuritadi. Eng mashhur e-mail services quyidagilar hisoblanadi:

- Gmail;
- Yahoo Mail;
- Outlook;
- Yandex Mail;
- Proton Mail.

Gmail platformasi

Gmail Google kompaniyasi tomonidan yaratilgan eng ommabop elektron pochta xizmatlaridan biri hisoblanadi.

Uning asosiy imkoniyatlari:

- cloud storage;
- spam protection;
- file attachment;

- Google services integration.

Gmail:

- Google Drive;
- Google Meet;
- Google Classroom
  bilan integratsiyalashgan holda ishlaydi.

Bu esa ta’lim jarayonida qulaylik yaratadi.

Outlook platformasi

Outlook Microsoft kompaniyasining elektron pochta tizimi hisoblanadi.

Platforma:

- professional communication;
- business correspondence;
- academic communication

uchun keng qo‘llaniladi.

Outlook:

- Microsoft Teams;
- OneDrive;
- Office applications
  bilan integratsiyalashgan.

Elektron pochta yaratish bosqichlari

Elektron pochta ochish bir necha bosqichda amalga oshiriladi.

1-bosqich. Platformani tanlash

Foydalanuvchi:

- Gmail;
- Outlook;
- Yahoo Mail

kabi platformalardan birini tanlaydi.

2-bosqich. Sign Up bo‘limiga kirish

Ro‘yxatdan o‘tish uchun “Create account” yoki “Sign Up” tugmasi tanlanadi.

3-bosqich. Shaxsiy ma’lumotlarni kiritish

Foydalanuvchi:

- name;
- surname;
- username;
- password
  kiritadi.

4-bosqich. Telefon raqami va verification

Account xavfsizligini ta’minlash uchun:

- phone number;
- verification code
  orqali tasdiqlash amalga oshiriladi.

5-bosqich. Accountni faollashtirish

Ro‘yxatdan o‘tish yakunlangach foydalanuvchi elektron pochtadan foydalanish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Elektron pochtaning asosiy bo‘limlari

Elektron pochta interfeysi bir nechta asosiy qismlardan tashkil topgan.

Inbox

Kelgan xatlar saqlanadigan bo‘lim hisoblanadi.

Sent

Yuborilgan xatlar ushbu bo‘limda joylashadi.

Drafts

Yakunlanmagan yoki saqlab qo‘yilgan xatlar saqlanadi.

Spam

Keraksiz yoki xavfli xatlar spam bo‘limiga tushadi.

Trash

O‘chirilgan xatlar vaqtinchalik saqlanadigan bo‘lim hisoblanadi.

Elektron pochtadan foydalanish asoslari

Elektron pochtadan foydalanishda bir qator asosiy amallar bajariladi.

Xat yozish

“Compose” tugmasi orqali yangi xat yaratiladi.

Xatda:

- recipient address;
- subject;
- message body

kiritiladi.

Fayl yuborish

Elektron pochta orqali:

- documents;
- images;
- audio files;
- presentations

yuborish mumkin.

Attachment funksiyasi fayllarni ilova qilish imkonini beradi.

Xatni yuborish va qabul qilish

“Send” tugmasi orqali xat yuboriladi.

Kelgan xatlar esa Inbox bo‘limida qabul qilinadi.

Elektron pochtadan xorijiy tillarni o‘rganishda foydalanish

Elektron pochta xorijiy til o‘rganishda writing practice uchun muhim vosita hisoblanadi.

Talabalar:

- formal letters;
- informal messages;
- essays;
- academic correspondence

yozishni o‘rganadilar.

Bu:

- grammar accuracy;
- vocabulary usage;

- writing fluency

rivojlanishiga yordam beradi.

Writing skillsni rivojlantirish

E-mail communication:

- rasmiy yozishmalar;
- biznes xatlari;
- akademik correspondence

ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Talabalar:

- greetings;
- introductions;
- formal expressions;
- closing phrases

bilan ishlashni o‘rganadilar.

Elektron pochta orqali collaborative learning

Elektron pochta:

- group projects;
- academic discussions;
- file exchange

jarayonlarini qo‘llab-quvvatlaydi.

Talabalar:

- online collaboration;
- peer feedback;
- document sharing

bilan shug‘ullanadilar.

Elektron pochtadan foydalanishda xavfsizlik qoidalari

Elektron pochtadan foydalanishda cyber security qoidalariga rioya qilish muhim hisoblanadi.

Asosiy xavfsizlik qoidalari:

- kuchli password ishlatish;
- noma’lum havolalarni ochmaslik;
- spam messagesdan ehtiyot bo‘lish;
- personal informationni himoya qilish.

Elektron pochtaning zamonaviy ta’limdagi o‘rni

Elektron pochta zamonaviy digital education va smart learning tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Ushbu texnologiya:

- distance learning;
- online communication;
- digital collaboration

jarayonlarini rivojlantiradi.

Xorijiy tillarni o‘rganishda elektron pochta:

- kommunikativ kompetensiyani rivojlantiradi;
- yozma nutqni takomillashtiradi;
- xalqaro kommunikatsiya imkoniyatini yaratadi.

Shu sababli elektron pochta texnologiyalari zamonaviy ta’lim tizimining samarali va istiqbolli vositalaridan biri hisoblanadi.

Nazariy savollar

1. Elektron pochta (e-mail) nima va uning asosiy vazifalari nimalardan iborat?
2. Xorijiy tillarni o‘rganishda elektron pochtaning ahamiyati qanday?
3. Elektron pochtaning ta’limdagi o‘rnini tushuntiring.
4. Gmail platformasining asosiy imkoniyatlari nimalardan iborat?
5. Outlook platformasi qanday maqsadlarda qo‘llaniladi?
6. Elektron pochta yaratish bosqichlarini izohlang.
7. Elektron pochtaning asosiy bo‘limlari qanday vazifalarni bajaradi?
8. Elektron pochta orqali writing skills qanday rivojlantiriladi?
9. Collaborative learning jarayonida elektron pochtaning roli qanday?
10. Elektron pochtadan foydalanishda xavfsizlik qoidalarini tushuntiring.

Multiple Choice Questions

1. Elektron pochta nima?
A) Grafik muharrir
B) Internet orqali elektron xabar yuborish tizimi
C) Video montaj dasturi
D) Antivirus platformasi
2. Quyidagilardan qaysi biri elektron pochta xizmati hisoblanadi?
A) Zoom
B) Canva
C) Gmail
D) Photoshop
3. Elektron pochtadagi “Inbox” bo‘limi nima uchun xizmat qiladi?
A) O‘chirilgan xatlar uchun
B) Kelgan xatlar uchun
C) Yuborilgan xatlar uchun
D) Spam xatlar uchun
4. “Compose” tugmasi qanday vazifani bajaradi?
A) Xatni o‘chirish
B) Yangi xat yozish
C) Xatni saqlash
D) Spamni tekshirish
5. Elektron pochta orqali qanday fayllarni yuborish mumkin?
A) Faqat matn
B) Faqat rasm
C) Documents, images va presentations
D) Hech qanday fayl yuborilmaydi
6. Outlook platformasi qaysi kompaniya tomonidan yaratilgan?
A) Google
B) Microsoft
C) Apple
D) Yahoo
7. Elektron pochta xorijiy tillarni o‘rganishda nimani rivojlantiradi?
A) Faqat readingni
B) Writing skills va formal communicationni
C) Faqat listeningni
D) Grafik dizaynni
8. Spam bo‘limi nima uchun xizmat qiladi?
A) Yuborilgan xatlar uchun
B) Draft xatlar uchun
C) Keraksiz xatlar uchun
D) Muhim hujjatlar uchun
9. Elektron pochtada attachment funksiyasi nima uchun ishlatiladi?
A) Video tomosha qilish uchun
B) Fayl ilova qilish uchun
C) Audio yozish uchun
D) Grafik yaratish uchun

10. Elektron pochtadan foydalanishda qaysi xavfsizlik qoidasi muhim?
A) Oddiy password ishlatish
B) Noma’lum havolalarni ochish
C) Kuchli password ishlatish
D) Spam xatlarni saqlash

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Gmail yoki Outlook platformasida:

- yangi account yarating;
- profil ma’lumotlarini to‘ldiring;
- xavfsizlik sozlamalarini faollashtiring.

2-amaliy topshiriq

Elektron pochta orqali:

- formal e-mail;
- informal message;
- assignment submission
  tayyorlab yuboring.

3-amaliy topshiriq

Talabalar bilan:

- group discussion;
- file sharing;
- peer feedback
  jarayonlarini tashkil etish uchun elektron pochta orqali collaborative learning faoliyatini amalga oshiring.

Xorijiy tillarni o‘qitish tizimida online tijoratning o‘rni

Zamonaviy raqamli texnologiyalar rivojlanishi natijasida online commerce tizimi ta’lim jarayoniga ham faol kirib kelmoqda. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘qitishda internet orqali ta’lim resurslarini xarid qilish, elektron platformalardan foydalanish hamda global educational marketplace bilan ishlash muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Online commerce:

- educational resources;
- electronic books;
- online courses;
- multimedia materials;
- language learning applications
  xarid qilish imkoniyatini yaratadi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda online tijorat:

- zamonaviy learning materials bilan ishlash;
- autentik resurslardan foydalanish;
- global educational platformsga kirish
  imkonini beradi.

Online tijorat tushunchasi

Online commerce yoki electronic commerce (e-commerce) — internet orqali mahsulot va xizmatlarni sotib olish hamda sotish tizimidir.

E-commerce:

- online stores;
- digital marketplaces;
- payment systems;
- delivery services
  asosida faoliyat yuritadi.

Online shopping:

- vaqtni tejaydi;
- tezkor xizmat ko‘rsatadi;

- global bozordan foydalanish imkonini beradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda online tijoratning ahamiyati

Xorijiy tillarni o‘rganishda educational commerce platformalari:

- til o‘rganish kitoblari;
- multimedia resources;
- online dictionaries;
- interactive applications
  bilan ishlash imkonini yaratadi.

Talabalar:

- authentic materials;
- native speaker resources;
- international publications
  xarid qilish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Bu esa:

- vocabulary learning;
- communicative competence;
- independent learning
  rivojlanishiga yordam beradi.

Ta’lim resurslarini online xarid qilish asoslari

Educational resourcesni online xarid qilish bir necha bosqichda amalga oshiriladi.

1-bosqich. Online platformani tanlash

Foydalanuvchi:

- Amazon;
- Seller.uz;
- Uzum Market;
- AliExpress
  kabi platformalardan birini tanlaydi.

2-bosqich. Account yaratish

Online shopping uchun:

- username;
- email address;

- password
  asosida foydalanuvchi akkaunti yaratiladi.

3-bosqich. Mahsulotni qidirish

Search system orqali:

- English grammar books;
- vocabulary dictionaries;
- online courses;
- educational software
  qidiriladi.

4-bosqich. Buyurtma berish

Kerakli mahsulot:

- shopping cartga qo‘shiladi;
- payment method tanlanadi;
- delivery address kiritiladi.

5-bosqich. To‘lovni amalga oshirish

Online payment systems:

- Visa;
- MasterCard;
- PayPal;
- UzCard;
- Humo
  orqali to‘lov amalga oshiriladi.

6-bosqich. Mahsulotni qabul qilish

Mahsulot:

- elektron shaklda yuklab olinadi;
  yoki
- courier delivery orqali yetkaziladi.

Ta’lim resurslarini online xarid qilishning afzalliklari

Online educational shopping bir qator afzalliklarga ega.

Tezkorlik

Foydalanuvchilar:

- istalgan joydan;
- istalgan vaqtda
  xaridni amalga oshirishlari mumkin.

Keng tanlov imkoniyati

Online marketplaces:

- xalqaro kitoblar;
- multimedia resources;
- digital courses
  tanlash imkonini beradi.

Narxlarni taqqoslash

Foydalanuvchilar:

- mahsulot narxlarini;

- foydalanuvchi reviewsni;
- seller ratingsni
  taqqoslashlari mumkin.

Elektron resurslardan foydalanish

Digital educational materials:

- e-books;
- audio lessons;
- video courses
  tezkor yuklab olinadi.

Mustaqil learningni rivojlantirish

Online commerce:

- autonomous learning;
- self-education;
- lifelong learning
  tamoyillarini qo‘llab-quvvatlaydi.

Amazon platformasi

Amazon dunyodagi eng yirik online commerce platformalaridan biri hisoblanadi.

Platformada:

- English textbooks;
- dictionaries;
- educational software;
- language learning materials
  sotiladi.

Amazonning afzalliklari:

- keng mahsulot bazasi;
- xalqaro yetkazib berish;
- customer reviews;
- secure payment systems.

Xorijiy tillarni o‘rganishda Amazon orqali:

- Cambridge books;
- Oxford dictionaries;
- IELTS materials;

- TOEFL preparation resources
  xarid qilish mumkin.

Amazon Official Website

Seller.uz platformasi

Seller.uz O‘zbekistondagi zamonaviy online shopping platformalaridan biri hisoblanadi.

Platformada:

- educational books;
- office supplies;
- digital devices;
- language learning resources
  mavjud.

Seller.uz:

- milliy online marketplace;
- qulay to‘lov tizimi;
- tezkor delivery
  imkoniyatlariga ega.

Talabalar:

- ingliz tili kitoblari;
- grammar collections;
- educational accessories
  xarid qilishlari mumkin.

Seller.uz Official Website

Online do‘konlardan ta’lim resurslarini xarid qilish

Educational online shopping orqali:

- grammar books;
- vocabulary flashcards;
- speaking courses;
- listening materials;
- multimedia applications
  xarid qilinadi.

Shuningdek:

- headphones;
- microphones;
- webcams;
- tablets
  kabi smart learning devices ham sotib olinadi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda online tijoratning pedagogik ahamiyati

Online commerce educational technologies bilan integratsiyalashgan holda:

- digital learning;

- blended learning;
- smart education
  jarayonlarini rivojlantiradi.

Talabalar:

- zamonaviy educational resources;
- authentic learning materials;
- multimedia content
  bilan ishlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Online tijoratning zamonaviy ta’limdagi o‘rni

Online commerce zamonaviy digital pedagogy tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu texnologiyalar:

- independent education;
- mobile learning;
- lifelong learning
  tamoyillarini rivojlantiradi.

Xorijiy tillarni o‘qitishda online tijorat:

- global educational resourcesdan foydalanish;
- innovatsion learning materials bilan ishlash;
- interaktiv ta’limni tashkil etish
  uchun muhim vosita hisoblanadi.

Shu sababli online commerce texnologiyalari zamonaviy smart education tizimining istiqbolli yo‘nalishlaridan biri sifatida keng rivojlanmoqda.

Nazariy savollar

1. Online commerce (e-commerce) tushunchasi nimani anglatadi?
2. Xorijiy tillarni o‘qitishda online tijoratning ahamiyati qanday?
3. Educational resourcesni online xarid qilishning asosiy bosqichlarini tushuntiring.
4. Amazon platformasining asosiy imkoniyatlari nimalardan iborat?
5. Seller.uz platformasining afzalliklarini izohlang.
6. Online shopping tizimida payment systems qanday ishlaydi?
7. Online educational resources qanday turlarga bo‘linadi?
8. Digital educational materialsning afzalliklari nimadan iborat?
9. Online commerce tizimi independent learningga qanday ta’sir qiladi?
10. Xorijiy tillarni o‘rganishda Amazon va Seller.uz platformalaridan foydalanishning pedagogik ahamiyatini tushuntiring.

Multiple Choice Questions

1. Online commerce nima?

A) Faqat audio aloqa
B) Internet orqali mahsulot va xizmatlarni sotib olish tizimi
C) Grafik dizayn dasturi
D) Video montaj tizimi

2. Quyidagilardan qaysi biri online shopping platformasi hisoblanadi?

A) Photoshop
B) Amazon
C) Zoom
D) Canva

3. Amazon platformasida qanday mahsulotlar mavjud?

A) Educational resources
B) Faqat o‘yinlar
C) Antivirus dasturlar
D) Faqat video fayllar

4. Seller.uz qanday platforma hisoblanadi?

A) Grafik muharrir
B) Milliy online marketplace
C) Audio editor
D) Programming platform

5. Online shoppingda “shopping cart” nima uchun ishlatiladi?

A) Video yozish uchun
B) Mahsulotlarni tanlash va saqlash uchun
C) Grafik chizish uchun
D) Audio montaj qilish uchun

6. Quyidagilardan qaysi biri online payment system hisoblanadi?

A) CorelDRAW
B) PayPal
C) Zoom
D) Telegram

7. Online educational resourcesga qaysi biri kiradi?

A) E-books
B) Printer
C) Scanner
D) Modem

8. Amazon platformasi qanday afzallikka ega?

A) Faqat mahalliy savdo
B) Xalqaro yetkazib berish
C) Offline ishlash
D) Audio recording

9. Seller.uz platformasida talabalar nima xarid qilishlari mumkin?

A) Grammar collections
B) Faqat video games

C) Antivirus systems
D) Graphic cards

10. Online commerce xorijiy tillarni o‘rganishda nimani rivojlantiradi?

A) Independent learning
B) Faqat writingni
C) Hardware repair
D) Video editing

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Amazon yoki Seller.uz platformasiga kirib:

- English grammar book;
- dictionary;
- IELTS material

qidirib toping va ularning narxlarini taqqoslang.

2-amaliy topshiriq

Online shopping jarayonining:

- account yaratish;
- mahsulot qidirish;
- shopping cart;
- payment process

bosqichlari asosida презентация tayyorlang.

3-amaliy topshiriq

“Online educational resources” mavzusida:

- Amazon;
- Seller.uz;
- Uzum Market

platformalarini taqqoslovchi jadval yarating va ularning:

- afzalliklari;
- to‘lov tizimlari;
- delivery services

haqida ma’lumot bering.

Online ta’lim resurslarini himoya qilish sabablari va asoslari

Zamonaviy raqamli texnologiyalar rivojlanishi natijasida elektron ta’lim tizimi global ta’lim muhitining muhim tarkibiy qismiga aylandi. Online education platforms, electronic resources va cloud technologies ta’lim jarayonini yanada qulay, interaktiv hamda samarali tashkil etish imkonini bermoqda. Shu bilan birga, internet texnologiyalarining keng qo‘llanilishi axborot xavfsizligi masalalarini ham dolzarb mavzuga aylantirdi. Ayniqsa, online ta’lim resurslarini himoya qilish bugungi kunda elektron ta’lim tizimining eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Online ta’lim resurslari:

- elektron darsliklar;
- video lessons;
- online courses;
- educational databases;
- multimedia materials
  kabi raqamli axborotlarni o‘z ichiga oladi. Ushbu resurslarni himoya qilish:
- ma’lumotlarning yo‘qolishini oldini olish;
- noqonuniy kirishni cheklash;
- mualliflik huquqini saqlash;
- foydalanuvchi xavfsizligini ta’minlash
  uchun zarur hisoblanadi.

Online ta’lim resurslarini himoya qilishning zarurati

Raqamli ta’lim tizimida katta hajmdagi axborot internet orqali uzatiladi va saqlanadi. Agar bu resurslar himoyalanmagan bo‘lsa:

- ma’lumotlar o‘g‘irlanishi;
- fayllarning buzilishi;
- viruslar tarqalishi;
- foydalanuvchi ma’lumotlarining oshkor bo‘lishi
  kabi xavflar yuzaga kelishi mumkin.

Masalan, elektron ta’lim platformasidagi:

- student profiles;
- academic records;
- passwords;

- online assignments
  kabi ma’lumotlar maxfiy hisoblanadi. Shu sababli ularni himoyalash zamonaviy ta’lim tizimining muhim talabidir.

Online ta’lim resurslarini himoya qilishning asosiy maqsadlari

Online education security quyidagi maqsadlarga xizmat qiladi:

Ma’lumotlar xavfsizligini ta’minlash

Ta’lim tizimidagi:

- foydalanuvchi ma’lumotlari;
- elektron hujjatlar;
- ta’lim materiallari
  maxsus himoya tizimlari orqali saqlanadi.

Ruxsatsiz kirishni oldini olish

Maxsus:

- login;
- password;
- authentication systems
  yordamida foydalanuvchi identifikatsiyasi amalga oshiriladi.

Mualliflik huquqini himoya qilish

Elektron resurslar:

- noqonuniy nusxalash;
- tarqatish;
- o‘zgartirish
  holatlaridan himoyalanadi.

Platforma barqarorligini ta’minlash

Viruslar va zararli dasturlar:

- serverlar;
- educational platforms;
- databases
  faoliyatiga zarar yetkazishi mumkin.

Shuning uchun cybersecurity technologies qo‘llaniladi.

Online ta’lim resurslarini himoya qilish usullari

Online learning systemsni himoya qilish bir necha texnologik usullar orqali amalga oshiriladi.

Parol va autentifikatsiya tizimlari

Kuchli password systems:

- foydalanuvchi akkauntlarini himoya qiladi;
- noqonuniy kirishni kamaytiradi.

Bugungi kunda:

- two-factor authentication;
- biometric verification
  texnologiyalari ham keng qo‘llanilmoqda.

Antivirus dasturlari

Antivirus software zararli dasturlarni aniqlash va yo‘q qilish uchun xizmat qiladi.

Ular:

- viruslar;
- spyware;

- trojan programs;
- worms
  kabi xavfli dasturlarni bloklaydi.

Firewall texnologiyalari

Firewall internet orqali kelayotgan xavfli trafikni nazorat qiladi.

U:

- zararli ulanishlarni bloklaydi;
- tarmoq xavfsizligini ta’minlaydi.

Ma’lumotlarni shifrlash

Encryption technologies:

- maxfiy ma’lumotlarni kodlaydi;
- ma’lumotlar o‘g‘irlanishining oldini oladi.

Backup systems

Backup systems:

- ma’lumotlarning zaxira nusxasini yaratadi;
- texnik nosozlik yoki virus hujumi paytida ma’lumotlarni tiklash imkonini beradi.

Antivirus tushunchasi

Antivirus — kompyuter tizimlarini zararli dasturlardan himoya qiluvchi maxsus dasturiy vosita hisoblanadi.

Antiviruslarning asosiy vazifalari:

- viruslarni aniqlash;
- zararli fayllarni bloklash;
- tizimni tekshirish;
- xavfli dasturlarni o‘chirish.

Zamonaviy antivirus dasturlari real-time protection texnologiyasi asosida ishlaydi.

Antiviruslarning asosiy turlari

Antivirus dasturlari funksiyasiga ko‘ra bir necha turga bo‘linadi.

Detektor antiviruslar

Ular:

- zararli fayllarni aniqlaydi;
- virus signaturalarini qidiradi.

Bu turdagi antiviruslar eng oddiy himoya vositalaridan biri hisoblanadi.

Doktor antiviruslar

Doctor antiviruslar:

- viruslarni topadi;
- zararlangan fayllarni tiklaydi;
- viruslarni o‘chiradi.

Masalan:

- Dr.Web;
- Kaspersky
  shunday funksiyaga ega.

Monitor antiviruslar

Monitor antiviruslar real vaqt rejimida tizim faoliyatini kuzatadi.

Ular:

- zararli fayl ishga tushishini oldindan bloklaydi;
- internet xavfsizligini nazorat qiladi.

Filtr antiviruslar

Filtr antiviruslar:

- xavfli amallarni kuzatadi;
- shubhali dasturlarni bloklaydi.

Kompleks antivirus tizimlari

Zamonaviy antivirus packages:

- antivirus;
- firewall;
- internet security;
- spam protection
  funksiyalarini birlashtiradi.

Masalan:

- Norton Security;
- Bitdefender;
- ESET Internet Security.

Antiviruslarning ishlash prinsiplari

Antivirus dasturlari bir necha texnologik prinsiplarga asoslanadi.

Signature-based detection

Bu usulda antivirus:

- ma’lum virus kodlarini;
- zararli signaturalarni qidiradi.

Agar tizimda shu kod topilsa, virus aniqlanadi.

Heuristic analysis

Heuristic technologies:

- dastur faoliyatini tahlil qiladi;
- shubhali harakatlarni aniqlaydi.

Bu usul yangi viruslarni aniqlashda samarali hisoblanadi.

Behavioral analysis

Behavior monitoring:

- dastur harakatlarini kuzatadi;
- zararli faoliyatni bloklaydi.

Masalan:

- fayllarni avtomatik o‘chirish;
- tizimga yashirin kirish
  xavf sifatida baholanadi.

Cloud protection technologies

Cloud antivirus systems:

- internet orqali virus bazasini yangilaydi;
- global cybersecurity network bilan ishlaydi.

Bu tizim:

- tezkor himoya;
- avtomatik yangilanish
  imkonini beradi.

Ta’lim tizimida antiviruslarning ahamiyati

Elektron ta’lim tizimlarida antiviruslar:

- educational platforms;
- online databases;
- learning management systems
  xavfsizligini ta’minlaydi.

Antivirussiz tizimlarda:

- ma’lumotlar yo‘qolishi;
- virus tarqalishi;

- foydalanuvchi akkauntlarining buzilishi
  xavfi ortadi.

Shuning uchun:

- Moodle;
- Google Classroom;
- HEMIS;
- cloud storage systems
  bilan ishlashda antivirus himoyasi muhim hisoblanadi.

Online ta’lim xavfsizligining zamonaviy ahamiyati

Bugungi kunda digital education global miqyosda rivojlanmoqda. Shu sababli cybersecurity va information protection masalalari ta’lim tizimining ajralmas qismiga aylandi.

Online education security:

- foydalanuvchi ishonchini oshiradi;
- ta’lim sifatini saqlaydi;
- elektron resurslarning barqaror ishlashini таъминlaydi.

Zamonaviy ta’lim tizimida:

- antivirus technologies;
- encryption systems;
- firewall protection;
- cloud security
  kabi vositalardan foydalanish online ta’limning xavfsiz va samarali tashkil etilishida muhim ahamiyatga ega.

Nazariy savollar

1. Antivirus dasturi nima va uning asosiy vazifalari nimalardan iborat?
2. Online ta’lim tizimida antiviruslarning ahamiyatini tushuntiring.
3. Detektor antiviruslar qanday ishlaydi?
4. Doktor antiviruslarning asosiy funksiyalarini izohlang.
5. Monitor antiviruslarining vazifasi nimadan iborat?
6. Filtr antiviruslar qanday xavflarni oldini oladi?
7. Kompleks antivirus tizimlari qanday imkoniyatlarga ega?
8. Signature-based detection texnologiyasi qanday ishlaydi?
9. Heuristic analysis usulining afzalligi nimada?
10. Cloud protection technologies zamonaviy antivirus tizimida qanday rol o‘ynaydi?

Multiple Choice Questions

1. Antivirus nima?

A) Grafik muharrir
B) Kompyuterni zararli dasturlardan himoya qiluvchi dastur
C) Video editor
D) Online browser

2. Antivirusning asosiy vazifalaridan biri qaysi?

A) Audio yozish
B) Viruslarni aniqlash
C) Video montaj qilish
D) Grafik chizish

3. Qaysi antivirus turi virus signaturalarini qidiradi?

A) Doktor antivirus
B) Monitor antivirus
C) Detektor antivirus
D) Filtr antivirus

4. Doktor antiviruslar nima qiladi?

A) Faqat monitoring qiladi
B) Viruslarni topadi va fayllarni tiklaydi
C) Faqat internetni boshqaradi
D) Grafik yaratadi

5. Monitor antiviruslarning asosiy vazifasi nima?

A) Real vaqt rejimida tizimni kuzatish
B) Video editing qilish
C) Audio yozish
D) Printer sozlash

6. Kompleks antivirus tizimlariga qaysi funksiya kiradi?

A) Firewall
B) Paint tools
C) Video streaming
D) Animation design

7. Signature-based detection nimaga asoslanadi?

A) Grafik tahlilga
B) Virus kodlari va signaturalariga
C) Audio monitoringga
D) Web designga

8. Heuristic analysis nima qiladi?

A) Dastur faoliyatini tahlil qiladi
B) Faqat video yozadi
C) Printerlarni boshqaradi
D) Grafik yaratadi

9. Behavioral analysis qanday ishlaydi?

A) Viruslarning harakatini kuzatadi
B) Audio yozadi

C) Video montaj qiladi
D) Internet tezligini oshiradi

10. Cloud protection technologies qanday afzallik beradi?

A) Faqat offline ishlaydi
B) Avtomatik yangilanish va tezkor himoya beradi
C) Grafik chizadi
D) Printer sozlaydi

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Kompyuteringizga o‘rnatilgan antivirus dasturini tahlil qiling va quyidagilar haqida ma’lumot yozing:

- antivirus nomi;
- asosiy funksiyalari;
- real-time protection imkoniyati.

2-amaliy topshiriq

Quyidagi antivirus dasturlarini taqqoslovchi jadval yarating:

- Kaspersky;
- Dr.Web;
- Norton Security;
- ESET Internet Security.

Jadvalda:

- himoya darajasi;
- internet security;
- firewall;
- cloud protection imkoniyatlarini ko‘rsating.

3-amaliy topshiriq

“Online ta’lim resurslarini himoya qilish” mavzusida:

- password security;
- antivirus protection;
- firewall technologies;
- backup systems asosida prezentatsiya tayyorlang.

Online til o‘rganish jarayonida shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish

Zamonaviy digital education tizimida online language learning platformalari keng qo‘llanilmoqda. Talabalar:

- online courses;
- educational applications;
- virtual classrooms;
- cloud platforms
  orqali xorijiy tillarni o‘rganish imkoniyatiga ega bo‘lmoqdalar. Shu bilan birga, internet muhitida ishlash foydalanuvchi xavfsizligi va shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish masalasini ham muhim vazifaga aylantiradi.

Online learning jarayonida foydalanuvchilar:

- email address;
- passwords;
- phone numbers;
- academic information;
- payment details
  kabi shaxsiy ma’lumotlarni platformalarga kiritadilar. Agar ushbu ma’lumotlar yetarli darajada himoyalanmasa:
- ma’lumotlarning o‘g‘irlanishi;
- akkaunt buzilishi;
- internet firibgarligi;
- noqonuniy foydalanish
  xavfi yuzaga keladi.

Shu sababli online ta’lim jarayonida cybersecurity qoidalariga amal qilish muhim hisoblanadi.

Shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish tushunchasi

Shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish — foydalanuvchining maxfiy axborotlarini noqonuniy foydalanish, tarqatish va o‘g‘irlashdan himoyalash jarayonidir.

Digital education systemsda:

- student profiles;

- academic records;
- online certificates;
- login information
  maxfiy ma’lumotlar hisoblanadi.

Ularni himoya qilish:

- foydalanuvchi xavfsizligini ta’minlaydi;
- ma’lumotlar maxfiyligini saqlaydi;
- internetdagi tahdidlarni kamaytiradi.

Online til o‘rganishda uchraydigan asosiy xavflar

Internet orqali til o‘rganishda bir qator cyber threats yuzaga kelishi mumkin.

Phishing attacks

Firibgarlar:

- soxta email;
- fake websites;
- suspicious links
  orqali foydalanuvchi parollarini qo‘lga kiritishga harakat qiladilar.

Malware va viruslar

Zararli dasturlar:

- kompyuter faoliyatiga zarar yetkazadi;
- ma’lumotlarni o‘g‘irlaydi;
- tizimni bloklashi mumkin.

Account hacking

Kuchsiz password systems foydalanuvchi akkauntining buzilishiga sabab bo‘ladi.

Fake educational resources

Ba’zi internet resurslari:

- noto‘g‘ri ma’lumot;
- zararli fayllar;
- noqonuniy content
  tarqatishi mumkin.

Kuchli parollar yaratish asoslari

Password security online xavfsizlikning eng muhim komponentlaridan biri hisoblanadi.

Kuchli parol:

- kamida 8–12 belgidan iborat bo‘lishi;
- katta va kichik harflarni o‘z ichiga olishi;
- raqamlar va maxsus belgilarni qo‘llashi kerak.

Masalan:

- Weak password: 123456
- Strong password: EduLearn#2026

Kuchli parollardan foydalanish qoidalari

Foydalanuvchilar quyidagi qoidalarga amal qilishlari kerak:

- bir xil parolni barcha platformalarda ishlatmaslik;
- parolni boshqa shaxslarga bermaslik;
- parollarni muntazam yangilab turish;
- browserda parollarni ochiq saqlamaslik.

Password manager applications:

- LastPass;
- Bitwarden;
- 1Password kabi vositalar xavfsiz parol saqlash imkonini beradi.

Ikki faktorli autentifikatsiya (2FA)

Two-factor authentication (2FA) — foydalanuvchi akkauntini qo‘shimcha xavfsizlik bilan himoyalovchi texnologiya hisoblanadi.

Bu tizimda foydalanuvchi:

1. login va password kiritadi;
2. qo‘shimcha tasdiqlash kodini yuboradi.

Tasdiqlash:

- SMS code;
- email verification;
- authenticator applications orqali amalga oshiriladi.

Ikki faktorli autentifikatsiyaning afzalliklari

2FA:

- akkaunt buzilishining oldini oladi;
- foydalanuvchi xavfsizligini oshiradi;
- online platformalarni himoya qiladi.

Hatto parol o‘g‘irlangan holatda ham qo‘shimcha tasdiqlash tizimi akkaunt xavfsizligini saqlab qoladi.

O‘quv resurslarining ishonchliligini tekshirish

Internetdagi barcha educational resources ham ishonchli emas. Shu sababli online learning materialsni tanlashda manba sifatiga e’tibor berish zarur.

Ishonchli educational resources:

- rasmiy platformalarda joylashgan bo‘ladi;
- professional mutaxassislar tomonidan tayyorlanadi;
- xavfsiz internet protokollariga ega bo‘ladi.

Ishonchli platformalarni aniqlash usullari

Online educational platformsni tekshirishda quyidagilarga e’tibor beriladi:

HTTPS protokoli

Xavfsiz saytlar:

- https://
  prefiksi bilan boshlanadi.

Bu ma’lumotlar shifrlanishini anglatadi.

Platforma obro‘si

Foydalanuvchi:

- reviews;
- ratings;
- user feedback
  orqali platforma sifati haqida ma’lumot oladi.

Rasmiy educational websites

Ishonchli platformalar:

- Coursera;
- edX;
- British Council;
- Duolingo
  kabi xalqaro educational systems hisoblanadi.

Zararli fayllarni tekshirish

Noma’lum manbalardan:

- crack programs;
- suspicious files;
- unknown applications
  yuklab olinmasligi kerak.

Kiberetika tushunchasi

Cyber ethics — internet va raqamli muhitda madaniyatli, mas’uliyatli va xavfsiz xulq-atvor qoidalarini o‘rganuvchi yo‘nalish hisoblanadi.

Kiberetika:

- online communication culture;
- digital responsibility;
- ethical internet usage
  tamoyillariga asoslanadi.

Kiberetikaning asosiy qoidalari

Hurmatli online muloqot

Foydalanuvchilar:

- offensive language ishlatmasligi;
- cyberbullying bilan shug‘ullanmasligi;
- boshqa foydalanuvchilarga hurmat bilan munosabatda bo‘lishi kerak.

Mualliflik huquqiga rioya qilish

Internetdagi:

- articles;
- videos;
- presentations;
- educational materials
  muallif ruxsatisiz noqonuniy tarqatilmasligi kerak.

Maxfiylikni saqlash

Boshqa foydalanuvchilarning:

- personal data;
- photos;
- academic information
  ruxsatsiz tarqatilishi mumkin emas.

Raqamli mas’uliyat

Online platformalarda:

- yolg‘on ma’lumot tarqatmaslik;
- zararli havolalar yubormaslik;
- xavfsizlik qoidalariga amal qilish muhim hisoblanadi.

Online til o‘rganishda xavfsiz foydalanish qoidalari

Online learning jarayonida foydalanuvchilar:

- kuchli passwordlardan foydalanishlari;
- antivirus dasturlarini yangilab turishlari;
- public Wi-Fi tarmoqlarida ehtiyotkor bo‘lishlari;
- shubhali linklarni ochmasliklari
  zarur.

Shuningdek:

- online classes;
- educational forums;
- cloud storage systems
  bilan ishlashda maxfiy ma’lumotlarni ehtiyotkorlik bilan saqlash talab etiladi.

Raqamli muhitda xavfsiz til o‘rganishning ahamiyati

Bugungi kunda online language learning global ta’lim tizimining muhim qismiga aylandi. Shu sababli cybersecurity va cyber ethics bilimlari har bir foydalanuvchi uchun zarur kompetensiyalardan biri hisoblanadi.

Xavfsiz digital learning:

- foydalanuvchi ishonchini oshiradi;
- online education sifatini yaxshilaydi;
- ma’lumotlar xavfsizligini ta’minlaydi.

Shu sababli:

- kuchli parollar;
- two-factor authentication;
- trusted educational resources;
- cyber ethics
  tamoyillariga amal qilish zamonaviy online ta’limning muhim talabi hisoblanadi.

Nazariy savollar

1. Kiberetika tushunchasi nimani anglatadi?
2. Online communication culture deganda nima tushuniladi?
3. Digital responsibilityning asosiy mazmunini tushuntiring.
4. Ethical internet usage qanday tamoyillarga asoslanadi?
5. Hurmatli online muloqot qoidalarini izohlang.
6. Cyberbullying nima va uning salbiy oqibatlari qanday?
7. Mualliflik huquqiga rioya qilish nima uchun muhim?
8. Maxfiylikni saqlashning asosiy qoidalari nimalardan iborat?
9. Raqamli mas’uliyat tushunchasiga ta’rif bering.
10. Online ta’lim jarayonida kiberetika qoidalariga amal qilishning ahamiyatini tushuntiring.

Multiple Choice Questions

1. Cyber ethics nima?

A) Grafik dizayn turi
B) Internetdagi madaniyatli va xavfsiz xulq-atvor qoidalari
C) Video editing dasturi
D) Antivirus tizimi

2. Kiberetika nimaga asoslanadi?

A) Ethical internet usage
B) Printer management
C) Hardware repair
D) Audio recording

3. Hurmatli online muloqotda nima mumkin emas?

A) Respectful communication
B) Cyberbullying
C) Friendly discussion
D) Academic collaboration

4. Mualliflik huquqiga rioya qilish nimani anglatadi?

A) Boshqalarning materiallarini ruxsatsiz tarqatmaslik
B) Video montaj qilish
C) Antivirus o‘rnatish
D) Internet tezligini oshirish

5. Quyidagilardan qaysi biri personal data hisoblanadi?

A) Photos
B) Academic information
C) Personal data
D) Barchasi to‘g‘ri

6. Digital responsibility nimani talab qiladi?

A) Yolg‘on ma’lumot tarqatishni
B) Xavfsizlik qoidalariga amal qilishni
C) Cyberbullyingni
D) Shubhali link yuborishni

7. Offensive language nimaga zid hisoblanadi?

A) Online communication culturega
B) Video conferencingga
C) Cloud technologyga
D) Database systemga

8. Internetdagi educational materials qanday foydalanilishi kerak?

A) Noqonuniy tarqatilishi kerak
B) Muallif ruxsati bilan foydalanilishi kerak
C) Parolsiz yuklanishi kerak
D) Virus bilan tekshirilmasligi kerak

9. Maxfiylikni saqlash nimani anglatadi?

A) Boshqalarning ma’lumotlarini himoya qilishni
B) Video editingni
C) Grafik yaratishni
D) Audio recordingni

10. Kiberetika qoidalariga amal qilish nimani ta’minlaydi?

A) Xavfsiz va madaniyatli online muhitni
B) Virus tarqalishini
C) Internet tezligini pasaytirishni
D) Noto‘g‘ri ma’lumot tarqatishni

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

“Cyber ethics” mavzusida:

- respectful communication;
- digital responsibility;
- privacy protection
  haqida infographic yoki poster tayyorlang.

2-amaliy topshiriq

Internetdagi bir educational website’ni tahlil qiling va:

- mualliflik huquqi;
- xavfsizlik darajasi;
- foydalanuvchi maxfiyligi
  haqida xulosa yozing.

3-amaliy topshiriq

“Kiberetika qoidalari” mavzusida:

- cyberbullying;
- fake news;
- privacy protection;
- ethical internet usage
  bo‘yicha prezentatsiya tayyorlang va guruhda muhokama qiling.

SI orqali yozish, talaffuz, tarjima va til o‘rganish strategiyalarini o‘rganish

Sun’iy intellekt (Artificial Intelligence — AI) zamonaviy ta’lim tizimining eng innovatsion texnologiyalaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda AI technologies xorijiy tillarni o‘rganish jarayonida:

- writing skills;
- pronunciation practice;
- translation systems;
- language learning strategies
  rivojlantirishda keng qo‘llanilmoqda.

Sun’iy intellekt asosidagi platformalar:

- individual learning;
- adaptive education;
- smart assessment;
- interactive communication
  imkoniyatlarini yaratadi.

AI technologies yordamida talabalar:

- mustaqil til o‘rganish;
- real-time feedback olish;
- pronunciation correction;
- automated translation
  jarayonlarini samarali amalga oshirishlari mumkin.

Sun’iy intellekt tushunchasi

Sun’iy intellekt — inson tafakkuriga xos bo‘lgan:

- o‘rganish;
- tahlil qilish;
- muammo yechish;
- qaror qabul qilish
  jarayonlarini bajaruvchi texnologiyalar tizimidir.

AI systems:

- machine learning;
- natural language processing (NLP);
- speech recognition;
- neural networks
  asosida ishlaydi.

SI orqali yozish ko‘nikmalarini rivojlantirish

AI-based writing tools yozma nutqni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Ular:

- grammar correction;
- vocabulary suggestions;
- sentence structure analysis;
- academic writing support
  imkoniyatlarini beradi.

Talabalar:

- essays;
- reports;
- emails;
- academic texts
  yozishda AI writing assistantsdan foydalanishlari mumkin.

Grammar correction systems

AI grammar tools:

- grammatical mistakesni aniqlaydi;
- sentence structure’ni tekshiradi;
- writing qualityni yaxshilaydi.

Mashhur writing assistants:

- Grammarly;
- QuillBot;
- ChatGPT;
- Google Gemini.

Bu tizimlar:

- punctuation;
- spelling;

- academic style
  bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Academic writingda AI imkoniyatlari

Sun’iy intellekt:

- academic vocabulary;
- formal writing style;
- paraphrasing;
- summarizing
  jarayonlarida yordam beradi.

Talabalar:

- research papers;
- course works;
- presentations
  tayyorlashda AI technologiesdan foydalanadilar.

SI orqali talaffuzni o‘rganish

Pronunciation learning xorijiy til o‘rganishning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

AI pronunciation systems:

- speech recognition;
- voice analysis;
- pronunciation correction
  asosida ishlaydi.

Talabalar:

- native speaker pronunciation;
- intonation;
- stress patterns
  bilan ishlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

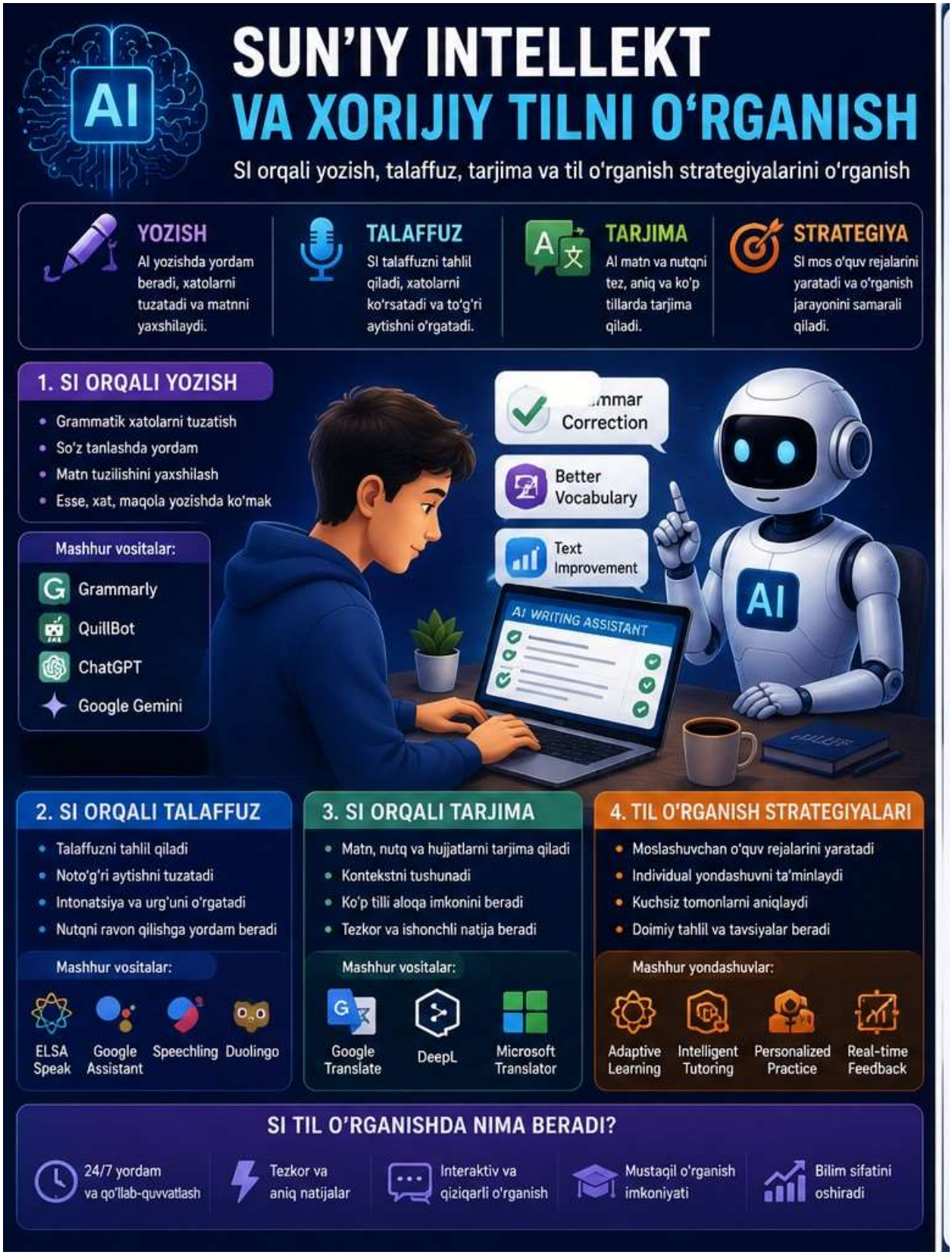
Speech recognition technologies

Speech recognition systems:

- foydalanuvchi nutqini tahlil qiladi;
- noto‘g‘ri talaffuzni aniqlaydi;
- correct pronunciation variantini tavsiya qiladi.

Mashhur pronunciation platforms:

- Elsa Speak;
- Google Assistant;
- Duolingo;
- Speechling.

Talaffuzni rivojlantirishning afzalliklari

AI pronunciation tools:

- speaking fluency;
- listening comprehension;
- communicative competence

rivojlanishiga yordam beradi.

Talabalar:

- mustaqil practice;
- real-time correction;
- personalized feedback

olish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

SI orqali tarjima tizimlari

Artificial Intelligence translation systems zamonaviy language technologiesning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

AI translation tools:

- matnlarni avtomatik tarjima qiladi;
- kontekstni tahlil qiladi;
- ko‘p tilli kommunikatsiyani qo‘llab-quvvatlaydi.

Machine translation technologies

Machine translation:

- neural machine translation;
- deep learning;
- NLP technologies

asosida ishlaydi.

Mashhur translation platforms:

- Google Translate;
- DeepL;
- Microsoft Translator.

Bu tizimlar:

- text translation;
- speech translation;
- image translation

imkoniyatlariga ega.

Tarjima tizimlarining afzalliklari

AI translators:

- tezkor tarjima;
- multilingual communication;
- vocabulary support

imkoniyatini beradi.

Xorijiy til o‘rganishda:

- unknown words;
- complex texts;
- authentic materials

bilan ishlash osonlashadi.

Til o‘rganish strategiyalari

Language learning strategies — tilni samarali o‘rganishga yordam beruvchi metod va texnologiyalar tizimidir.

AI systems:

- adaptive learning;
- personalized education;
- intelligent tutoring

imkoniyatlarini taqdim etadi.

Adaptive learning technologies

Adaptive learning systems:

- foydalanuvchi bilim darajasini tahlil qiladi;
- individual learning path yaratadi;
- personalized exercises taqdim etadi.

Bu:

- learning efficiency;
- student motivation;
- independent learning
  rivojlanishiga yordam beradi.

Personalized learning

AI technologies:

- individual feedback;
- customized materials;
- smart recommendations
  taqdim etadi.

Har bir foydalanuvchi:

- o‘z darajasi;
- qiziqishi;
- learning speed
  asosida ta’lim oladi.

Intelligent tutoring systems

Intelligent tutoring systems virtual teacher funksiyasini bajaradi.

Ular:

- learning progressni kuzatadi;
- weak pointsni aniqlaydi;
- automatic recommendations beradi.

Bu texnologiyalar:

- self-learning;
- lifelong learning;
- digital education
  tamoyillarini rivojlantiradi.

SI texnologiyalarining xorijiy tillarni o‘rganishdagi afzalliklari

Artificial Intelligence:

- 24/7 learning support;
- instant feedback;
- interactive communication;
- multimedia integration
  imkoniyatlarini yaratadi.

Talabalar:

- istalgan joyda;
- istalgan vaqtda
  til o‘rganish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Sun’iy intellekt va ta’limning kelajagi

Bugungi kunda AI technologies:

- smart education;
- digital pedagogy;
- virtual learning
  jarayonlarini tubdan o‘zgartirmoqda.

Xorijiy tillarni o‘rganishda sun’iy intellekt:

- writing improvement;
- pronunciation correction;
- automated translation;
- personalized learning
  jarayonlarini samarali tashkil etadi.

Shu sababli AI-based language learning technologies zamonaviy ta’lim tizimining istiqbolli va innovatsion yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Nazariy savollar

1. Sun’iy intellekt (SI) tushunchasi nimani anglatadi?
2. AI technologies xorijiy tillarni o‘rganishda qanday imkoniyatlar yaratadi?
3. SI orqali writing skills qanday rivojlantiriladi?
4. Grammar correction systems qanday ishlaydi?
5. Speech recognition technologies nima uchun qo‘llaniladi?
6. AI pronunciation toolsning afzalliklari nimalardan iborat?
7. Machine translation technologies qanday ishlaydi?
8. Adaptive learning systems tushunchasini izohlang.
9. Intelligent tutoring systems qanday vazifalarni bajaradi?

10. Sun’iy intellekt asosidagi til o‘rganish tizimlarining zamonaviy ta’limdagi o‘rnini tushuntiring.

Multiple Choice Questions

1. Artificial Intelligence (AI) nima?
A) Grafik muharrir
B) Inson tafakkuriga o‘xshash texnologiyalar tizimi
C) Audio player
D) Antivirus dasturi

2. AI writing tools nima uchun ishlatiladi?
A) Video montaj qilish uchun
B) Grammar correction va writing support uchun
C) Printer boshqarish uchun
D) Antivirus tekshirish uchun

3. Quyidagilardan qaysi biri AI writing assistant hisoblanadi?
A) Grammarly
B) Zoom
C) Telegram
D) Canva

4. Speech recognition systems nima qiladi?
A) Grafik yaratadi
B) Nutqni tahlil qiladi
C) Printer sozlaydi
D) Video yozadi

5. Elsa Speak qanday platforma hisoblanadi?
A) Pronunciation learning tool
B) Graphic editor
C) Online store
D) Database system

6. Machine translation technologies nimaga asoslanadi?
A) Neural machine translation
B) Video streaming
C) Audio recording
D) Firewall system

7. Google Translate qanday imkoniyatga ega?
A) Faqat audio yozadi
B) Text translation va speech translation
C) Grafik dizayn yaratadi
D) Antivirus o‘rnatadi

8. Adaptive learning systems nima qiladi?
A) Foydalanuvchi bilim darajasini tahlil qiladi
B) Faqat video ko‘rsatadi
C) Printer boshqaradi
D) Audio montaj qiladi

9. Intelligent tutoring systems qanday vazifani bajaradi?

A) Virtual teacher funksiyasini
B) Grafik muharrir vazifasini
C) Antivirus tizimi vazifasini
D) Browser vazifasini

10. AI-based language learning technologies nimani rivojlantiradi?

A) Personalized learning
B) Hardware repair
C) Video editing
D) Printer management

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Grammarly yoki ChatGPT yordamida:

- English essay;
- academic paragraph

  yozing va grammar correction natijalarini tahlil qiling.

2-amaliy topshiriq

Google Translate yoki DeepL platformasi orqali:

- inglizcha matnni tarjima qiling;
- tarjima sifatini original matn bilan taqqoslang;
- AI translationning afzallik va kamchiliklarini yozing.

3-amaliy topshiriq

Elsa Speak yoki Duolingo platformasidan foydalanib:

- pronunciation practice;
- speaking exercises

  bajaring va o‘z talaffuzingizdagi xatolar hamda rivojlanish natijalari haqida hisobot tayyorlang.

ChatGPT yordamida insholar yozish, xatolarni tahlil qilish va til o‘rganishda sun’iy intellektning o‘rni

Zamonaviy raqamli texnologiyalar rivojlanishi natijasida sun’iy intellekt (Artificial Intelligence — AI) ta’lim tizimining muhim tarkibiy qismiga aylandi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘rganishda AI-based educational tools:

- writing practice;
- grammar correction;
- vocabulary development;
- interactive learning

jarayonlarini samarali tashkil etishda keng qo‘llanilmoqda.

Bugungi kunda ChatGPT kabi intelligent language systems talabalar uchun:

- virtual assistant;
- writing tutor;
- language practice partner

vazifasini bajarmoqda.

ChatGPT yordamida:

- insholar yozish;
- matnlarni tahlil qilish;
- grammatical mistakesni aniqlash;
- vocabularyni boyitish

imkoniyati yaratiladi.

ChatGPT tushunchasi

ChatGPT — sun’iy intellekt asosida ishlovchi conversational AI platformasi hisoblanadi. Ushbu tizim:

- natural language processing (NLP);
- machine learning;
- neural network technologies

asosida faoliyat yuritadi.

ChatGPT:

- savollarga javob beradi;
- matn yaratadi;
- grammar correction qiladi;
- translation va explanation
  imkoniyatlarini taqdim etadi.

Xorijiy tillarni o‘rganishda ChatGPT:

- interactive communication;
- writing support;
- personalized learning
  uchun samarali vosita hisoblanadi.

ChatGPT yordamida insholar yozish

Essay writing xorijiy til o‘rganishning muhim ko‘nikmalaridan biri hisoblanadi. Talabalar ko‘pincha:

- grammar;
- vocabulary;
- sentence structure;
- academic style
  bilan bog‘liq qiyinchiliklarga duch keladilar.

ChatGPT writing assistant sifatida:

- essay ideas;
- topic sentences;
- paragraph organization;
- academic vocabulary
  bo‘yicha yordam beradi.

Insho yozish bosqichlari

ChatGPT yordamida essay writing bir necha bosqichda amalga oshiriladi.

1-bosqich. Mavzuni tanlash

Talaba:

- education;
- technology;
- environment;
- culture
  kabi mavzularni tanlaydi.

ChatGPT:

- topic suggestions;
- brainstorming ideas

taqdim etadi.

2-bosqich. Reja tuzish

Essay structure odatda:

- introduction;
- body paragraphs;
- conclusion

qismlaridan iborat bo‘ladi.

ChatGPT:

- outline creation;
- paragraph planning

jarayonida yordam beradi.

3-bosqich. Matn yozish

Talaba:

- paragraph writing;
- sentence building;
- idea development

ustida ishlaydi.

AI system:

- grammar suggestions;
- vocabulary improvements;
- academic expressions

taklif qiladi.

4-bosqich. Tahrirlash va tekshirish

Essay writing tugagach:

- grammar;
- spelling;
- punctuation;
- coherence

tekshiriladi.

ChatGPT:

- xatolarni ko‘rsatadi;
- corrected version taklif qiladi;
- writing qualityni yaxshilaydi.

Grammar va xatolarni tahlil qilish

ChatGPT grammar correction systems asosida ishlaydi. Tizim:

- grammatical mistakes;
- sentence errors;
- word usage problems
  aniqlaydi.

Masalan:

- tense errors;
- article mistakes;
- punctuation problems
  avtomatik tarzda tekshiriladi.

Xatolarni tushuntirish imkoniyati

ChatGPTning muhim afzalliklaridan biri — faqat xatoni tuzatish emas, balki uni tushuntirib berish imkoniyatidir.

Talaba:

- nima uchun xato yuzaga kelganini;
- qanday grammatik qoida ishlatilishini o‘rganadi.

Bu esa:

- conscious learning;
- grammar awareness rivojlanishiga yordam beradi.

Vocabularyni rivojlantirish

AI writing tools:

- synonym suggestions;
- academic vocabulary;
- collocations taklif qiladi.

Talabalar:

- repetitive wordsni kamaytirish;
- formal expressions ishlatish;
- advanced vocabulary qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Academic writingda ChatGPTning o‘rni

Academic writing:

- formal language;
- logical structure;
- coherence talab qiladi.

ChatGPT:

- academic essay writing;
- report preparation;
- summarizing;
- paraphrasing jarayonlarida yordam beradi.

Shuningdek:

- citation style;
- formal transitions;
- argumentative writing
  bo‘yicha tavsiyalar ham beradi.

Interactive yozma mashg‘ulotlar

ChatGPT yordamida interactive writing activities tashkil etish mumkin.

Masalan:

- dialogue writing;
- story creation;
- email writing;
- opinion essays
  mashqlari bajariladi.

Bu:

- creative thinking;
- communicative writing;
- language fluency
  rivojlanishiga yordam beradi.

ChatGPT orqali mustaqil learning

ChatGPT:

- 24/7 learning support;
- instant feedback;
- personalized assistance
  imkoniyatini beradi.

Talabalar:

- istalgan vaqtda;
- istalgan joyda
  yozma mashqlarni bajarishlari mumkin.

Bu esa:

- autonomous learning;
- self-study skills
  rivojlanishiga xizmat qiladi.

ChatGPTning afzalliklari

ChatGPTning xorijiy til o‘rganishdagi asosiy afzalliklari:

- tezkor javob;
- real-time correction;
- personalized learning;
- interactive communication;
- vocabulary enrichment.

AI assistant:

- talabaning individual ehtiyojiga moslashadi;
- learning speedni hisobga oladi;
- writing confidenceni oshiradi.

ChatGPTdan foydalanishda ehtiyot choralar

Sun’iy intellektdan foydalanishda akademik halollik muhim hisoblanadi.

Talabalar:

- AI-generated textni to‘liq ko‘chirib olmasligi;
- mustaqil fikrlashni rivojlantirishi;
- AI’dan yordamchi vosita sifatida foydalanishi kerak.

Shuningdek:

- personal data protection;
- reliable information checking qoidalariga ham amal qilish zarur.

Til o‘rganishda sun’iy intellektning zamonaviy o‘rni

Bugungi kunda AI technologies:

- digital pedagogy;
- smart education;
- adaptive learning jarayonlarini rivojlantirmoqda.

ChatGPT va boshqa AI systems:

- writing improvement;
- grammar correction;
- interactive language practice;
- academic support uchun samarali vosita hisoblanadi.

Shu sababli sun’iy intellekt asosidagi educational technologies xorijiy tillarni o‘rganishning zamonaviy va istiqbolli yo‘nalishlaridan biri sifatida keng rivojlanmoqda.

Nazariy savollar

1. ChatGPT nima va u qanday texnologiyalar asosida ishlaydi?
2. ChatGPT xorijiy tillarni o‘rganishda qanday imkoniyatlar yaratadi?
3. Essay writing jarayonida ChatGPT qanday yordam beradi?
4. Insho yozishning asosiy bosqichlarini tushuntiring.
5. Grammar correction systems qanday ishlaydi?
6. ChatGPT orqali vocabularyni rivojlantirish usullarini izohlang.
7. Academic writingda ChatGPTning o‘rni nimadan iborat?
8. Interactive writing activities deganda nima tushuniladi?
9. ChatGPT orqali mustaqil learning qanday tashkil etiladi?
10. Sun’iy intellektdan foydalanishda akademik halollik nima uchun muhim?

Multiple Choice Questions

1. ChatGPT qanday platforma hisoblanadi?

A) Grafik muharrir
B) Conversational AI platform
C) Antivirus dasturi
D) Video editor

2. ChatGPT qaysi texnologiyaga asoslanadi?

A) Natural Language Processing
B) Printer system
C) Video streaming
D) Graphic design

3. Essay writing jarayonida ChatGPT nima qiladi?

A) Faqat audio yozadi
B) Essay ideas va grammar suggestions beradi
C) Antivirus tekshiradi
D) Printer boshqaradi

4. Essay structure qaysi qismlardan iborat?

A) Introduction, body, conclusion
B) Audio, video, image
C) Username, password, login
D) Browser, firewall, database

5. Grammar correction systems nima qiladi?

A) Video montaj qiladi
B) Grammatical mistakesni aniqlaydi
C) Grafik yaratadi
D) Internet tezligini oshiradi

6. ChatGPT vocabulary development uchun nima taklif qiladi?

A) Synonym suggestions
B) Antivirus systems
C) Graphic tools
D) Video effects

7. Academic writingda ChatGPT qanday yordam beradi?

A) Report preparation va paraphrasing
B) Hardware repair
C) Audio recording
D) Animation creation

8. Interactive writing activitiesga qaysi biri kiradi?

A) Dialogue writing
B) Printer management
C) Virus scanning
D) Database repair

9. ChatGPTning asosiy afzalliklaridan biri qaysi?

A) Instant feedback
B) Video editing
C) Hardware installation
D) Graphic printing

10. AI-generated textdan foydalanishda nima muhim?

A) Akademik halollik
B) Video streaming
C) Graphic effects
D) Printer setup

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

ChatGPT yordamida “Technology in Education” mavzusida:

- introduction;
- body paragraph;
- conclusion
  qismlaridan iborat insho yozing.

2-amaliy topshiriq

Ingliz tilida yozilgan kichik matnni ChatGPT orqali:

- grammar;
- spelling;
- punctuation
  bo‘yicha tekshirtiring va xatolar tahlilini yozing.

3-amaliy topshiriq

ChatGPT yordamida:

- dialogue writing;
- email writing;
- opinion essay
  mashqlarini bajaring va AI feedback asosida matnni takomillashtiring.

ChatGPT yordamida real muloqotni stimulyatsiya qilish, talaffuz va so‘z boyligini oshirish

Zamonaviy sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi xorijiy tillarni o‘rganish jarayonida yangi pedagogik imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, ChatGPT kabi sun’iy intellektga asoslangan muloqot tizimlari til o‘rganishning interaktiv va amaliy shakllarini samarali tashkil etishda muhim vosita sifatida qo‘llanilmoqda. Ushbu texnologiyalar:

- real muloqot mashqlari;
- talaffuzni rivojlantirish;
- so‘z boyligini oshirish;
- interaktiv til o‘rganish

jarayonlarini yanada samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

ChatGPT foydalanuvchi bilan tabiiy va erkin muloqot olib borishi sababli talabalar:

- og‘zaki nutq mashqlari;
- dialog tuzish;
- savol-javob faoliyatlari;
- kundalik muloqot

ko‘nikmalarini muntazam rivojlantirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bunday interaktiv yondashuv talabalarning kommunikativ faolligini oshiradi, erkin fikr bildirish ko‘nikmalarini shakllantiradi hamda til o‘rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali tusga olib chiqadi.

Natijada xorijiy tilni o‘rganish:

- interaktiv;
- amaliy;
- individual yondashuvga asoslangan;
- zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan boyitilgan

ta’lim jarayoniga aylanadi.

ChatGPT orqali real muloqotni stimulyatsiya qilish

Real muloqot xorijiy tillarni o‘rganish jarayonining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. An’anaviy ta’lim jarayonida talabalar ko‘pincha:

- gapirishdagi qo‘rquv;
- muloqot amaliyotining yetarli emasligi;
- so‘z boyligining cheklanganligi

kabi muammolarga duch keladilar. Bunday holatlar o‘quvchilarning erkin muloqot qilishiga va o‘z fikrini chet tilida ifodalashiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

ChatGPT esa virtual suhbatdosh sifatida:

- erkin suhbatlashish;
- savol-javob qilish;
- turli mavzularda muloqot olib borish

imkoniyatini yaratadi. Ushbu texnologiya yordamida talabalar real hayotga yaqin bo‘lgan kommunikativ vaziyatlarda faol ishtirok etishlari mumkin.

Talabalar:

- ta’lim;
- sayohat;
- madaniyat;
- texnologiya;
- kundalik hayot

kabi mavzularda sun’iy intellekt bilan suhbat qurish orqali og‘zaki nutq ko‘nikmalarini rivojlantiradilar, yangi so‘z va iboralarni amaliyotda qo‘llashni o‘rganadilar hamda erkin muloqot qilish tajribasini hosil qiladilar.

Dialog yaratish imkoniyatlari

ChatGPT yordamida turli interaktiv kommunikativ mashqlarni tashkil etish mumkin. Xususan:

- rolli o‘yinlar;
- intervyu mashqlari;
- vaziyatli dialoglar;
- muloqotga asoslangan topshiriqlar

xorijiy tilni amaliy o‘rganishda samarali vosita hisoblanadi. Sun’iy intellekt asosidagi bunday mashqlar talabalarni real hayotga yaqin bo‘lgan kommunikativ vaziyatlarga tayyorlaydi hamda ularning og‘zaki nutq faolligini oshiradi.

Masalan:

- aeroportdagi suhbat;
- restorandagi muloqot;
- ishga qabul intervyusi;
- xarid jarayonidagi suhbat

kabi kundalik hayotda uchraydigan vaziyatlar modellashtiriladi. Bu esa talabalarga real kommunikativ muhitda qanday muloqot qilishni o‘rganish imkonini beradi.

Natijada:

- kommunikativ kompetensiya;
- nutq ravonligi;
- o‘ziga bo‘lgan ishonch

rivojlanadi hamda talabalar chet tilida erkin va faol muloqot olib borish ko‘nikmalarini shakllantiradilar.

Interactive communicationning afzalliklari

Interaktiv muloqot zamonaviy xorijiy til ta’limining muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Sun’iy intellekt asosidagi muloqot tizimlari:

- tezkor javob qaytarish;
- uzluksiz muloqotni davom ettirish;
- individual yondashuv asosida suhbat olib borish

imkoniyatlariga ega. Shu sababli ChatGPT kabi platformalar talabalar uchun samarali virtual suhbatdosh vazifasini bajaradi.

Bunday interaktiv muhitda talabalar:

- xato qilishdan qo‘rqmasdan;
- erkin fikr bildirib;
- ko‘proq og‘zaki nutq mashqlarini bajarish

imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Natijada o‘quvchilar o‘z fikrlarini chet tilida erkin ifodalashga odatlanadilar hamda kommunikativ faolliklari ortadi.

Interaktiv muloqotga asoslangan yondashuv:

- o‘quv motivatsiyasini oshiradi;
- mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantiradi;
- dars jarayonidagi faol ishtirokni kuchaytiradi.

Shuningdek, bunday texnologiyalar talabalarni doimiy amaliyotga jalb etishi sababli til o‘rganish jarayoni yanada samarali, qiziqarli va o‘quvchi markazli shaklga ega bo‘ladi.

ChatGPT yordamida talaffuzni rivojlantirish

Talaffuz xorijiy tilni o‘rganish jarayonining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. To‘g‘ri talaffuz:

- nutqning ravon va aniq bo‘lishi;
- tinglab tushunish ko‘nikmasining rivojlanishi;
- samarali muloqotni amalga oshirish

uchun muhim ahamiyatga ega. Talaffuzdagi xatolar ayrim hollarda fikrning noto‘g‘ri tushunilishiga yoki kommunikativ qiyinchiliklarning yuzaga kelishiga sabab bo‘lishi mumkin. Shu sababli xorijiy til ta’limida fonetik ko‘nikmalarni rivojlantirishga alohida e’tibor qaratiladi.

ChatGPT nutqqa asoslangan dasturlar bilan integratsiya qilingan holda:

- talaffuz mashqlari;
- intonatsiya ustida ishlash;
- og‘zaki nutq mashqlarini bajarish

uchun samarali vosita sifatida qo‘llaniladi. Talabalar sun’iy intellekt yordamida so‘z va gaplarning to‘g‘ri talaffuzini mashq qiladilar, nutq ohangi hamda urg‘u qo‘llanishini o‘rganadilar.

Bunday interaktiv yondashuv:

- og‘zaki nutq ravonligini oshiradi;
- talaffuzdagi xatolarni kamaytiradi;
- tinglab tushunish ko‘nikmalarini rivojlantiradi;
- talabaning o‘ziga bo‘lgan ishonchini kuchaytiradi.

Natijada o‘quvchilar xorijiy tilda tabiiy va erkin muloqot olib borish ko‘nikmalarini bosqichma-bosqich shakllantiradilar.

Talaffuz ustida ishlash usullari

Talabalar sun’iy intellekt asosida yaratilgan turli interaktiv mashqlar orqali talaffuz ko‘nikmalarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Xususan:

- sun’iy intellekt tomonidan yaratilgan dialoglar;
- matn o‘qish mashqlari;
- takrorlash asosidagi og‘zaki nutq mashqlari

yordamida talaffuz ustida muntazam ishlanadi. Bunday mashqlar talabalarning so‘zlarni to‘g‘ri aytishi, nutq ravonligini shakllantirishi hamda fonetik ko‘nikmalarini mustahkamlashiga yordam beradi.

ChatGPT esa:

- to‘g‘ri talaffuz namunalari;
- fonetik tushuntirishlar;
- urg‘u va ohang qo‘llanilishi

bo‘yicha tavsiyalar beradi. Shu orqali talabalar so‘z va gaplarning to‘g‘ri talaffuzini o‘rganadilar, nutqdagi urg‘u hamda intonatsiya xususiyatlarini amaliy mashqlar orqali mustahkamlaydilar.

Natijada:

- talaffuz aniqligi;
- tinglab tushunish ko‘nikmalari;
- og‘zaki nutq ravonligi

bosqichma-bosqich rivojlanadi hamda talabalar xorijiy tilda erkin va tabiiy muloqot olib borish malakasini egallaydilar.

Intonatsiya va nutq ravonligini rivojlantirish

Sun’iy intellekt texnologiyalari yordamida xorijiy tilning fonetik xususiyatlarini yanada samarali o‘rganish imkoniyati yaratiladi. Xususan:

- gapdagi urg‘u;
- nutq ohangi;

- tabiiy nutq ritmi

kabi muhim fonetik elementlar interaktiv mashqlar orqali o‘zlashtiriladi. Bunday yondashuv talabaga nafaqat alohida so‘zlarni to‘g‘ri talaffuz qilishni, balki gaplarni tabiiy ohangda ifodalashni ham o‘rgatadi.

ChatGPT va boshqa sun’iy intellekt tizimlari yordamida talabalar:

- nutqdagi urg‘ularni to‘g‘ri qo‘llash;
- gap ohangini saqlash;
- tabiiy nutq tezligini shakllantirish

ustida muntazam mashq qiladilar. Bu esa ularning og‘zaki nutq faoliyatini yanada rivojlantiradi.

Natijada:

- ravon nutq;
- tabiiy muloqot;
- talaffuzdagi ishonchlilik

ko‘nikmalari shakllanadi hamda talabalar xorijiy tilda erkin va tabiiy tarzda muloqot olib borish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

ChatGPT orqali so‘z boyligini oshirish

So‘z boyligini rivojlantirish xorijiy tilni o‘rganish jarayonining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Yetarli lug‘at zaxirasiga ega bo‘lish o‘quvchilarning:

- og‘zaki nutq;
- yozma muloqot;
- tinglab tushunish;
- matnni anglash

ko‘nikmalarini samarali rivojlantirishga yordam beradi. Shu sababli zamonaviy til ta’limida vocabulary development masalasiga alohida e’tibor qaratilmoqda.

ChatGPT yangi leksik birliklarni o‘rganishda samarali raqamli vosita sifatida qo‘llaniladi. Platforma yordamida:

- yangi so‘zlar;
- sinonimlar;
- barqaror so‘z birikmalari;
- iboraviy ifodalar

o‘rgatiladi hamda ularning amaliy qo‘llanilishi tushuntiriladi. Sun’iy intellekt asosidagi bunday yondashuv talabaga yangi vocabularyni nafaqat yodlash, balki uni real kommunikativ vaziyatlarda qo‘llash imkoniyatini ham beradi.

Talabalar:

- mavzuga oid so‘zlar ro‘yxati;
- kontekst asosidagi misollar;
- so‘z qo‘llashga oid mashqlar

orqali yangi leksik birliklarni o‘zlashtiradilar. Kontekst asosida o‘rganish usuli so‘zlarning ma’nosini chuqurroq anglashga, ularni nutqda to‘g‘ri qo‘llashga hamda faol lug‘at boyligini rivojlantirishga yordam beradi.

Natijada o‘quvchilarning:

- so‘z boyligi;
- nutq ravonligi;
- muloqot qilish ko‘nikmalari;
- yozma va og‘zaki ifoda imkoniyatlari

yanada rivojlanadi hamda ular xorijiy tilda erkin va samarali muloqot olib borish malakasiga ega bo‘ladilar.

Kontekst asosida so‘z o‘rganish

Sun’iy intellekt tizimlari yangi so‘z va iboralarni o‘rgatishda zamonaviy hamda interaktiv yondashuvni qo‘llaydi. Xususan, yangi vocabulary:

- gaplar tarkibidagi misollar;
- qisqa dialoglar;
- kommunikativ vaziyatlar

orqali tushuntiriladi. Bunday usul o‘quvchilarga yangi so‘zlarning ma’nosini real nutq jarayonida anglash imkonini beradi hamda ularni amaliy qo‘llash ko‘nikmasini shakllantiradi.

Kontekst asosida o‘qitish orqali talabalar so‘zlarni alohida yodlash bilan cheklanib qolmay, ularning qanday vaziyatlarda ishlatilishini ham o‘rganadilar. Masalan, kundalik suhbatlar, savol-javob mashqlari yoki mavzuli dialoglar orqali yangi leksik birliklarning tabiiy qo‘llanilishi namoyish etiladi.

Mazkur yondashuv:

- so‘zlarni eslab qolishni osonlashtiradi;
- faol lug‘at boyligini rivojlantiradi;

- so‘zlarning amaliy qo‘llanilishini kuchaytiradi.

Natijada talabalar yangi vocabularyni tezroq o‘zlashtiradilar, uni og‘zaki va yozma nutqda erkin qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladilar hamda kommunikativ kompetensiyalari yanada rivojlanadi.

Academic va kundalik vocabulary

ChatGPT xorijiy til o‘rganish jarayonida turli uslub va vaziyatlarga mos leksik birliklarni o‘rgatishda samarali vosita hisoblanadi. Platforma yordamida:

- akademik uslubga oid ifodalar;
- rasmiy nutqda qo‘llaniladigan so‘zlar;
- kundalik muloqotda ishlatiladigan iboralar

asosida turli mashq va topshiriqlar yaratiladi. Bu esa talabalarning turli kommunikativ vaziyatlarda mos til birliklaridan foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

ChatGPT tomonidan taqdim etilgan mashqlar orqali talabalar:

- insholar yozish;
- taqdimotlar tayyorlash;
- og‘zaki muloqot olib borish

uchun zarur bo‘lgan vocabularyni bosqichma-bosqich o‘zlashtiradilar. Ayniqsa, akademik va rasmiy uslubdagi so‘z birikmalarini o‘rganish talabalarning yozma nutq savodxonligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, kundalik suhbatlarda qo‘llaniladigan iboralarni amaliy mashqlar orqali o‘rganish o‘quvchilarning tabiiy va erkin muloqot olib borish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Natijada talabalar turli kommunikativ vaziyatlarda mos vocabularydan to‘g‘ri va samarali foydalanish malakasiga ega bo‘ladilar.

ChatGPTning til o‘rganishdagi pedagogik ahamiyati

Sun’iy intellekt asosidagi kommunikativ texnologiyalar zamonaviy ta’limning ilg‘or pedagogik tamoyillariga asoslanadi. Xususan, bunday tizimlar:

- moslashuvchan ta’lim;
- individual yondashuvga asoslangan o‘qitish;
- interaktiv pedagogika

tamoyillarini qo‘llab-quvvatlaydi. Shu sababli AI texnologiyalari har bir o‘quvchining ehtiyojiga mos ravishda ta’lim jarayonini tashkil etish imkoniyatini yaratadi.

ChatGPT foydalanuvchi bilan muloqotni:

- o‘quvchining o‘rganish tezligi;
- qiziqishlari;
- til bilish darajasi

asosida moslashtiradi. Natijada har bir talaba o‘z imkoniyati va ehtiyojidan kelib chiqib individual tarzda ta’lim oladi. Bu esa o‘quv jarayonining samaradorligini yanada oshiradi.

Bunday interaktiv va moslashuvchan yondashuv:

- talabalarning darsdagi faolligini oshiradi;
- kommunikativ mashqlarda faol ishtirok etishga undaydi;
- ta’lim samaradorligini kuchaytiradi.

Shuningdek, individual yondashuv asosidagi muloqot talabalarning o‘ziga bo‘lgan ishonchini mustahkamlaydi hamda xorijiy tilda erkin va samarali muloqot olib borish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Mustaqil learningni rivojlantirish

ChatGPT foydalanuvchilarga doimiy va qulay ta’lim olish imkoniyatini yaratadi. Platforma:

- sutka davomida ta’limiy yordam ko‘rsatish;
- mustaqil mashq bajarish imkoniyatini yaratish;
- tezkor fikr-mulohaza bildirish

kabi imkoniyatlarga ega. Shu sababli talabalar o‘z bilimlarini istalgan paytda mustahkamlashlari va til ko‘nikmalarini muntazam rivojlantirishlari mumkin.

ChatGPT yordamida o‘quvchilar:

- istalgan vaqtda;
- istalgan joyda

xorijiy til mashqlarini bajarish, savol-javob qilish, yangi mavzularni o‘rganish hamda og‘zaki va yozma nutq ustida ishlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu esa ta’lim jarayonini vaqt va joy bilan cheklanmagan holda tashkil etishga yordam beradi.

Bunday zamonaviy yondashuv:

- mustaqil ta’lim olish ko‘nikmalarini rivojlantiradi;
- uzluksiz o‘rganish jarayonini qo‘llab-quvvatlaydi;
- shaxsiy rivojlanishga xizmat qiladi.

Natijada talabalar o‘z bilimlarini mustaqil ravishda boshqarish, yangi ma’lumotlarni izlash hamda xorijiy tilni muntazam ravishda takomillashtirib borish malakasini shakllantiradilar.

ChatGPTdan foydalanishda ehtiyot choralar

Sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda akademik va axborot xavfsizligi bilan bog‘liq muhim qoidalarga rioya qilish zarur hisoblanadi. Xususan:

- akademik halollik;
- tanqidiy fikrlash;
- ma’lumotlarning ishonchliligini tekshirish

sun’iy intellektdan samarali va to‘g‘ri foydalanishning asosiy tamoyillari hisoblanadi. AI texnologiyalari o‘quv jarayonida katta yordam bersa-da, ulardan ongli va mas’uliyatli foydalanish talab etiladi.

Talabalar:

- sun’iy intellekt tomonidan yaratilgan javoblarni tekshirishlari;
- mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishlari;
- ChatGPTdan yordamchi ta’lim vositasi sifatida foydalanishlari

zarur. Chunki tayyor ma’lumotlarni to‘liq ko‘chirib olish o‘quvchining ijodiy va analitik fikrlash faoliyatini cheklashi mumkin. Shu sababli sun’iy intellektdan foydalanishda mustaqil tahlil va shaxsiy yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi.

Bundan tashqari:

- shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish;
- internetdan xavfsiz foydalanish

qoidalariga amal qilish ham zarur hisoblanadi. Foydalanuvchilar internet muhitida shaxsiy ma’lumotlarni ehtiyotkorlik bilan saqlashlari, noma’lum manbalarga ishonmasliklari hamda axborot xavfsizligi qoidalariga rioya qilishlari kerak.

Natijada sun’iy intellekt texnologiyalaridan to‘g‘ri va xavfsiz foydalanish:

- ta’lim samaradorligini oshiradi;
- mustaqil o‘rganish ko‘nikmalarini rivojlantiradi;
- raqamli madaniyat va mas’uliyatni shakllantiradi.

ChatGPT va zamonaviy til ta’limi

Bugungi kunda sun’iy intellektga asoslangan muloqot texnologiyalari zamonaviy ta’lim tizimining muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Ayniqsa:

- raqamli ta’lim;
- aqlli o‘qitish tizimlari;
- kommunikativ til o‘qitish metodlari

rivojlanishida conversational AI technologies muhim o‘rin egallamoqda. Ushbu texnologiyalar ta’lim jarayonini yanada interaktiv, moslashuvchan va o‘quvchi markazli shaklda tashkil etish imkoniyatini yaratadi.

ChatGPT xorijiy tillarni o‘rganishda:

- real muloqot mashqlari;
- talaffuz ustida ishlash;
- so‘z boyligini oshirish;
- interaktiv og‘zaki nutq faoliyatlarini tashkil etish

uchun samarali platforma sifatida qo‘llanilmoqda. Sun’iy intellekt asosidagi bunday tizimlar talabalarni doimiy kommunikativ faoliyatga jalb qiladi hamda ularning og‘zaki va yozma nutq ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Shuningdek, ChatGPT yordamida talabalar:

- mustaqil mashq bajarish;
- tezkor fikr-mulohaza olish;

- individual ta’lim olish;
- real hayotiy vaziyatlarga mos dialoglar yaratish

imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu esa xorijiy til o‘rganish jarayonining samaradorligini oshiradi va o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi.

Shu sababli ChatGPT hamda boshqa sun’iy intellekt asosidagi kommunikativ tizimlar xorijiy tillarni o‘qitishning innovatsion va istiqbolli texnologiyalaridan biri sifatida keng rivojlanib bormoqda.

Nazariy savollar

1. ChatGPT xorijiy tillarni o‘rganishda qanday pedagogik imkoniyatlar yaratadi?
2. Real communication practice nima va uning ahamiyati qanday?
3. ChatGPT yordamida dialog yaratish qanday amalga oshiriladi?
4. Role-play activities til o‘rganishda qanday rol o‘ynaydi?
5. Interactive communicationning asosiy afzalliklarini tushuntiring.
6. ChatGPT talaffuzni rivojlantirishda qanday yordam beradi?
7. Pronunciation practice uchun qanday AI usullar qo‘llaniladi?
8. Vocabulary development jarayonida ChatGPTning o‘rni nimadan iborat?
9. Contextual vocabulary learning tushunchasini izohlang.
10. ChatGPT orqali mustaqil learning qanday rivojlantiriladi?

Multiple Choice Questions

1. ChatGPT qanday tizim hisoblanadi?

A) Graphic editor
B) Conversational AI system
C) Antivirus software
D) Video player

2. Real communication practice nimani rivojlantiradi?

A) Hardware repair
B) Speaking fluency
C) Graphic design
D) Video editing

3. Quyidagilardan qaysi biri role-play activity hisoblanadi?

A) Airport conversation
B) Antivirus scanning
C) Database repair
D) Graphic illustration

4. Interactive communicationning asosiy afzalligi nima?

A) Instant response
B) Printer setup
C) Video recording
D) Animation design

5. Pronunciation practice nimani rivojlantiradi?

A) To‘g‘ri talaffuzni
B) Graphic editingni
C) Database managementni
D) Video productionni

6. ChatGPT talaffuz uchun nima taklif qiladi?

A) Phonetic explanations
B) Firewall systems
C) Graphic tools
D) Hardware installation

7. Vocabulary development uchun qaysi vosita qo‘llaniladi?

A) Synonyms va collocations
B) Printer drivers
C) Antivirus packages
D) Video effects

8. Contextual vocabulary learning nima orqali amalga oshiriladi?

A) Mini dialogues va sentence examples
B) Printer setup
C) Video editing
D) Audio repair

9. ChatGPTning asosiy afzalliklaridan biri qaysi?

A) Personalized communication
B) Hardware repair

C) Graphic animation
D) Offline printing

10. ChatGPT orqali mustaqil learning nimani rivojlantiradi?

A) Autonomous learning skills
B) Graphic drawing skills
C) Video монтаж skills
D) Hardware management skills

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

ChatGPT yordamida:

- airport dialogue;
- restaurant conversation;
- shopping communication

mavzularida ingliz tilida dialog yarating va role-play qiling.

2-amaliy topshiriq

ChatGPT bilan speaking practice tashkil etib:

- pronunciation;
- intonation;
- speaking fluency

ustida mashq bajaring va natijalarni tahlil qiling.

3-amaliy topshiriq

ChatGPT yordamida:

- 20 ta yangi vocabulary;
- synonymlar;
- collocations

ro‘yxatini tuzing hamda ular ishtirokida kichik suhbat yozing.

26- MAVZU:
MICROSOFT COPILOT YORDAMIDA YOZUVLARNI SHAKLLANTIRISH

Ingliz tilida ilmiy maqola, hisobot va prezentatsiyalarni yaratishda Microsoft Copilot imkoniyatlari

Zamonaviy sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi oliy ta’lim tizimida ilmiy va akademik faoliyatni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Ayniqsa, Microsoft Copilot kabi AI-based educational tools talabalarga va tadqiqotchilarga:

- ilmiy maqolalar yozish;
- akademik hisobotlar tayyorlash;
- prezentatsiyalar yaratish;
- matnlarni tahrirlash va takomillashtirish

jarayonlarida samarali yordam bermoqda.

Microsoft Copilot sun’iy intellekt asosida ishlovchi raqamli yordamchi bo‘lib, foydalanuvchilarga matn yaratish, ma’lumotlarni tahlil qilish va akademik yozuvlarni shakllantirishda ko‘maklashadi. Platforma Microsoft Word, PowerPoint, Excel va boshqa Office dasturlari bilan integratsiyalashgan holda ishlaydi. Shu sababli Copilot oliy ta’lim muassasalarida ilmiy va amaliy faoliyatni samarali tashkil etishda muhim vositalardan biri hisoblanadi.

Ingliz tilida ilmiy maqola, hisobot va prezentatsiyalarni yaratishda Microsoft Copilotdan foydalanish bosqichlari

Zamonaviy oliy ta’lim tizimida sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish ilmiy va akademik faoliyat samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Ayniqsa, Microsoft Copilot talabalarga:

- ilmiy maqola yozish;
- akademik hisobot tayyorlash;
- prezentatsiyalar yaratish;
- matnlarni tahlil qilish va takomillashtirish

jarayonlarida samarali yordam beruvchi raqamli vosita hisoblanadi.

Microsoft Copilot sun’iy intellekt asosida ishlovchi aqlli yordamchi bo‘lib, Microsoft Word, PowerPoint va Excel dasturlari bilan integratsiyalashgan holda faoliyat yuritadi. Ushbu platforma foydalanuvchiga:

- matn yaratish;
- grammatik xatolarni tuzatish;
- akademik uslubni shakllantirish;
- ma’lumotlarni tahlil qilish;

- slaydlarni avtomatik yaratish imkoniyatlarini taqdim etadi.

Microsoft Copilot yordamida ilmiy maqola yaratish

Ilmiy maqola yozish oliy ta’limdagi eng muhim akademik faoliyatlardan biri hisoblanadi. Ko‘plab talabalar:

- mavzu tanlash;
- ilmiy uslubda yozish;
- matnni mantiqiy tashkil etish;
- akademik vocabularydan foydalanish

jarayonlarida qiyinchilikka duch keladilar. Microsoft Copilot esa ushbu jarayonni bosqichma-bosqich yengillashtiradi.

1-bosqich. Mavzuni aniqlash

Dastlab talaba maqola mavzusini belgilaydi. Masalan:

- digital education;
- artificial intelligence;
- language learning technologies;
- online communication

kabi mavzular tanlanishi mumkin.

Copilot foydalanuvchiga:

- mavzu bo‘yicha g‘oyalar;
- tadqiqot yo‘nalishlari;
- ilmiy savollar

taklif qiladi. Bu esa maqola mavzusini aniq shakllantirishga yordam beradi.

2-bosqich. Maqola rejasini tuzish

Ilmiy maqola odatda:

- kirish;
- asosiy qism;
- tahlil;
- xulosa

qismlaridan iborat bo‘ladi.

Microsoft Copilot:

- maqola tuzilmasini yaratadi;
- bo‘limlarni tartiblaydi;
- mavzuga mos sarlavhalar taklif qiladi.

Natijada maqola mantiqiy va tizimli shaklga ega bo‘ladi.

3-bosqich. Akademik matn yozish

Talaba asosiy fikrlarni kiritadi, Copilot esa:

- akademik uslubdagi gaplar;
- rasmiy iboralar;
- ilmiy vocabulary;
- grammatik jihatdan to‘g‘ri tuzilmalar

bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Platforma:

- paragraph writing;
- sentence improvement;
- coherence development

jarayonlarini ham qo‘llab-quvvatlaydi.

4-bosqich. Tahrirlash va tekshirish

Maqola yozilgach Microsoft Copilot:

- grammatik xatolarni aniqlaydi;
- imlo va uslubni tekshiradi;
- matn ravonligini yaxshilaydi;
- takroriy gaplarni kamaytiradi.

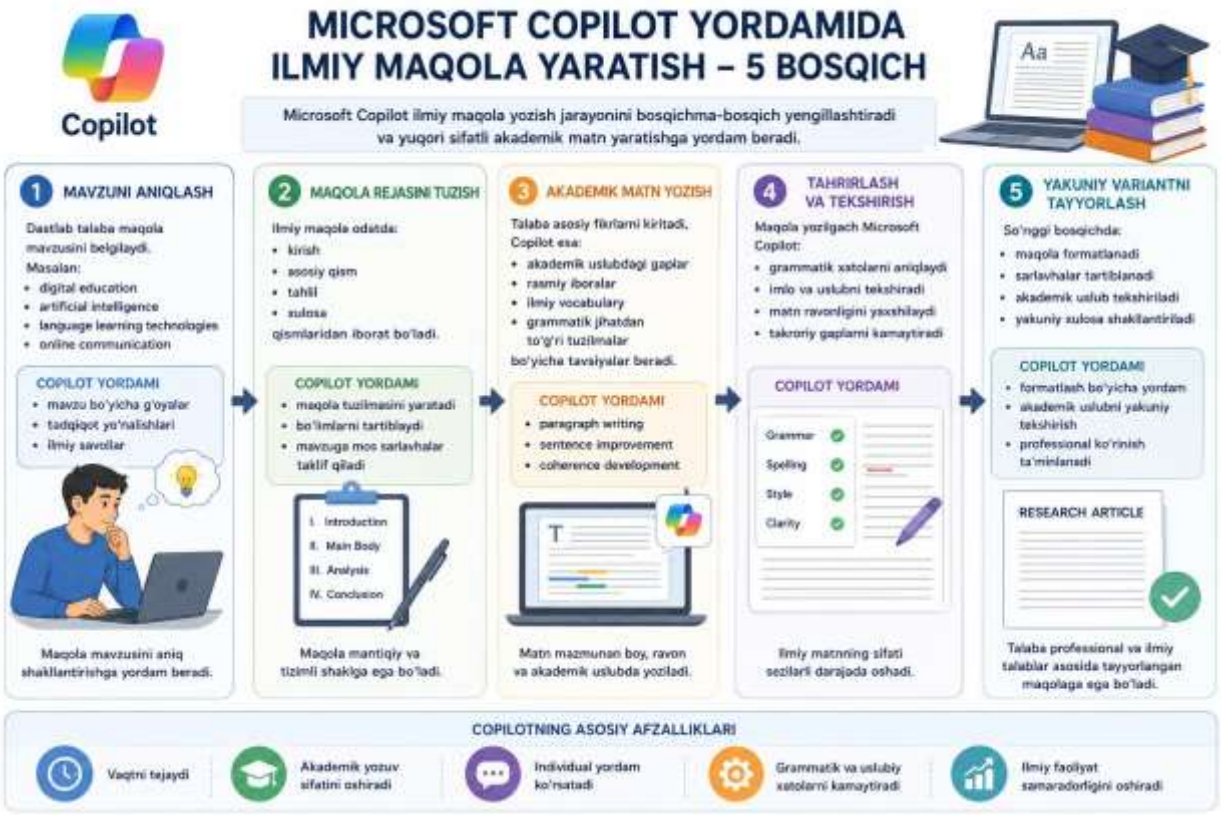
Bu esa ilmiy matnning sifatini oshirishga yordam beradi.

5-bosqich. Yakuniy variantni tayyorlash

So‘nggi bosqichda:

- maqola formatlanadi;
- sarlavhalar tartiblanadi;
- akademik uslub tekshiriladi;
- yakuniy xulosa shakllantiriladi.

Natijada talaba professional va ilmiy talablar asosida tayyorlangan maqolaga ega bo‘ladi.

Microsoft Copilot yordamida akademik hisobot tayyorlash

Oliy ta’limda:

- amaliy mashg‘ulotlar;
- laboratoriya ishlari;
- ilmiy tadqiqotlar;
- loyiha faoliyati

asosida turli hisobotlar tayyorlanadi. Copilot ushbu jarayonni tez va samarali tashkil etishda muhim vosita hisoblanadi.

1-bosqich. Ma’lumotlarni yig‘ish

Talaba:

- statistik ma’lumotlar;
- tajriba natijalari;
- kuzatishlar;
- ilmiy manbalarni to‘playdi.

Copilot ma’lumotlarni:

- tartiblash;
- umumlashtirish;
- asosiy fikrlarni ajratish jarayonida yordam beradi.

2-bosqich. Hisobot tuzilmasini yaratish

Hisobot odatda:

- kirish;
- metodologiya;
- natijalar;
- tahlil;
- xulosa

bo‘limlaridan iborat bo‘ladi.

Microsoft Copilot ushbu bo‘limlarni avtomatik shakllantirishga yordam beradi.

3-bosqich. Ma’lumotlarni tahlil qilish

Copilot Excel bilan integratsiyalashgan holda:

- diagrammalar yaratadi;
- statistik natijalarni izohlaydi;
- jadval ma’lumotlarini tahlil qiladi;
- qisqa xulosalar tayyorlaydi.

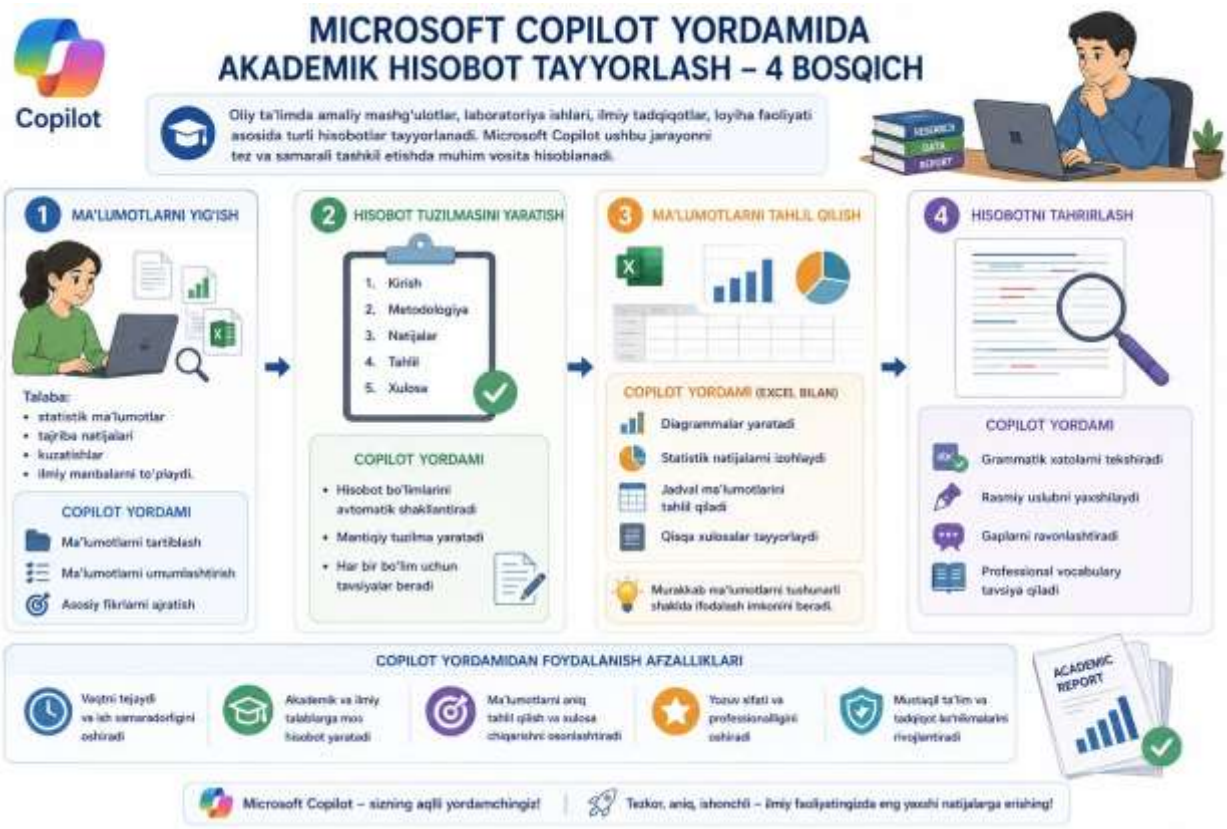
Bu esa murakkab ma’lumotlarni tushunarli shaklda ifodalash imkonini beradi.

4-bosqich. Hisobotni tahrirlash

Platforma:

- grammatik xatolarni tekshiradi;
- rasmiy uslubni yaxshilaydi;
- gaplarni ravonlashtiradi;
- professional vocabulary tavsiya qiladi.

Natijada hisobot akademik va ilmiy talablar asosida shakllantiriladi.

Microsoft Copilot yordamida prezentatsiya yaratish

Prezentatsiyalar:

- seminarlar;
- konferensiyalar;
- loyiha himoyalari;
- ilmiy taqdimotlar uchun muhim vosita hisoblanadi. Microsoft Copilot PowerPoint dasturida prezentatsiyalar yaratishni ancha osonlashtiradi.

1-bosqich. Mavzu va maqsadni aniqlash

Talaba:

- prezentatsiya mavzusini;
- asosiy maqsadni;
- auditoriyani belgilaydi.

Copilot esa:

- slaydlar rejasini;
- mavzuga mos dizaynni;
- asosiy g‘oyalarni taklif qiladi.

2-bosqich. Slaydlarni avtomatik yaratish

Talaba matn yoki qisqa reja kiritadi, Copilot esa:

- slayd sarlavhalarini yaratadi;
- matnni qisqartiradi;
- asosiy ma’lumotlarni ajratadi;
- vizual elementlarni joylashtiradi. Bu esa vaqtni tejashga yordam beradi.

3-bosqich. Vizual dizaynni shakllantirish

Microsoft Copilot:

- professional dizayn;
- rang uyg‘unligi;
- grafik elementlar;
- infografik tavsiyalar bo‘yicha yordam beradi.

Natijada prezentatsiya:

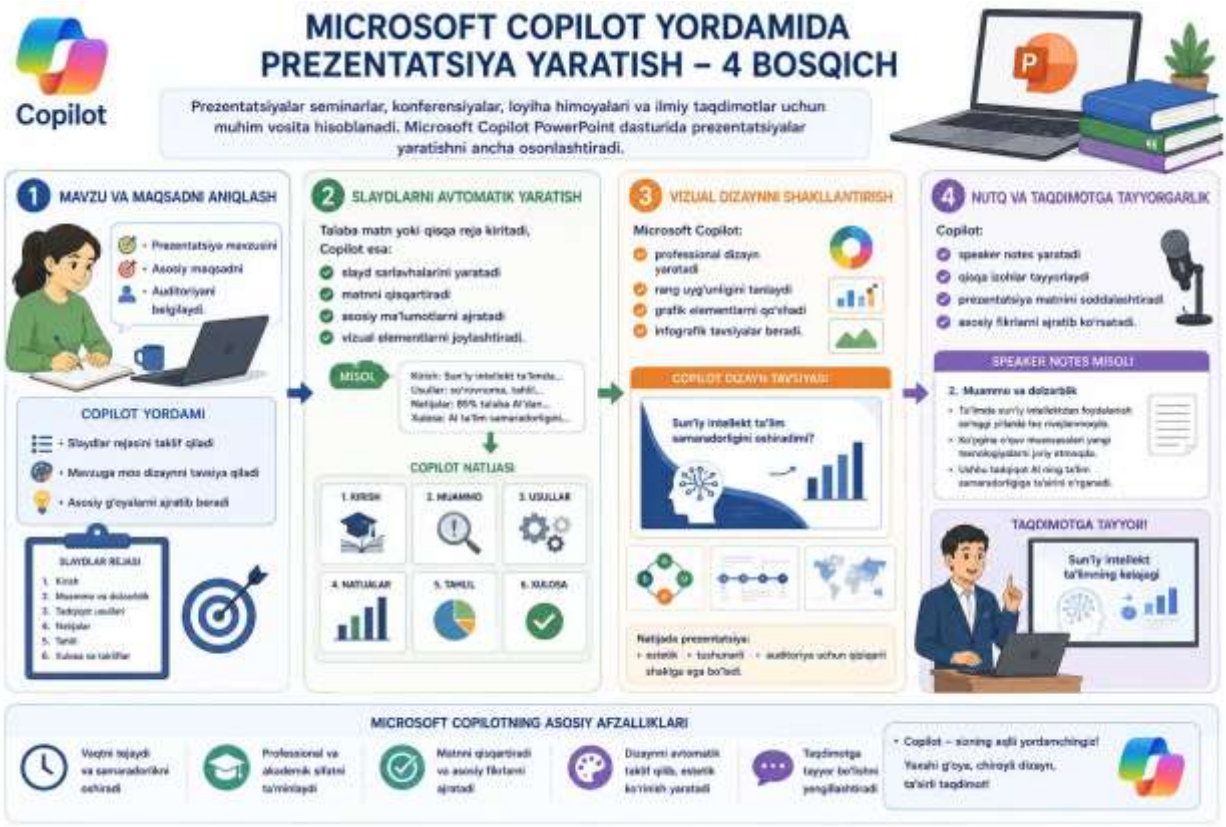
- estetik;
- tushunarli;
- auditoriya uchun qiziqarli shaklga ega bo‘ladi.

4-bosqich. Nutq va taqdimotga tayyorgarlik

Copilot:

- speaker notes yaratadi;
- qisqa izohlar tayyorlaydi;
- prezentatsiya matnini soddalashtiradi;
- asosiy fikrlarni ajratib ko‘rsatadi.

Bu esa talabaning taqdimot davomida erkin va ishonchli chiqish qilishiga yordam beradi.

Microsoft Copilotning asosiy afzalliklari

Microsoft Copilot:

- vaqtni tejaydi;
- akademik yozuv sifatini oshiradi;
- individual yordam ko‘rsatadi;
- grammatik xatolarni kamaytiradi;
- professional uslubni rivojlantiradi.

Shuningdek, platforma:

- mustaqil ta’limni qo‘llab-quvvatlaydi;
- ijodkorlikni rivojlantiradi;
- ilmiy faoliyat samaradorligini oshiradi.

Copilotdan foydalanishda ehtiyot choralar

Sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda:

- akademik halollik;
- mualliflik huquqiga rioya qilish;
- ma’lumotlarning ishonchliligini tekshirish muhim hisoblanadi.

Talabalar:

- Copilot yaratgan matnlarni tahlil qilishlari;
- mustaqil fikrlashni rivojlantirishlari;
- platformadan yordamchi vosita sifatida foydalanishlari zarur.

Shuningdek:

- shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish;
- internet xavfsizligi qoidalariga amal qilish ham muhim ahamiyatga ega.

Microsoft Copilot va zamonaviy oliy ta’lim

Bugungi kunda Microsoft Copilot:

- raqamli ta’lim;
- aqlli o‘qitish tizimlari;
- innovatsion pedagogika jarayonlarining muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda.

Platforma:

- ilmiy maqolalar yaratish;
- akademik hisobotlar tayyorlash;
- prezentatsiyalar ishlab chiqish;
- ingliz tilidagi akademik yozuvlarni rivojlantirish uchun samarali sun’iy intellekt vositasi hisoblanadi.

Shu sababli Microsoft Copilot oliy ta’lim tizimida zamonaviy ilmiy va akademik faoliyatni rivojlantirishning istiqbolli texnologiyalaridan biri sifatida keng qo‘llanilmoqda.

Nazariy savollar

1. Microsoft Copilot qanday sun’iy intellekt platformasi hisoblanadi?
2. Copilotning oliy ta’limdagi asosiy vazifalari nimalardan iborat?
3. Ilmiy maqola yozishda Microsoft Copilot qanday yordam beradi?
4. Akademik yozuvda ilmiy uslubning ahamiyati nimada?
5. Copilot yordamida maqola rejasini qanday tuzish mumkin?
6. Akademik hisobot tayyorlashning asosiy bosqichlarini tushuntiring.
7. Copilotning Excel bilan integratsiyasi qanday imkoniyatlar yaratadi?
8. Microsoft Copilot PowerPoint dasturida qanday funksiyalarni bajaradi?
9. Prezentatsiya dizaynida vizual elementlarning o‘rni qanday?
10. Sun’iy intellektdan foydalanishda akademik halollik nima uchun muhim?

Multiple Choice QuestionS

1. Microsoft Copilot qanday texnologiya asosida ishlaydi?

A) Graphic design system
B) Artificial intelligence system

C) Antivirus software
D) Video editor

2. Copilot qaysi Microsoft dasturi bilan ishlaydi?
A) Word
B) PowerPoint
C) Excel
D) Barchasi to‘g‘ri

3. Ilmiy maqolaning birinchi bosqichi nima?
A) Tahlil qilish
B) Mavzuni aniqlash
C) Dizayn yaratish
D) Natijalarni chop etish

4. Copilot maqola yozishda nimani taklif qiladi?
A) Academic vocabulary
B) Antivirus protection
C) Video effects
D) Audio editing

5. Akademik hisobotning asosiy qismlaridan biri qaysi?
A) Gameplay
B) Methodology
C) Animation
D) Video montage

6. Copilot Excel bilan ishlaganda nima yaratadi?
A) Video clips
B) Diagrams and charts
C) Audio files
D) Games

7. PowerPointda Copilotning asosiy vazifasi nima?
A) Hardware repair
B) Slide creation
C) Printer setup
D) Network control

8. Prezentatsiya dizaynida nima muhim hisoblanadi?
A) Rang uyg‘unligi
B) Antivirus system
C) Browser settings
D) Printer cables

9. Speaker notes nima uchun kerak?
A) Audio recording uchun
B) Taqdimotchi nutqiga yordam berish uchun
C) Virus scanning uchun
D) Database management uchun

10. Sun’iy intellektdan foydalanishda nima muhim?
A) Academic honesty
B) Illegal copying

C) Fake information
D) Password sharing

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Microsoft Copilot yordamida “Artificial Intelligence in Education” mavzusida:

- maqola mavzusi;
- reja;
- kirish qismi

yarating va akademik uslubda shakllantiring.

2-amaliy topshiriq

Copilot yordamida:

- statistik ma’lumotlar;
- diagrammalar;
- natijalar tahlili

asosida kichik akademik hisobot tayyorlang.

3-amaliy topshiriq

Microsoft PowerPoint va Copilot yordamida:

- 5–6 slayddan iborat;
- ilmiy dizaynga ega;
- ingliz tilidagi

prezentatsiya yarating.

4-amaliy topshiriq

Copilot yordamida yozilgan matnda:

- grammatik xatolarni;
- uslubiy kamchiliklarni;
- takroriy gaplarni

aniqlang va tahrir qiling.

5-amaliy topshiriq

“Digital Education Technologies” mavzusida:

- prezentatsiya rejasi;
- speaker notes;
- asosiy xulosalar

yaratib, taqdimotga tayyorlaning.

Zamonaviy ta’lim tizimida yozma nutq kompetensiyasini rivojlantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘rganish jarayonida talabalar:

- grammatik jihatdan to‘g‘ri yozish;
- fikrni mantiqiy ifodalash;
- akademik uslubdan foydalanish;
- matnni ravon shakllantirish

ko‘nikmalarini egallashlari zarur. Shu sababli matnni tahrirlash, grammatikani rivojlantirish va yozish uslublarini o‘rganish zamonaviy til ta’limining muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda.

Bugungi kunda Microsoft Copilot kabi sun’iy intellekt texnologiyalari:

- grammar checking;
- style analysis;
- sentence improvement;
- academic writing support

jarayonlarini samarali tashkil etishda keng qo‘llanilmoqda. Ushbu platformalar foydalanuvchining yozma nutqini tahlil qiladi, xatolarni aniqlaydi hamda yozuv sifatini yaxshilash bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Matnni tahrirlash tushunchasi va ahamiyati

Matnni tahrirlash — yozilgan matnni:
- grammatik;
- uslubiy;
- mantiqiy;
- imloviy

jihatdan tekshirish va takomillashtirish jarayonidir. Tahrirlash natijasida matn yanada ravon, tushunarli va professional ko‘rinishga ega bo‘ladi.
Xorijiy tilni o‘rganishda talabalar ko‘pincha:
- grammatik xatolar;
- noto‘g‘ri gap tuzilmalari;
- takroriy iboralar;
- uslubiy nomuvofiqliklar

kabi muammolarga duch keladilar. Matnni tahrirlash esa bunday kamchiliklarni bartaraf etishga yordam beradi.

Shuningdek, tahrirlash:

- yozuv aniqligini oshiradi;
- fikrlarning mantiqiy bog‘liqligini kuchaytiradi;
- akademik uslubni shakllantiradi;
- kommunikativ samaradorlikni rivojlantiradi.

Microsoft Copilot yordamida matnni tahrirlash

Microsoft Copilot sun’iy intellekt asosida ishlovchi aqlli yordamchi bo‘lib, foydalanuvchilarga yozma matnlarni tekshirish va yaxshilashda ko‘maklashadi. Platforma:

- grammatik xatolarni aniqlaydi;
- imlo qoidalarini tekshiradi;
- gaplarni ravonlashtiradi;
- uslubiy tavsiyalar beradi.

Copilot foydalanuvchining matnini tahlil qilib:

- ortiqcha so‘zlarni qisqartiradi;
- murakkab gaplarni soddalashtiradi;
- professional vocabulary tavsiya qiladi;
- matnning umumiy sifatini oshiradi.

Natijada yozilgan matn:

- aniq;
- tushunarli;
- mantiqiy;
- akademik standartlarga mos holatga keladi.

Grammatikani rivojlantirishning ahamiyati

Grammar language learningning asosiy tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Grammatik bilim:

- to‘g‘ri gap tuzish;
- fikrni aniq ifodalash;
- yozma va og‘zaki nutqni rivojlantirish uchun muhim ahamiyatga ega.

Grammatik qoidalarni yaxshi bilmaslik:

- noto‘g‘ri muloqot;
- fikrning noaniq ifodalanishi;
- yozuvdagi xatolar kabi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Shu sababli zamonaviy til ta’limida grammar development masalasiga alohida e’tibor qaratiladi.

Copilot yordamida grammatikani rivojlantirish

Microsoft Copilot talabalar uchun interaktiv grammar assistant vazifasini bajaradi. Platforma:

- tense usage;
- sentence structure;
- subject-verb agreement;
- punctuation rules bo‘yicha xatolarni aniqlaydi va tuzatish tavsiyalarini beradi.

Talabalar:

- grammatik mashqlar bajarish;
- xatolar ustida ishlash;
- corrected examplesni tahlil qilish orqali grammatik kompetensiyalarini rivojlantiradilar.

Masalan, Copilot:

- noto‘g‘ri gaplarni to‘g‘rilaydi;
- gap tarkibini tushuntiradi;
- grammatik izohlar beradi;
- alternativ gap shakllarini tavsiya qiladi.

Bu esa o‘quvchilarning grammar accuracy ko‘nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.

Yozish uslublarini o‘rganish

Writing style yozma nutqning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Har bir matn:

- maqsadga;
- auditoriyaga;
- kommunikativ vaziyatga mos uslubda yozilishi kerak.

Asosan quyidagi yozish uslublari qo‘llaniladi:

- akademik uslub;
- rasmiy uslub;
- norasmiy uslub;
- ijodiy uslub.

Akademik writing:

- ilmiy aniqlik;
- mantiqiylik;
- rasmiy vocabulary;
- obyektiv fikr

asosida shakllanadi.
Norasmiy uslub esa:

- kundalik muloqot;
- email writing;
- social communication jarayonlarida qo‘llaniladi.

Copilot yordamida yozish uslubini rivojlantirish

Microsoft Copilot matnning uslubini avtomatik tahlil qilish imkoniyatiga ega. Platforma:

- formal vocabulary;
- academic expressions;
- concise writing;
- coherent structure bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Copilot:

- uslubiy nomuvofiqliklarni aniqlaydi;
- takroriy iboralarni kamaytiradi;
- gaplarni professional shaklga keltiradi;
- matnning ravonligini oshiradi.

Natijada foydalanuvchilar:

- ilmiy maqolalar;
- hisobotlar;
- prezentatsiyalar;
- rasmiy yozuvlar uchun mos writing style shakllantirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Akademik yozuv sifatini oshirish

Academic writing oliy ta’lim tizimida muhim o‘rin egallaydi. Talabalar:

- essays;
- reports;
- research papers;
- presentations

tayyorlash jarayonida professional akademik uslubdan foydalanishlari kerak.

Microsoft Copilot:

- akademik iboralar tavsiya qiladi;
- ilmiy vocabularyni boyitadi;
- coherence va cohesionni kuchaytiradi;
- argumentation structure yaratishga yordam beradi.

Bu esa ilmiy matnning sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Matn ravonligini rivojlantirish

Ravon yozuv:

- aniq fikr;
- mantiqiy bog‘liqlik;
- tushunarli gap tuzilmasi

asosida shakllanadi.

Copilot:

- uzun gaplarni qisqartiradi;
- murakkab jumlalarni soddalashtiradi;
- fikrlar orasidagi bog‘liqlikni yaxshilaydi;
- transition words tavsiya qiladi.

Natijada matn:

- o‘qish uchun qulay;
- mantiqan bog‘langan;
- professional

ko‘rinishga ega bo‘ladi.

Sun’iy intellekt yordamida mustaqil o‘rganish

Microsoft Copilot:

- instant feedback;
- self-learning support;
- personalized recommendations

imkoniyatlarini taqdim etadi.

Talabalar:

- istalgan vaqtda;
- mustaqil ravishda;
- individual tezlikda

grammar va writing skills ustida ishlashlari mumkin.

Bu esa:

- autonomous learning;
- self-development;
- lifelong learning

ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Sun’iy intellektdan foydalanishda ehtiyot choralar

Copilotdan foydalanishda:

- akademik halollik;
- mustaqil fikrlash;
- ma’lumotlarni tekshirish

muhim hisoblanadi.

Talabalar:

- AI-generated textni tahlil qilishlari;
- tayyor matnni to‘liq ko‘chirib olmasliklari;
- platformadan yordamchi vosita sifatida foydalanishlari

zarur.

Shuningdek:

- personal data protection;
- internet safety;
- ethical technology use

qoidalariga amal qilish muhim ahamiyatga ega.

Bugungi kunda Microsoft Copilot kabi sun’iy intellekt texnologiyalari:

- matnni tahrirlash;
- grammatikani rivojlantirish;
- yozish uslublarini o‘rganish

jarayonlarida samarali pedagogik vosita sifatida keng qo‘llanilmoqda.

Platforma:

- grammatik xatolarni aniqlash;
- yozuv sifatini oshirish;
- akademik uslubni shakllantirish;
- ravon va professional matn yaratish

imkoniyatlarini taqdim etadi.

Shu sababli Microsoft Copilot zamonaviy oliy ta’lim tizimida yozma nutq kompetensiyasini rivojlantirishning innovatsion va istiqbolli texnologiyalaridan biri hisoblanadi.

Nazariy savollar

1. Writing style tushunchasi nimani anglatadi?
2. Yozish uslublarini tanlashda qanday omillar muhim hisoblanadi?
3. Akademik uslubning asosiy xususiyatlari nimalardan iborat?
4. Rasmiy va norasmiy uslub o‘rtasidagi farqni tushuntiring.
5. Ijodiy yozish uslubi qayerlarda qo‘llaniladi?
6. Microsoft Copilot yozish uslubini qanday tahlil qiladi?
7. Formal vocabulary nima uchun muhim hisoblanadi?
8. Copilot matndagi uslubiy nomuvofiqliklarni qanday aniqlaydi?
9. Concise writing tushunchasi nimani anglatadi?
10. Matn ravonligini oshirishda sun’iy intellektning o‘rni qanday?

Multiple Choice Questions

1. Writing style nimaning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi?

A) Hardware system
B) Yozma nutq
C) Video editing
D) Antivirus software

2. Akademik uslubning asosiy belgilaridan biri qaysi?

A) Slang expressions
B) Emotional language
C) Scientific accuracy
D) Informal vocabulary

3. Norasmiy uslub qayerda ko‘proq qo‘llaniladi?

A) Scientific reports
B) Official documents
C) Daily communication
D) Legal contracts

4. Microsoft Copilot nimani tahlil qiladi?

A) Internet speed
B) Writing style
C) Printer quality
D) Computer hardware

5. Copilot nimani kamaytiradi?

A) Screen brightness
B) Takroriy iboralarni
C) Internet connection
D) Audio volume

6. Formal vocabulary qaysi uslubda muhim?

A) Academic writing
B) Gaming style
C) Casual texting
D) Social media slang

7. Concise writing nimani anglatadi?

A) Long sentences
B) Short and clear writing
C) Emotional speaking
D) Informal chatting

8. Copilot gaplarni qanday shaklga keltiradi?

A) Random
B) Professional
C) Incorrect
D) Complicated

9. Coherent structure nima?

A) Logical text organization
B) Video structure
C) Internet system
D) Audio connection

10. Copilotning asosiy vazifalaridan biri qaysi?

A) Virus creation
B) Style improvement
C) Hardware repair
D) Gaming support

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Biror mavzu bo‘yicha:

- akademik uslubda;
- rasmiy uslubda;
- norasmiy uslubda

3 xil qisqa matn yozing va ularning farqlarini tahlil qiling.

2-amaliy topshiriq

Microsoft Copilot yordamida:

- grammatik xatolar;
- uslubiy kamchiliklar;
- takroriy iboralar

mavjud bo‘lgan matnni tahrir qiling.

3-amaliy topshiriq

“Digital Education” mavzusida:

- academic expressions;
- formal vocabulary;
- coherent structure asosida akademik paragraph yozing.

HeyGen.com yordamida xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida video va interaktiv kontent yaratish

Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta’lim tizimida yangi pedagogik imkoniyatlarni yuzaga keltirdi. Xususan, sun’iy intellekt asosida ishlovchi multimedia platformalar xorijiy tillarni o‘qitish metodikasiga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Zamonaviy til ta’limida audio, video va interaktiv materiallardan foydalanish o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda muhim vositalardan biri sifatida baholanadi. Shu nuqtai nazardan HeyGen.com platformasi xorijiy tillarni o‘qitishda innovatsion yondashuvlarni amalga oshirish imkonini beruvchi samarali sun’iy intellekt tizimlaridan biri hisoblanadi.

HeyGen.com — sun’iy intellekt asosida video kontent yaratishga mo‘ljallangan zamonaviy platforma bo‘lib, u virtual avatarlar, avtomatik ovozlashtirish, subtitr yaratish hamda ko‘p tilli taqdimotlarni shakllantirish imkoniyatiga ega. Mazkur platforma ta’lim jarayonida ayniqsa:

- talaffuzni o‘rgatish;
- tinglab tushunish ko‘nikmalarini rivojlantirish;
- dialogik nutqni shakllantirish;
- vizual va interaktiv darslarni tashkil etish jarayonlarida samarali qo‘llaniladi.

An’anaviy xorijiy til darslarida o‘quvchi ko‘pincha nazariy ma’lumotni qabul qiluvchi subyekt sifatida qatnashadi. Multimedia va interaktiv texnologiyalar esa o‘quvchini faol kommunikativ faoliyatga jalb qiladi. Shu sababli video kontent asosida tashkil etilgan darslar:

- o‘quv motivatsiyasini oshiradi;
- amaliy muloqotni rivojlantiradi;
- til muhitini modellashtiradi;
- vizual xotirani kuchaytiradi.

HeyGen platformasining muhim jihatlaridan biri shundaki, unda yaratilgan videolar real kommunikativ vaziyatlarga yaqin shaklda tashkil etilishi mumkin. Virtual avatarlar orqali:

- kundalik suhbatlar;
- rasmiy muloqotlar;
- akademik taqdimotlar;

- situatsion dialoglar

  yaratish imkoniyati mavjud. Bu esa o‘quvchilarning xorijiy tildagi nutq faoliyatini tabiiy kommunikativ muhitga yaqinlashtiradi

Video va interaktiv kontent yaratish metodik jihatdan bir necha bosqich asosida amalga oshiriladi. Dastlab ta’lim maqsadi va auditoriya xususiyatlari aniqlanadi. O‘quvchilarning yosh xususiyati, til bilish darajasi hamda kommunikativ ehtiyojlari kontent mazmunini belgilashda asosiy omil hisoblanadi. Xususan:

- boshlang‘ich bosqichda sodda vocabulary;
- qisqa dialoglar;
- sekin talaffuz;
- ko‘rgazmali tasvirlar

asosidagi videolar samarali hisoblanadi.

Yuqori bosqichlarda esa:

- akademik vocabulary;
- murakkab grammatik strukturalar;
- professional communication;
- presentation skills

asosidagi kontentlardan foydalanish maqsadga muvofiq bo‘ladi.

Keyingi bosqichda video uchun ssenariy va matn tayyorlanadi. Pedagogik jihatdan samarali video:

- qisqa;
- mantiqiy;
- kommunikativ yo‘naltirilgan;
- auditoriyaga mos

bo‘lishi zarur. Ssenariy yaratishda ayniqsa real hayotiy vaziyatlarga asoslangan muloqotlardan foydalanish muhim metodik talab hisoblanadi. Chunki kommunikativ metodika tilni amaliy qo‘llashga asoslanadi. Shu sababli:

- aeroportdagi suhbat;
- mehmonxonada muloqot;
- ish suhbatlari;
- kundalik dialoglar

kabi situatsiyalar o‘quvchilar nutqini rivojlantirishda samarali vosita bo‘lib xizmat qiladi.

HeyGen platformasida video yaratishning navbatdagi bosqichi virtual avatar va ovoz parametrlarini tanlashdan iborat. Avatar:

- auditoriyaga psixologik jihatdan mos;
- vizual jihatdan sodda;
- pedagogik maqsadga muvofiq

bo‘lishi kerak. Ovoz tanlashda esa:

- talaffuz aniqligi;
- intonatsiya;
- nutq tezligi;
- eshitish qulayligi

asosiy mezon sifatida baholanadi.

Xorijiy til ta’limida pronunciation quality muhim metodik omil hisoblanadi. Sababi noto‘g‘ri talaffuz:

- tinglab tushunishni qiyinlashtiradi;
- kommunikativ xatolarni yuzaga keltiradi;
- nutq ravonligini pasaytiradi.

Shu bois HeyGen platformasidagi text-to-speech texnologiyalaridan foydalanishda fonetik aniqlikka alohida e’tibor qaratilishi lozim.

Interaktiv kontent yaratishda subtitrlarning ahamiyati ham katta hisoblanadi. Subtitr:

- yangi vocabularyni o‘zlashtirish;
- talaffuzni kuzatish;
- listening comprehensionni rivojlantirish

uchun yordamchi vosita vazifasini bajaradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, video va subtitrning birgalikda qo‘llanilishi til materialining eslab qolinish darajasini oshiradi. Ayniqsa, vizual va audial axborotning uyg‘unligi o‘quvchining kognitiv faolligini kuchaytiradi.

HeyGen platformasi orqali yaratiladigan interaktiv videolarga:

- savol-javob topshiriqlari;
- muammoli vaziyatlar;
- test elementlari;
- speaking activities

qo‘shilishi dars samaradorligini yanada oshiradi. Interaktiv elementlar o‘quvchini passiv tinglovchi emas, balki faol ishtirokchiga aylantiradi. Natijada:

- mustaqil fikrlash;
- tezkor javob qaytarish;
- kommunikativ moslashuv;
- nutq faolligi

rivojlanadi.

Video kontent yaratishda metodik jihatdan e’tibor qaratilishi zarur bo‘lgan muhim omillardan biri kontent hajmidir. Juda uzun videolar:

- diqqatning pasayishiga;
- motivatsiyaning susayishiga;
- axborot yuklamasining ortishiga

olib kelishi mumkin. Shu sababli ta’limiy videolar:

- qisqa;
- mazmunli;
- dinamik;

- vizual jihatdan faol

bo‘lishi tavsiya etiladi.

Shuningdek, video materiallarda:

- grammatik aniqlik;
- uslubiy tozalik;
- madaniy moslik;
- etik me’yorlarga rioya qilish

ham muhim hisoblanadi. Xorijiy til ta’limida til bilan bir qatorda madaniyat ham o‘rgatilishi sababli kontentning madaniy jihatdan to‘g‘ri tanlanishi pedagogik ahamiyat kasb etadi.

HeyGen platformasi masofaviy va aralash ta’lim shakllarida ham samarali qo‘llanilishi mumkin. Ayniqsa:

- online courses;
- virtual classrooms;
- webinar lessons;
- self-learning systems

uchun video kontent yaratishda ushbu platformaning imkoniyatlari keng hisoblanadi. Bu esa individual va mustaqil ta’limni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, HeyGen.com platformasi xorijiy tillarni o‘qitishda multimedia va sun’iy intellekt texnologiyalarini integratsiyalash imkonini beruvchi zamonaviy pedagogik vositalardan biri hisoblanadi. Platforma yordamida yaratilgan video va interaktiv kontent:

- kommunikativ kompetensiyani rivojlantiradi;
- talaffuz sifatini yaxshilaydi;
- tinglab tushunish ko‘nikmalarini oshiradi;
- o‘quvchilarning ta’limga bo‘lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Shu sababli HeyGen.com platformasi xorijiy til ta’limining innovatsion rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etuvchi istiqbolli raqamli texnologiyalardan biri sifatida baholanadi.

Nazariy savollar

1. HeyGen.com platformasi qanday texnologiya asosida ishlaydi?
2. Video kontent xorijiy til ta’limida qanday pedagogik ahamiyatga ega?
3. Interaktiv kontentning asosiy xususiyatlari nimalardan iborat?
4. HeyGen yordamida video yaratishning birinchi bosqichi nima?

5. Ssenariy tayyorlashda qanday metodik talablarga amal qilish kerak?
6. Virtual avatarlarning xorijiy til o‘qitishdagi o‘rni qanday?
7. Pronunciation quality nima uchun muhim hisoblanadi?
8. Subtitrlarning language learning jarayonidagi ahamiyatini tushuntiring.
9. Interaktiv elementlar o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasiga qanday ta’sir ko‘rsatadi?
10. Video kontent yaratishda e’tibor berilishi zarur bo‘lgan asosiy jihatlar nimalardan iborat?

Multiple Choice Questions

1. HeyGen.com qanday platforma hisoblanadi?

A) Antivirus platforma
B) Video game platforma
C) AI-based video creation platform
D) Database system

2. Video asosidagi ta’lim nimani rivojlantiradi?

A) Hardware repair
B) Communicative competence
C) Printer control
D) File compression

3. Video yaratishning birinchi bosqichi nima?

A) Subtitle creation
B) Avatar selection
C) Dars maqsadini aniqlash
D) Video export

4. Script writing nimani anglatadi?

A) Video editing
B) Ssenariy yozish
C) Animation design
D) Audio recording

5. HeyGen platformasi nimani yaratish imkonini beradi?

A) Virtual avatars
B) Antivirus programs
C) Mobile games
D) Hardware drivers

6. Pronunciation quality nimaga ta’sir qiladi?

A) Listening comprehension
B) Printer speed
C) Battery life
D) Internet traffic

7. Subtitles nima uchun muhim?

A) Decoration uchun
B) Vocabulary learning uchun
C) Gaming uchun
D) Internet settings uchun

8. Interaktiv elementlarga qaysi biri kiradi?

A) Quiz activities
B) Antivirus scans
C) File deletion
D) Screen locking

9. Juda uzun videolar nimaga olib kelishi mumkin?

A) Motivation increase
B) Attention decrease
C) Better pronunciation
D) Faster learning

10. HeyGen platformasi qaysi ta’lim shaklida samarali?

A) Distance education
B) Blended learning
C) Smart learning
D) Barchasi to‘g‘ri

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

HeyGen platformasi yordamida:

- ingliz tili mavzusi;
- auditoriya darajasi;
- dars maqsadi asosida video dars uchun qisqa loyiha ishlab chiqing.

2-amaliy topshiriq

“Daily Communication” mavzusida:

- dialog;
- speaking activity;
- pronunciation practice uchun ssenariy yozing.

3-amaliy topshiriq

HeyGen yordamida:

- virtual avatar;
- ovoz;
- subtitr;
- fon dizayni tanlash bo‘yicha metodik tahlil tayyorlang.

4-amaliy topshiriq

Biror xorijiy til mavzusi bo‘yicha:

- quiz questions;
- interactive pauses;
- discussion activities asosida interaktiv video rejasini ishlab chiqing.

5-amaliy topshiriq

“Online Education Technologies” mavzusida:

- 2–3 daqiqalik video dars;
- subtitrlar;
- AI avatar;
- speaking exercises asosida multimedia loyiha tayyorlang.

Claude AI yordamida ingliz tilini o‘rganish jarayoni, uning asosiy funksiyalari va imkoniyatlari

So‘nggi yillarda sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi xorijiy tillarni o‘qitish metodikasida yangi pedagogik yondashuvlarning shakllanishiga sabab bo‘ldi. Ayniqsa, conversational artificial intelligence tizimlari til o‘rganish jarayonini interaktiv, moslashuvchan va individuallashtirilgan shaklda tashkil etish imkoniyatini yaratmoqda. Shu nuqtai nazardan Claude AI platformasi zamonaviy sun’iy intellekt asosidagi til o‘rgatish vositalaridan biri sifatida alohida ahamiyat kasb etadi.

Claude AI — tabiiy tilni qayta ishlash texnologiyalariga asoslangan aqlli muloqot tizimi bo‘lib, foydalanuvchi bilan real vaqt rejimida suhbat olib borish, matnlarni tahlil qilish hamda ta’limiy topshiriqlar yaratish imkoniyatiga ega. Platforma xorijiy til ta’limida:

- speaking practice;
- grammar development;
- vocabulary learning;
- academic writing;
- communicative interaction jarayonlarini samarali tashkil etishda qo‘llaniladi.

Sun’iy intellekt asosidagi bunday tizimlar an’anaviy til o‘qitish metodlaridan farqli ravishda o‘quvchining individual ehtiyojlari va bilim darajasiga mos ravishda faoliyat yuritadi. Natijada ta’lim:

- moslashuvchan;
- interaktiv;
- amaliy yo‘naltirilgan;
- o‘quvchi markazli xususiyat kasb etadi.

Claude AI yordamida ingliz tilini o‘rganish jarayoni

Claude AI yordamida ingliz tilini o‘rganish bir necha metodik bosqich asosida amalga oshiriladi. Mazkur jarayon o‘quvchilarning til kompetensiyasini bosqichma-bosqich rivojlantirishga qaratilgan.

Dastlab foydalanuvchi:

- til darajasi;
- o‘rganish maqsadi;
- qiziqish sohasi;
- kommunikativ ehtiyojlarini belgilaydi. Ushbu ma’lumotlar asosida sun’iy intellekt individual ta’lim muhiti yaratadi.

Boshlang‘ich bosqichda:

- oddiy vocabulary;
- sodda grammatik strukturalar;
- qisqa dialoglar;
- kundalik iboralar asosida mashqlar tashkil etiladi. Yuqori bosqichlarda esa:

- akademik vocabulary;
- murakkab gap konstruktsiyalari;
- professional communication;
- analytical writing ustida ishlanadi.

Claude AI foydalanuvchi bilan real vaqt rejimida muloqot olib borishi sababli o‘quvchi:

- savol berish;
- javob qaytarish;
- dialog qurish;
- mustaqil fikr bildirish

imkoniyatiga ega bo‘ladi. Bu esa kommunikativ yondashuv asosida til o‘rganish samaradorligini oshiradi.

Claude AI ning asosiy funksiyalari va imkoniyatlari

Claude AI platformasi til o‘rganish jarayonida bir qator pedagogik va texnologik imkoniyatlarni taqdim etadi. Platformaning asosiy funksiyalaridan biri tabiiy muloqotni tashkil etish hisoblanadi. Sun’iy intellekt foydalanuvchi bilan:

- kundalik suhbatlar;
- akademik muloqot;
- situatsion dialoglar;
- savol-javob faoliyatlari asosida ishlaydi.

Mazkur platforma:

- grammatik xatolarni aniqlaydi;
- gap tuzilishini tahlil qiladi;
- vocabulary tavsiya qiladi;
- talaffuz va uslub bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Shuningdek, Claude AI:

- essays;
- reports;
- emails;
- presentations uchun akademik matnlar yaratishda ham yordam beradi.

Platformaning muhim xususiyatlaridan biri feedback system hisoblanadi. Sun’iy intellekt foydalanuvchining xatolarini:

- izohlaydi;
- tuzatadi;
- alternativ variantlarni taklif qiladi;
- grammatik qoidalarni tushuntiradi.

Bu esa o‘quvchilarning:

- mustaqil o‘rganish;
- tahliliy fikrlash;
- yozma va og‘zaki nutq ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Sun’iy intellekt asosidagi dialoglar

Dialogik nutq xorijiy til o‘qitishning asosiy komponentlaridan biri hisoblanadi. Claude AI yordamida yaratiladigan dialoglar real kommunikativ vaziyatlarga yaqin shaklda tashkil etiladi. Xususan:

- airport conversation;
- restaurant dialogue;
- job interview;
- classroom discussion kabi situatsiyalar asosida mashqlar bajariladi.

Bunday muloqot jarayonida o‘quvchilar:

- speaking fluency;
- communicative competence;
- pronunciation accuracy;
- listening comprehension ko‘nikmalarini rivojlantiradilar.

Claude AI foydalanuvchining javoblariga mos ravishda muloqotni davom ettirishi sababli suhbat tabiiy kommunikativ muhitga yaqinlashadi. Bu esa o‘quvchilarning:

- erkin fikr bildirish;
- tezkor javob qaytarish;
- dialogni davom ettirish malakalarini shakllantiradi.

Shuningdek, platforma:

- role-play activities;
- interview simulations;
- problem-solving dialogues yaratish imkoniyatiga ham ega.

Grammatik mashqlarni ishlab chiqish

Grammar competence xorijiy tilni o‘rganishning muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Claude AI grammatik mashqlarni foydalanuvchining bilim darajasiga mos ravishda yaratadi.

Platforma:

- tense exercises;
- sentence transformation;
- gap filling;
- error correction kabi topshiriqlarni ishlab chiqadi.

Grammatik mashqlar:

- oddiydan murakkabga;
- nazariyadan amaliyotga;
- individual yondashuv asosida tashkil etiladi.

Claude AI grammatik xatolarni aniqlash bilan birga:

- qoidalarni tushuntiradi;
- misollar keltiradi;
- alternativ gap variantlarini tavsiya qiladi.

Bu esa o‘quvchilarning grammar accuracy ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Sun’iy intellekt yordamida yaratilgan grammatik mashqlarning afzalligi shundaki, ular:

- interaktiv;
- moslashuvchan;
- individual;
- avtomatik baholash imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Yozma matnlarni ishlab chiqish

Academic writing zamonaviy oliy ta’lim tizimida muhim o‘rin egallaydi. Claude AI yozma nutqni rivojlantirishda samarali yordamchi vosita sifatida qo‘llaniladi.

Platforma yordamida:

- essays;
- summaries;
- formal letters;
- academic reports yaratish mumkin.

Claude AI:

- writing structure;
- paragraph organization;
- academic vocabulary;
- coherent expressions bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Yozma matn yaratish jarayonida sun’iy intellekt:

- grammatik xatolarni tekshiradi;
- uslubiy kamchiliklarni aniqlaydi;
- takroriy iboralarni kamaytiradi;
- matn ravonligini yaxshilaydi.

Natijada o‘quvchi:

- akademik yozuv;
- rasmiy uslub;
- mantiqiy fikr ifodalash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Claude AI yordamida generated writing activities:

- creative writing;
- argumentative essays;
- descriptive texts;
- analytical reports ko‘rinishida tashkil etilishi mumkin.

Claude AI ning pedagogik afzalliklari

Claude AI ning xorijiy til ta’limidagi pedagogik afzalliklari quyidagilar bilan izohlanadi:

- individual yondashuvni ta’minlashi;
- real vaqt rejimida feedback berishi;
- kommunikativ metodikani qo‘llab-quvvatlashi;
- mustaqil ta’limni rivojlantirishi.

Platforma:

- 24/7 learning support;
- self-practice opportunities;
- instant correction imkoniyatlarini taqdim etadi.

Bu esa:

- autonomous learning;
- lifelong learning;
- digital literacy

ko‘nikmalarining shakllanishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, sun’iy intellekt asosidagi ta’lim:

- motivatsiyani oshiradi;
- o‘quvchini faol ishtirokchiga aylantiradi;
- amaliy kommunikativ muhit yaratadi.

CLAUDE AI YORDAMIDA
INTERAKTIV O‘QUV MASHG‘ULOTLARINI YARATISH

Sun’iy intellekt yordamida individual, interaktiv va amaliy ta’lim muhitini yarating

INTERAKTIV MASHG‘ULOTLARNING AFZALLIKLARI

- Motivatsiyani oshiradi
- Amaliy ko‘nikmalarni rivojlantiradi
- Mustaqil o‘rganishni qo‘llab-quvvatlaydi
- Kommunikativ kompetensiyani shakllantiradi

MASHG‘ULOT MISOLI

Vaziyat:
Restoranda buyurtma berish

Maqsad:
Speaking ko‘nikmasini rivojlantirish

Topshiriq:
Claude AI bilan dialog quring va suhbatni davom ettiring.

Sun’iy intellektdan foydalanishda metodik va etik masalalar

Claude AI dan foydalanishda:

- akademik halollik;
- axborot xavfsizligi;
- mualliflik huquqi;
- ethical AI usage

tamoyillariga amal qilish zarur hisoblanadi.

Talabalar:

- AI-generated matnlarni tahlil qilishlari;
- tayyor javoblarni to‘liq ko‘chirib olmasliklari;
- mustaqil fikrlashni rivojlantirishlari

lozim.

Shuningdek:

- personal data protection;
- reliable information verification;
- digital responsibility

masalalariga ham alohida e’tibor qaratilishi kerak.

Claude AI platformasi xorijiy tillarni o‘qitishda sun’iy intellekt texnologiyalariga asoslangan zamonaviy pedagogik vositalardan biri hisoblanadi. Platforma:

- dialogik nutqni rivojlantirish;
- grammatik mashqlar yaratish;
- yozma matnlarni ishlab chiqish;
- kommunikativ kompetensiyani shakllantirish

jarayonlarida samarali qo‘llaniladi.

Claude AI yordamida tashkil etilgan ta’lim:

- interaktiv;
- individual;
- kommunikativ;
- amaliy yo‘naltirilgan

xususiyatga ega bo‘ladi.

Shu sababli Claude AI xorijiy til ta’limida innovatsion va istiqbolli sun’iy intellekt texnologiyalaridan biri sifatida muhim pedagogik ahamiyat kasb etadi.

Nazariy savollar

1. Claude AI qanday sun’iy intellekt platformasi hisoblanadi?
2. Claude AI ning xorijiy til ta’limidagi asosiy vazifalari nimalardan iborat?
3. Interaktiv o‘quv mashg‘ulotlari nima uchun muhim hisoblanadi?
4. Claude AI yordamida qanday kommunikativ mashqlar yaratish mumkin?
5. Sun’iy intellekt asosidagi dialoglarning pedagogik ahamiyati nimada?
6. Claude AI grammatik mashqlarni qanday tashkil etadi?
7. Writing skills rivojlantirishda Claude AI qanday yordam beradi?
8. Feedback systemning ta’lim samaradorligidagi o‘rni qanday?
9. Claude AI dan samarali foydalanishda qanday metodik tavsiyalarga amal qilish kerak?
10. Sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda qanday etik qoidalarga rioya qilish zarur?

Multiple Choice Questions

1. Claude AI qanday tizim hisoblanadi?

A) Antivirus software
B) Conversational AI system
C) Video editor
D) Database platform

2. Claude AI xorijiy til ta’limida nimani rivojlantiradi?

A) Hardware repair
B) Communicative competence
C) Printer settings
D) Network control

3. Interaktiv mashg‘ulotlarning asosiy maqsadi nima?

A) O‘quvchini passiv tinglovchi qilish
B) Faqat nazariy bilim berish
C) O‘quvchini faol ishtirokchiga aylantirish
D) Internet tezligini oshirish

4. Claude AI yordamida qaysi mashqlar yaratiladi?

A) Grammar exercises
B) Dialogues
C) Writing activities
D) Barchasi to‘g‘ri

5. Role-play activities nimani rivojlantiradi?

A) Gaming skills
B) Communicative skills
C) Hardware skills
D) Graphic design

6. Claude AI grammatik mashqlarda nima qiladi?

A) Video editing
B) Error correction
C) File compression
D) Animation design

7. Writing structure nimaga tegishli?

A) Audio editing
B) Academic writing
C) Network system
D) Gaming applications

8. Instant feedback nima beradi?

A) Tezkor izoh va tuzatishlar
B) Internet access
C) Printer support
D) File storage

9. Claude AI dan samarali foydalanish uchun nima muhim?

A) Random prompts
B) Aniq va tushunarli prompts
C) Long unrelated texts
D) Password sharing

10. Ethical AI usage nimani anglatadi?

A) Illegal copying
B) Academic honesty and responsible use
C) Virus spreading
D) Fake information sharing

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

Claude AI yordamida:

- “Travel Abroad” mavzusida;

- 6–8 gapdan iborat;
- ikki kishilik dialog yarating va speaking practice sifatida mashq qiling.

2-amaliy topshiriq

Claude AI orqali:

- Present Perfect;
- Past Simple;
- Future Tense mavzulari bo‘yicha grammatik mashqlar tuzing va bajaring.

3-amaliy topshiriq

“Modern Education Technologies” mavzusida:

- kirish;
- asosiy qism;
- xulosa asosida akademik essay yozing va Claude AI yordamida tahrir qiling.

4-amaliy topshiriq

Claude AI yordamida:

- vocabulary lists;
- synonyms;
- contextual examples asosida yangi so‘zlarni o‘rganish mashg‘ulotini ishlab chiqing.

5-amaliy topshiriq

Biror mavzu bo‘yicha:

- role-play activity;
- discussion questions;
- communicative tasks yaratib, interaktiv o‘quv mashg‘uloti rejasini tuzing.

Claude AI platformasida ilmiy va akademik yozuvlar yaratishdagi o‘rni

Zamonaviy oliy ta’lim tizimida akademik yozuv kompetensiyasini shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ilmiy maqolalar, kurs ishlari, diplom ishlari, tadqiqot hisobotlari va akademik esse yozish jarayonida talabalar:

- ilmiy uslubdan foydalanish;
- grammatik jihatdan to‘g‘ri yozish;
- mantiqiy izchillikni saqlash;
- manbalar bilan ishlash

kabi murakkab jarayonlarga duch keladilar. Shu sababli sun’iy intellekt asosidagi akademik yordamchi platformalardan foydalanish zamonaviy ta’lim metodikasida alohida ahamiyat kasb etmoqda.

Claude AI — tabiiy tilni qayta ishlash texnologiyalariga asoslangan zamonaviy sun’iy intellekt tizimi bo‘lib, u akademik va ilmiy yozuvlarni yaratish, tahlil qilish hamda takomillashtirish jarayonida samarali yordamchi vosita sifatida qo‘llaniladi. Platforma:

- academic writing;
- text analysis;
- grammar correction;
- style improvement;
- citation support kabi imkoniyatlarni taqdim etadi.

Claude AI yordamida tashkil etilgan akademik yozuv jarayoni:

- interaktiv;
- individuallashtirilgan;
- tezkor feedbackga asoslangan;
- amaliy yo‘naltirilgan xususiyatga ega bo‘ladi.

Claude AI ning ilmiy va akademik yozuvdagi ahamiyati

Akademik yozuv ilmiy tafakkur va mantiqiy fikrlashning muhim ko‘rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Oliy ta’lim jarayonida talabalar:

- research papers;
- essays;

- reports;
- literature reviews;
- analytical texts yaratish ko‘nikmalarini egallashlari zarur.

Claude AI ushbu jarayonda:

- mavzu bo‘yicha g‘oyalar ishlab chiqish;
- ilmiy reja tuzish;
- akademik uslubni shakllantirish;
- matnni grammatik tahlil qilish imkoniyatlarini yaratadi.

Platforma foydalanuvchining matnini:

- semantik;
- grammatik;
- uslubiy;
- mantiqiy jihatdan tahlil qiladi va yozuv sifatini yaxshilash bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Natijada ilmiy matn:

- aniq;
- ravon;
- akademik standartlarga mos;
- mantiqan izchil holatga keladi.

Akademik yozuv yaratish bosqichlari

Claude AI yordamida akademik yozuv yaratish bir necha metodik bosqich asosida amalga oshiriladi.

1-bosqich. Mavzuni tanlash va maqsadni aniqlash

Dastlab tadqiqot mavzusi va ilmiy maqsad belgilanadi. Mavzu:

- dolzarb;
- ilmiy ahamiyatga ega;
- tadqiqot uchun mos bo‘lishi kerak.

Claude AI:

- tadqiqot g‘oyalari;
- ilmiy savollar;
- research topics bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Masalan:

- digital education;
- artificial intelligence;
- online communication;
- language learning technologies kabi mavzular asosida ilmiy yozuvlar ishlab chiqilishi mumkin.

2-bosqich. Reja va struktura yaratish

Akademik matn:

- kirish;
- asosiy qism;
- tahlil;
- xulosa asosida tuziladi.

Claude AI:

- paragraph organization;
- logical sequencing;
- heading suggestions bo‘yicha yordam beradi.

Bu esa matnning:

- coherence;
- cohesion;
- logical development darajasini oshiradi.

3-bosqich. Akademik matn yozish

Akademik writing:

- rasmiy uslub;
- ilmiy vocabulary;
- obyektiv fikr asosida shakllanishi kerak.

Claude AI:

- academic expressions;
- formal structures;
- transition words bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Platforma:

- gap tuzilishini yaxshilaydi;
- takroriy iboralarni kamaytiradi;
- murakkab fikrlarni ravon ifodalashga yordam beradi.

Natijada matn:

- professional;
- ilmiy;
- tushunarli ko‘rinishga ega bo‘ladi.

Matnni grammatik jihatdan to‘g‘rilash

Grammar accuracy akademik yozuvning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Grammatik xatolar:

- matn sifatini pasaytiradi;
- ilmiy uslubga salbiy ta’sir qiladi;
- kommunikativ aniqlikni kamaytiradi.

Claude AI:

- tense usage;
- sentence structure;
- punctuation;
- subject-verb agreement kabi grammatik jihatlarni tekshiradi.

Platforma:

- xatolarni aniqlaydi;
- tuzatish variantlarini taklif qiladi;
- grammatik qoidalarni tushuntiradi.

Bu esa talabalar uchun:

- grammar development;
- error analysis;
- academic correctness ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Matnni uslubiy jihatdan takomillashtirish

Academic style:

- rasmiy;
- aniq;
- mantiqiy;
- obyektiv bo‘lishi zarur.

Claude AI:

- informal expressionsni aniqlaydi;
- akademik vocabulary tavsiya qiladi;
- uslubiy nomuvofiqliklarni bartaraf etadi.

Shuningdek platforma:

- concise writing;
- coherent structure;
- logical flow bo‘yicha ham tavsiyalar beradi.

Natijada matn:

- ravon;
- professional;
- akademik standartlarga mos shaklga ega bo‘ladi.

Adabiyotlar ro‘yxati bilan ishlash

Ilmiy tadqiqotning muhim tarkibiy qismlaridan biri manbalar bilan ishlash hisoblanadi. Academic referencing:

- ilmiy ishonchlilikni ta’minlaydi;
- mualliflik huquqini himoya qiladi;
- tadqiqotning nazariy asosini ko‘rsatadi.

Claude AI:

- source organization;
- citation formatting;
- bibliography preparation jarayonlarida yordam beradi.

Platforma:

- APA style;
- MLA style;
- Chicago style kabi referencing systems bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Adabiyotlar bilan ishlash bosqichlari

Adabiyotlar bilan ishlash bir necha metodik bosqich asosida amalga oshiriladi.

1-bosqich. Manbalarni izlash

Tadqiqot mavzusiga mos:

- books;
- journal articles;
- conference papers;
- electronic resources topiladi.

Manbalar:

- ishonchli;
- ilmiy;
- dolzarb bo‘lishi kerak.

2-bosqich. Manbalarni tahlil qilish

Tanlangan adabiyotlar:

- mazmun;
- ilmiy ahamiyat;
- metodologiya;
- xulosalar jihatidan tahlil qilinadi.

Claude AI:

- qisqacha summary;
- key ideas;
- analytical notes

tayyorlashga yordam beradi.

3-bosqich. Iqtibos va havolalarni joylashtirish

Academic writingda:

- direct quotations;
- paraphrasing;
- in-text citations to‘g‘ri qo‘llanishi zarur.

Claude AI:

- citation examples;
- referencing structure;
- quotation integration bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Bu esa:

- plagiarismning oldini olish;
- ilmiy etikani saqlash;
- academic honesty tamoyillariga rioya qilish imkonini beradi.

4-bosqich. Bibliography yaratish

Tadqiqot yakunida foydalanilgan manbalar:

- alifbo tartibida;
- tanlangan citation style asosida joylashtiriladi.

Claude AI bibliography yaratishda:

- formatlash;
- tartiblash;
- uslubiy tekshirish jarayonlarini yengillashtiradi.

Claude AI ning pedagogik afzalliklari

Claude AI ning akademik yozuvdagi afzalliklari quyidagilar bilan izohlanadi:

- individual yondashuv;
- instant feedback;
- self-learning support;
- interactive writing environment.

Platforma:

- mustaqil ta’limni rivojlantiradi;
- akademik yozuv sifatini oshiradi;

- grammatik va uslubiy xatolarni kamaytiradi;
- ilmiy fikrlashni rivojlantiradi.

Shuningdek:

- vaqtni tejaydi;
- research processni yengillashtiradi;
- writing confidenceni oshiradi.

Sun’iy intellektdan foydalanishda metodik va etik masalalar

Claude AI dan foydalanishda:

- akademik halollik;
- mualliflik huquqi;
- ma’lumotlar xavfsizligi;
- ethical AI usage tamoyillariga amal qilish zarur.

Talabalar:

- AI-generated textni tahlil qilishlari;
- mustaqil fikrlashni rivojlantirishlari;
- tayyor matnni to‘liq ko‘chirib olmasliklari lozim.

Shuningdek:

- reliable sources;
- plagiarism prevention;
- information verification masalalariga ham alohida e’tibor qaratilishi kerak.

Claude AI platformasi zamonaviy oliy ta’lim tizimida akademik yozuvlarni yaratish va takomillashtirishning samarali sun’iy intellekt vositalaridan biri hisoblanadi.

Platforma:

- ilmiy matn yaratish;
- grammatik va uslubiy tahlil;
- adabiyotlar bilan ishlash;
- citation va bibliography tayyorlash jarayonlarida muhim yordamchi vazifani bajaradi.

Claude AI yordamida tashkil etilgan akademik yozuv:

- interaktiv;
- mantiqiy;
- professional;
- ilmiy standartlarga mos xususiyat kasb etadi.

Shu sababli Claude AI zamonaviy universitet ta’limida akademik writing kompetensiyasini rivojlantirishning istiqbolli va innovatsion texnologiyalaridan biri sifatida muhim pedagogik ahamiyatga ega.

Nazariy savollar

1. Yozma ko‘nikmalar xorijiy til ta’limida nima uchun muhim hisoblanadi?
2. Sentence building activities qanday ko‘nikmalarni rivojlantiradi?
3. Paragraph writingning asosiy tarkibiy qismlari nimalardan iborat?
4. Essay writing mashg‘ulotlari qanday bosqichlarda amalga oshiriladi?
5. Grammar correction activitiesning pedagogik ahamiyati nimada?
6. Vocabulary development yozma nutqqa qanday ta’sir ko‘rsatadi?
7. Creative writing mashg‘ulotlari nimani rivojlantiradi?
8. Peer-review activities qanday afzalliklarga ega?
9. Claude AI yozma ko‘nikmalarni rivojlantirishda qanday yordam beradi?
10. Writing feedback ta’lim samaradorligiga qanday ta’sir qiladi?

Multiple Choice Questions

1. Writing skills nimaning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi?

A) Hardware engineering
B) Foreign language learning
C) Video editing
D) Graphic design

2. Sentence building activities nimani rivojlantiradi?

A) Grammar accuracy
B) Internet speed
C) Audio editing
D) Animation skills

3. Paragraph writingning asosiy elementi qaysi?

A) Topic sentence
B) Antivirus system
C) Network control
D) Screen recording

4. Essay writingning dastlabki bosqichi nima?

A) Editing
B) Brainstorming
C) Publishing
D) Translation

5. Grammar correction activities nimaga xizmat qiladi?

A) Video creation
B) Error analysis
C) Hardware setup
D) Graphic illustration

6. Vocabulary development nimani oshiradi?

A) Battery life
B) Writing quality
C) Screen resolution
D) File storage

7. Creative writing activities qaysi ko‘nikmani rivojlantiradi?

A) Imagination
B) Programming
C) Networking
D) Printing

8. Peer-review activities nimani rivojlantiradi?

A) Cooperative learning
B) Gaming skills

C) Hardware repair
D) Animation design

9. Claude AI qanday imkoniyat beradi?

A) Instant feedback
B) Virus spreading
C) Device formatting
D) File deleting

10. Writing feedback nimani oshiradi?

A) Motivation and confidence
B) Internet speed
C) Computer memory
D) Printer quality

Amaliy topshiriqlar

1-amaliy topshiriq

“Technology in Education” mavzusida:

- topic sentence;
- supporting ideas;
- concluding sentence asosida paragraph yozing.

2-amaliy topshiriq

Quyidagi grammatik mavzulardan biri asosida 10 ta gap tuzing:

- Present Perfect;
- Passive Voice;
- Conditional Sentences.

3-amaliy topshiriq

Claude AI yordamida:

- argumentative essay;
- opinion essay;
- descriptive essay namunalarini tahlil qiling va ularning farqlarini yozing.

Xulosa

Birinchidan, zamonaviy ta’lim tizimida raqamli texnologiyalar xorijiy tillarni o‘qitish metodikasining ajralmas qismiga aylanib ulgurdi. An’anaviy ta’lim usullaridan interaktiv va multimedia asosidagi o‘qitish modeliga o‘tish ta’lim samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Ayniqsa, ingliz tilini o‘qitishda elektron resurslar va AKT vositalari talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

Ikkinchidan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi xorijiy tillarni o‘rganish imkoniyatlarini yanada kengaytirdi. Multimedia materiallari, virtual platformalar, mobil ilovalar va sun’iy intellekt tizimlari til o‘rganish jarayonini interaktiv, qiziqarli va samarali shaklga olib chiqdi. Bu esa talabalarning mustaqil ta’lim olish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam bermoqda.

Uchinchidan, elektron resurslar va multimedia vositalari orqali tashkil etilgan darslar talabalar diqqatini jalb qilish, mavzuni vizual tarzda tushuntirish hamda murakkab grammatik va leksik birliklarni oson o‘zlashtirish imkonini yaratadi. Audio va video materiallarning integratsiyasi esa tinglab tushunish va talaffuz ko‘nikmalarining rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

To‘rtinchidan, Moodle, Google Classroom, Canva, PowerPoint, Genially, CourseLab va boshqa platformalardan foydalanish ta’lim jarayonining sifatini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Ushbu platformalar o‘qituvchiga nafaqat darsni samarali tashkil etish, balki talabalarning bilimini monitoring qilish va baholash imkoniyatini ham beradi.

Beshinchidan, sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi xorijiy tillarni o‘qitish metodikasida innovatsion imkoniyatlarni yuzaga keltirdi. ChatGPT, Copilot va Claude kabi AI tizimlari individual ta’lim muhitini yaratish, matnlar bilan ishlash, grammatika va yozuv ko‘nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita sifatida qo‘llanilmoqda.

Oltinchidan, elektron ta’lim resurslarini yaratish jarayoni pedagogdan nafaqat metodik bilim, balki texnologik kompetensiyani ham talab qiladi. Zamonaviy pedagog elektron darsliklar, multimedia taqdimotlar va interaktiv kurslarni yaratish hamda ulardan samarali foydalanish ko‘nikmalariga ega bo‘lishi zarur.

Yettinchidan, O‘zbekistonda xorijiy tillarni o‘qitish va raqamli ta’limni rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan davlat siyosati ushbu sohaning istiqbolli rivojlanishiga mustahkam zamin yaratmoqda. Prezidentimiz tomonidan qabul qilinayotgan qaror va farmonlar yoshlarning xorijiy tillarni chuqur o‘rganishi hamda zamonaviy texnologiyalarni egallashiga keng imkoniyat yaratmoqda.

Sakkizinchidan, raqamli ta’lim texnologiyalaridan foydalanish blended learning va distance education tizimlarining samaradorligini oshirdi. Bu esa ta’limning

moslashuvchanligini ta’minlab, istalgan hududdagi talabaga sifatli bilim olish imkoniyatini bermoqda. Ayniqsa, pandemiyadan keyingi davrda masofaviy ta’lim texnologiyalarining ahamiyati yanada ortdi.

To‘qqizinchidan, xorijiy tillarni o‘qitishda interaktiv va multimedia texnologiyalaridan foydalanish talabalarni passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Gamification, online quizlar, virtual discussions va collaborative learning metodlari orqali talabalar ijodiy va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

O‘ninchidan, “Raqamli ingliz tili” fani bugungi kunda bo‘lajak pedagoglarni zamonaviy ta’lim muhitiga tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu o‘quv qo‘llanma esa talabalarning raqamli kompetentligini rivojlantirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish hamda xorijiy tillarni o‘qitish sifatini xalqaro standartlar darajasiga olib chiqishga xizmat qiluvchi muhim metodik manba hisoblanadi.

Yakuniy nazorat savollari

1. AKT qisqartmasi nimani anglatadi?
   A) Avtomatik kompyuter tizimi
   B) Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari
   C) Analitik ko‘nikmalar tizimi
   D) Akademik kontrol texnologiyasi
2. Xorijiy tillarni o‘qitishda multimedia vositalarining asosiy vazifasi nima?
   A) Talabalarni baholash
   B) Internet tezligini oshirish
   C) Ta’lim jarayonini interaktiv qilish
   D) Faqat matn saqlash
3. “Computer” so‘zining tarjimasi qaysi javobda to‘g‘ri berilgan?
   A) Tahlilchi
   B) Hisoblagich
   C) Tarjimon
   D) Boshqaruvchi
4. Elektron resurs tarkibiga nimalar kiradi?
   A) Faqat video fayllar
   B) Faqat matnli hujjatlar
   C) Audio, video, matn va interaktiv materiallar
   D) Faqat internet saytlar
5. Moodle qanday tizim hisoblanadi?
   A) Grafik muharrir
   B) LMS platformasi
   C) Audio dastur
   D) Antivirus tizimi
6. “Presentation” atamasi nimani anglatadi?
   A) Hisoblash
   B) Tarjima
   C) Vizual taqdim etish
   D) Tahlil qilish
7. Canva platformasining asosiy afzalligi nimada?
   A) Kod yozishni talab qiladi
   B) Tayyor dizayn shablonlariga ega
   C) Internetsiz ishlaydi
   D) Faqat audio yozadi
8. Prezi platformasi qaysi xususiyati bilan mashhur?
   A) Spreadsheet yaratish
   B) Zooming presentation
   C) Antivirus tizimi
   D) Kod kompilyatsiyasi
9. Interaktiv taqdimot nima?
   A) Oddiy slaydlar to‘plami
   B) Tinglovchi bilan qayta aloqali taqdimot

C) Faqat audio material
D) Elektron jadval

10. Elektron darslik nima?
A) Faqat PDF kitob
B) Bosma kitobning nusxasi
C) Multimedia va interaktiv elementlarga ega o‘quv resursi
D) Audio fayl

11. Multimedia tushunchasi nimani anglatadi?
A) Faqat matn
B) Matn va jadval
C) Audio, video, grafika va matn birligi
D) Internet tarmog‘i

12. “6x6” qoidasi nimaga tegishli?
A) Internet xavfsizligi
B) Slayd dizayni
C) Audio yozish
D) Video montaj

13. SMART ta’lim konsepsiyasi nimaga asoslanadi?
A) Bosma darsliklarga
B) Zamonaviy texnologiyalar integratsiyasiga
C) Faqat nazariy ta’limga
D) Faqat imtihon tizimiga

14. PLATO tizimi qachon yaratilgan?
A) 1945-yilda
B) 1960-yilda
C) 1980-yilda
D) 2000-yilda

15. PLATO tizimini kim yaratgan?
A) Bill Geyts
B) Steve Jobs
C) Donald Bitzer
D) Alan Key

16. Elektron kurslarning asosiy tarkibiy qismi qaysi?
A) Faqat video
B) Nazariya, test va multimedia
C) Faqat testlar
D) Faqat audio materiallar

17. LMS nimani anglatadi?
A) Learning Management System
B) Logical Multimedia Service
C) Language Modernization Structure
D) Local Media Server

18. Xorijiy tillarni o‘qitishda audio materiallarning asosiy vazifasi nima?
A) Grafika yaratish
B) Talaffuzni rivojlantirish

C) Internetni tezlashtirish
D) Kod yozish

19. Quizlet qanday platforma hisoblanadi?
A) Grafik dizayn
B) Lug‘at va flashcard platformasi
C) Antivirus tizimi
D) Video editor

20. Gamification nimani anglatadi?
A) Kompyuter yig‘ish
B) O‘yin elementlarini ta’limga qo‘llash
C) Audio yozish
D) Kod kompilyatsiyasi

21. ChatGPT qanday texnologiyaga asoslangan?
A) Virtual printer
B) Sun’iy intellekt
C) Antivirus
D) Grafik karta

22. Google Classroom nima uchun qo‘llaniladi?
A) Video montaj
B) Virtual ta’lim muhiti yaratish
C) Antivirus tekshiruvi
D) Audio yozish

23. Interaktiv doskaning asosiy afzalligi nima?
A) Faqat matn yozadi
B) Multimedia va sensorli boshqaruv imkoniyati
C) Internetni uzadi
D) Printer vazifasi

24. “Screen recording” funksiyasi nima uchun xizmat qiladi?
A) Internetni bloklash
B) Ekrandagi jarayonni yozib olish
C) Antivirus tekshiruvi
D) Audio o‘chirish

25. Blended learning nimani anglatadi?
A) Faqat online ta’lim
B) Faqat auditoriya darsi
C) An’anaviy va raqamli ta’lim integratsiyasi
D) Mobil learning

26. Distance learning nima?
A) Laboratoriya ishlari
B) Masofaviy ta’lim
C) Bosma darslik
D) Elektron jadval

27. Adaptive testing nimani anglatadi?
A) Bosma test
B) Talaba darajasiga mos test tizimi

C) Faqat audio test
D) Kodlash testi

28. Canva platformasi yordamida nima yaratish mumkin?
A) Antivirus
B) Infografika
C) Operatsion tizim
D) Brauzer

29. Infografika nima?
A) Audio yozuv
B) Vizual axborot taqdimoti
C) Kod fayli
D) Elektron jadval

30. PowerPoint dasturi asosan nima uchun ishlatiladi?
A) Video o‘yin yaratish
B) Taqdimot yaratish
C) Antivirus tekshiruvi
D) Internet ulash

31. Elektron ta’limning asosiy afzalligi nima?
A) Faqat nazariy bilim
B) Moslashuvchanlik va interaktivlik
C) Internetni kamaytirish
D) Bosma materiallarni ko‘paytirish

32. Virtual classroom nima?
A) Real laboratoriya
B) Onlayn sinf muhiti
C) Printer tizimi
D) Antivirus platformasi

33. Speaking skills nimani anglatadi?
A) Tinglab tushunish
B) Gapirish ko‘nikmasi
C) Yozish malakasi
D) O‘qish tezligi

34. Listening skills nima?
A) Yozish ko‘nikmasi
B) Tinglab tushunish ko‘nikmasi
C) O‘qish malakasi
D) Tarjima qilish

35. Vocabulary development nima?
A) Grammatika o‘rganish
B) Lug‘at boyligini oshirish
C) Audio yozish
D) Video montaj

36. Moodle platformasi qanday imkoniyat beradi?
A) Assignment yuborish
B) Video o‘yin yaratish

C) Antivirus himoya
D) Kod kompilyatsiyasi

37. “Native speaker” deganda kim tushuniladi?
A) Tarjimon
B) Tilni ona tili sifatida biluvchi shaxs
C) Dasturchi
D) Dizayner

38. Online assessment nima?
A) Elektron kutubxona
B) Onlayn baholash tizimi
C) Printer texnologiyasi
D) Grafik muharrir

39. Zoom platformasi asosan nima uchun qo‘llaniladi?
A) Elektron jadval yaratish
B) Videokonferensiya
C) Audio montaj
D) Antivirus tekshiruvi

40. Google Meet qanday platforma?
A) Grafik editor
B) Online meeting platformasi
C) Antivirus tizimi
D) Mobil o‘yin

41. SCORM standarti nimaga tegishli?
A) Audio fayl
B) Elektron kurs integratsiyasi
C) Printer tizimi
D) Grafik karta

42. CourseLab qanday dastur?
A) Antivirus
B) Elektron kurs yaratish dasturi
C) Browser
D) Kod editori

43. Authoring tool nima?
A) Internet tarmog‘i
B) Elektron kurs yaratish vositasi
C) Audio yozuv
D) Antivirus dastur

44. Hyperlink nima?
A) Virus turi
B) Havola
C) Audio fayl
D) Grafik format

45. Animation nima?
A) Matnli hujjat
B) Harakatli vizual effekt

C) Jadval turi
D) Antivirus tizimi

46. Interactive quiz nima?
A) Bosma test
B) Interaktiv test
C) Audio yozuv
D) Grafik fayl

47. Canva Education nima?
A) Antivirus tizimi
B) Ta’lim uchun Canva platformasi
C) Video editor
D) Brauzer

48. Digital literacy nima?
A) Bosma savodxonlik
B) Raqamli savodxonlik
C) Yozuv texnikasi
D) Grafik dizayn

49. Mobile learning nima?
A) Auditoriya ta’limi
B) Mobil qurilmalar orqali ta’lim
C) Bosma kitob
D) Printer tizimi

50. Cloud technologies nima?
A) Bosma texnologiyalar
B) Bulutli texnologiyalar
C) Audio tizimlar
D) Grafik vositalar

51. AI tools nima?
A) Bosma vositalar
B) Sun’iy intellekt vositalari
C) Antiviruslar
D) Jadval dasturlari

52. Collaborative learning nima?
A) Individual ta’lim
B) Hamkorlikdagi ta’lim
C) Faqat online test
D) Audio trening

53. Online dialogue nima?
A) Elektron jadval
B) Internet orqali muloqot
C) Antivirus tizimi
D) Video o‘yin

54. Grammar quizzes nimaga xizmat qiladi?
A) Audio yozish
B) Grammatikani mustahkamlash

C) Video montaj
D) Internet tezligini oshirish

55. Interactive tasks nima?
A) Interaktiv topshiriqlar
B) Bosma kitoblar
C) Audio uskunalar
D) Grafik drayverlar

56. Screen sharing texnologiyasi nima?
A) Ekranni ulashish
B) Printer ulash
C) Audio yozish
D) Antivirus tekshiruvi

57. Google Slides nima uchun ishlatiladi?
A) Elektron jadval
B) Online taqdimot yaratish
C) Kod yozish
D) Audio montaj

58. Canva platformasida nima yaratish mumkin?
A) Infografika
B) Operatsion tizim
C) Antivirus
D) Kompilyator

59. Pronunciation practice nima?
A) Yozuv mashqi
B) Talaffuz mashqi
C) O‘qish testi
D) Grafik dizayn

60. E-learning nima?
A) Elektron ta’lim
B) Bosma ta’lim
C) Laboratoriya ishi
D) Audio kurs

61. LMS platformalarining asosiy vazifasi nima?
62. Moodle qaysi turdagi tizimga kiradi?
63. Elektron resurslarning afzalligi nimada?
64. Interaktiv doskalar nimaga xizmat qiladi?
65. Audio pronunciation tizimi nima uchun kerak?
66. Distance education nimani anglatadi?
67. AI-based learning tools qanday vositalar?
68. Online course nima?
69. Google Classroomning asosiy funksiyasi nima?
70. Canva platformasi qaysi sohada mashhur?
71. PowerPointning asosiy vazifasi nima?
72. Elektron darslik tarkibiga nimalar kiradi?
73. Multimedia darslarning afzalligi nimada?

74. Interactive presentation nima?
75. Prezi platformasi qanday taqdimot yaratadi?
76. Learning environment nima?
77. Virtual communication nima?
78. Mobile apps til o‘rganishda qanday yordam beradi?
79. Gamificationning asosiy maqsadi nima?
80. Collaborative platformalar nima uchun kerak?
81. Canva platformasi qanday imkoniyat beradi?
82. Quizlet nimaga xizmat qiladi?
83. Duolingo qanday platforma hisoblanadi?
84. SCORM standarti nima uchun kerak?
85. Moodle va Blackboard nimaga misol bo‘ladi?
86. AI-assisted design nima?
87. Virtual learning environment nima?
88. LMS tizimlarida assignment nima?
89. Digital tools deganda nima tushuniladi?
90. Zoom platformasi qanday imkoniyat beradi?
91. Interactive whiteboard nima?
92. Online assessment systems nima?
93. Speaking activities qanday maqsadga xizmat qiladi?
94. Audio files til o‘rganishda nima beradi?
95. Video lessons qanday afzallikka ega?
96. Canva Education platformasi kimlar uchun qulay?
97. Google Meet qaysi turdagi platforma?
98. Electronic textbook nima?
99. Distance learningning asosiy afzalligi nima?
100. Adaptive learning content nima?
101. Interactive infographic nima?
102. Online quiz nima?
103. Cloud-based platform nima?
104. E-learning systems qanday tizimlar?
105. Grammar practice qanday maqsadda qo‘llaniladi?
106. Listening activities nimani rivojlantiradi?
107. Interactive dialogue nima?
108. Educational platform nima?
109. Visual balance nimani anglatadi?
110. Navigation buttons nima uchun kerak?
111. Moodle platformasida test yaratish mumkinmi?
112. Canva platformasining dizayn afzalligi nimada?
113. Genially platformasi nimasi bilan mashhur?
114. AI texnologiyalari ta’limda qanday rol o‘ynaydi?
115. Multimedia presentation nimani anglatadi?
116. Online collaboration nima?
117. Digital education qanday ta’lim turi?
118. Hybrid learning nima?

119. Internet technologies ta’limga qanday ta’sir ko‘rsatdi?
120. Educational resources nima?
121. Multimedia integration nimani anglatadi?
122. Interactive learningning asosiy afzalligi nima?
123. Virtual seminar nima?
124. Electronic learning materials nima?
125. Audio-video materialsning afzalligi nimada?
126. Smart education nima?
127. Artificial intelligence ta’limda qanday qo‘llaniladi?
128. Educational software nima?
129. LMS platformalarida feedback nima?
130. Multimedia tools qanday vositalar?
131. Digital transformation nimani anglatadi?
132. Online speaking practice nima?
133. E-book nima?
134. Electronic assignments qanday topshiriqlar?
135. Digital competence nima?
136. Internet-based learning nima?
137. Online classroom nima?
138. Visual learning qanday o‘qitish turi?
139. Interactive content nima?
140. Learning management systems qanday tizimlar?
141. Educational technology nimani anglatadi?
142. Digital platforms qanday platformalar?
143. Video conferencing systems nima uchun kerak?
144. Online resources nima?
145. Interactive exercises nima?
146. Multimedia education qanday ta’lim turi?
147. Digital classroom nima?
148. Innovative technologies ta’limda nima beradi?
149. AI-based platforms nimaga xizmat qiladi?
150. Raqamli ingliz tili fanining asosiy maqsadi nima?

GLOSSARY

№	English Term	Uzbek Translation
1	Artificial Intelligence	Sun’iy intellekt
2	Multimedia	Multimedia
3	Presentation	Taqdimot
4	Interactive learning	Interaktiv ta’lim
5	Digital education	Raqamli ta’lim
6	Distance learning	Masofaviy ta’lim
7	Online platform	Onlayn platforma
8	Cloud technologies	Bulutli texnologiyalar
9	Learning Management System	Ta’limni boshqarish tizimi
10	Assessment	Baholash
11	Quiz	Test
12	Vocabulary	Lug‘at boyligi
13	Pronunciation	Talaffuz
14	Listening skills	Tinglab tushunish ko‘nikmasi
15	Speaking skills	Gapirish ko‘nikmasi
16	Writing skills	Yozish ko‘nikmasi
17	Reading skills	O‘qish ko‘nikmasi
18	Grammar	Grammatika
19	Animation	Animatsiya
20	Infographic	Infografika
21	Digital textbook	Elektron darslik
22	Interactive task	Interaktiv topshiriq
23	Online course	Onlayn kurs
24	Virtual classroom	Virtual sinf
25	Mobile learning	Mobil ta’lim
26	Smart education	Aqlli ta’lim
27	Educational software	Ta’lim dasturi
28	Video lesson	Video dars
29	Audio material	Audio material
30	Educational technology	Ta’lim texnologiyasi
31	Collaborative learning	Hamkorlikdagi ta’lim
32	Gamification	O‘yinlashtirish
33	Feedback	Fikr-mulohaza
34	Digital competence	Raqamli kompetensiya
35	E-learning	Elektron ta’lim
36	Online assessment	Onlayn baholash
37	Interactive whiteboard	Interaktiv doska
38	Projector	Proyektor
39	Screen recording	Ekran yozuvi
40	User interface	Foydalanuvchi interfeysi
41	Navigation button	Navigatsiya tugmasi
42	Hyperlink	Giperhavola
43	Design	Dizayn
44	Graphic editor	Grafik muharrir
45	Vector graphics	Vektor grafika
46	Raster graphics	Raster grafika
47	Audio editing	Audio tahrirlash

48	Video editing	Video tahrirlash
49	Educational podcast	Ta’lim podkasti
50	Interactive presentation	Interaktiv taqdimot
51	Artificial neural network	Sun’iy neyron tarmoq
52	Database	Ma’lumotlar bazasi
53	Browser	Brauzer
54	Search engine	Qidiruv tizimi
55	Website	Veb-sayt
56	Online communication	Onlayn muloqot
57	Digital storytelling	Raqamli hikoyalash
58	Visual learning	Vizual ta’lim
59	Educational application	Ta’lim ilovasi
60	Online meeting	Onlayn uchrashuv
61	Webinar	Vebinar
62	Simulation	Simulyatsiya
63	Learning environment	O‘quv muhiti
64	Interactive platform	Interaktiv platforma
65	Content creation	Kontent yaratish
66	Online collaboration	Onlayn hamkorlik
67	Educational resource	Ta’lim resursi
68	Adaptive learning	Moslashuvchan ta’lim
69	Personalized learning	Individuallashtirilgan ta’lim
70	Academic writing	Akademik yozuv
71	Creative writing	Ijodiy yozuv
72	Paragraph	Paragraf
73	Essay	Insho
74	Topic sentence	Asosiy gap
75	Supporting idea	Qo‘llab-quvvatlovchi fikr
76	Conclusion	Xulosa
77	Brainstorming	G‘oyalar yig‘ish
78	Peer review	O‘zaro tekshiruv
79	Citation	Iqtibos
80	Bibliography	Adabiyotlar ro‘yxati
81	Academic honesty	Akademik halollik
82	Plagiarism	Plagiat
83	Information security	Axborot xavfsizligi
84	Data analysis	Ma’lumotlar tahlili
85	Monitoring	Monitoring
86	Digital transformation	Raqamli transformatsiya
87	Educational innovation	Ta’lim innovatsiyasi
88	Interactive dialogue	Interaktiv dialog
89	Learning outcome	Ta’lim natijasi
90	Assessment tool	Baholash vositasi
91	Online quiz	Onlayn test
92	Multimedia integration	Multimedia integratsiyasi
93	Responsive design	Moslashuvchan dizayn
94	User experience	Foydalanuvchi tajribasi
95	Virtual reality	Virtual reallik
96	Augmented reality	Kengaytirilgan reallik
97	Digital communication	Raqamli kommunikatsiya

98	Electronic resource	Elektron resurs
99	Learning progress	Ta’lim jarayoni rivoji
100	Communicative competence	Kommunikativ kompetensiya

Javoblar

Mavzu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1-mavzu	B	C	B	B	C	C	B	C	A	B
2-mavzu	B	C	B	B	C	A	B	A	B	C
3-mavzu	B	C	B	A	B	C	B	A	D	C
4-mavzu	B	C	B	A	B	C	B	A	D	C
5-mavzu	B	A	C	B	A	D	B	C	A	B
6-mavzu	B	B	B	C	A	B	D	A	B	C
7-mavzu	B	C	A	B	B	A	B	A	A	B
8-mavzu	C	B	B	B	A	A	D	A	B	D
9-mavzu	B	A	A	B	B	A	A	A	A	A
10-mavzu	B	C	B	B	C	A	B	C	A	D
11-mavzu	C	B	B	B	A	B	B	A	C	D
12-mavzu	B	C	B	B	C	C	B	A	B	D
13-mavzu	B	A	C	B	B	D	A	B	C	A
14-mavzu	B	B	B	B	A	A	D	A	B	A
15-mavzu	B	C	A	B	A	B	A	C	B	A
16-mavzu	B	C	B	A	C	D	B	A	A	B
17-mavzu	C	B	B	B	A	B	B	A	C	D
18-mavzu	B	C	C	B	B	A	B	B	C	A
19-mavzu	B	A	B	B	C	B	A	C	B	D
20-mavzu	B	C	A	B	B	A	C	B	A	D
21-mavzu	B	C	B	A	B	D	A	B	C	A
22-mavzu	B	A	C	B	A	B	D	A	B	C
23-mavzu	B	C	B	A	C	B	A	D	B	C
24-mavzu	B	A	B	B	A	D	C	A	B	A
25-mavzu	B	C	A	B	B	A	D	B	A	C
26-mavzu	B	A	C	B	A	B	A	D	B	C
27-mavzu	B	C	B	A	C	B	D	A	B	A
28-mavzu	B	A	C	B	A	D	B	C	A	B
29-mavzu	B	C	A	B	B	A	C	B	A	D
30-mavzu	B	A	C	B	A	B	D	A	B	C

Yakuniy nazorat

Savollar	Javoblar
1–10	1-B, 2-C, 3-B, 4-C, 5-B, 6-C, 7-B, 8-B, 9-B, 10-C
11–20	11-C, 12-B, 13-B, 14-B, 15-C, 16-B, 17-A, 18-B, 19-B, 20-B
21–30	21-B, 22-B, 23-B, 24-B, 25-C, 26-B, 27-B, 28-B, 29-B, 30-B
31–40	31-B, 32-B, 33-B, 34-B, 35-B, 36-A, 37-B, 38-B, 39-B, 40-B
41–50	41-B, 42-B, 43-B, 44-B, 45-B, 46-B, 47-B, 48-B, 49-B, 50-B
51–60	51-B, 52-B, 53-B, 54-B, 55-A, 56-A, 57-B, 58-A, 59-B, 60-A
61–70	61-A, 62-B, 63-C, 64-B, 65-B, 66-B, 67-B, 68-B, 69-B, 70-B
71–80	71-B, 72-C, 73-B, 74-B, 75-B, 76-A, 77-B, 78-B, 79-B, 80-B
81–90	81-A, 82-B, 83-B, 84-B, 85-B, 86-B, 87-B, 88-B, 89-B, 90-B
91–100	91-B, 92-B, 93-B, 94-B, 95-B, 96-B, 97-B, 98-B, 99-B, 100-B

101–110	101-B, 102-B, 103-B, 104-B, 105-B, 106-B, 107-B, 108-B, 109-B, 110-B
111–120	111-A, 112-B, 113-B, 114-B, 115-B, 116-B, 117-B, 118-B, 119-B, 120-B
121–130	121-B, 122-B, 123-B, 124-B, 125-B, 126-B, 127-B, 128-B, 129-B, 130-B
131–140	131-B, 132-B, 133-B, 134-B, 135-B, 136-B, 137-B, 138-B, 139-B, 140-B
141–150	141-B, 142-B, 143-B, 144-B, 145-B, 146-B, 147-B, 148-B, 149-B, 150-B

REFERENCES

MAHALLIY NASHRLAR

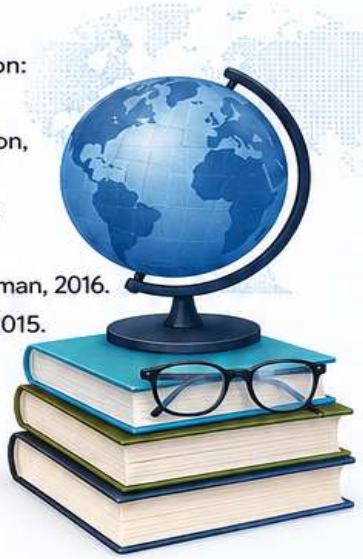
1. **Abduqodirov A.A.** Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
2. **Azimov Y.** Ta'limda axborot texnologiyalari. – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
3. **Begimqulov U.Sh.** Pedagogik ta'limda zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish. – Toshkent: Fan, 2018.
4. **Ishmuhamedov R., Yo'ldoshev M.** Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Nihol, 2019.
5. **Jo'rayev R.X.** Pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlar. – Toshkent: Fan, 2020.
6. **Muslimov N.A.** Kasb ta'limi pedagogikasi. – Toshkent: Cho'lpon, 2020.
7. **Saidahmedov N.** Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Moliya, 2018.
8. **Tolipov O'., Usmonboyeva M.** Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan, 2017.
9. **Xodjayev B.X.** Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Sano-standart, 2019.
10. **Yo'ldoshev J.G'., Usmonov S.A.** Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy qilish. – Toshkent: Sharq, 2020.

XORIJIY NASHRLAR

1. **Bax S.** CALL – Past, Present and Future. – London: System Journal, 2018.
2. **Beatty K.** Teaching and Researching Computer-Assisted Language Learning. – London: Routledge, 2019.
3. **Brown H.D.** Principles of Language Learning and Teaching. – New York: Pearson Education, 2014.
4. **Chapelle C.A.** Computer Applications in Second Language Acquisition. – Cambridge: Cambridge University Press, 2017.
5. **Dudeney G., Hockly N.** How to Teach English with Technology. – London: Pearson Longman, 2016.
6. **Harmer J.** The Practice of English Language Teaching. – London: Pearson Education, 2015.
7. **Hubbard P.** Teaching English with Technology. – London: Routledge, 2018.
8. **Levy M.** Computer-Assisted Language Learning: Context and Conceptualization. – Oxford: Oxford University Press, 2017.
9. **Richards J.C., Rodgers T.S.** Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
10. **Warschauer M.** Technology and Social Inclusion: Rethinking the Digital Divide. – Cambridge: MIT Press, 2016.

INTERNET SAYTLARI

1. Canva Education
2. Duolingo
3. Google Classroom
4. Google Meet
5. HeyGen Platform
6. Microsoft Copilot
7. Moodle Official Website
8. OpenAI ChatGPT
9. Quizlet Learning Platform
10. Zoom Video Communications

